

בנק ערבי ישראלי בע"מ
דוחות כספיים לשנת 2015

עמוד	תוכן העניינים
5	דין וחשבון של הדירקטוריון
5	מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ
10	א. ההתפתחות הכוללת של עסקי הבנק
10	רקע כללי
10	השליטה בבנק
10	הון הבנק
11	מצב האמצעים ההוניים והלימות ההון
13	אסטרטגיה עסקית
13	תיאור מגזרי פעילות
14	הסכמים מהותיים ומיקור חוץ
19	ב. הסביבה העסקית
19	התפתחויות עיקריות במשק בשנת 2015
21	חקיקה והוראות רגולטוריות במערכת הבנקאית
33	מידע צופה פני עתיד
34	ג. התפתחות עסקי הבנק
34	בדיקה חיצונית בלתי תלויה
34	נתונים כספיים עיקריים
36	התפתחויות ההכנסות, ההוצאות והפרשה למס
42	המבנה וההתפתחות של הנכסים וההתחייבויות
43	רכוש קבוע
44	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
50	ד. תיאור עסקי הבנק לפי מגזרי הפעילות
50	כללי
52	א. מגזר משקי בית
55	ב. מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות
58	ג. מגזר מסחריים גדולים
61	ד. מגזר ניהול פיננסי
61	ה. סכומים שלא הוקצו והתאמות

62	ה. החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
62	כללי
63	הוראות באזל
67	ניהול סיכוני אשראי
73	סיכוני שוק וסיכון נזילות
85	מצב ההצמדה והתקופות לפירעון
93	סיכונים תפעוליים וסיכונים משפטיים
94	אבטחת מידע, מתקפות סייבר והמשכיות עסקית
96	איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור
97	הערכת החשיפה לגורמי הסיכון בבנק
100	ו. נושאים שונים
100	משאבי אנוש
101	אחריות תאגידית
102	המבקר הפנימי
104	בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
106	שכר נושאי משרה בכירה
108	שכר רואי החשבון המבקרים
109	נושאי משרה בכירה בבנק
110	הדירקטוריון
117	סקירת ההנהלה על מצבו העסקי של הבנק
131	הצהרות לגבי גילוי
133	דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
	דוחות כספיים
	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק ערבי ישראלי
136	בע"מ דוחות כספיים שנתיים
	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק ערבי ישראלי
	בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים
137	בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
138	דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2015
248	נספח א' - חוות דעת אקטואר

חברי דירקטוריון הבנק שכהנו עד למועד המיזוג

דן כהן, יושב ראש (א)	-	חיפה
מוניר אסעד	-	נצרת
יצחק בחר	-	תל אביב
מירנה ג'השאן עוואד (ב)	-	עוספיא
מנחם הוכמן (ג)	-	הוד השרון
יצחק מלאך	-	סביון
פייסל עזאיזה	-	דבוריה
מופיד גאנם	-	מג'אר
טל קמינר	-	תל אביב
רינה והבה (ד)	-	בת-ים

(א) מכהן בתפקיד זה מתאריך 1 לאפריל 2015, חלף מר זאב נהרי שסיים את תפקידו ביום 31 למרץ 2015.

(ב) כהונתה הוארכה ב 8 לנובמבר 2015 עד סוף שנת 2015.

(ג) כהונתו הוארכה ב 8 לנובמבר 2015 עד סוף שנת 2015.

(ד) מכהנת בתפקיד מתאריך 1 ליוני 2015, מינויה אושר ע"י האסיפה הכללית של הבנק ביום 5 למאי 2015. חלף מר משה אינגביר שפרש מתפקידו ביום 19 למאי 2015.

חברי הנהלת הבנק שכיהנו עד למועד המיזוג ותפקידיהם

דניאל גיטר	-	מנהל כללי
ריאד חוסייסי	-	משנה למנהל כללי, מנהל אגף בנקאות מסחרית ואשראי פרטי .
יובל צור	-	סגן מנהל כללי, מנהל אגף הכספים, חשבונאי ראשי.
צבי יוגב	-	סגן מנהל כללי, מנהל אגף ייעוץ בהשקעות ופאסיב.
דפנה לנדאו	-	סגן מנהל כללי, מנהלת אגף סיכונים (C.R.O).
וליד מסאלחה	-	סגן מנהל כללי, מנהל אגף משאבי אנוש ומנהלה.
זוהיר חורי	-	סגן מנהל כללי, מנהל אגף ארגון ושיטות ומערכות מידע.
שמואל אברהם (א)	-	מנהל אגף קמעונאות, שיווק ופרסום.
<hr/>		
קרן לוין-אבירם	-	מבקרת פנימית
איריס טאובר-אביגב	-	מזכיר הבנק
סומך חייקין	-	רואי החשבון המבקרים
<hr/>		

(א) מינוי אושר בדירקטוריון ביום 22 בפברואר 2015 וכהונתו החלה ביום 1 באפריל 2015.

דין וחשבון של הדירקטוריון

ביום 31 בדצמבר 2015 מוזג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ, בעקבות המיזוג סיים דירקטוריון בנק ערבי ישראלי את תפקידו.

בישיבת דירקטוריון של לאומי שהתקיימה ביום 28 בפברואר 2016, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המבוקרים של בנק ערבי ישראלי בע"מ לשנת 2015.

להלן הדין וחשבון של הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות של לאומי. דין וחשבון זה מסתמך על ניתוח הנתונים הכלולים בדוחות הכספיים ובסקירת ההנהלה ועל נתונים נוספים לפי הצורך. דין וחשבון זה נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים.

בעקבות המיזוג קיבל הבנק פטור מיישום הוראות שנדרשו ליישום לראשונה בשנת 2015, ובכלל זה עדכון מבנה הדוח הכספי וגילוי על מגזרי פעילות פיקוחים ואזורים גיאוגרפיים.

מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 4 במאי 2015 אישרו דירקטוריון הבנק ודירקטוריון בנק לאומי לישראל בע"מ ביצוע מיזוג של הבנק עם ולתוך בנק לאומי ("המיזוג" ו/או "שינוי המבנה"). על פי הסכם המיזוג, הבנק שהינו חברת בת בבעלות כמעט מלאה (99.72%) של בנק לאומי, יתמזג עם ולתוך בנק לאומי ביום 31 בדצמבר 2015.

עקב התנגדות בעלי מניות המיעוט בבנק להצעת המיזוג, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב- המחלקה הכלכלית, בקשה לאישור המיזוג בהתאם להוראות סעיף 321 לחוק החברות. ביום 12 בנובמבר 2015 אישר בית המשפט את המיזוג לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה לגבי תנאי המיזוג.

המיזוג שבוצע הינו מיזוג סטטוטורי, בהתאם להוראות הפרק הראשון של החלק השמיני של חוק החברות, התשנ"ט-1999 ובכפוף להוראות הפרק השני לחלק ה-2 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1963 ("הפקודה") באופן שעם ביצוע המיזוג כלל נכסיו והתחייבויותיו של הבנק יועברו לבנק לאומי והבנק יחדל להתקיים, ללא צורך בפירוק.

ביום 31 בדצמבר 2015 בוצע המיזוג ונתקבלה תעודת המיזוג מרשם החברות.

במסגרת המיזוג יקלטו עובדי הבנק כעובדי בנק לאומי וכן יועברו לבנק לאומי כל נכסיו והתחייבויותיו של הבנק.

מטרות המיזוג:

המיזוג נועד לתכלית עסקית וכלכלית ומטרותיו לאפשר לקבוצת לאומי להעמיק את רמת הסינרגיה בין הפעילויות הקמעונאיות והמסחריות ולהוביל, בין היתר, גם לחיסכון בהוצאות וייעול הקצאת המשאבים בקבוצת לאומי, חיסכון בזמן הניהולי ובעלויות התפעוליות, ולשיפור בזמני

התגובה, השליטה ויכולת הבקרה על הפעילות של החברה המתמזגת. לסינרגיה הצפויה פוטנציאל יצירת ערך בהיבטים תפעוליים, אסטרטגיים, ארגוניים ומימוניים כאחד.

המהלך ייצור יתרון ללקוחות הבנק ויאפשר להעניק ללקוחות כאמור הצעת ערך בהתאמה למכלול צרכיהם, בין היתר, לאור שיפור ברמת המוצרים המוצעים ללקוח, תוך שימת דגש על הענקת סל שירותים מגוון ורחב ללקוח. כמו כן, המיזוג יגדיל משמעותית את נגישות הלקוחות לסניפי הבנק לנוכח הפיזור הרחב של סניפי בנק לאומי ברחבי הארץ וישפר את רמת השירות שקבוצת לאומי תוכל להעניק ללקוחות אלה, תוך צמצום בהוצאות.

החלטת מיסוי בהסכם מיום 19 בנובמבר 2015

ביום 19 בנובמבר 2015 העבירה רשות המיסים לידי בנק לאומי החלטת מיסוי בהסכם שכותרתה: "מיזוג בנק ערבי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ על פי סעיף 103ב לפקודת מס הכנסה" ("החלטת המיסוי"), המאשרת כי פרטי תוכנית המיזוג ליום 31 בדצמבר 2015 של בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי ישראלי בע"מ כפי שנמסרו בבקשה שהוגשה לרשות המיסים, ובכפוף לקיום התנאים המפורטים בפקודה ובהחלטת המיסוי, עומדים בתנאים המפורטים בסעיפים 103ג(1) ו-7 לפקודה.

עיקרי החלטת המיסוי הם:

1. לגבי המיזוג -

- 1.1. מועד המיזוג יהא ביום 31 בדצמבר 2015 ("מועד המיזוג").
  - 1.2. לא יוקצו בשל המיזוג זכויות חדשות בבנק לאומי לבעלי המניות בו. לפיכך, בעת מכירת המניות של בנק לאומי, לא תיוסף למחיר המקורי של המניות כאמור עלות ההשקעה במניות בנק ערבי. עלות/סכום ההשקעה תבוטל, ולא תותר בדרך כלשהי לצרכי מס, בין במישרין או בין בעקיפין. כמו כן, על הנכסים וההתחייבויות המועברים לבנק לאומי במסגרת המיזוג יחולו הוראות סעיף 103 לפקודה, ולא ייוחס להם סכום נוסף מעבר למחיר המקורי, כפי שהיה בבנק ערבי.
  - 1.3. לא תותר הוצאה ו/או הפסד כלשהו בידי בנק לאומי ו/או צד קשור לו בשל המיזוג.
  - 1.4. כל הוצאה או ניכוי שנצברו בבנק ערבי ובבנק לאומי עד למועד המיזוג ולא הותרו לצרכי מס עד למועד זה (בין בשומה עצמית ובין בשומה סופית של פקיד השומה) ("הוצאה או ניכוי שנצברו"), ואילו היו מותרים בניכוי היה נוצר הפסד למועד המיזוג, ייחשבו כחלק מהפסדי בנק ערבי ו/או בנק לאומי, לפי העניין, עד למועד המיזוג, ויחולו עליהם הוראות סעיף 103 לפקודה, כל זאת אם הותרו בניכוי לצרכי מס בתוך שנתיים ממועד המיזוג.
- לעניין זה, "הוצאה או ניכוי שנצברו" - לרבות הפרשות ו/או התחייבויות כלשהן שלא הותרו בניכוי לצרכי מס, אשר במידה והיו מותרות בניכוי לצרכי מס במועד המיזוג, היו יוצרות הפסד.
- הובהר, כי אין בהוראת סעיף זה לגרוע מהוראות סעיף 103 לפקודה. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום אישור להתרת ההוצאות כאמור בסעיף זה, נושא אשר ייבחן על ידי פקיד השומה.

- 1.5. לעניין יישום הוראות סעיף 103ח לפקודה, הפסדי בנק ערבי ובנק לאומי, ככל שיהיו, יותרו לקיזוז כנגד הכנסת הבנק החל בשנת המס שלאחר המיזוג ובלבד שבכל שנת מס לא יותר לקיזוז כאמור סכום העולה על 20% (פריסה ל-5 שנים) מסך ההפסדים של בנק ערבי ובנק לאומי או על 50% מהכנסתו החייבת של בנק לאומי באותה שנת מס לפני קיזוז ההפסד משנים קודמות, והכל לפי הנמוך שביניהם.
- 1.6. מקדמות בשל הוצאות עודפות שהיו בידי בנק לאומי או בידי בנק ערבי ערב המיזוג, תהיינה ניתנות לקיזוז כנגד מס או מס שבח בבנק לאומי (לאחר המיזוג) בחלקים שווים לאורך תקופה של 5 שנים שתחל במועד המיזוג (20% כל שנה).
- 1.7. בנק לאומי מתחייב להודיע למנהל מיסוי מקרקעין על נכסי המקרקעין שהועברו אליו במסגרת המיזוג, לרבות מניות החברה להשקעות של בנק ערבי ולשלם מס רכישה בשיעור של 0.5%, בתנאים שיקבעו על יד מנהל מיסוי מקרקעין, בתוך 40 יום ממועד המיזוג. למען הסר ספק מובהר כי לעניין מס רכישה, יום הרכישה של נכסי המקרקעין המועברים יהא מועד המיזוג.
- 1.8. בנק לאומי מתחייב להמציא למנהל מיסוי מקרקעין, תוך 40 יום ממועד המיזוג, הערכת שווי של נכסי המקרקעין המועברים ומניות החברה להשקעות של בנק ערבי, נכון למועד המיזוג. למען הסר ספק, יובהר, כי אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע או לפגוע בסמכויות מנהל מיסוי מקרקעין לקבוע ולהעריך את שווי הנכסים המועברים.
- 1.9. אם נתברר כי לא נתקיים במועדו תנאי מהתנאים הקבועים בסעיף 103ג לפקודה ("הפרה"), יחוייבו בנק לאומי ובנק ערבי במיסים ובתשלומי החובה שניתן להם פטור מהם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד המיזוג ועד מועד התשלום, והכל בהתאם להוראות סעיף 103 לפקודה. במקרה כאמור, תוגש לפקיד השומה מיד בסמוך למועד ההפרה, הערכות שווי מומחה של בנק ערבי למועד המיזוג בהתאם לכללי מס הכנסה (בקשה לאישור מראש לתכנית מיזוג), התשנ"ה-1995. להערכת השווי כאמור יידרשו אישורו והסכמתו של פקיד השומה.

2. לגבי העברת עובדי בנק ערבי לבנק לאומי -

- 2.1. אושרה העברת העובדים על פי הוראות סעיף 103 טז לפקודה.
- 2.2. אושרה העברת הבעלות בכל הקופות האישיות המועברות על שם העובדים המועברים מבנק ערבי לבנק לאומי, וכי העברת כספי קופות הגמל, כאמור לעיל, תהייה פטורה ממס שכר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)6 לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990.
- 2.3. אושרה העברת יתרת הכספים שנותרו בקופה המרכזית של בנק ערבי ביום המיזוג לתוך הקופה המרכזית של בנק לאומי בתוך 60 יום ממועד המיזוג, כפי שנקבע בהסדר הקמ"פ של בנק ערבי. העברת הכספים כאמור, תהייה פטורה ממס שכר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)6 לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה

ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990. יודגש, כי הקופה המרכזית של בנק ערבי תתרוקן בתום אותם 60 ימים.

2.4. על העובדים המועברים יחול רצף בזכויות לפיצויים כאמור בסעיף 103טז לפקודה, ובעת פרישתם מבנק לאומי, תובא בחשבון לעניין חישוב הפטור על מענקי הפרישה תקופת עבודתם בבנק לאומי ובבנק ערבי.

2.5. עובד שפרש קודם למועד המיזוג, או עקב המיזוג, קיבל מענק פרישה פטור מבנק ערבי לפי הוראות סעיף 9(זא) לפקודה, וחזר לעבוד בבנק לאומי בתוך שישה חודשים ממועד הפרישה, יראו את מענק הפרישה שקיבל העובד האמור כשכר עבודה, ובמקרה זה בנק לאומי ינכה את המס כמתחייב.

2.6. כל תשלום לעובדים בחברות המשתתפות במיזוג הנעשה עקב המיזוג על ידי החברות כאמור, ייחשב כהכנסת עבודה וינוכה ממנו מס בהתאם לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים), התשנ"ג – 1993.

3. לגבי החזקות מדינת ישראל בבנק לאומי, הובהר כי ניתן לראות במדינה כבעלת מניות מיעוט לעניין הוראות סעיף 103י(ה) לפקודה וכי אם מדינת ישראל תמכור מניותיה בבנק לאומי, כולן או חלקן, במהלך התקופה הנדרשת להגדרתה בסעיף 103 לפקודה, המכירה תחשב כאירוע שלא בידיעה או שלא בשליטה של בעלי המניות, כאמור בסעיף 103 י (ה) לפקודה.

4. הבהרות כלליות -

4.1. החלטת המיסוי מותנית בקיומם המלא של יתר התנאים הקבועים בפקודה ובהחלטת המיסוי, לרבות התנאים אשר מתייחסים לתקופה הנדרשת, להגדרתה בסעיף 103 לפקודה, אשר תחילתה במועד המיזוג.

4.2. בנק לאומי ובנק ערבי התחייבו לכלול בדוחות הכספיים ובדוחות ההתאמה לצרכי מס, ביאור לעצם ביצוע שינוי המבנה. בביאור זה יפורטו תנאי החלטת המיסוי. דרישה זו תחול לגבי הדוחות הכספיים השנתיים של בנק ערבי ושל קבוצת לאומי לשנת 2015 ודוחות ההתאמה לצרכי מס של בנק ערבי ובנק לאומי לשנת 2015.

4.3. אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהיא לעניין העובדות ו/או העסקאות ו/או הפעולות ו/או הנתונים שנמסרו על ידי בנק לאומי. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום עשיית שומה בדרך כלשהי לגורם כלשהו, נושאים אשר יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.

4.4. אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהי לעניין היבטי המס בגין רכישת מניות המיעוט של בנק ערבי ו/או משום קביעה בדרך כלשהי של חבות המס הסופית ו/או סיווג ההכנסה ו/או הניכוי במקור בגין רכישת מניות המיעוט בבנק ערבי במישרין ו/או בעקיפין, נושאים אלו יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.

4.5. אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע מסמכויות פקיד השומה ו/או רשות המסים על פי הפקודה ועל פי הוראות כל דין.

- 4.6. הובהר כי החלטת המיסוי ניתנה על סמך המצגים והמסמכים שהוצגו בפני רשות המיסים בכתב ובעל פה, לרבות אלה המפורטים בהחלטת המיסוי, ובכפוף לתנאים הקבועים בחלק ה-2 לפקודה. החלטת המיסוי תבוטל למפרע, באם יתברר כי הפרטים והעובדות שנמסרו במסגרת הבקשה אינם נכונים או אינם מלאים באופן מהותי, או שיתברר כי פרטים מהותיים שפורטו לא נתקיימו או כי התנאים שהתנתה רשות המיסים בהחלטת המיסוי לא נתקיימו.
- 4.7. לא יותרו בניכוי, בין במישרין ובין בעקיפין, לצדדים המשתתפים בשינוי המבנה המפורט בהחלטת המיסוי ו/או לצד הקרוב אליהם, כל הוצאות הכרוכות, במישרין ו/או בעקיפין בשינוי המבנה, לרבות הוצאות משפטיות, ביקורת, מומחים, יועצים ואגרות למיניהם, כניכוי או כהוצאה לפי סעיף 17 לפקודה.
- 4.8. בנק לאומי ובנק ערבי התחייבו, ביחד ולחוד, לאשר בכתב למחלקת מיזוגים ופיצולים ברשות המיסים ולפקיד השומה, בתוך 30 ימים ממועד קבלת החלטת המיסוי, כי הן מסכימות לקבל את כל תנאי החלטת המיסוי, ככתבם וכלשונם, וללא הסתייגות. אישורים כאמור נמסרו כנדרש.

הסכם קיבוצי מיוחד בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך בנק לאומי

בתאריך 10 בדצמבר 2015 חתמו הנהלת הבנק וועד העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד במסגרתו הוסדר סכסוך העבודה שהוכרז בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי. ההסכם מעגן בתוכו את כל הזכויות והתנאים של עובדי בנק ערבי ישראלי ונכנס לתוקף החל ממועד חתימת ההסכם. ראה הרחבה בפרק ב של דוח הדירקטוריון סעיף "הסכמים מהותיים" ובביאור 13(י) לדוחות הכספיים.

א. ההתפתחות הכוללת של עסקי הבנק

רקע כללי

בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן "הבנק") מקבוצת לאומי, נוסד בשנת 1960 במטרה לספק שירותים פיננסיים ולתת מענה לצרכים הייחודיים של האוכלוסייה הערבית בישראל. הבנק נרשם כחברה בע"מ לפי פקודת החברות והיה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. בהתאם לכך, פעילות הבנק הייתה כפופה, בין היתר, למקבץ של חוקים, צווים ותקנות ובהם: פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, וכן הודרכה על ידי הוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

הבנק פעל באמצעות 36 סניפים המהווים חלק נכבד מהמערך הבנקאי בסקטור הערבי בצפון הארץ ובמשולש הצפוני. המתחרים העיקריים של הבנק בתחומי פעילותו הם בנק מרכזניל דיסקונט ובנק הפועלים ובערים הגדולות גם יתר הבנקים המסחריים.

הבנק עסק במתן שירותים פיננסיים התואמים את צרכי ודרישות הלקוחות, ובכלל זה מתן אשראים, קבלת פיקדונות, ייעוץ בניירות ערך, ייעוץ פנסיוני ושירותים בנקאיים נוספים. החל מיום 1 בינואר 2016 מוזג הבנק עם ולתוך בנק לאומי.

חברת בת

לבנק הייתה חברת בת (תאגיד עזר), "חברה להשקעות של בנק ערבי ישראלי בע"מ", שעסקה בהשקעת מבנים לבנק. דוחותיה הכספיים של החברה נכללו במסגרת הדוח הכספי של הבנק באיחוד מלא בספרי הבנק.

השליטה בבנק

עד למועד השלמת המיזוג, בנק ערבי ישראלי היה חברה פרטית בבעלות בנק לאומי, אשר החזיק 99.7% מהון המניות של הבנק. הבנק נעזר בתשתיות הרבות של חברת האם בנק לאומי לישראל בע"מ.

הון הבנק

הון המניות המונפק כלל - 1,015,000 מניות בנות 0.01 ש"ח ערך נקוב. בסך כולל של 10,150 ש"ח נומינלי שערכם בסכומים מדווחים מגיע ל- 26.6 מיליון ש"ח. סך ההון של הבנק ליום 31 לדצמבר 2015 הסתכם ב- 712.3 מיליון ש"ח. מרכיבי ההון כללו מניות בסך 26.6 מיליון ש"ח, קרנות הון בסך 1.1 מיליון ש"ח ועודפים בסך 684.6 מיליון ש"ח.

מצב האמצעים ההוניים והלימות ההון

הון הבנק הסתכם ביום 31 בדצמבר 2015 בסך 712.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 618.8 מיליון ש"ח ב- 31 בדצמבר 2014, גידול של 93.5 מיליון ש"ח המהווים עליה של 15.1%.

יחס הון למאזן ביום 31 בדצמבר 2015 הגיע ל- 8.9% בהשוואה ל- 8.1% ב- 31 בדצמבר 2014.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2015, הינו 13.22% לעומת 13.24% (א) ליום 31 בדצמבר 2014.

יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2015, הינו 12.13% לעומת 12.15% (א) ליום 31 בדצמבר 2014.

הוראות באזל קובעות כי על הבנקים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימאלי בשיעור של 9% וביחס הון כולל מינימאלי בשיעור של 12.5%, החל מיום 1 בינואר 2015. בנוסף, נקבע כי בנק אשר סך נכסיו המאזניים, על בסיס מאוחד, מהווה לפחות 20% מסך נכסי המערכת הבנקאית, יידרש להגדיל את יחס הון עצמי רובד 1 בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 10% ואת היחס הכולל לרכיבי סיכון בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 13.5% עד ליום 1 בינואר 2017.

מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד הון כולל לרכיבי סיכון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור. מועד התחילה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017 ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.

ההשפעה על יעדי הלימות ההון של הבנק הינה שולית והסתכמה נכון ליום 31 בדצמבר 2015 לשיעור הנמוך מ-0.01%.

זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים.

החוזר קובע כי התיקונים להוראות הדיווח לציבור חלות מיום 1 בינואר 2015. בעת היישום לראשונה הבנק תיקן למפרע את מספרי ההשוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך. למידע נוסף ראה ביאור 1 (ד)(1).

לצורך חישוב דרישות הון בהתאם להוראות באזל 3, בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, יתרת רווח או הפסד כולל מצטבר בגין מדידות מחדש של התחייבויות נטו או נכסים נטו, בגין הטבה מוגדרת לעובדים, לא תבוא בחשבון באופן מיידי אלא הינה כפופה להוראות מעבר, כך שהשפעתה תיפרס על פני חמש שנים החל משנת 2014. להשפעת אימוץ התקינה האמריקאית בנושא זכויות עובדים על הלימות ההון ראה ביאור 11 (ה).

(א) הוצג מחדש בגין יישום למפרע של אופן צבירת התחייבות לפנסיה.

גילוי על יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף". יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוטא באחוזים.

על פי ההוראה, כל התאגידים הבנקאיים יידרשו לעמוד ביחס מינוף מזערי בשיעור שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. בנוסף, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. יחס המינוף ל-31 לדצמבר 2015 הינו 8.62%.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק:
http://www.leumi.co.il/Lobby/financial_reports_arab/37788

למידע נוסף בנושא הלימות ההון והנזילות ובאזל 3 ראה ביאור 11 לדוחות כספיים ופרק ה' החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

אסטרטגיה עסקית

הבנק גיבש אסטרטגיה עסקית לטווח ארוך להלן:
להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח, לעצב סביבה עסקית דינמית, המשלבת את ערכי הבנק עם חדשנות טכנולוגית, סביבה שתהיה עבור לקוחות הבנק, מקום בו יוכלו למצוא את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים. זאת תוך חתירה לרווחיות נאותה, שמירה על יציבות הבנק ויצירת איזון עם צרכי העובדים ובעלי המניות.
כגוף פיננסי בעל השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בחברה הערבית בישראל, ראה הבנק במחויבותיו לקהילה עוגן חברתי וערכי שיש להמשיך ולטפחו.

סניפי הבנק חולקו לשני מרחבים: מרחב צפון הגליל ומרחב דרום הגליל והמשולש. הנהלות המרחבים נתנו מענה מהיר ויעיל לצרכי הלקוחות של סניפי המרחב.

הבנק הציע ללקוחותיו שירותים ישירים הכוללים מוקד טלפוני, אתר אינטרנט ומידע בסלולר.

תיאור מגזרי פעילות

בהתאם להוראות בנק ישראל, למגזר פעילות ישנם שלושה מאפיינים:

1. עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות (כולל הכנסות והוצאות מעסקאות עם מגזרים אחרים בבנק).
2. תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר ולהערכת ביצועיו.
3. קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

פעילות הבנק עם לקוחותיו חולקה לשלושה מגזרי פעילות, בהתאם לסוגי הלקוחות השונים ובהתבסס על אופי והיקף פעילותם.

מגזרי הפעילות הינם: מגזר משקי בית, מגזר מסחריים גדולים ומגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות.

בנוסף לפעילות מול הלקוחות, רוכז הטיפול בסיכוני השוק של הבנק במגזר נפרד - מגזר ניהול פיננסי. יתר הפעילויות שלא ניתן להקצותן למגזרי הפעילות לעיל, סווגו לסכומים שלא הוקצו והתאמות.

הפעילות המיגזרית כללה בתוכה גם פעילות בינמגזרית כגון שירותים שניתנו ללקוחות מגזר אחר וכן פעילות מוצרים כגון כרטיסי אשראי ושוק ההון.
סקירה מקיפה על מגזרי הפעילות השונים נכללת בדוח הדירקטוריון בפרק ד' - "תיאור עסקי הבנק לפי מגזרי פעילות".

הסכמים מהותיים ומיקור חוץ

א. בעלי שליטה - חברת האם

1. לבנק הסכמים עם לאומי הכוללים פעילות פיננסית וכן קבלת שירותי תפעול. להלן פרטי ההסכמים:

- **שירותים פיננסיים** - פעילות של מתן אשראי, קבלת פיקדונות וניהול חלק מפיקדונות הציבור של הבנק, אשר מופקדים בלאומי. הניהול של פיקדונות אלו כולל אחריות על היבטי סיכוני השוק והנזילות בגינם בתמורה לדמי ניהול בשיעור קבוע מיתרת פיקדונות אלו. פעילות הבנק במט"ח בוצעה באמצעות לאומי וכללה העברות לחו"ל, גביית שקים במט"ח ופעילות סחר חוץ של יבוא/יצוא ואשראים דוקומנטריים.

- **שירותים תפעוליים** - כללו בעיקר הסכם לקבלת שירותים של מיכון ומחשוב מלאומי, בהם עיבודי מחשב לכלל פעילות הבנק על יחידותיו השונות.

ביום 17 במאי 2009 חתם הבנק עם לאומי תוספת להסכם (להלן - "התוספת") לתקופה שהחלה ביום 1 בינואר 2008.

על פי התוספת הבנק השתתף בהשקעה של לאומי בפיתוח מערכות חדשות ובביצוע שינויים במערכות קיימות, הן מתקציב שוטף והן מתקציב השקעות באחוז קבוע עבור מערכות המיושמות בבנק.

לאומי פעל כך שמערכות שהועמדו לשימוש הבנק הכילו את דרישות החוק, ההנחיות וההוראות כפי שמיושמות עבור לאומי, והעמיד לרשות הבנק מידע רלוונטי שברשותו על המערכות. כמו כן ניהל לאומי את סיכוני המערכות גם עבור הבנק כפי שמתבצע בלאומי והביא לידיעת הבנק ככל הניתן, כל מקרה של סיכון שטופל ו/או יטופל על ידי לאומי.

בשנת 2015 נרשמו בסעיפי הוצאות מחשב בגין שירותי מחשב ומיכון שהתקבלו מלאומי סך של 38.0 מיליוני ש"ח ולא הווננו עלויות תוכנה. (בשנת 2014 נרשמו בסעיפי הוצאות מחשב סך של 39.3 מיליוני ש"ח - הווננו עלויות תוכנה בסך של 1.0 מיליוני ש"ח, בסך הכל שולם ללאומי סך של 40.3 מיליוני ש"ח).

יתר השירותים התפעוליים הנכללים בהסכמים כוללים: שירותי סליקה בנקאית, ניירות ערך, הובלת כספים וכן תמיכה לוגיסטית ושירותי אחזקת מחשבים ביחידות הבנק, כגון תקשורת, כספומטים וכד'. בנוסף קיבל הבנק מלאומי שירותי בנקאות ישירה וביניהם שירותי פיתוח אתר האינטרנט ומוקד טלפוני המאפשר מתן מידע ובשירותים לסלולר. הבנק קיבל גם שירותי ביטחון, כולל חיבור לחדר הבקרה של לאומי ושירותי ביקורת פנימית.

2. לבנק ולחברות בקבוצת לאומי פוליסת ביטוח משותפת לכיסוי הסיכונים השונים, ובכלל זה ביטוח בנקאי, ביטוח לנושאי משרה, ביטוח רכוש וביטוח חבויות מעבידים.

ב. פעילות בכרטיסי אשראי:

פעילות הבנק בתחום זה התרכזת בהפצה משותפת של כרטיסי אשראי עם חברת לאומי קארד מקבוצת לאומי. בתאריך 15 בינואר 2009 נחתם הסכם הפצה עם חברת לאומי קארד, ההסכם מעגן את הפעילות שהחלה קודם עם החברה. אין לבנק הסכמים דומים עם חברות נוספות בתחום זה. סכום ההכנסות נטו מכרטיסי אשראי (ללא הכנסות מאשראי) בשנת 2015 הסתכם ב- 12.1 מיליון ש"ח לעומת 11.8 מיליון ש"ח בשנת 2014.

ג. הסכם עקרונות עם רשות המסים בנושא אופן ההכרה למס של חובות פגומים :

הבנקים ובכללם הבנק הגיעו להסכמות עם רשות המסים בקשר עם הכרה לצרכי מס בהפרשות להפסדי אשראי. הבנק חתם על ההסכם עם רשות המסים בתאריך 3 באפריל 2012.

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית(חובות שסך החבות שלהם לבנק עולה על מיליון ש"ח):
ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמו כהוצאה בדוחות הכספים. בשנת מס שבה הוקטנה יתרת ההפרשה להפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה") יתווסף לחבות המס "מס נוסף" בתוספת ריבית והפרשי הצמדה שיביא לגביית המס הנוסף שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרת לניכוי.

חובות פגומים שאינם גדולים

ההוצאה בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה השנה) מחציתן יותרו בניכוי לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה ומחציתן יותרו בניכוי בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשות בגין "חובות קמעונאיים" שבוצעו עד 31.12.2010:

יותר בניכוי לצרכי מס בחמישה שיעורים שנתיים שווים החל משנת 2011 ובלבד שלא הותרו כהוצאות לצרכי מס בשנים קודמות.

הפרשה קבוצתית:

לא מוכרת לצרכי מס

השלכות היישום לראשונה ב 1.1.2011 שנרשמו כנגד ההון:

יותר בניכוי לצרכי מס בחמישה שיעורים שנתיים שווים החל משנת המס 2011 בכפוף להיותם מותרים למס בהתאם להסדר ובתנאי שאין מדובר בהפרשות קבוצתיות, כללית ונוספת.

ד. הסכם שכר

ביום 21 בינואר 2015 הודיע לאומי, כי הנהלת לאומי וארגון עובדי לאומי הגיעו להסכמות לגבי הסכם קיבוצי מיוחד (להלן: "ההסכם הקיבוצי"), ואלו אושרו על ידי דירקטוריון לאומי ועל ידי מועצת העובדים של לאומי. ההסכמות לגבי ההסכם הקיבוצי הושגו לאחר שהסכם קיבוצי קודם משנת 2010, הסתיים בדצמבר 2014. ההסכם הקיבוצי הינו לתקופה של ארבע שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2018. ההסכם חל גם על בנק ערבי ישראלי ועובדיו.

עיקרי השינויים שנקבעו בהסכם הקיבוצי, ביחס להסכם הקיבוצי הקודם:

מנגנון עדכון השכר השנתי, בשיעור ממוצע לכלל העובדים של 5%, שונה והוא יהיה כדלקמן:

בשנת 2015 - 4%

בשנת 2016 - 4%

בשנת 2017 - 3.5%

בשנת 2018 - 3.5%

הבנק שילם לעובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי מענק חד פעמי בגובה משכורת אחת ("המענק החד פעמי").

הבנק הקדים את עדכון סכום שכר המינימום שנקבע בהחלטת הממשלה, באופן שעדכון שכר המינימום ל- 5,000 ש"ח יבוצע בפעימה אחת ובאופן מיידי (ולא באופן מדורג כפי שנקבע בהחלטת הממשלה), לכלל העובדים שמשתכרים שכר מינימום.

נקבעו הוראות נוספות שונות הנוגעות להפחתת סכומי מענקי היובל (מענקים וחופשות); עדכון שיעור הפרשות המעסיק לתגמולים עבור עובדים הזכאים ל"פנסיה צוברת", כך שההפרשה תהיה בשיעור של 7.5% במקום הפרשה בשיעור של 5%; עידוד עובדים שאינם מנצלים ימי חופשת מחלה, מעבר של עובדי קבלן לעובדי בנק; ועדכון התקופה המקסימאלית לקבלת תוספות ותק, כך שהיא תהיה עד ותק של 38 שנים, במקום ותק של 37 שנים בהסכם שהסתיים.

בעקבות ההסכם עדכן הבנק את האומדנים לשינוי השנתי בשכר, הזכאות למענק יובל וחופשת יובל, זכאות להמרת ימי מחלה שלא נוצלו בימי חופשה.

השפעות הסכם השכר נכללו ברבעון הראשון של שנת 2015 והסתכמו לקיטון בהוצאות שכר בסך של- 6.6 מיליוני ש"ח, גידול ברווח הנקי בסך של 4.1 מיליוני ש"ח, וגידול בקרן הון נטו בסך של 13.0 מיליוני ש"ח.

ה. הסכם קיבוצי מיוחד בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך בנק לאומי

בתאריך 10 בדצמבר 2015 חתמו הנהלת הבנק וועד העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד במסגרתו הוסדר סכסוך העבודה שהוכרז בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי. ההסכם מעגן בתוכו את כל הזכויות והתנאים של עובדי בנק ערבי ישראלי הוא ייכנס לתוקף החל ממועד חתימת ההסכם.

ההסכם הקיבוצי כולל, בין היתר את הנושאים הבאים:

עובדי בנק ערבי ישראלי יהיו לעובדי בנק לאומי לכל דבר ועניין

- במועד המיזוג, עובדי בנק ערבי-ישראלי יהפכו להיות עובדי בנק לאומי, תוך קליטתם ברצף זכויות מלא, לרבות זכויות פיצויים, זכויות בקופות הגמל, זכויות פנסיוניות של העובדים כפי שהיו ערב מועד המיזוג.
- עבודתם של העובדים תשולב שילוב מלא עם עבודת בנק לאומי ופעילותם לא תבוצע באמצעות מערך נפרד.
- העובדים ייהנו משוויון הזדמנויות מלא ועבודתם לא תוגבל לסניפים, מרכזים ומרחבים בהם עבדו במסגרת בנק ערבי ישראלי.
- כל אחד מהעובדים, פקיד או סגל ניהולי, ייקלטו בבנק לאומי באותו מעמד כפי שהיה בעבודתם בבנק ערבי ישראלי ויועסקו בבנק לאומי, כל אחד בהתאם לעיסוקו בפועל בבנק ערבי ישראלי ערב המיזוג, או בכל תפקיד אחר שישוכח בו, ובלבד שלא תחול הרעה כלשהי בשכרם ובהפרשות הפנסיוניות המבוצעות בגינם.
- דרגות שכרו של העובד, הקידום בקבוצות הדירוג מדרגה לדרגה, מעמדו ותנאי עבודתו הנלווים וההפרשות הסוציאליות של כל עובד, יהיו שווים לאלו של עובד מקביל לו, או בתפקיד זהה, בבנק לאומי.

פעילות המרחבים, המרכזים והסניפים

ימוזגו יחידות שונות של בנק ערבי ישראלי לתוך יחידות מקבילות בבנק לאומי.

תוכנית פרישה מרצון

גובשה תוכנית פרישה מרצון אשר הוצעה לעובדים המעוניינים בפרישה.

תנאים ייחודיים לעבודה במגזר הערבי

שבוע עבודה וימי עבודה בסניפים יהיו בהתאם לנהוג בבנק לאומי בהתייחס לעובדים במגזר הערבי.

מענקים ותוספות שכר

- מענק חד פעמי בהיקף של בין 1.25-1 משכורת חודשית לעובד, בעלות של 6.4 מיליוני ש"ח.
- תוספת שכר חד פעמית לעובדים בעלי ותק של 12 חודשים ומעלה במועד המיזוג בשיעור של 2%. יובהר כי התוספת כאמור שולמה בתחילת שנת 2016 ובנוסף לתוספת שכר המשולמת לכל עובדי בנק לאומי מכח הסכם קיבוצי לשנים 2015-2018 החל על כל עובדי בנק לאומי, במועד שתשולם התוספת בבנק לאומי לשנת 2016.
- עלות השפעת תוספת השכר על ההתחייבויות האקטואריות הסתכמו לסך של 3.6 מיליוני ש"ח.

גמלאי בנק ערבי ישראלי

בנק לאומי מקבל עליו את האחריות וההתחייבות לדאוג לגמלאי בנק ערבי ישראלי.

ו. אירועים לאחר תאריך המאזן: הסכם קיבוצי -המרת זכויות עובדים למניות בנק לאומי כהיערכות לעמידה במדרגות ההון הרגולטורי

ביום 17 בפברואר 2016, נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי בנק לאומי לבין בנק לאומי, לפיו יומרו זכויות שנצברו לטובת עובדים בבנק לאומי, במניות של בנק לאומי שיונפקו לעובדים בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי בנק לאומי. ראה ביאור 13(יא) לדוחות הכספיים.

ב. הסיבה העסקית

התפתחויות עיקריות במשק בשנת 2015 (א)

התוצר המקומי גולמי במחירים קבועים עלה במהלך שנת 2015 ב- 2.3%, בהמשך לעלייה של 2.6% בתוצר בשנת 2014 ו- 3.3% בשנת 2013. התוצר המקומי גולמי לנפש עלה בשנת 2015 ב- 0.3% לעומת 0.6% בשנת 2014. שיעור זה נמוך מהגידול הממוצע של התוצר לנפש בארצות ארגון ה-OECD שעמד בשנת 2015 על 1.5%. המגמה מצביעה על האטה בקצב הצמיחה שהושפעה בין היתר מירידה ביצוא הסחורות בשיעור של 3.0% בשנת 2015 לעומת עלייה של 1.5% בשנת 2014. מנגד, הוצאה לצריכה פרטית עלתה בקצב של 4.5% בשנת 2015, לעומת 3.7% בשנת 2014.

שיעור הבלתי מועסקים בשנת 2015, בהתבסס על נתונים מקוריים, בקרב בני 15 ומעלה הגיע לכ- 5.3% בממוצע, לעומת 5.9% בשנת 2014. שיעור הבלתי מועסקים מכוח העבודה בגילאי העבודה העיקריים, 25-64, הגיע בשנת 2015 ל- 4.5% לעומת 5.0% בשנת 2014, מזה השיעור באוכלוסייה הערבית בשנת 2015 עמד על 5.2%, המהווה ירידה מ- 6.1% בשנת 2014, אך עדיין גבוה ביחס לכלל האוכלוסייה.

ריבית בנק ישראל הופחתה פעם אחת במהלך שנת 2015 לרמת שפל היסטורי של 0.1% לעומת 0.25% בדצמבר 2014. השיקולים להפחתה היו בעיקר רצון לעודד את הצמיחה ולתמוך בפחות אפקטיבי של השקל. הריבית נותרה על כנה גם בחודש ינואר 2016. בדצמבר 2015 הועלתה ריבית הבנק המרכזי בארה"ב ב- 0.25%, לראשונה מאז שנת 2006. ההחלטה על העלאת הריבית הושפעה מהשיפור בכלכלה האמריקאית.

מדד המחירים לצרכן ירד במהלך שנת 2015 ב- 1.0%, לעומת ירידה של 0.2% בשנת 2014. המדד ללא ירקות ופירות ירד ב- 1.3% והמדד ללא דיור ב- 1.9%. ברוב מרכיבי המדד נרשמו ירידות מחירים. סעיף התחבורה והתקשורת ירד בשנת 2015 ב- 5.4%, אחזקת דירה ב- 5.5% והלבשה והנעלה ב- 1.7%. מנגד, מדד הדיור שמהווה כרבע מהמדד הכללי עלה ב- 2.2% וכן נרשמה עלייה של 13.2% במדד הירקות והפירות. במהלך שנת 2015 הבנק צמצם את החשיפה של ההון למגזר הצמוד למדד. למידע נוסף ראה פרק ה' על החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

במהלך שנת 2015 פוחת השקל ב- 0.3% לעומת הדולר, בהמשך לפיחות של 12.0% בשנת 2014. מנגד, השקל התחזק בשנת 2015 ב- 10.1% מול האירו, בהמשך לייסוף של 1.2% בשנת 2014. המסחר במט"ח במהלך שנת 2015 היה תנודתי והושפע מאירועים בינלאומיים כגון המשבר הפיננסי ביוון, ספקולציות לגבי מצב הכלכלה האמריקאית והציפיות שהתממשו להעלאת ריבית הפד.

(א) מקורות המידע לסקירה: פרסומים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר ופרסומים של הבורסה לניירות ערך בת"א

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל לסוף חודש דצמבר 2015 עומדות על 90.6 מיליארד דולר, לעומת 86.1 מיליארד דולר לסוף שנת 2014. עיקר הגידול נרשם ביתרות שנרכשו על פי תוכנית הרכישות, שנועדה לקזז את ההשפעה מהפקת הגז בישראל על שער החליפין. אחזקות בנק ערביי ישראל במטבע חוץ נמוכות ומהוות פחות מ-1.0% מההון. למידע נוסף ראה פרק ה' על החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

יתרת האשראי מהבנקים למגזר העסקי ולמשקי הבית (לפני הפרשות להפסדי אשראי) הגיע בנובמבר 2015 ל- 818 מיליארד ש"ח, עליה של 5.6% מתחילת השנה. מזה, האשראי לציבור לדיור הסתכם ב- 303 מיליארד ש"ח, גידול של 8.1% מתחילת השנה. סך האשראי לציבור, נטו בבנק גדל בשנת 2015 ב- 8.8%. סיכון האשראי (לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני) בבנק לענף הבינוי והנדל"ן גדל בשנת 2015 ב- 2.9% בהשוואה לסוף שנת 2014 ומגיע בסוף דצמבר 2015 ל- 14.2% מסך סיכון האשראי לציבור של הבנק בהשוואה לשיעור של 14.8% בסוף שנת 2014.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכמו בסוף נובמבר 2015 בכ- 3.4 טריליון ש"ח, גידול של 231.7 מיליארד ש"ח לעומת סוף שנת 2014, המהווה גידול נומינלי של כ- 7.3%. עיקר הגידול נרשם במניות בארץ ובנכסים לא צמודים. תיק ההשקעות של לקוחות הבנק גדל ב- 3.5% במהלך שנת 2015, בעיקר בשל גידול בפיקדונות הציבור לפי דרישה.

בשוק ההון נרשמו במהלך שנת 2015 עליות מחירים מתונות ביחס לשנת 2014. מדד ת"א 25 עלה במהלך שנת 2015 ב- 4.4% ומדד ת"א 100 ב- 2.0%, לעומת 10.2% ו- 6.7% בהתאמה בשנת 2014. המדדים המובילים רשמו עליות מחירים בכל הרבעונים למעט הרבעון השלישי של שנת 2015 שהושפע מירידות בשוק הסיני. גם בשנת 2016 המסחר במניות התחיל במגמה שלילית על רקע ירידת מחירי הנפט וירידות חדות בסין. הבנק השקיע בעשור האחרון משאבים רבים לשיפור וקידום תחום ייעוץ ההשקעות כחלק משיפור השירות ללקוחות. הוכשרו יועצי השקעות ויועצים פנסיונים, התבצעו הדרכות והוטמעו כלי עזר מיכוניים לסיוע בפעילות היועצים. בנוסף, יכולים לקוחות הבנק לקבל שירות של משמורת וייפוי כוח למנהל תיקים חיצוני. בחמש השנים האחרונות גדל תיק ההשקעות של לקוחות הבנק בניירות ערך, קופות גמל וקרנות השתלמות ב- 48.7% כתוצאה מגיוס כספים חדשים, מהתפתחות מתן השירות בייעוץ השקעות ובייעוץ פנסיוני ומעליית המחירים בבורסה. בשנת 2015 הצטמצם תיק ההשקעות של הלקוחות בניירות ערך, קופות גמל וקרנות השתלמות ב- 7.4%.

מדד אגרות החוב הממשלתיות עלה בשנת 2015 בשיעור נומינלי של 1.6%, לעומת 6.6% בשנת 2014. עיקר העליות נרשמו באגרות חוב לא צמודות בריבית קבועה ואילו האגרות בריבית משתנה רשמו ירידת מחירים קלה. המסחר באגרות חוב הושפע מריבית בנק ישראל הנמוכה ורמת האינפלציה השלילית. לבנק תיק ניירות ערך שהושקע באגרות חוב ממשלתיות ומק"מ בלבד. במהלך שנת 2015 מימש הבנק את מרבית ההשקעות. נכון ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם התיק ב- 9.9 מיליון ש"ח.

חקיקה והוראות רגולטוריות במערכת הבנקאית

פרטים אודות הוראות דין שנקבעו בתקופת הדוח

בתקופת הדוח פורסמו מספר רב של הצעות לשינויים רגולטוריים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הבנק, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הבנק, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הבנק ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הבנק. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הבנק.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 47 והוראת שעה) (הפטר לחייב מוגבל באמצעים), התשע"ה-2015

ביום 3 באוגוסט 2015 פורסם התיקון הנ"ל לחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 47 והוראת שעה) (הפטר לחייב מוגבל באמצעים). התיקון בחוק מיזג לתוכו את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון - הפטר לחייב), התשע"ה 2015 אשר אושרה ביום 24 ביוני 2015 בקריאה טרומית.

חוק ההוצאה לפועל מסדיר הליך של "חייב מוגבל באמצעים". בהתאם לחוק, רשאי רשם ההוצאה לפועל להכריז על חייב כחייב מוגבל באמצעים, לקבוע צו תשלומים חודשי בהתאם ליכולתו הכלכלית של החייב, וכן להטיל על החייב הגבלות שונות הקבועות בחוק.

התיקון לחוק נועד לאפשר לחייבים מוגבלים באמצעים לקבל את הפטר שהיו זכאים לו אילו היו פונים להליכי פשיטת רגל, וזאת בהתאם לתנאי סף שנקבעו בתיקון ולסייגים שנקבעו למתן צו הפטר.

ביום 7 בספטמבר 2015 פורסמו תקנות ליישום תיקון מס' 47 הנ"ל.

תיקון חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסם ביום 30 בנובמבר 2015 תיקון לחוק הבנקאות (רישוי) המאפשר לגופים חוץ בנקאיים העוסקים במתן אשראי, לגייס הון באמצעות הנפקת תעודות התחייבות לציבור, בתנאים ובמגבלות שונות שנקבעו בתיקון לחוק. התיקון צפוי להגדיל את מקורות מימון הפעילות של גורמים חוץ בנקאיים המעמידים אשראי קמעונאי ואשראי לעסקים קטנים ובינוניים ובכך להגביר את התחרות בתחומי פעילות אלו.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסם ביום 30 בנובמבר 2015 תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים). התיקון קובע, כי על מעסיק, המעוניין לקבל שירותי תפעול פנסיוני מאותו גוף הנותן שירותי שיווק פנסיוני לעובדיו, לשלם בעד התפעול הפנסיוני "דמי

סליקה" בעבור כל עובד בשיעור של 0.6% מע"מ מסך ההפקדות של המעסיק לקופות גמל על שם העובד ולא פחות מאשר 10.5 ש"ח בתוספת מע"מ.

תקנות הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (רישום עסקאות ורישום פעולות ייעוץ(תיקון), התשע"ה – 2015

ביום 17 בדצמבר 2015 פורסם ברשומות תיקון לתקנות הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (רישום עסקאות ורישום פעולות ייעוץ). חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה – 1995, דורש כי בעל רישיון הייעוץ ינהל רישומים של כל תהליך ייעוץ שנתן ללקוח. התקנות הנ"ל מפרטות את הפרטים שיש לכלול ברישומים וכן את אופן עריכתם ואופן מסירתם ללקוח. התיקון לתקנות כולל מספר היבטים, ובכלל זה: ביטול הדרישה להחתמת הלקוח על פרוטוקול הייעוץ ומסירתו המיידית ללקוח בתום מפגש הייעוץ; הבהרה כי הדרישה לזיהוי בעל הרישיון המייעץ, אינה מחייבת חתימת בעל הרישיון על פרוטוקול הייעוץ, ובלבד שיתאפשר זיהוי חד ערכי של נותן הייעוץ; קביעת מודל אחיד למסירת פרוטוקול הייעוץ ללקוח, הן ביעוץ פרונטלי והן ביעוץ שאינו פרונטלי; ביטול דרישת מסירת הפרוטוקול במקרה של לקוח החתום על הסכם ניהול תיקים; ובמקרה של ייעוץ הנערך בדרך של הקלטה - ביטול החובה למסור ללקוח הודעה בכתב בדבר קיום פעולת הייעוץ. חלף זאת יש להביא לידיעת הלקוח כי ההקלטה מצויה אצל בעל הרישיון וכי הלקוח יכול לקבל העתק ממנה לפי דרישה.

הצעות חקיקה שפורסמו בתקופת הדוח

הצעת חוק סליקה אלקטרונית של שיקים, התשע"ה-2015

ביום 6 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק סליקה אלקטרונית של שיקים. ההצעה עוסקת בהסדרת אופן ביצוע הסליקה האלקטרונית של שיקים על ידי הבנקים, ובכלל זה, הסדרת קבילותו הראייתית של השיק הממוחשב בהליך משפטי, הסמכת הנגיד בהסכמת שר המשפטים והשר לביטחון פנים לקבוע כללים בדבר חובת שמירת שיקים ושיקים ממוחשבים והסדרת היקף האחריות של הבנק כלפי הלקוחות.

הצעת חוק הסדרת חובות (תיקוני חקיקה), התשע"ה -2015 (אנדורן)

ביום 12 ביולי 2015 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעת חוק הסדרת חובות (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2015, אשר מיישמת את ההמלצות הסופיות של הוועדה לבחינת הסדרי חוב בישראל.

ההצעה מאמצת מתווה מובנה בן שני שלבים לשיפור הליך הסדר חוב:

שלב ראשון- חל על חברה בקשיים פיננסיים כאשר זו עדיין עומדת בתשלומים למחזיקי האג"ח. בשלב זה ימונה נציג מיוחד מטעם מחזיקי האג"ח. הנציג המיוחד ינהל את המו"מ, יישב כמשקיף בדירקטוריון החברה ובוועדותיו וימסור למחזיקי האג"ח מידע על צעדים שבהם החברה מתכוונת לנקוט, שעלולים לפגוע בנושים. בנוסף, יינתנו לחברה הגנות מסוימות במהלך ניהול המשא ומתן להסדר החוב.

שלב שני- כאשר חברה לא עמדה בתשלום חוב לנושיה הפיננסיים (הכל כמשמעו בהצעת החוק) במשך 45 יום, חזקה עליה שהיא חדלת פירעון, וימונה לה בעל תפקיד על ידי בית המשפט. בנסיבות אלו, חייב נאמן האג"ח לפנות לביהמ"ש בבקשה לפתיחת הליך להבראת החברה או לפירוקה (אלא אם כן התקיים החריג המפורט בחוק).

ההצעה מתייחסת לנושאים נוספים, כגון: אם לא ניתן צו הקפאת הליכים, רשאי נושה לפעול לשם גביית חובו לפי כל דין; אפשרות כפיית הסדר חוב על החברה - בהתאם לבקשת נושה במצב בו החברה חדלת פירעון; חיוב נאמן של סדרת אגרות חוב שהתקיימה בה התניה לפירעון מיידי או למימוש בטוחות, לכנס אסיפת בעלי אגרות חוב תוך 45 יום מיום שבו התקיימה התניה לשם קבלת החלטה כיצד לפעול; צמצום העילות לקיומם של ניגודי עניינים אצל מחזיקי אג"ח בהצבעתם באסיפת מחזיקי אג"ח; מינוי "נאמן מוביל" על ידי החברה, החל ממועד ההנפקה, שייצג את כל הסדרות של אגרות החוב שמנפיקה החברה; קביעת פרמטרים למגבלה על סך האשראי שרשאית ליטול קבוצה עסקית מגופים מוסדיים ומהמערכת הבנקאית; הטלת חובת פיקוח ישירה על נושאי משרה בתאגיד למניעת קבלת אשראי מעל מגבלת האשראי, וכן לעמידה בחובות הדיווח של התאגיד (קביעת חזקה שנושא משרה הפר את חובתו אם התאגיד הפר את חובותיו אלה) ועוד.

בחודש דצמבר 2015 פרסמה רשות ניירות ערך הצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף וטיטוט התשקיף - מבנה וצורה), התשכ"ט - 1969; והצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970, לשם יישום המלצות הוועדה הנ"ל. ההצעות מתייחסות בעיקרן לחובות גילוי ביחס לאשראי שנלקח למימון רכישת אמצעי שליטה בתאגיד; ביחס לשעבוד של מניות בעל השליטה בתאגיד בשיעור של 5% לפחות מהון מניות התאגיד; ביחס לאירועי פשיטת רגל או חדלות פירעון של בעל השליטה בתאגיד ותאגידים בשליטתו וביחס לגובה האשראי הקובע, כמשמעו בחוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות התשע"ד-2013 שקיבלה הקבוצה העסקית עליה נמנה התאגיד.

הצעת חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ה-2015

ביום 27 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת החוק לצמצום השימוש במזומן. ההצעה מאמצת את המלצות הוועדה לבחינת צמצום השימוש במזומן במשק הישראלי - ועדת לוקר. על פי ההצעה, יוטלו הגבלות על סוג וסכום העסקאות בהן ניתן להשתמש במזומן, ומגבלות על השימוש בשיקים והסבתם.

הצעת חוק המשכון, התשע"ה-2015

ביום 27 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק המשכון. ההצעה נועדה להוות הסדר מקיף וחדש של דיני השעבודים. הצעת החוק מהפכנית במובנים רבים וכוללת נושאים שיש בהם להשליך על הבנקים, ובכלל זה, אפשרות החייב ליצור שעבודים נוספים על נכס משועבד, ללא הסכמת בעל השעבוד, אפשרות ליחיד ליצור שעבוד על נכסים עתידיים, ביטול מוסד ה"שעבוד השוטף" הקיים כיום ועוד.

הצעת חוק להעמקת גביית המסים ולהגברת האכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מסים ולהרתעה מפני הלבנת הון) (תיקוני חקיקה) התשע"ה-2015

ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת החוק להעמקת גביית המסים ולהגברת האכיפה.

על פי הצעת החוק, תיקבע בפקודת מס הכנסה חובת דיווח מיוחדת על גופים פיננסיים וסולקים, כך שנתונים על פעילותם של לקוחותיהם בחשבונותיהם העסקיים, המנוהלים אצלם, ידווחו לרשות המסים מדי חודש, וכן על פי דרישות ספציפיות של הרשות.

בנוסף, ההצעה קובעת, כי בעתיד יוקמו מנגנונים שמטרתם לוודא, שדרישת המידע לא תפגע יתר על המידה בזכות הפרטיות, וכן מנגנונים שיוודאו, שהדרישות מכוח החוק לא מכבידות יתר על המידה על הגופים הפיננסיים.

הצעת חוק שירות נתוני אשראי התשע"ז-2015

ביום 12 באוקטובר 2015 אושרה בקריאה ראשונה בכנסת הצעת חוק שירות נתוני אשראי.

החוק המוצע קובע הסדר כולל להקמתה ולפעילותה של מערכת לשיתוף בנתוני אשראי של יחידים, למעט קטינים. המערכת המוצעת בחוק כוללת הקמת מאגר לנתוני אשראי בבנק ישראל, אשר יאסוף נתוני אשראי ממקורות המידע, וימסור אותם לשכוחות אשראי וללקוחות, בהתאם לשימושים והמטרות המפורטים בחוק.

מוצע כי איסוף המידע אל המאגר ייעשה כברירת מחדל ולא על פי הסכמה של לקוח. על אף האמור, ולשם צמצום הפגיעה בפרטיות הלקוחות, מוצע לאפשר ללקוחות לבקש, כי לא יכללו נתונים אודותיהם במאגר. עם זאת, במקרה שבו נמסרו לגבי לקוח נתונים המעידים באופן מובהק על כך שהוא אינו עומד בפירעון התשלומים להם התחייב, לא יהיה הלקוח זכאי להגיש בקשה לאי הכללת הנתונים במאגר.

על פי המוצע, ייאספו במאגר נתוני אשראי ממגוון מקורות מידע ובהם, כונס הנכסים הרשמי, לשכוחות ההוצאה לפועל, בנק ישראל, בית המשפט, חברת תשתית ציבורית, תאגיד בנקאי ומנפיק כרטיסי חיוב. עוד מוצע כי היקף המידע הנאסף יהיה רחב. סוגי המידע המועבר ייקבעו על ידי שר המשפטים על בסיס עקרונות הסטנדרט הבין-לאומי הפומבי "מטרו 2".

נותן אשראי יהיה רשאי לבקש דוח אשראי רק לשם המטרות הקבועות בהצעת החוק. העברת המידע מותנית בכך שנותן האשראי הוא מקור מידע שמעביר אשראי למאגר או שהתחייב להעביר נתוני אשראי למאגר (עקרון ההדדיות), ובכפוף לכך שהלקוח נתן הסכמתו לכך שנתוני האשראי לגביו יימסרו.

תזכיר חוק איסור הלבנת הון (תיקון), התשע"ז-2015

ביום 29 באוקטובר 2015 פרסם משרד המשפטים תזכיר לתיקון חוק איסור הלבנת הון. התזכיר כולל תיקונים שונים אשר נועדו לייעול ושיפור המאבק בהלבנת ההון ולהתאמת החקיקה הקיימת לסטנדרטים הבינלאומיים בתחום, ובין היתר:

- הרחבת הגדרת "כספים" כך שתחול על כל אמצעי תשלום למוכ"ז, כגון: המחאות מוסבות, מניות למוכ"ז, כרטיסים משולמים מראש (Prepaid) וכיוצ"ב;

- הרחבת הגדרת "תאגיד בנקאי" כך שתחול גם על סולקים שאינם בגדר תאגידי עזר לפי חוק הבנקאות רישוי;

- יצירת הבחנה בין עבירה של עשיית פעולה ברכוש, במטרה שלא יהיה דיווח או כדי לגרום לדיווח לא נכון, לבין עבירה של מסירת מידע כוזב לגבי רכוש אסור, שמטרתה טשטוש הקשר שבין הרכוש האסור לעבירה;

- הפחתת רף מגבלת השווי של הרכוש שעשיית פעולה בו תהווה עבירה מ-150,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח, וביטול מגבלת סוגי הרכוש לעניין זה.

- החלת כלל "עצימת העיניים" גם על עבירות לפי החוק לאיסור הלבנת הון.
- הגבלת החסינות הניתנת למי שמדווח למשטרה על פעולות ברכוש אסור, למקרים בהם הדיווח נמסר סמוך ככל האפשר, בנסיבות העניין, למועד שבו התעורר אצל המדווח חשד סביר כי הרכוש בו נעשתה הפעולה הוא רכוש אסור.
- תיקון הגדרת "נהנה", כך שבמקרה בו הנהנה הוא תאגיד, יש לרשום גם את התאגיד וגם את בעל השליטה בו כנהנים.
- הרחבת סמכות הוועדה להטלת עיצום כספי באופן שיאפשר לה להטיל עיצומים גם על "נותני שירות עסקי" שהפרו חובותיהם על פי החוק ועל "נותני שירותי מטבע" שאינם רשומים כנדרש.
- החרגת דיווחים למשטרה מן החיסיון הסטטוטורי הניתן לדיווחים על פי החוק.
- הרחבת חובת הדיווח על מזומן בכניסה לישראל על ידי הפחתת רף הדיווח מ- 100,000 ש"ח ל- 50,000 ש"ח, והחלתו גם על עולים חדשים, וקביעת חובת דיווח על סכום בשיעור של 12,000 ש"ח בכל המעברים היבשתיים.

הוראות מהותיות של בנק ישראל שפורסמו בתקופת הדוח

עדכון הוראה ניהול בנקאי תקין 435 - הוראות טלפוניות

ביום 5 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה 435, הדנה בנושא הוראות טלפוניות.

על פי התיקון, הלקוח יכול לתת את הסכמתו לביצוע פעולות על פי הוראה טלפונית גם באינטרנט, ולא רק בסניף הבנק.

חוזר בנושא סוגי חשבונות ותנאים בהתקיימם לא תידרש חתימתו של לקוח על הסכם

ביום 5 בינואר 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "סוגי חשבונות ותנאים בהתקיימם לא תידרש חתימתו של לקוח על הסכם". החוזר מפרט את ההסכמים עליהם לא תידרש חתימתו של לקוח, ובלבד שהלקוח יוכל לאשר במקום המתאים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי, כי ניתנה לו האפשרות הדרושה לעיין בהסכם.

החוזר פורסם כצעד משלים להוראה 418, המאפשרת לפתוח חשבון באינטרנט ליחיד תושב ישראל, שמלאו לו 18 שנים ובלבד שבחשבון לא יהיו נהנים זולת הבעלים, שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 15 ביולי 2014.

חובת יידוע הלקוח אודות פערי ריביות

ביום 18 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא חובת יידוע הלקוח אודות פערי ריביות. בהתאם למכתב, על התאגידיים הבנקאיים להקפיד על מתן מידע ללקוח המצוי ביתרת חובה ומבקש להפקיד כספים בפיקדון, אודות הפער הקיים בין הריביות המשולמות על הפיקדון לבין הריביות הנגבות בגין יתרת החובה בחשבון, וזאת טרם ביצוע הפקדת הכספים בפיקדון.

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לפנות בכתב ללקוחותיהם, שנכון למועד מכתב הפיקוח על הבנקים היו מצויים ביתרת חובה ובמקביל נהגו להפקיד כספים לפיקדון באמצעות הוראת קבע, ולהציג להם את שיעור הריבית המשולם על הפיקדון, את שיעור הריבית הנגבה בגין יתרת החובה בחשבון, וכן את פער הריביות בין השניים, כשהריביות כולן מעודכנות למועד משלוח המכתב.

כן נקבע, כי אין לבצע פניות יזומות ללקוחות המצויים באותה עת ביתרת חובה, בהצעה להפקיד כספים בפיקדון.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 329 - מגבלות למתן הלוואות לדיור

בהוראה 329 נקבע, בין היתר, כי תאגיד בנקאי לא יאשר ולא יבצע הלוואה לדיור, בשיעור החזר מהכנסה העולה על 50%. ביום 25 בינואר 2015 פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 329, בו הובהר, כי לעניין חישוב שיעור החזר מההכנסה, ניתן יהיה להכיר במלוא ההכנסה החדשית הפנויה של בן/בת הזוג של הלווה, העומד בכל התנאים המפורטים בהוראה, ומתגורר עם הלווה בדירה. כן הובהר, כי לא ניתן להכיר ביותר ממחצית מהכנסתו החדשית הפנויה של קרוב שאינו רוכש זכות במקרקעין, אף אם הקרוב חתם כלווה על הסכם ההלוואה.

תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008

ביום 29 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008. התיקון מעדכן את כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) בנושאים שונים, כגון: שינויים בהגדרת חשבון של עסק קטן; הרחבת האפשרויות, העומדות בפני הלקוחות, להצטרפות לשירות המסלולים ולביטול השירות; הוספת פרק לתעריפון המפרט עמלות ללקוחות המקבלים שירותי סליקה מהבנקים על עסקאות בכרטיס חיוב; ביטול דמי ניהול בהלוואות לדיור ודמי גבייה בשל הלוואות שאינן לדיור, שניתנו ערב תחילתם של כללים אלה; ביטול עמלת תשלום נדחה בכרטיסי אשראי בגין עסקאות שבוצעו החל מיום 1 בפברואר 2015 וגביית עמלה שגובהה עד גובה עמלת פקיד בהעברות זה"ב שסכומן עד 1 מיליון ש"ח.

להערכת הבנק עלות השינוי בהגדרת עסק קטן הסתכמה בשנת 2015 לסך של 1.3 מיליון ש"ח.

חוזר בנק ישראל - ניהול סיכונים, הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross border)

ביום 16 במרס 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא ניהול סיכונים, הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross border).

החוזר קובע, כי לאור התגברות הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות ובהתאם לאמור בסעיפים 4 עד 6 להוראת ניהול בנקאי תקין 411, על הדייקטוריון וההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי לבחון ולעדכן את מדיניותו, נהליו ובקורותיו של התאגיד הבנקאי ביחס לסיכונים אלה, ולוודא כי הבנק ערוך להתמודד עמם, בדגש על חבויות מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון, בין אם הלקוח תושב באותה מדינה ובין אם לאו, בגישה מבוססת סיכון.

על התאגיד הבנקאי לסווג לקוחות בסיכון גבוה מפעילות חוצת גבולות לפי פרמטרים שונים, בין היתר מקור עושרו והכנסתו של הלקוח ומקור הכספים שאמורים להיות מופקדים בחשבון, היקף וסוג הפעילות בחשבון, מדינת התושבות של הלקוח וכן לנקוט צעדים נדרשים ליישום המדיניות,

לדוגמה: לקבל מהלקוח הצהרה, שדיווח על הכנסתו בהתאם לדין החל עליו והתחייבות להודיע על כל שינוי בחבות המס ולקבוע נהלים ומדרגי סמכויות לאישור פתיחת חשבון.

החוזר קובע, כי סירוב להעניק שירותים בנקאיים ייחשב סירוב סביר לעניין חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, במקרים הבאים: אי פתיחת חשבון ללקוח, אם אינו משתף פעולה עם הבנק, באופן המאפשר לבנק ליישם את המדיניות והנהלים שקבע לעניין סיכון cross border, וכן אי מתן שירותים בחשבון קיים, אם מתן השירות חושף את הבנק לכך שייחשב כמשתף פעולה עם הלקוח, לשם עקיפת חקיקה זרה שחלה על הלקוח.

בחוזר נקבעו הוראות מעבר, לפיהן נדרש התאגיד הבנקאי להשלים את הפעולות לגבי חשבונות קיימים שסווגו על ידו כלקוחות בסיכון גבוה עד ליום 31 בדצמבר 2015 ולגבי יתר החשבונות הקיימים עד ליום 31 בדצמבר 2016.

צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה-2015

ביום 10 במאי 2015 חתמה נגידת בנק ישראל על צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה-2015. במסגרת הצו הוכרז שירות הודעות או התראות כשירות בר פיקוח וסכום העמלה המרבי בגינו נקבע על חמישה ש"ח להודעה או להתראה.

להערכת הבנק עלות הפחתת התעריף הסתכמה בשנת 2015 לסך של 3.5 מליון ש"ח.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 308 - ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי

ביום 3 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים נוסח מתוקן להוראה 308, בנושא ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי.

במסגרת ההוראה המתוקנת, הורחבה מאוד ההגדרה של הוראות ציות, והיא כוללת עתה את כל החוקים, התקנות, הוראות הרגולציה (לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור), נהלים פנימיים והקוד האתי.

בנוסף כוללת ההוראה המתוקנת הוראות בדבר: אחריות הדירקטוריון לפקח על ניהול סיכון הציות של התאגיד הבנקאי, אחריות ההנהלה הבכירה לניהול אפקטיבי של סיכון הציות, מדיניות הציות, פונקציית הציות ומאפייניה ועוד.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 9 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

במסגרת התיקון להוראה 313 נקבע, בין היתר, כי הון הבנק, אשר על בסיסו יחושבו השיעורים המרביים לחבות של לווה ולחבות של קבוצות הלווים השונות, הינו "הון רובד 1" בלבד ולא ההון המלא, כמצוין בהוראה הקיימת. כמו כן, הופחת שיעור החבות המרבי של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד בנקאי מ-25% מההון ל-15%. בוצעו עוד מספר תיקונים, טרמינולוגיים ברובם, בפירוט הסכומים שניתן להפחיתם לצורך חישוב החבויות השונות.

מועד התחילה של התיקונים להוראה הוא 1 בינואר 2016. למרות זאת, לעניין הגדרת הון יחול האמור להלן: הון רובד 1 כאמור בהגדרת ההון בתוספת הון רובד 2 כפי שיפורסם בדוחות

הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו תופחת בשיעורים שווים על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018.

לא צפויה השפעה מהותית נוספת בגין יישום הוראה זו כתוצאה ממיזוג בנק ערבי ישראלי לתוך לאומי.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 411 - מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות

ביום 9 ביוני 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411 בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות. במסגרת התיקון נוסף להוראה פטור מרישום נהנים בחשבון בבעלות נאמן, המנוהל עבור מחזיקי תעודת סל "שקופה" ביחס למדד תל אביב בנקים, שהמנגנון הקבוע בה להפעלת זכויות ההצבעה, עומד בתנאים המפורטים במתווה עקרונות שפורסם ביום 4 באוגוסט 2014 על ידי רשות ניירות ערך והפיקוח על הבנקים. מדובר במתווה, המאפשר הנפקת תעודות סל העוקבות אחר תשואות מניות של בנקים, מבלי שמניות אלו יימנו לעניין "החזקה" של החברות המנפיקות.

הוראת ניהול בנקאי תקין 423 - שירות המסלולים ומכתב הפיקוח על הבנקים בנושא שירות המסלולים

ביום 21 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא שירות המסלולים ומכתב לתאגידים הבנקאיים בנושא זה.

מטרת ההוראה והמכתב להגביר את מודעות הלקוחות, החדשים והקיימים, לשירות המסלולים ולמאפייניו. ההוראה קובעת כי לגבי לקוחות חדשים, במועד פתיחת חשבון עובר ושב ימסור להם התאגיד הבנקאי תעריפון מצומצם של ניהול חשבון עובר ושב, וכן דף הסבר אודות "שירות מסלול". בדף ההסבר יוצגו, בין השאר, מחירי כל מסלול בהשוואה למחירי השירותים הכלולים בו, על פי התעריפון המצומצם שלא במסגרת שירות המסלול, וכן מידע אודות דרכי ההצטרפות ל"שירות מסלול".

על מנת שיהיה ביטוי ברור לבחירת הלקוח באשר לאופן בו יחויב חשבונו, על התאגיד הבנקאי לפעול במועד פתיחת חשבון עובר ושב לקבלת אישור הלקוח באשר לאופן חיוב החשבון המבוקש על ידו - חיוב על פי "שירות מסלול" או חיוב על פי סוגי הפעולות שיבצע.

לגבי לקוחות קיימים קובעת ההוראה, כי על התאגיד הבנקאי למסור ללקוח המבקש להצטרף למסלול, טרם הצטרפותו, מידע בכתב על סכומי העמלות שנגבו ממנו במהלך הרביע שלפני הרביע שקדם למועד הגשת בקשת ההצטרפות או ברביע שקדם למועד הגשת הבקשה.

בנוסף קובעת ההוראה כי התאגיד הבנקאי יפרסם במקום בולט בדף הראשי של אתר האינטרנט שלו קישור לדף הסבר שכותרתו תהיה "עמלות - שירות מסלולים".

במסגרת מכתב הפיקוח לתאגידים הבנקאיים בנושא שירות המסלולים, נדרשו התאגידים הבנקאיים לאתר מבין הלקוחות הקיימים את אלה שבמהלך החודשים ינואר עד מאי 2015 שילמו סך של 10 ש"ח לפחות בכל אחד מהחודשים בנפרד, או ששילמו במצטבר מעל 50 ש"ח עבור התקופה כולה, עבור שני השירותים הבאים במצטבר: פעולה על ידי פקיד, פעולה בערוץ ישיר. ללקוחות אלה היה על הבנק לפנות בכתב ולהודיע את סכום החיוב בפועל בכל אחד מהחודשים האמורים בהשוואה למחיר המסלול הבסיסי או מחיר המסלול המורחב, אילו היו מצטרפים אליו, ופירוט דרכי ההצטרפות לשירות המסלולים.

הבנק פנה ללקוחות כנדרש.

תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) (תיקון מס' 2), התשע"ה-2015

ביום 28 ביוני 2015 פרסם בקובץ התקנות תיקון לכללי העמלות, המתייחס לנושאים שונים, ובין היתר: איסור על גביית עמלה בעד כרטיס חיוב מידי שהונפק ללקוח שברשותו כרטיס אשראי בתוקף שהונפק על ידי אותו תאגיד בנקאי, וזאת לתקופה של 36 חודשים ממועד ההנפקה של כרטיס החיוב המידי, ביטול עמלה על מכתבי מעקב וביטול עמלת חיוב מפקיד בהחזרת שיק.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 301-דירקטוריון

ביום 29 ביוני 2015 פרסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301 בנושא דירקטוריון. בהתאם לתיקון, קבלת החלטות בוועדת הביקורת, בוועדה לעסקאות עם אנשים קשורים ובוועדת התגמול תעשה בנוכחות חברי הוועדה וגורמים שחוק החברות התיר את נכוחותם, בתנאים שנקבעו בחוק. כן נקבע, כי הדירקטוריון לא יקבל החלטות בשימוש באמצעי תקשורת, בין השאר, גם לגבי עסקה עם מי שהציע מועמד לכהונת דירקטור בתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה וקרובו, כל עוד הם נחשבים אנשים קשורים.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 301A - מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי

ביום 13 באוגוסט 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי 301A בנושא מדיניות התגמול בתאגיד בנקאי.

להלן עיקרי התיקון:

- על התאגיד הבנקאי לעגן מראש בהסדרי התגמול את יכולתו לדרוש מעובד מרכזי להשיב תגמולים משתנים ששולמו לו, ולנקוט בכל האמצעים הסבירים להשיב את התגמולים בפועל, בהתקיים נסיבות חריגות במיוחד אותן על התאגיד הבנקאי לקבוע. בנוסף יקבע התאגיד הבנקאי את סכומי ההשבה או את שיעורי ההשבה ההולמים סוגי נסיבות שונים. כמו כן, קוצבת ההוראה את תקופת ההשבה. למרות האמור לעיל, כאשר סך התגמול המשתנה בשנה קלנדרית מסוימת אינו עולה על 1/6 מהתגמול הקבוע באותה שנה, אין חובה להפעיל את מנגנון ההשבה על חלק זה של התגמול המשתנה.

- תגמול יו"ר הדירקטוריון וחברי הדירקטוריון האחרים יהיה תגמול קבוע בלבד. ההוראה קובעת את המנגנונים לפיהם ישולם התגמול.

- תאגיד בקבוצה בנקאית לא יישא בעלויות העסקתו של נושא משרה בכירה או של עובד בתאגיד, בשל כהונתם בתפקיד בתאגיד אחר בקבוצה. משמע, על כל תאגיד בקבוצה לשאת בעלויות נושא המשרה הבכירה או העובד שלו, בהתאם להיקף המשרה, הסמכות והאחריות בתפקידו זה.

- איסור על עובד מרכזי לקבל תגמול בכל צורה שהיא ישירות מבעלי השליטה בתאגיד, מקרוביהם או מתאגידים בשליטת גורמים אלו. ההנחיה לא תחול על דירקטור שאינו חיצוני, אך תחול על יושב ראש הדירקטוריון.

בהוראה כלולות הוראות מעבר מפורטות ליישומה.

שיווק יזום של הלוואות קמעונאיות

ביום 17 בנובמבר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא שיווק יזום של הלוואות קמעונאיות, וזאת חלף מכתבים קודמים שפרסם בנושא.

לאור הגידול המשמעותי בהיקף הלוואות הקמעונאיות ועל מנת לוודא שהלוואות המוצעות תואמות את צרכי הלקוח, התבקשו התאגידים הבנקאיים לקבוע מדיניות, נהלים ותהליכים

הקשורים לפנייה יזומה להעמדת הלוואה ללקוחות קמעונאיים, וכן לוודא כי תהליך הפנייה היזומה להעמדת הלוואה כאמור הינו מוסדר ומפורט.

בין היתר התבקשו התאגידים הבנקאיים: להגדיר קהלי יעד ספציפיים, תחומים וברורים, לקבוע תסריטי שיחה מתאימים, לקבוע את אופן הפנייה ללקוח לרבות התאמת אמצעי השיווק למאפייני אוכלוסיית היעד ולתעד את הפנייה ללקוח. הבנק העביר את המדיניות והנהלים בעניין זה לפיקוח על הבנקים, כנדרש.

סגירת סניפים וצמצום מספר עמדות הטלרים בבנקים - מתן מענה למגוון הלקוחות

ביום 6 בדצמבר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא סגירת סניפים וצמצום מספר עמדות הטלרים בבנקים – מתן מענה למגוון הלקוחות. במכתב מובהר, כי הפיקוח על הבנקים תומך במגמה של הגברת השימוש באמצעים ישירים וטכנולוגיים לצורך מתן שירותים בנקאיים, אשר מובילה להוזלה מיידית משמעותית של העלויות ללקוחות ולשיפור בשירות ובנוחות צריכת השירותים הבנקאיים לרוב ציבור לקוחות הבנקים. תהליך זה מהווה חלק ממגמה עולמית, במסגרתה הלקוחות עוברים להשתמש באמצעים הטכנולוגיים הרבים העומדים לרשותם, ובמקביל, כפועל יוצא מכך, הולך ופוחת הצורך שלהם להגיע לסניף הבנק לצורך ביצוע הפעולות הדרושות להם.

התאגידים הבנקאיים נדרשים לגבש מדיניות סינוף לשנים הבאות. בנקים שמתכננים לצמצם את מספר הסניפים והטלרים, נדרשים לגבש מדיניות אשר תיתן מענה ללקוחות המושפעים מסגירת הסניפים, וכן מענה לאלו המתקשים בהסתגלות לאמצעים הטכנולוגיים החדשים.

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין 450- הליכי גביית חובות

ביום 18 במאי 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת הוראה חדשה בנושא הליכי גביית חובות, אשר נועדה להסדיר את הפעולות שיש לדעת הפיקוח על הבנקים לנקוט, לצורך הגברת ההוגנות והשקיפות בעת גביית חובות מלקוחות שהם יחידים ועסקים קטנים, אשר אינם פורעים חובותיהם כסדרם.

טיוטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגית המידע

ביום 15 ביולי 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 357 בנושא ניהול טכנולוגית המידע.

להלן עיקרי התיקון המוצע:

- הקלה לפיה מנהל טכנולוגיית המידע ומנהל אבטחת מידע בתאגיד הבנקאי יכולים לשמש בתפקידים אלו גם בתאגידים הנשלטים על ידי אותו תאגיד בנקאי, בהתקיים תנאים מסוימים.
- קביעה כי התאגיד הבנקאי אינו נדרש עוד לקבל את אישורו של המפקח על הבנקים למשלוח מידע לבנק זר בנוגע לחשבונות באמצעות דואר אלקטרוני שאינו מוצפן.
- התאגיד הבנקאי אינו נדרש עוד להודיע למפקח על הבנקים על כל ערוץ חדש שהוא מאפשר לקבל באמצעות חתימה על הסכם מקוון.

• הוגדרו הפעילויות הטכנולוגיות החדשות הנדרשות באישור המפקח על הבנקים, והפעילויות הטכנולוגיות החדשות הנדרשות בדיווח בלבד לפיקוח. בנוסף, עודכנו דרישות הדיווח וקבלת ההיתר.

ייעוץ פנסיוני

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני

ביום 6 במאי 2015 פרסמה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ("הממונה"), חוזר לגבי מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני. החוזר קובע מבנה של "רשומה אחודה" לשימוש הגורמים השונים בשוק החיסכון הפנסיוני במסגרת הפעולות העסקיות השונות המתבצעות ביניהם.

בנוסף קובע החוזר את הנסיבות שבהתקיימן יהא בעל רישיון וגוף מוסדי מחויב להעביר את המידע הנדרש, ביחס לאחד מהממשקים המוסדרים בחוזר.

החוזר נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2015, למעט מספר נושאים אשר יכנסו לתוקף בהדרגה במועדים מאוחרים יותר עד ליום 1 בינואר 2017.

ביום 17 בספטמבר 2015 פורסמה טיוטת חוזר המעדכנת את נספח ד' לחוזר הנ"ל - ממשיך האירועים - בשדות הנוגעים להצטרפות לקופת גמל או לקרן פנסיה, עדכון מוטבים ועדכון פרטי ביטוח בקרן פנסיה. יישום פעולות אלה במערכת סליקה פנסיונית מרכזית צפוי להתממש ברביע ראשון של שנת 2017.

חוזר ייפוי כח לבעל רישיון

ביום 6 באוגוסט 2015 פרסמה הממונה עדכון לחוזר ייפוי כוח לבעל רישיון, במסגרתו נכללו, בין היתר, הוראות בדבר הרחבת האפשרויות באמצעותן יהיה רשאי לקוח לאשר את ייפוי הכוח לפי נספח א' לחוזר (הרשאה חד פעמית לקבלת מידע), כך שניתן יהיה לאשר את ייפוי הכוח הנ"ל באמצעות אתר אינטרנט של בנק; באמצעות כרטיס אשראי או כרטיס למשיכת מזומנים במכשיר בנק אוטומטי; או באמצעות אישור ייפוי הכוח בפני אדם מטעם הבנק, שאינו בעל רישיון.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 13 והוראת שעה), התשע"ז-2015

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם ברשומות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (תיקון מס' 13 והוראת שעה) התשע"ז - 2015 הכולל, בין היתר, הוראות לתיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005 ("תיקון החוק"), ובמסגרתו עודכנו, בין היתר, הכללים לביצוע תשלומי קצבה לחוסכים בקופות הגמל השונות; וכן נקבעו כללים בדבר איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה.

תיקון החוק כלל גם הוראות לתיקון עקיף של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005, ובו נקבע, בין היתר, כי בביצוע פעולות במוצר פנסיוני בידי גוף מוסדי מכוח חובה לפי דין לא יידרש ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה – 2005 (תיקון מס' 6)

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסמו ביום 30 בנובמבר 2015 תיקונים לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה – 2005 במסגרתם נקבע, בין היתר, כי לעניין הפעולות המפורטות להלן לא יידרש ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני:

- ביצוע עסקה לגבי מוצר פנסיוני בין לקוח לגוף מוסדי, בידי הלקוח, במישרין, בעקבות פנייה יזומה של הלקוח לגוף המוסדי, למעט אם התקיים בלקוח אחד מאלה: הלקוח הוא מבוטח פעיל בקרן ותיקה, הלקוח הוא מבוטח פעיל בקופת ביטוח, ביצוע העסקה יכולול החרגות בשל מצב בריאות לקוי של הלקוח, התקיימו תנאים נוספים שייקבעו על ידי הממונה.

- הפקדת תשלומים בעבור עובד בקופת גמל, בידי מעסיקו, לאחר שניתנה לעובד ההזדמנות לבחור קופת גמל אחרת וכל עוד לא בחר העובד בקופה כאמור, לפי הוראות סעיף 20(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.

- ביצוע פעולה במוצר פנסיוני בידי גוף מוסדי מכוח חובה לפי דין.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 14)

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסמו ביום 30 בנובמבר 2015 תיקונים לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה – 2005 במסגרתם נקבעו הוראות אשר מקנות לעובד זכות לבחור, בכל עת, בכל בעל רישיון לשם מתן שיווק פנסיוני, ייעוץ פנסיוני או ביצוע פעולות בקופת גמל. כן נקבע כי מעבידו של העובד לא יתנה הפקדת כספים לקופת גמל בעבור העובד או מתן טובת הנאה אחרת לעובד, בכך שבעל רישיון מסוים ייתן לעובד כאמור שיווק פנסיוני או ייעוץ פנסיוני או יבצע בעבורו פעולות אחרות בקופת הגמל.

טיוטת חוזר התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון

ביום 20 בדצמבר 2015 פרסמה הממונה על הביטוח טיוטה מתוקנת לחוזר התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון. מטרת התיקון לקבוע הוראות בדבר החובות החלות על בעלי רישיון במסגרת העברת הפקדות של מבוטח או מעסיקו אל הגופים המוסדיים.

הוראות ונושאים נוספים

מניעת הלבנת הון שמקורה בשחיתות ובשחוד אנשי ציבור זרים ואופן זיהוי פעילות בלתי רגילה הקשורה אליהם

ביום 29 באוקטובר 2015 פרסמה הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור מסמך בנושא מניעת הלבנת הון שמקורה בשחיתות ובשחוד אנשי ציבור זרים. מטרת המסמך הינה להציג דפוסי הלבנת הון של אנשי ציבור זרים, כתוצאה ממעשי שחיתות וקבלת שוחד. המסמך מפרט דגלים אדומים ונותן דגשים להליך בדיקת נאותות מוגברת לזיהוי והכרת אנשי ציבור זרים, ונועד לסייע לגופים המפוקחים מכוח חוק איסור הלבנת הון לזהות פעולות בלתי רגילות הקשורות לאנשי ציבור זרים ולדווח עליהן לרשות.

שינויי חקיקה בתחום המס

א. מס חברות

בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

אילו החקיקה הייתה מושלמת למעשה עד ליום 31 בדצמבר 2015, השפעת השינוי על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 הייתה מתבטאת בקיטון ביתרות נכסי המסים הנדחים בסך 2.6 מיליוני ש"ח. עדכון יתרות המסים הנדחים היה מוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך 2.3 מיליוני ש"ח, כנגד רווח כולל אחר בסך 0.3 מיליוני ש"ח וכנגד ההון בסך 2.6 מיליוני ש"ח.

ב. עדכון מס ערך מוסף, מס רווח ומס שכר

ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכר"ים ומוסדות כספיים) (התיקון), התשע"ו-2015, הקובע כי שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים יירד מ-18% ל-17%, וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015 ול-37.18% משנת 2016 ואילך.

ההשפעה של השינוי בשיעורי המס על הדוחות הכספיים של הבנק בהתייחס לנתונים הכספיים ליום 30 לספטמבר 2015 הינה קיטון בסעיף נכסי מסים נדחים בסך של כ-1.0 מיליוני ש"ח וקיטון בסעיף התחייבויות בשל הטבות לעובדים בסך של כ-0.7 מיליוני ש"ח. בגין השינויים כאמור סך 0.7 מיליוני ש"ח יוכרו כהקטנה ברווח והפסד ו-0.4 מיליוני ש"ח יוכרו כהגדלה ברווח כולל אחר.

למידע נוסף ראה ביאור 25 (ו) ב.

מידע צופה פני עתיד

דוח הדירקטוריון כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע המתייחס לעתיד המוגדר כחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 כ"מידע צופה פני עתיד". "מידע צופה פני עתיד" מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד. מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תוכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בטובדות עבר.

המידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי יכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של הבנק עשויות להיות שונות באופן מהותי. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלו. האמור אינו גורע מחובת הדיווח של הבנק על פי כל דין.

ג. התפתחות עסקי הבנק

בדיקה חיצונית בלתי תלויה

בעקבות מכתבי תלונה ששלח נושא משרה בכיר בבנק בחודש נובמבר 2015, הוחלט על מינוי גורם חיצוני לביצוע בדיקה בלתי תלויה לשם בדיקת התלונה ("הבודקת החיצונית"). מכתבי התלונה עוסקים, בעיקר, בהתנהלות בלתי תקינה, לכאורה, של מספר מצומצם של סניפים של בנק ערבי ישראלי, לרבות באי דיווח על פעולות שחשודות כהלבנת הון, התערבות של לקוחות בפעילות הסניפים הללו, בהעמדת אשראים בחריגה מנהלים מקובלים, במספר אירועי אלימות מצד לקוחות שהתרחשו באותם סניפים ובאי התערבות של גורמים בכירים בבנק ערבי בנעשה בסניפים אלה.

בנוסף מכתבי התלונה עוסקים בסיווג אשראים כחובות בעיתיים, בהקשר זה הוחלט על קביעת הפרשה נוספת בגין חובות לא בעייתיים הנמצאים בפיגור מיום אחד ועד 80 ימים, בסך 6.8 מ"ח, אשר תתווסף להפרשה הקבוצתית.

הבודקת החיצונית הגישה טיוטת דוח, אשר נשלחה לתגובת הגורמים הרלבנטיים. מבדיקות הבנק לאחר קבלת טיוטת הדוח עולה כי כל הדיווחים על פעולות החשודות בהלבנת הון בוצעו כנדרש, וכן נמסרה תגובת הבנק באופן מפורט לכל נושאי התלונות, עם הסברים מלאים לטענות שהועלו.

נכון למועד פרסום הדוח, הבודקת החיצונית טרם הגישה דוח בדיקה סופי בעניין.

נתונים כספיים עיקריים

השינוי	השינוי	2014	2015	
באחוזים	מיליוני ש"ח			
				נתוני רווח והפסד
5.0	16.2	321.4	337.6	הכנסות ריבית, נטו
85.5	14.7	17.2	31.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(3.4)	(4.1)	119.5	115.4	הכנסות שאינן מריבית
2.3	6.1	(א) 269.9	276.0	הוצאות תפעוליות ואחרות
(3.5)	(2.1)	(א) 59.4	57.3	הפרשה למיסים על הרווח
(7.0)	(6.6)	(א) 94.4	87.8	רווח נקי
8.2	7.1	(א) 86.4	93.5	רווח כולל
				נתונים מאזניים
5.2	391.6	(א) 7,597.2	7,988.8	סך כל מאזן
8.8	444.8	5,064.8	5,509.6	אשראי לציבור, נטו
8.2	391.8	4,794.5	5,186.3	פיקדונות הציבור
15.1	93.5	(א) 618.8	712.3	הון

(א) הוצג מחדש ראה ביאור 1 (ד)1.

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים) לתקופות שהסתיימו ביום:

31.12.2014	31.12.2015	יחסים פיננסיים עיקריים
%	%	
(א) 66.7	69.0	אשראי לציבור, נטו לסך מאזן
(א) 5.4	0.1	ניירות ערך לסך מאזן
(א) 63.1	64.9	פיקדונות הציבור לסך מאזן
94.7	94.1	פיקדונות הציבור לסך האשראי נטו
(א) 13.24	13.22	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
(א) 12.15	12.13	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
(א) 8.1	8.9	הון למאזן
(א) 16.4	13.2	רווח נקי להון ממוצע
(א) 38.6	39.5	שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים
0.3	0.6	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור נטו
0.1	0.3	מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור נטו
0.3	0.5	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך כלל סיכון האשראי לציבור
(א) 4.2	4.2	הכנסות ריבית, נטו לסך המאזן
(א) 5.8	5.7	סך כל ההכנסות לסך כל המאזן
(א) 3.6	3.5	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן
(א) 1.3	1.1	רווח נקי לסך כל הנכסים הממוצעים
4.53	4.40	פער הריבית
(א) 61.2	60.9	ההוצאות התפעוליות והאחרות מסך כל ההכנסות
27.1	25.5	הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות
(א) 16.3	13.2	תשואה נטו על ההון
(א) 42.3	40.7	ההכנסות מעמלות מסך ההוצאות התפעוליות והאחרות
(א) 56.9	57.4	משכורות והוצאות נלוות מסך ההוצאות התפעוליות והאחרות

(א) הוצג מחדש ראה ביאור 1(ד)(1)

התפתחויות ההכנסות, הוצאות והפרשה למס

הכנסות ריבית, נטו הסתכמו בשנת 2015 ב- 337.6 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 321.4 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 16.2 מיליוני ש"ח המהווים 5.0%. הגידול נבע מעלייה בנכס הפעילות העסקית בבנק וקוזז מהירידה בפער הריבית. ההכנסה נטו מגידול בנכסים נושאי הריבית גדלה ב- 33.9 מיליוני ש"ח ומנגד קוזזה ההכנסה מירידת פערי הריבית ב- 17.7 מיליוני ש"ח.

פער הריבית הכולל בשנת 2015 קטן ב 0.13 נקודות האחוז לשיעור של 4.40% לעומת 4.53% בשנת 2014.

התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית הסתכמה בשנת 2015 ב- 4.53% לעומת 4.70% בשנת 2014.

להלן ניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית בהקצאה בין שינויים המיוחדים לכמות לבין שינויים המיוחדים למחיר:

לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2015 לעומת השנה שהסתיימה ביום 31.12.2014			
שינוי בגין			
שינוי נטו	מחיר	כמות	
במיליוני ש"ח			
נכסים נושאי ריבית			
			אשראי לציבור
6.2	(26.8)	33.0	
(8.6)	(10.3)	1.7	נכסים נושאי ריבית אחרים
(2.4)	(37.1)	34.7	סך כל הכנסות הריבית
התחייבויות נושאות ריבית			
			פיקדונות הציבור
(11.4)	(11.7)	0.3	
(7.2)	(7.7)	0.5	התחייבויות נושאות ריבית אחרות
(18.6)	(19.4)	0.8	סך כל הוצאות הריבית
16.2	(17.7)	33.9	סך הכנסות ריבית נטו

הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2015 ב- 31.9 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 17.2 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 14.7 מיליוני ש"ח.

הוצאות נטו להפסדי אשראי (ללא הוצאות בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי) הסתכמו בשנת 2015 בסך של 15.8 מיליוני ש"ח לעומת סך 12.2 מיליוני ש"ח בשנת 2014, עלייה בסך של 3.6 מיליוני ש"ח.

ההוצאות להפסדי אשראי בגין הפרשה קבוצתית בשנת 2015 הסתכמו בסך של 16.1 מיליוני ש"ח, לעומת הוצאה בסך של 5.0 מיליוני ש"ח בשנת 2014, עלייה של 11.1 מיליוני ש"ח. יתרת ההפרשה להפסדי אשראי (כולל הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזני) ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמת ב 76.8 מיליוני ש"ח לעומת 70.6 מיליוני ש"ח ב- 31 בדצמבר 2014 גידול של 8.8%.

להלן ריכוז ההוצאות בגין הפסדי אשראי:

2014	2015	
במיליוני ש"ח		
55.4	58.2	הוצאות להפסדי אשראי (א)
(43.2)	(42.4)	גביית חובות
12.2	15.8	הוצאות נטו להפסדי אשראי
5.0	16.1	הוצאות להפסדי אשראי בגין הפרשה קבוצתית
17.2	31.9	סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי

(א) ללא הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

הוצאות נטו להפסדי אשראי (ללא הוצאות בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי) גדלו בסך של 3.6 מיליוני ש"ח בעיקר כתוצאה מיישום לראשונה של הנחיות הפיקוח על הבנקים כפי שנקבעו בקובץ שאלות ותשובות, ראה להלן.

הוצאות להפסדי אשראי בגין הפרשה קבוצתית גדלו בשנת 2014 ב 11.1 מיליוני ש"ח. העלייה מוסברת בעיקר מגידול בהיקף האשראי הלא בעייתי ומהגדלת הפרשה בסך של 6.8 מיליוני ש"ח עליה הוחלט בעקבות בדיקה חיצונית שבוצעה בנושא סיווג אשראים כחובות בעייתיים. למידע נוסף ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם קובץ שאלות ותשובות מעודכן בנושא יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בקובץ השאלות והתשובות הובהרו הדרישות לקביעת הרף לצורך ביצוע בחינה פרטנית לירידת ערך וכן הובהר כי לא ניתן לשנות את אופן בחינת ההפרשה להפסדי אשראי בגין חוב מסוים, למעט במצב של ארגון מחדש של חוב בעייתי. בנוסף, נקבעו הכללים לביצוע מחיקה חשבונאית של בגין חוב בעייתי בארגון מחדש שכשל. השפעת היישום לראשונה של הנחיות שנקבעו בקובץ השאלות והתשובות המעודכן הסתכמה בגידול של 2.5 מיליוני ש"ח בהוצאות להפסדי אשראי ברבעון השלישי של שנת 2015. מנגד קטנה יתרת ההפרשה להפסדי אשראי שנרשמה ברבעון השלישי של שנת 2015 בסך של 7.9 מיליוני ש"ח לאור רישום מחיקות חשבונאיות בגין חובות ששונה להם בעבר מסלול בחינת הפרשות.

למידע נוסף ראה ביאורים 1 (ה) 1-1 ו-1 (ד) 5 לדוח הכספי.

סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים (א):

31.12.2014		31.12.2015		יתרה ליום		
במיליוני ש"ח						
1. סיכון אשראי בעייתי (ב)						
<u>כולל</u>	<u>חוץ מאזני</u>	<u>מאזני</u>	<u>כולל</u>	<u>חוץ מאזני</u>	<u>מאזני</u>	
35.8	-	35.8	23.9	2.8	21.1	סיכון אשראי פגום
14.0	-	14.0	23.4	0.5	22.9	סיכון אשראי נחות
40.7	2.8	37.9	38.1	19.8	18.3	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
90.5	2.8	87.7	85.4	23.1	62.3	סך הכל סיכון אשראי בעייתי*
		12.6			19.4	*מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
2. נכסים שאינם מבצעים:						
		35.8			20.7	חובות פגומים

(א) חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי:

31 בדצמבר		
2014	2015	
באחוזים		
0.7	0.4	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.2	0.3	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.3	1.3	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
189.1	346.0	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
139.9	180.2	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
1.5	1.3	שיעור סיכון אשראי בעייתי כולל בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.4	0.6	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת השנתית של אשראי לציבור
0.2	0.5	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הממוצעת השנתית לציבור
11.5	35.2	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

הכנסות רבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2015 ב- 305.7 מיליוני ש"ח בהשוואה ל 304.2 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 1.5 מיליוני ש"ח המהווים 0.5%.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2015 ב- 115.4 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 119.5 מיליוני ש"ח בשנת 2014, קיטון של 4.1 מיליוני ש"ח המהווים 3.4%.

להלן פירוט ההכנסות שאינן מריבית:

2014		2015		
% השינוי	במיליוני ש"ח			
(22.7)	4.4	3.4		הכנסות מימון שאינן מריבית
(1.6)	114.2	112.4		עמלות
(-)	0.9	(0.4)		הכנסות אחרות
(3.4)	119.5	115.4		סך הכל

להלן התפתחות רבעונית של ההכנסות שאינן מריבית:

2014				2015				
רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	
במיליוני ש"ח								
0.4	0.9	0.2	2.9	1.1	0.2	1.0	1.1	הכנסות מימון שאינן מריבית
28.3	27.6	28.7	29.6	28.9	29.0	27.0	27.5	עמלות
(0.1)	(0.1)	0.8	0.3	-	-	-	(0.4)	הכנסות אחרות
28.6	28.4	29.7	32.8	30.0	29.2	28.0	28.2	סך הכל

הקיטון בהכנסות שאינן מריבית לעומת תקופה מקבילה אשתקד מוסבר בעיקר מ:

- ירידה של 1.0 מיליון ש"ח מהכנסות מימון שאינן מריבית. הנובעת בעיקר מירידה ברווחי הון מממוש אגרות חוב זמינות למכירה.
- ירידה של 1.8 מיליוני ש"ח בהכנסות מעמלות.

לפירוט נוסף ראה ביאור 21 לדוח הכספי.

ההכנסות מעמלות בשנת 2015 מהוות 24.8% מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות ריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי ובתוספת הכנסות שאינן מריבית) לעומת 25.9% בשנת 2014. ההכנסות מעמלות בשנת 2015 מכסות 40.7% מההוצאות התפעוליות והאחרות לעומת 42.3% בשנת 2014.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2015 ב- 276.0 מיליוני ש"ח לעומת 269.9 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 6.1 מיליוני ש"ח שהם 2.3%. הגידול נבע מעליה בהוצאות השכר בסך של 4.9 מיליוני ש"ח ראה להלן, מעליה בסך 1.8 מיליוני ש"ח בהוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד וקוזז עם ירידה בהוצאות אחרות בסך 0.6 מיליוני ש"ח. ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2015 מהוות 60.9% מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות ריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי ובתוספת הכנסות שאינן מריבית) לעומת 61.2% בשנת 2014.

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בשנת 2015 ב- 158.5 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 153.6 מיליוני ש"ח בשנת 2014, עלייה של 4.9 מיליוני ש"ח המהווים 3.2%. העלייה נובעת בעיקר:

- מתוכנית פרישה מרצון שהגדילה הוצאות שכר בסך של כ- 9.5 מיליוני ש"ח.
- מגידול של 6.4 מיליוני ש"ח בגין מענק מיזוג.
- ירידה של 6.6 מיליוני ש"ח כתוצאה מהסכם שכר שנחתם ברבעון ראשון של שנת 2015.
- ירידה של 4.4 מיליוני ש"ח ברכיבי שכר אחרים.

הוצאות השכר בשנת 2015 מהוות כ- 57.4% מסך כל סעיפי ההוצאות התפעוליות והאחרות בהשוואה ל- 56.9% בשנת 2014.

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בשנת 2015 ב- 117.5 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 116.3 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 1.2 מיליוני ש"ח, המהווים 1.0%. הגידול נובע בעיקר מעליה של 1.8 מיליוני ש"ח בהוצאת אחזקה בניינים וציוד שנבטעה בעיקר מהפחתה חד פעמית של נכסי תוכנה שהונו בסך 2.6 מיליוני ש"ח אשר בוצעה ברבעון שני וקוזזה עם ירידה בהוצאות אחרות בסך 0.6 מיליוני ש"ח.

להלן התפתחות רבעונית של הוצאות תפעוליות ואחרות ואחזקת בניינים וציוד(א):

2014		2015						
רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	
במיליוני ש"ח								
2.8	3.0	3.1	3.0	3.0	5.5	2.1	2.9	פחת
6.5	6.8	7.1	7.1	7.0	6.9	7.0	6.8	הוצאות אחזקה בניינים וציוד
18.7	19.0	19.3	19.9	21.0	19.9	17.9	17.5	הוצאות אחרות
28.0	28.8	29.5	30.0	31.0	32.3	27.0	27.2	סך כל הוצאות תפעוליות ואחרות

(א) ללא שכר.

הרווח לפני מסים הסתכם בשנת 2015 ב- 145.1 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 153.8 מיליוני ש"ח בשנת 2014, קיטון של 5.7%.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בשנת 2015 ב- 57.3 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 59.4 מיליוני ש"ח בתקופה בשנת 2014, קיטון של 3.5%. שיעור ההפרשה למס מהרווח לפני מס בשנת 2015 הינו 39.5% לעומת 38.6% בשנת 2014, עליה של 0.9 נקודות האחוז. העלייה נבעה בעיקר משחיקת יתרות מיסים נדחים בסך של כ 1.0 מיליוני ש"ח כתוצאה מירידה בשיעור המס הסטטוטורי מ 37.71% בשנת 2014 ל 37.58% בשנת 2015 שנרשמה כנגד הגדלת הוצאות מס. למידע נוסף ראה ביאור 25 הפרשה למיסים על הרווח.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2015 ב- 87.8 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 94.4 מיליוני ש"ח בשנת 2014, קיטון של 7.0%.

התשואה נטו על ההון בשנת 2015 הגיעה ל- 13.2%, בהשוואה ל- 16.3% בשנת 2014.

הרווח הנקי למניה, הגיע בשנת 2015 ל- 86.5 ש"ח, בהשוואה ל- 93.0 ש"ח בשנת 2014, ירידה של 7.0%.

הרווח הכולל האחר הסתכם בשנת 2015 ב 5.7 מיליוני ש"ח בהשוואה להפסד בסך 8.0 מיליוני ש"ח בשנת 2014. למידע נוסף ראה ביאור 28 לדוח הכספי.

הרווח הכולל הסתכם בשנת 2015 לסך 93.5 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך 86.4 מיליוני ש"ח בשנת 2014, גידול של 7.1 מיליוני ש"ח המהווים 8.2%.

המבנה וההתפתחות של הנכסים וההתחייבויות

המאזן ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם בסך 7,988.8 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 7,597.2 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, גידול של 5.2%.

מזומנים ופיקדונות בבנקים הסתכמו בסוף שנת 2015 בסך 2,315.8 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 1,961.9 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, גידול של 18.0%. הגידול בסעיף זה נובע בעיקר מעליה בפיקדונות המופקדים בלאומי גב-אל-גב, לצורך כיסוי חלק מהפיקדונות לזמן קצוב של הלקוחות.

ההשקעה בניירות ערך הסתכמה ב- 31 בדצמבר 2015 ב- 9.9 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 407.1 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, קיטון של 97.6%. לפירוט נוסף ראה דיווח על גיוס מקורות ומצב הנזילות.

להלן פירוט ההתאמות לשווי ההוגן של אגרות חוב זמינות למכירה לפני השפעת המס:

אגרות חוב ממשלתיות		
31.12.2014	31.12.2015	
מיליוני ש"ח		
4.3	-	רווחים
(0.5)	(0.1)	הפסדים (א)
3.8	(0.1)	סה"כ התאמות לשווי הוגן

(א) שיעור ירידת הערך שנזקף להון נמוך מ- 10% מהעלות המופחתת של אגרות החוב ומשך זמן ירידת הערך מאז תחילת הירידה הינו פחות מ- 6 חודשים. (ראה ביאור 3 לדוחות הכספיים).

קרן ההתאמות לשווי ההוגן שנזקפו ישירות להון, בניכוי השפעת המס, הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2015 להפסד בסך של 0.1 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח של 2.3 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014.

ההשקעה באגרות חוב משמשת את הבנק בניהול נכסים והתחייבויות והקטנת הסיכונים הפיננסיים.

האשראי לציבור, נטו הסתכם בסוף שנת 2015 ב- 5,509.6 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 5,064.8 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, גידול של 8.8%.

מדיניות הבנק כוללת ניהול סיכונים אשראי מוקפד לשמירה על איכות תיק האשראי. בנוסף, ראה סקירה על ניהול סיכונים אשראי בפרק ה' בדוח הדירקטוריון.

פיקדונות הציבור הסתכמו ב- 31 בדצמבר 2015 בסך 5,186.3 מיליוני ש"ח לעומת 4,794.5 מיליוני ש"ח בתום שנת 2014, גידול של 8.2%. הגידול נובע בעיקר מעליה בפיקדונות לפי דרישה בסך של 438.1 מיליוני ש"ח. למידע נוסף, ראה הסבר בפרק ה' בדוח הדירקטוריון, הדן בחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם, בסעיפים "מצב ההצמדה והתקופות לפירעון" ו-" גיוס מקורות ומצב הנזילות".

סך הנכסים הכספיים של הלקוחות המנוהל באמצעות הבנק הכולל פיקדונות הציבור, יעוץ ומידע בקופות גמל וקרנות השתלמות ואחזקת ניירות ערך למשמרת הסתכם בסוף דצמבר 2015 לסך 7,058.3 מיליוני ש"ח ובסוף שנת 2014 לסך 6,791.7 מיליוני ש"ח, גידול של 3.9% אשר נובע בעיקר מעליה בפיקדונות הציבור. לפירוט נוסף ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים.

פיקדונות מבנקים הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 לסך של 1,740.4 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 1,744.1 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, קיטון של 0.2%. מרבית הפיקדונות מבנקים גויסו מחברת האם ומשמשים לצרכי ניהול סיכונים השוק והנזילות של הבנק. למידע נוסף ראה הסבר בפרק ה' בדוח הדירקטוריון, סעיף "גיוס המקורות ומצב הנזילות".

כתבי התחייבות נדחים

ביום 30 באפריל 2015 ביצע הבנק פירעון מוקדם של כתב התחייבות נדחה בסך של 100 מיליוני ש"ח (קרן) וזאת לאחר אישור בנק ישראל בנושא אשר הותנה באי חלוקת דיבידנד בשנת 2015.

יתרת כתב ההתחייבות ליום 31.12.2014 הסתכמה לסך של 103.3 מיליוני ש"ח.

רכוש קבוע

מבני הבנק מצויים חלקם על קרקע חכורה בחכירה ממנהל מקרקעי ישראל, הכוללים מבנה הנהלה וסניף נוסף, וכן שני סניפים על קרקע בה קיימת לבנק זכות דיירות מוגנת. יתרת הסניפים הינם בהסכמי שכירות לתקופות שונות.

הרכוש הקבוע הכלול בספרי הבנק כולל:

- א. מקרקעין בזכויות חכירה.
- ב. שיפורים במושכר.
- ג. ריהוט ושיפורים בנכסי הבנק.
- ד. ציוד שעיקרו - ציוד משרד וציוד תקשורת ומחשבים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת.

הבנק משתמש בשירותי המחשב המרכזי ומערכות המידע של לאומי במיקור חוץ. סניפי הבנק ממוחשבים וקשורים במקוון למרכז המחשבים של לאומי. בסניפי הבנק מותקנים שרתים ותחנות עבודה שרובן מבוססות על מחשבים אישיים. לשימוש הלקוחות מכשירי כספומט ועמדות "מידע לאומי" בכל סניף. ביחידות המטה מותקנים מחשבים אישיים ברשתות מקומיות עם אפשרות לתקשורת ישירה עם מרכז המחשבים.

למידע נוסף ראה ביאור 5 לדוח הכספי.

מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הכנת הדוחות הכספיים של הבנק בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

בביאור 1 לדוחות הכספיים מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישם הבנק. להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של הנהלה ואשר נדונו בין הדירקטוריון, הנהלה ורואי החשבון המבקרים:

הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הוראת הדיווח לציבור. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

בהתאם להוראת הדיווח לציבור, שעודכנה בינואר 2015, נקבעו שיעורי ההפרשה הקבוצתית בחלוקה לפי ענפי המשק השונים, בהתבסס על ממוצע שיעורי ההפסד ההיסטוריים בחמש השנים האחרונות לחובות בעייתיים בכל ענף משק (מחיקות חשבונאות). בנוסף מתחשב הבנק בגורמים סביבתיים רלבנטיים, לרבות התפתחויות בתנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים וענפיים, שינויים בנפח ובתמהיל האשראי, גורמים נוספים ביניהם ריכוזיות האשראי וכן הערכות מומחה לגבי הסיכונים וניהול הסיכונים בבנק. בהתבסס על הגורמים הסביבתיים הרלבנטיים כאמור, קובע הבנק תוספת לשיעור ההפרשה הקבוצתית בגין כל ענף משק, מעבר לממוצע הפסדי העבר. בהתאם לעדכון האמור שפורסם על ידי בנק ישראל ביום 19 בינואר 2015 להוראת הדיווח לציבור, תוספת זאת מעבר לממוצע לגבי אשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי - לא תפחת מ-0.75% החל מדצמבר 2014.

בגין הלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית לחובות בעייתיים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בין היתר בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי. כמו כן, על יתרת הלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה קבוצתית שמבוססת על נתוני מחיקות עבר (בכפוף לשיעור מינימאלי שקבע המפקח על הבנקים).

הבנק בוחן את נאותות ההפרשה הקבוצתית מידי רבעון בהתבסס, בין היתר, על הערכת הסיכונים הגלומים בתיק האשראי ועל בחינת מגמות והתפתחויות בסגמנטים העיקריים, ומתוך ראייה צופת פני עתיד, ככל שניתן להעריך. זאת, תוך יישום העקרונות של הוראת ניהול בנקאי תקין 314 "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות".

כמו כן, מחשב הבנק הפרשה נוספת וכללית כפי מדיניות ההפרשה לחובות מסופקים לפני יישום ההוראות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. חישוב זה משמש רק כאינדיקציה לגבי ההפרשה הקבוצתית כך שניתן לוודא כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנוספת והכללית לפחות ביחס הנדרש על פי הוראת בנק ישראל.

הפרשה פרטנית

החל מ 1 בינואר 2014 שינה הבנק את אופן זיהוי החובות שיבחנו פרטנית כך שכללי הבחינה הפרטנית יחולו לכל ישות משפטית אשר סך כל היתרות החוזיות בגין אותה ישות עולה על 1.0 מיליוני ש"ח.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני אשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים. המתודולוגיה כוללת תהליך עבודה רבעוני מובנה שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיק האשראי, תוך שימוש במספר קריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי, זאת במסגרת הטיפול בלקוחות המוגדרים כרגישים. בין היתר, מחייבת המתודולוגיה בחינה שיטתית של מאפייני הבעייתיות וכושר שירות החוב של הלקוחות וסיווג החובות בהתאם לחובות בהשגחה מיוחדת, חובות נחותים או חובות פגומים וכן, של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות שיש לבנק ספק בגבייתם, תוך קביעת קריטריונים בסיסיים בהתאם להוראות בנק ישראל למדידת חובות פגומים ולאופן בו יש לחשב את ההפרשות להפסדי אשראי. בחינת נאותות ההפרשה נעשית מידי רבעון, ללקוחות המסווגים כ"פגומים". החישוב נעשה בהתאם למאפייני החוב, ההערכה בדבר תזרימי המזומנים העתידיים המתבססת על מצבו העסקי ויכולתו של הלקוח להמשיך ולפעול, הסביבה העסקית בה הוא פועל, מידת עמידתו בהתחייבויותיו, בשילוב של ניסיון העבר והערכה ריאלית של הביטחונות ויכולת מימושם, וכל זאת בערך מהוון של התקבולים והשווי ההוגן המהוון של מימוש הביטחונות, על פי שיקול דעת יחידות האשראי והנהלת הבנק. היחידה לניהול סיכוני אשראי מאשרת את נאותות ההפרשה.

התהליך המתואר של סיווג חובות ואמידת ההפסדים הפוטנציאליים בתיק האשראי כרוך, בין היתר, בהערכות סובייקטיביות, להן השלכה על סיווג החובות וההפרשה להפסדי אשראי.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין שנכנסו השנה לתוקף, האחריות לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על אגף ניהול סיכונים, כאשר אחת לרבעון מתקיים דיון בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל בהפרשות הנדרשות לרבעון.

התחייבויות בגין זכויות העובדים

התחייבויות לתשלומים פנסיונים, הטבות בעת עזיבות מיוחדות, הטבות לאחר פרישה, מענקי יובל ופדיון ימי מחלה מחושבים על בסיס היוון של זכויות עתידיות צפויות המחושבות על בסיס אקטוארי.

חישובי ההתחייבויות מבוססים על אומדנים למרכיבים השונים המשפיעים על שווי הזכויות בעתיד.

האומדנים הללו נדרשים לחזות תקופות זמן ארוכות ועל כן חשופים למידה רבה של אי ודאות, ומתייחסים לעתודות שסכומן מהותי.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים, שיעור היוון, שיעור עליית שכר, שיעור עליית מדד וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים. החוזר מעדכן את דרישת ההכרה, המדידה והגילוי בנושא הטבות לעובדים בהוראות הדיווח לציבור בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

החוזר קובע, בין היתר, כי התיקונים להוראות הדיווח לציבור יחולו מיום 1 בינואר 2015 כאשר בעת היישום לראשונה בנק יתקן למפרע את מספרי ההשוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך.

ביום 11 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר משלים לחוזר שפורסם ביום 9 באפריל 2015 שכולל מתכונת גילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות. כמו כן מעדכן החוזר נושאים כגון: שיעור היוון, הוראות מעבר, דרישות הגילוי בדוח על הרווח הכולל, בביאור על רווח כולל אחר מצטבר ודרישות גילוי בדוח הדירקטוריון.

בחוזר מצוין כי בנק ישראל הגיע למסקנה שבישראל לא קיים שוק עמוק לאיגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה. בהתאם, שיעור ההיוון להטבות עובדים יחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס, על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. בנק הסבור ששינויים במרווח המתקבל בתקופה מסיימת נובעים מתנדודות חריגות בשווקים באופן שהמרווחים המתקבלים על פיהן אינם מתאימים לשמש להיוון כאמור לעיל, יפנה לקבל הנחיה מקדמית מהפיקוח על הבנקים. דוגמאות למצבים אלה יכולים לכלול, בין היתר, שינויים בגינם המרווח המתקבל גבוה מהמרווח על אגרות חוב קונצרניות בדירוג (AA מקומי) בישראל.

הבנק תיקן למפרע מספרי השוואה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2013 ואילך. באשר לטיפול החשבונאי ברווחים והפסדים אקטואריים הנובעים משינויים בשיעורי ההיוון נקבע:

- ההפסד האקטוארי ליום 1 בינואר 2013 הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראות השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה שנקבעו על פי הכללים החדשים כמוסבר לעיל, נכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.
- רווחים אקטואריים שירשמו מיום 1 בינואר 2013 ואילך, כתוצאה משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח, יירשמו ברווח הכולל האחר המצטבר ויקטינו את יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל עד שיתרה זו תתאפס.
- רווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח לאחר איפוס יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל והפסדים אקטואריים, יופחתו בשיטת קו ישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- רווחים והפסדים אקטואריים אחרים (שאינם נובעים כתוצאה משינוי בשיעור ההיוון) ליום 1 בינואר 2013 ובתקופות שלאחר מכן, יכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ויפחתו בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- השפעת היישום לראשונה על הטבות אחרות לעובדים אשר כל השינויים בהן נזקפים באופן שוטף לרווח והפסד (כגון מענקי יובל), נזקפה לעודפים.

בנוסף, ברבעון הראשון של שנת 2015 בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים לחברת האם לאומי, תיקן הבנק את אופן צבירת ההתחייבות לפנסיה. בהתאם לשיטת הצבירה החדשה הבנק צובר את ההתחייבות הפנסיונית של עובדי דור א' בשיטת הקו הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת, בהתאם לממוצע הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות בחברת האם לאומי. לאחר מועד זה, הטבות נוספות מיוחסות לשנים עוקבות בהתבסס על נוסחת תוכנית ההטבות של עובדי דור א'. התיקון ליום 1 בינואר 2013 הגדיל את ההתחייבות בסך של 6.6 מיליון ש"ח והקטין את העודפים וההון בסך של 3.6 מיליון ש"ח. השינויים העוקבים מיום 1 בינואר 2013 אינם מהותיים.

ההשפעה ליום 31 בדצמבר 2014 בגין יישום הכללים החדשים לרבות השפעת התיקון האמור לעיל הינה גידול בנכסים בסך של כ- 21.0 מיליון ש"ח, גידול בהתחייבויות בסך של כ- 55.6 מיליון ש"ח וקטון בהון בסך של כ- 34.6 מיליון ש"ח. מידע מפורט אודות השפעה לתקופות ההשוואה ראה ביאור 1(ד)1.

שינויים באומדנים

ברבעון הראשון עדכן הבנק בעיקר את האומדנים לשינוי השנתי בשכר הריאלי, הזכאות למענק יובל, חופשת יובל והזכאות להמרת ימי מחלה שלא נוצלו בימי חופשה הנובעים בעיקר מיישום הסכם שכר שנחתם עם העובדים בחודש ינואר 2015. כמו כן, ברבעון הרביעי הוגדלו העתודות האקטואריות בעליית שכר חד פעמית בשיעור של 2% עקב יישום ההסכם הקיבוצי עם העובדים.

פרישה מרצון

במסגרת המיזוג הוצעה לעובדים תכנית פרישה מרצון. בכלל זה, לעובדי דור א' הכלולים בתכנית להטבה מוגדרת, הוצעו הטבות נוספות מעבר לתנאים החוזיים. עלות ההטבה הנוספת חושבה באופן אקטוארי ונרשמה כהוצאה בדוח רווח והפסד. עלות ההטבות הנוספות נטו הסתכמה ב-9.5 מיליון ש"ח (כולל פרישת עובדי דור ב' והטבות אחרות). מזה 9.3 מיליון ש"ח נטו נרשם כהוצאה בסעיף תכנית להטבה מוגדרת ו-0.2 מיליון ש"ח נטו כהטבות אחרות. למידע נוסף אודות האומדנים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות ראה ביאור 13 סעיף א (1).

להלן רגישות השינויים באומדנים השונים:

גידול בהתחייבות	השינוי
במיליוני ש"ח ליום 31	
בדצמבר 2015	
16.8	העלאת אומדן השינוי השנתי בשכר ב- 1%
41.9	הקטנת שיעור ההיוון השנתי לחישוב העתודות ב-1%

למידע נרחב באשר למדיניות החשבונאית שמיישם הבנק כיום בנושא זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)(1).

התחייבויות תלויות

בין יתר התחייבויות הבנק קיימות הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות נגד הבנק. הפרשות נקבעו על פי הערכת ההנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בוועדת הגילוי של הבנק בראשות המנכ"ל וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, והנתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוותן וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים להעריך ולו גם במגבלות האמורות את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מסים על ההכנסה

הבנק מיישם את תקן בינלאומי IAS 12 כפי ההוראות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בנושא מסים על הכנסה החל מיום 1 בינואר 2012.

מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

ד. תיאור עסקי הבנק לפי מגזרי הפעילות

כללי

פעילות הבנק חולקה למגזרי פעילות, בהתאם לסוגי הלקוחות השונים ובהתבסס על אופי פעילותם. בבנק ארבעה מגזרי פעילות עיקריים: מגזר משקי בית, מגזר לקוחות מסחריים קטנים ורשויות מקומיות, מגזר לקוחות מסחריים גדולים ומגזר ניהול פיננסי.

להלן תיאור מגזרי הפעילות:

מגזר משקי בית - כולל לקוחות פרטיים, בעיקר שכירים, אשר פעילותם עם הבנק משמשת בעיקר לניהול שוטף של משק ביתם. האשראי הניתן ללקוחות אלו מאופיין בפיזור על פני מספר רב של לווים.

מגזר מסחריים גדולים - לקוחות המנוהלים במרכז עסקים פרימיום, הכולל קבוצה מצומצמת של לקוחות מסחריים אשר פעילותם עם הבנק משמשת לצרכי עסקיהם והיקף האשראי הניתן להם עולה בדרך כלל על 5 מיליוני ש"ח ו/או מחזור פעילותם עולה על 25 מיליון ש"ח.

מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות - כולל את יתר קבוצת הלקוחות המסחריים של הבנק שלא נכללו בלקוחות מסחריים לעיל.

מגזר ניהול פיננסי - במגזר זה נכללו בעיקר תוצאות ניהול סיכוני השוק של הבנק מניהול נכסים והתחייבויות, ופעילות הנוסטרו.

סכומים שלא הוקצו והתאמות - הפעילויות האחרות של הבנק שאינן משויכות למגזר מוגדר.

להלן תמצית נתוני הרווח הנקי והיתרות המאזניות הממוצעות לפי מגזרי פעילות:

א. רווח נקי לשנה שנסתיימה ביום :

מיגזר		31.12.2014	31.12.2015	שינוי	שינוי
		מיליוני ש"ח		%	%
משקי בית		44.2	49.3	11.5	5.1
מסחריים קטנים ורשויות מקומיות		31.8	25.2	(20.8)	(6.6)
מסחריים גדולים		8.5	8.0	(5.9)	(0.5)
ניהול פיננסי		9.9	5.6	(43.4)	(4.3)
סכומים שלא הוקצו והתאמות		-	(0.3)	-	(0.3)
סך הכל		94.4	87.8	(7.0)	(6.6)

ב. יתרה מאזנית ממוצעת

מיגזר		נכסים		התחייבויות	
		2014	2015	2014	2015
		מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח	
		%	%	%	%
משקי בית		2,850.2	3,210.6	3,408.4	3,661.9
מסחריים קטנים ורשויות מקומיות		1,519.5	1,628.4	1,146.2	1,211.0
מסחריים גדולים		563.7	589.1	285.1	333.6
ניהול פיננסי		2,310.0	2,423.8	1,896.0	2,038.4
סכומים שלא הוקצו והתאמות		166.2	153.3	81.9	80.0
סך הכל		7,409.6	8,005.2	6,817.6	7,324.9

א. מגזר משקי בית

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015:

סך הכל	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
196.6	-	4.4	192.2	- מחיצוניים
18.1	-	(0.1)	18.2	- בימגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
67.4	8.8	16.0	42.6	- מחיצוניים
-	-	-	-	- בימגזרי
282.1	8.8	20.3	253.0	סך ההכנסות
17.7	-	-	17.7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
174.5	5.8	11.7	157.0	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות
8.5	-	-	8.5	פחת והפחתות
81.4	3.0	8.6	69.8	רווח לפני מסים
32.1	1.2	3.4	27.5	הפרשה למסים על הרווח
49.3	1.8	5.2	42.3	רווח נקי
18.0%				תשואה להון
3,210.6	-	211.1	2,999.5	יתרה ממוצעת של נכסים
3,661.9	-	138.0	3,523.9	יתרה ממוצעת של התחייבויות
2,380.9	-	114.6	2,266.3	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1,430.5	1,430.5	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
130.4	130.4	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות ריבית, נטו:				
203.3	-	4.3	199.0	מרווח מפעילות מתן אשראי
11.4	-	-	11.4	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
214.7	-	4.3	210.4	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014:

סך הכל	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
178.6	-	4.7	173.9	- מחיצוניים
18.0	-	(0.5)	18.5	- בינמגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
67.8	8.5	15.6	43.7	- מחיצוניים
0.1	-	-	0.1	- בינמגזרי
264.5	8.5	19.8	236.2	סך ההכנסות
14.3	-	-	14.3	הוצאות בגין הפסדי אשראי
170.9	6.1	13.4	151.4	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות (א)
7.1	-	-	7.1	פחת והפחתות
72.2	2.4	6.4	63.4	רווח לפני מיסים (א)
28.0	0.9	2.5	24.6	הפרשה למיסים על הרווח (א)
44.2	1.5	3.9	38.8	רווח נקי (א)
18.6%	תשואה להון (א)			
2,850.2	-	195.7	2,654.5	יתרה ממוצעת של נכסים
3,408.4	-	128.4	3,280.0	יתרה ממוצעת של התחייבויות
2,114.9	-	105.0	2,009.9	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל,				
1,403.0	1,403.0	-	-	קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
130.1	130.1	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות ריבית, נטו:				
181.4	-	4.2	177.2	מרווח מפעילות מתן אשראי
15.2	-	-	15.2	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
196.6	-	4.2	192.4	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה

חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1.

תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2015 ב- 49.3 מיליון ש"ח לעומת 44.2 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 5.1 מיליון ש"ח, המהווים 11.5%.

תשואת הרווח הנקי להון הגיעה בשנת 2015 ל-18.0% לעומת 18.6% בשנת 2014.

הכנסות ריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 214.7 מיליון ש"ח לעומת 196.6 מיליון ש"ח בשנת 2014, עליה של 18.1 מיליון ש"ח המהווה 9.2%. פעילות הבנק במגזר זה גדלה בשיעורים ניכרים הן באשראי לציבור והן בפקדונות הציבור. שיעורים אלו פיצו על המשך השחיקה במרווחי הריבית.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2015 בסך של 67.4 מיליון ש"ח לעומת 67.9 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 0.5 מיליון ש"ח, המהווים 0.7%.

סך ההכנסות בשנת 2015 הסתכמו ב- 282.1 מיליון ש"ח לעומת 264.5 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 17.6 מיליון ש"ח, המהווים 6.6%.

סך ההכנסות ממוצרי כרטיסי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 20.3 מיליון ש"ח לעומת 19.8 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.5 מיליון ש"ח, המהווים 2.5%.

סך ההכנסות ממוצרי שוק ההון בשנת 2015 הסתכמו במגזר זה ב- 8.8 מיליון ש"ח בשנת 2015 לעומת 8.5 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.3 מיליון ש"ח, המהווים 3.5%.

הוצאה בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמה בסך 17.7 מיליון ש"ח לעומת 14.3 מיליון ש"ח בשנת 2014, עליה של 3.4 מיליון ש"ח, המהווים 23.8%.

הוצאות תפעוליות ואחרות בשנת 2015, לרבות פחת והפחתות הסתכמו ב- 183.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 178.0 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 5.0 מיליון ש"ח, המהווים 2.8%.

היתרה הממוצעת של הנכסים שטיקרום אשראי לציבור בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 3,210.6 מיליון ש"ח לעומת 2,850.2 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 12.6%.

היתרה הממוצעת של ההתחייבויות בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 3,661.9 מיליון ש"ח לעומת 3,408.4 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 7.4%.

ב. מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015:

סך הכל	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
97.7	-	0.8	96.9	- מחיצוניים
0.7	-	-	0.7	- בינמגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
38.2	2.2	2.7	33.3	- מחיצוניים
-	-	-	-	- בינמגזרי
136.6	2.2	3.5	130.9	סך ההכנסות
13.6	-	-	13.6	הוצאות בגין הפסדי אשראי
77.1	0.8	1.4	74.9	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות
4.3	-	-	4.3	פחת והפחתות
41.6	1.4	2.1	38.1	רווח לפני מסים
16.4	0.6	0.8	15.0	הפרשה למסים על הרווח
25.2	0.8	1.3	23.1	רווח נקי
16.4%				תשואה להון
1,628.4	-	54.1	1,574.3	יתרה ממוצעת של נכסים
1,211.0	-	38.1	1,172.9	יתרה ממוצעת של התחייבויות
1,251.2	-	15.9	1,235.3	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל,				
285.9	285.9	-	-	קרנות נאמנות, וקרנות השתלמות
35.7	35.7	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות ריבית, נטו:				
95.3	-	0.8	94.5	מרווח מפעילות מתן אשראי
3.1	-	-	3.1	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
98.4	-	0.8	97.6	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות,
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014:

סך הכל	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
97.2	-	0.8	96.4	- מחיצוניים
(1.2)	-	(0.1)	(1.1)	- בינמגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
39.3	2.0	2.7	34.6	- מחיצוניים
-	-	-	-	- בינמגזרי
135.3	2.0	3.4	129.9	סך ההכנסות
2.9	-	-	2.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
76.8	1.1	1.6	74.1	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות (א)
3.8	-	-	3.8	פחת והפחתות
51.8	0.9	1.8	49.1	רווח לפני מסים (א)
20.0	0.3	0.7	19.0	הפרשה למסים על הרווח (א)
31.8	0.6	1.1	30.1	רווח נקי (א)
23.0%				תשואה להון (א)
1,519.5	-	52.3	1,467.2	יתרה ממוצעת של נכסים
1,146.2	-	35.8	1,110.4	יתרה ממוצעת של התחייבויות
1,161.1	-	15.3	1,145.8	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
268.2	268.2	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות, וקרנות השתלמות
34.7	34.7	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות ריבית, נטו:				
91.1	-	0.7	90.4	מרווח מפעילות מתן אשראי
4.9	-	-	4.9	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
96.0	-	0.7	95.3	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית

לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1).

תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2015 ב- 25.2 מיליון ש"ח לעומת 31.8 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 6.6 מיליון ש"ח, המהווים 20.8%, ונובעים בעיקר מעליה בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

תשואת הרווח הנקי להון הגיעה בשנת 2015 ל-16.4% לעומת 23.0% בשנת 2014.

הכנסות ריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 98.4 מיליון ש"ח לעומת 96.0 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 2.4 מיליון ש"ח, המהווים 2.5%. פעילות הבנק במגזר זה גדלה בשיעורים ניכרים הן באשראי לציבור והן בפיקדונות הציבור. שיעורים אלו פיצו על המשך השחיקה במרווחי הריבית.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2015 בסך של 38.2 מיליון ש"ח לעומת 39.3 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 1.1 מיליון ש"ח, המהווים 2.8%.

סך ההכנסות בשנת 2015 הסתכמו ב- 136.6 מיליון ש"ח לעומת 135.3 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 1.3 מיליון ש"ח, המהווים 1.0%.

סך ההכנסות ממוצרי כרטיסי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 3.5 מיליון ש"ח לעומת 3.4 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.1 מיליון ש"ח, המהווים 2.9%.

סך ההכנסות ממוצרי שוק ההון בשנת 2015 הסתכמו במגזר זה ב- 2.2 מיליון ש"ח לעומת 2.0 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.2 מיליון ש"ח.

הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ל- 13.6 מיליון ש"ח לעומת 2.9 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 10.7 מיליון ש"ח, הנובע מעליה בהפרשה הקבוצתית בין השנים המושפעת מהפרשה נוספת שבוצעה בגין בדיקה חיצונית מיוחדת, ראה ביאור 29.

הוצאות תפעוליות ואחרות בשנת 2015, לרבות פחת והפחתות הסתכמו ב- 81.4 מיליון ש"ח לעומת 80.6 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.8 מיליון ש"ח, המהווים 1.0%.

היתרה הממוצעת של הנכסים שעיקרם אשראי לציבור בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 1,628.4 מיליון ש"ח לעומת 1,519.5 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 7.2%.

היתרה הממוצעת של ההתחייבויות בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 1,211.0 מיליון ש"ח לעומת 1,146.2 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 5.7%.

ג. מגזר מסחריים גדולים

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים גדולים, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015:

סך הכל	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
17.5	-	-	17.5	- מחיצוניים
(0.3)	-	-	(0.3)	- בימגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
7.0	0.5	0.1	6.4	- מחיצוניים
-	-	-	-	- בימגזרי
24.2	0.5	0.1	23.6	סך ההכנסות
0.6	-	-	0.6	הוצאות בגין הפסדי אשראי
9.8	0.2	-	9.6	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות
0.6	-	-	0.6	פחת והפחתות
13.2	0.3	0.1	12.8	רווח לפני מסים
5.2	0.1	(א) -	5.1	הפרשה למסים על הרווח
8.0	0.2	0.1	7.7	רווח נקי
8.1%				תשואה להון
589.1	-	2.9	586.2	יתרה ממוצעת של נכסים
333.6	-	2.3	331.3	יתרה ממוצעת של התחייבויות
735.6	-	1.5	734.1	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
62.5	62.5	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות, וקרנות השתלמות
46.5	46.5	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות ריבית, נטו:				
16.8	-	-	16.8	מרווח מפעילות מתן אשראי
0.4	-	-	0.4	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
17.2	-	-	17.2	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) - נמוך מ-0.1 מש"ח.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים גדולים, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014 :

סך הכל	שוק ההון	קרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים	
במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו:				
18.3	-	-	18.3	- מחיצוניים
(1.3)	-	-	(1.3)	- בינמגזרי
הכנסות שאינן מריבית:				
7.0	0.6	0.1	6.3	- מחיצוניים
-	-	-	-	- בינמגזרי
24.0	0.6	0.1	23.3	סך ההכנסות
-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
9.6	0.2	-	9.4	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת והפחתות (א)
0.6	-	-	0.6	פחת והפחתות
13.8	0.4	0.1	13.3	רווח לפני מסים (א)
5.3	0.2	-	5.1	הפרשה למסים על הרווח (א)
8.5	0.2	0.1	8.2	רווח נקי (א)
10.1%				תשואה להון (א)
563.7	-	3.2	560.5	יתרה ממוצעת של נכסים
285.1	-	2.6	282.5	יתרה ממוצעת של התחייבויות
635.3	-	1.6	633.7	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
64.4	64.4	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות, וקרנות השתלמות
50.5	50.5	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
הכנסות רבית, נטו:				
16.2	-	-	16.2	מרווח מפעילות מתן אשראי
0.8	-	-	0.8	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
17.0	-	-	17.0	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה

חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1.

תוצאות הפעילות של מגזר מסחריים גדולים

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2015 ב- 8.0 מיליון ש"ח לעומת 8.5 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 0.5 מיליון ש"ח, המהווה 5.9%.

תשואת הרווח הנקי להון הגיעה בשנת 2015 ל- 8.1% לעומת 10.1% בשנת 2014.

הכנסות ריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 17.2 מיליון ש"ח לעומת 17.0 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.2 מיליון ש"ח, המהווים 1.2%.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2015 בסך של 7.0 מיליון ש"ח ללא שינוי לעומת שנת 2014.

סך ההכנסות בשנת 2015 הסתכמו ב-24.2 מיליון ש"ח לעומת 24.0 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.2 מיליון ש"ח, המהווה 0.8%.

הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015 הסתכמו ב- 0.6 מיליון ש"ח, בשנת 2014 לא נרשמו הוצאות.

הוצאות תפעוליות ואחרות בשנת 2015, לרבות פחת והפחתות הסתכמו ב- 10.4 מיליון ש"ח לעומת 10.2 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 0.2 מיליון ש"ח, המהווים 2.0%.

היתרה הממוצעת של הנכסים שעיקרם אשראי לציבור בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 589.1 מיליון ש"ח לעומת 563.7 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 4.5%.

היתרה הממוצעת של ההתחייבויות בסוף שנת 2015 הסתכמה ב-333.6 מיליון ש"ח לעומת 285.1 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 17.0%.

ד. מגזר ניהול פיננסי

תוצאות הפעילות של מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי לשנת 2015 הסתכם ב- 5.6 מיליון ש"ח לעומת 9.9 מיליון ש"ח בשנת 2014 קיטון של 4.3 מיליון ש"ח. הירידה נובעת מקיטון בהכנסות על איגרות חוב כתוצאה מירידת הריבית המתמשכת מזה מספר שנים.

סך ההכנסות בשנת 2015 הסתכמו ב- 10.4 מיליון ש"ח לעומת 17.1 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 6.7 מיליון ש"ח, המהווים 39.2%.

היתרה הממוצעת של הנכסים בסוף שנת 2015, אשר כוללת בעיקר פיקדונות בחברת האם לאומי לכיסוי חלק מפיקדונות הציבור, הסתכמה ב- 2,423.8 מיליון ש"ח לעומת 2,310.0 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 4.9%.

היתרה הממוצעת של ההתחייבויות בסוף שנת 2015 הסתכמה ב- 2,038.4 מיליון ש"ח לעומת 1,896.0 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014, גידול בשיעור של 7.5%, אשר נבע מעליה ביתרת פיקדונות מחברת האם לאומי.

ה. סכומים שלא הוקצו והתאמות

במגזר זה נכללו כל פעילויות הבנק שאינן משויכות למגזר בר דיווח על פי הוראות המפקח על הבנקים. בשנת 2015 נרשם הפסד על סך 0.3 מיליון ש"ח. בשנת 2014 לא נרשם רווח למגזר זה.

ה. החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

כללי

הבנק פעל במגוון פעילויות פיננסיות הכרוכות בנטילת סיכונים, שהעיקריים שבהם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות. לסיכונים אלו נלוו סיכונים תפעוליים הטבועים בפעילות העסקית. הדיווח להלן כולל את ניהול הסיכונים בבנק עד ליום 31 בדצמבר 2015. החל מיום 1 בינואר 2016 מנוהלים כלל הסיכונים בלאומי.

מסגרת ניהול הסיכונים

מדיניות הבנק חתרה להשגת היעדים העסקיים תוך מזעור החשיפה לסיכונים. המדיניות תואמת את הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, המתייחסות לניהול הסיכונים. ניהול הסיכונים בבנק הובל על ידי מנהלת הסיכונים הראשית אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש אגף ניהול סיכונים. האגף לניהול סיכונים הינו גוף בלתי תלוי האחראי על מעקב ניהול הסיכונים השונים, בעל ראייה כוללת, ומעורב בזמן אמת בתהליכי קבלת החלטות. באחריות ובכפיפות למנהלת הסיכונים הראשית מכהנים מנהלי סיכוני אשראי, סיכונים תפעוליים ואחרים והוגדרו נהלי דיווח מקצועיים של האחראים על ניהול הסיכונים ביתר האגפים הבנק כגון סיכונים משפטיים המנוהלים במזכירות הבנק וסיכוני שוק המנוהלים באגף הכספים לצורך מעקב וניטור סיכונים אלו.

הבנק קיים סקירה שנתית של ניהול הסיכונים, בחינת עמידת ניהול הסיכונים בסטנדרטים שנקבעו במסגרת הוראות רגולטוריות שונות, איתור החוזקות והחולשות ובניית תוכניות עבודה לשיפור ועדכון תהליכי ניהול הסיכונים.

דירקטוריון הבנק קבע את תיאבון הסיכון וקריטריונים לאמידת הסיכונים ומסגרות עבודה שוטפות. הדירקטוריון קיים מעקב ופיקוח שוטפים אחר ביצוע המדיניות והתפתחות הסיכונים הן במליאת הדירקטוריון והן בועדות המשנה.

ICAAP - תהליך הערכת הלימות ההון

בהתאם להנחיות הנדבך השני של הוראות באזל, הבנק קיים תהליך סדור להערכת הלימות ההון. התהליך כולל שני רכיבים מרכזיים:

1. סקירה שנתית של איכות ניהול הסיכונים בבנק, בחינת עמידת ניהול הסיכונים בסטנדרטים שנקבעו במסגרת באזל, איתור החוזקות והחולשות ובניית תוכניות עבודה לשיפור ועדכון תהליכי ניהול הסיכונים.
2. הערכת הלימות ההון של הבנק ובחינת יכולת הנשיאה בהפסדים בהתאם לתיאבון הסיכון ולפרופיל הסיכון של הבנק והסיכונים השונים אליהם הוא חשוף. במסגרת בחינת יכולת הנשיאה בסיכון, בחן הבנק את יכולת עמידתו בתרחישי קיצון הרלוונטיים לפעילות העסקית ובהתאם לסיכונים אליהם הוא חשוף. הפגיעה בהון כתוצאה מהתרחיש החמור ביותר, נבחנה למול תכנון ההון הרב שנתי.

הבנק ווידא כי יחס הלימות הון לרכיבי סיכון לא יפחת מהדרישה הרגולטורית במקרה של התממשות תרחיש קיצון.

מבחני הקיצון העיקריים גובשו באגף ניהול הסיכונים, הוצגו ונבחנו בוועדות הסיכונים של ההנהלה והדירקטוריון. סט התרחישים התעדכן מעת לעת לפי ההתפתחויות הכלכליות והערכות שונות.

תכנון ההון בבנק שיקף ראייה צופה פני עתיד של פרופיל הסיכון ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך ומהווה נגזרת של הסיכונים הנלווים לתוכנית האסטרטגית של הבנק. כמו כן גובשה התייחסות למדיניות חלוקת הדיבידנד ודרישות גיוס הון לשנים הבאות מתוך ראייה רחבה של צרכי ההון לשנים אלה.

הוראות באזל

הנחיות באזל, המבוססות על הוראות הפיקוח על הבנקים, קובעות דרישות איכותיות וכמותיות לצורך ניהול הסיכונים.

נכסי הסיכון מחושבים בבנק בהתאם לגישת המדידה הסטנדרטית, על-פי הנדבך הראשון בהוראות באזל הכולל סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים.

יחס הלימות ההון מכסה על-פי הערכות הבנק את ההון הנדרש בגין הנדבך הראשון והנדבך השני, כולל תרחישי הקיצון אשר שימשו את הבנק בהערכתיו הפנימיות (על-פי תהליך ה-ICAAP שבוצע בשנת 2014).

ההוראות קובעות כי על הבנקים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימאלי בשיעור של 9% וביחס הון כולל מינימאלי בשיעור של 12.5%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2015. בנוסף, נקבע כי בנק אשר סך נכסיו המאזניים, על בסיס מאוחד, מהווה לפחות 20% מסך נכסי המערכת הבנקאית, יידרש להגדיל את יחס הון עצמי רובד 1 המזערי בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 10% ואת היחס הכולל לרכיב סיכון בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 13.5% עד ליום 1 בינואר 2017.

הלימות ההון

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2015, הינו 13.22% לעומת 13.24% (א) ליום 31 בדצמבר 2014.

יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2015, הינו 12.13% לעומת 12.15% (א) ליום 31 בדצמבר 2014.

מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד הון כולל לרכיבי סיכון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור.

(א) הוצג מחדש בגין יישום למפרע של אופן צבירת התחייבות לפנסיה.

מועד התחילה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017 ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. ההשפעה על הלימות ההון של הבנק הינה שולית ומסתכמת נכון ליום 31 בדצמבר 2015 לשיעור הנמוך מ-0.01%.

זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים. החוזר קובע כי התיקונים להוראות הדיווח לציבור חלות מיום 1 בינואר 2015. בעת היישום לראשונה הבנק תיקן למפרע את מספרי השוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך. למידע נוסף ראה ביאור 1 (ד)(1).

לצורך חישוב דרישות הון בהתאם להוראות באזל 3, בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, יתרת רווח או הפסד כולל מצטבר בגין מדידות מחדש של התחייבויות נטו או נכסים נטו, בגין הטבה מוגדרת לעובדים, לא תבוא בחשבון באופן מיידי אלא הינה כפופה להוראות מעבר, כך שהשפעתה תיפרס על פני חמש שנים החל משנת 2014. להשפעת אימוץ התקינה האמריקאית בנושא זכויות עובדים על הלימות ההון ראה ביאור 11(ה).

יחס כיסוי נזילות

ביום 28 בספטמבר 2014 הפיץ המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין - 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. בהתאם לכך, נקבע בין היתר, כי החל מיום 1 באפריל 2015 יתווספו דרישות הגילוי על יחס כיסוי הנזילות במסגרת ביאור הלימות ההון, אשר שמו ישונה ל"ביאור הלימות ההון ונזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים". למידע נוסף ראה פרק סיכויי שוק וסיכויי נזילות בדוח דירקטוריון. יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שנסתיימו ב- 31 בדצמבר 2015 הסתכם ב-252.8%.

גילוי על יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף".

ההוראה מאמצת את הנחיית ועדת באזל מינואר 2014 להוסיף יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדד משלים לדרישות הון מבוססות סיכון. יחס המינוף נועד להגביל את הצטברות המינוף במגזר הבנקאי, בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף שעלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוסס באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. על פי ההוראה, כל התאגידים הבנקאיים יידרשו לעמוד ביחס מינוף מזערי בשיעור שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. בנוסף, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20%

או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%.

הדרישה תחול מיום 1 בינואר 2018 בהתאם לאמור להלן:

א. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

ב. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

יחס המינוף ליום 31 לדצמבר 2015 הינו 8.62%.

דרישות גילוי של באזל

ביום 29 לאוגוסט 2013 פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה A 694 בדבר "יישום דרישת הגילוי של נדבך 3 של באזל".

דרישות הגילוי הנוגעות למבנה ההון עודכנו תוך התבססות על הוראת באזל 3. עיקרי הדרישות:

א. גילוי על המאפיינים העיקריים של מכשירי ההון שהונפקו.

ב. גילוי על רכיבי ההון הפיקוחי.

ג. הצגת הקשר בין המאזן בדוחות הכספיים שפורסמו לבין רכיבי ההון הפיקוחי.

להלן הגילויים הנדרשים של נדבך 3 של באזל ומיקומם:

דוח כספי	דוח דירקטוריון/ אתר אינטרנט	טבלה	הנושא
-	(א)	2	מבנה רכיבי ההון- גילוי איכותי נספח א' – תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו
ביאור 11	(א)	2	מבנה רכיבי ההון- גילוי כמותי נספח ב' – הרכב ההון הפיקוחי
	(א)	2	מבנה רכיבי ההון- גילוי כמותי נספח 3 – הקשר בין המאזן לדוחות הכספיים שפורסמו ורכיבי ההון הפיקוחי
ביאור 11	עמ' 11	3	הלימות ההון- גילוי איכותי וכמותי
	עמ' 67-73	4	סיכון אשראי – גילוי איכותי
			סיכון אשראי – גילוי כמותי
-	(א)	ב 4	חשיפות סיכון אשראי לפי סוגי אשראי עיקריים
-	(א)	ד 4	חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי וסוגי אשראי עיקריים
-	(א)	ה 4	חשיפות אשראי לפי תקופה לפירעון
			חשיפות סיכון אשראי פגום והוצאות להפסדי אשראי לפי ענפי משק
תוספת ה'	-	י 4	
ביאור 4	-	ח 4	תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי
-	(א)	5	חשיפות אשראי לפי משקל סיכון
	עמ' 71-72		הפחתת סיכון אשראי – גילוי איכותי
-	(א)	7	הפחתת סיכון אשראי – גילוי כמותי
ביאור 11	עמ' 73-84	10	סיכון שוק- איכותי וכמותי
-	עמ' 93	12	סיכון תפעולי – גילוי איכותי
-	עמ' 78	14	סיכון ריבית
-	(א)	15	תגמול- גילוי איכותי
-	(א)	15	תגמול- גילוי כמותי
ביאור 11	(א)	16	יחס כיסוי הנזילות- גילוי כמותי
			השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף - גילוי כמותי
-	(א)	17	
ביאור 11	(א)	18	גילוי על יחס המינוף- גילוי כמותי

(א) הגילוי ניתן באתר האינטרנט של הבנק: <http://www.leumi.co.il/lobby/financial reports arab>

מדיניות ועקרונות כלליים לניהול סיכוני אשראי עד לתום שנת 2015

מדיניות האשראי של הבנק התבססה על פיזור הסיכונים וניהולם המבוקר. המדיניות נגזרת ממדיניות האשראי הקבוצתית של חברת האם לאומי, המהווה המלצה וקו מנחה לגיבוש מדיניות האשראי של הבנק. פיזור הסיכונים התבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים ועל פני מספר רב של לוויים, ובהתאם למגבלות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק. דירקטוריון הבנק קבע מדי שנה את מדיניות האשראי והביטחונות של הבנק אשר במסגרתה נקבעו עקרונות וקווים מנחים, לפיהם יועמד, ינוהל ויבוקר תיק האשראי של הבנק, במטרה לשפר את איכותו ולהקטין את הסיכון הגלום בניהולו. עקרונות וכללים אלה מתייחסים הן למאפייני הלקוח הבודד והן למאפייני ענפי המשק השונים. בנוסף, הגדיר הבנק פעילויות אותן ירצה לממן, פעילויות שימומנו באופן סלקטיבי ופעילויות אשר כחלק מהגדרת תיאבון הסיכון שלו, ימנע הבנק ממימון. כמו כן כחלק משיפור ניהול סיכוני האשראי, עודכן מסמך תיאבון סיכון האשראי של הבנק והוא כולל מגבלות המתייחסות לגידולי האשראי ביחס למגזרי הלקוחות ולענפי משק. מגבלות אלה היוו את התשתית למדיניות האשראי של הבנק.

הדירקטוריון ביצע מעקב הן במסגרת ועדותיו השונות והן במסגרת מליאת הדירקטוריון אחר התפתחות סיכוני האשראי, העמידה במגבלות שנקבעו על ידו והתפתחות החובות הבעייתיים.

תהליכי ניהול ובקרה

ניהול האשראי התבצע בין השאר באמצעות, מדרג סמכויות, מערכת נהלים והנחיות, בקורות ודיווחים על היקפי האשראי והרכבו, תנאי מימון ובטחונות, דיווחים בגין עסקאות מהותיות, דיווחים בגין עמידה במגבלות, בחינת אשראי באמצעות יחידת בקרת אשראי, מערכות הדירוגים הפנימיות ועוד.

הסמכויות לאישור אשראים נקבעו ברמות שונות, החל מהדירקטוריון וכלה בפונקציות ניהול האשראים במערך הסינוף של הבנק, כך שיינתן מענה אפקטיבי לצרכי הלקוחות.

כחלק מניהול האשראי השוטף ומבקרת הסיכונים התקיימו ועדות בראשות המנכ"ל ובהן ועדה לניהול סיכונים שקיימה דיונים במגוון נושאים מהותיים הקשורים לניהול הסיכונים לרבות מדיניות האשראי של הבנק, דרישות באזל 3 ועוד. בנוסף, ניהל הבנק את סיכוני האשראי במסגרת ועדות נוספות ביניהן: ועדת חשבונות בעלי רגישות עסקית מיוחדת, ועדת הפקת לקחים. היחידה לבחינת אשראי ביצעה בדיקות בלתי תלויות על נתוני האשראי בבנק ומטרתה לבחון את איכות תיקי הלוויים השונים מעת לעת. פעילות זו נוהלה בנפרד ובאופן בלתי תלוי מנותני האשראי של הבנק ודווחה ליושב ראש הדירקטוריון. הבנק הפעיל אמצעים ומשאבים רבים בהדרכה ובהשתלמויות מקצועיות בכל הרמות, לשיפור המקצועיות של העוסקים באשראים.

אישור דיווח ומעקב אחר סיכון האשראי ומדידתו

הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין מצמצמת את מעורבות הדירקטוריון בניהול השוטף. לפיכך הועלתה בבנק הסמכות לאישור אשראים בוועדת האשראי בראשות המנכ"ל, חלף אישורם בדירקטוריון. באופן זה צומצמה מעורבות הדירקטוריון באישור אשראים לאישור חריגות מהותיות ממדיניות האשראי בלבד.

מנגד הורחב היקף הדיווח הנדרש לדירקטוריון על סיכונים האשראי בתיק, ובכלל זה ניתוח התפתחות תיק האשראי בפילוח לפי דרוג לווים, עמידה במגבלות ענפיות ואחרות, הפרשות, גביות, חובות בעייתיים, לווים גדולים, עסקאות חורגות ממדיניות האשראי, וכיו"ב.

אחת לרבעון בחן דירקטוריון הבנק את דוח חשיפות סיכונים האשראי הכולל התייחסות למספר נושאים וביניהם עמידה במגבלות רגולטוריות ו/או מגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. לבנק ישראל הועברו דיווחים בנושאי אשראי שונים לרבות סיכון האשראי על פי ענפי משק, מבנה ההון העצמי יחס ההון המזערי, לווים גדולים וקבוצת לווים, חובות בעייתיים, דיווחים בגין הפרשות וכיו"ב.

מבנה ארגוני ואחריות ניהול סיכונים אשראי

הדירקטוריון, באמצעות ועדת ניהול הסיכונים שמונתה על ידו, התווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת ואת תיאבון הסיכון ומאשר את מסגרת ניהול הסיכון. הדירקטוריון פיקח על פעולות ההנהלה על מנת לוודא את עקביותן עם האסטרטגיה והמדיניות.

ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה :

קו ראשון : אגף אשראי – קווי העסקים – היחידה הנוטלת את הסיכון ונושאת באחריות לניהול הסיכונים וישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה.

באגף אשראי פעלו:

-**מרכז עסקים דירקט (Direct)** -המטפל בלקוחות מסחריים קטנים אשר האשראי הניתן להם הינו בין 2 ל- 5 מיליון ש"ח.

-**מרכז עסקים פרימיום** -המטפל בלקוחות, אשר האשראי הניתן להם עולה על 5 מיליון ש"ח. יתר הלקוחות מנהלים בסניפי הבנק.

באחריות אגף האשראי לפעול לניתוח מעמיק של בקשות האשראי של היחידות העסקיות, לדרג את הלווים, לבצע בקרת אשראי שיטתית, לגבש המלצות על סיווגים והפרשות, לפתח מתודולוגיות למימון, תהליכי בקרה והטמעת נהלי עבודה וכללים למתן אשראי בכל יחידות הבנק.

בנוסף, מרכז חובות בעייתיים הפועל בכפיפות לראש אגף אשראי מתמחה בטיפול בלקוחות בקשיים ובניהול הליכי הגביה מחבובות לקוחות אלו.

קו שני : פונקציות ניהול הסיכונים – תפקידה לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת וכוללת של הסיכונים, לתכנן ולפתח את מסגרת העבודה, לנהל הסיכונים ובכלל זה לקבוע מתודולוגיות עבודה ולאגור את ניהול הסיכונים בקווי העסקים.

אגף ניהול סיכונים בראשות מנהלת הסיכונים הראשית (CRO), אחראי על הניהול הבלתי תלוי של סיכונים אשראי ובכלל זאת, על גיבוש מדיניות האשראי, ניטור וניתוח הסיכונים בתיק האשראי בכללותו, בחינה בלתי תלויה של תיקי אשראי העונים לקריטריונים שנקבעו מראש, מדידה ובקרה על סיכונים אשראי ובחינת נאותות הליך ההערכה והסיוג של חובות בעייתיים וההפרשה להפסדי אשראי.

קו שלישי: פונקציות הביקורת הפנימית אשר תפקידה לבחון (על פי רוב בדיעבד) את תקינותם ואת יעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים בהתאם ליעדי הבנק ולחשוף חולשות בבקורות הפנימיות.

האופי וההיקף של מערכות דיווח על סיכון /או של מערכות מדידת הסיכון
לרשות יחידות הבנק השונות עומדות מערכות לניהול סיכונים אשראי ובהן: מערכת ניהול התפתחות היתרות בתיק האשראי, מערכת לניתוח דוחות פיננסים, מערכת שליטה ובקרה המציגה אוכלוסיות שונות לבדיקה על בסיס יומי במגוון נושאים עליהם הוחלט ועל פי פרמטרים שנקבעו, מערכת לסיווג חשבונות בסמלי חוב בעייתיים על פי פרמטרים שנקבעו ובהתאם להוראת המפקח על הבנקים, מערכות לדרוג לקוחות הכוללות: מערכת הערכת לווים לדירוג לקוחות עסקיים גדולים, מערכת לדירוג לקוחות פרטיים ומסחריים (credit scoring).

ריכוזיות סיכונים אשראי

הבנק פועל במגזר הערבי ועל כן סיכון האשראי מתרכז רובו ככולו במגזר זה. לפיכך, הבנק היה חשוף לשינויים בסיכון האשראי במגזר הערבי במידה והם שונים מאלו של האוכלוסייה הכללית. מדיניות הבנק נוהלה בהתחשב בעובדה זו.

בהתאם למדיניות הבנק שתוארה לעיל, הבנק קבע נהלים למעקב והגבלת ריכוזיות האשראי, הן בגין לווים גדולים בהתאמה להוראות בנק ישראל והן לגבי פיזור האשראי בין הענפים השונים.

הבנק קבע מגבלות על סיכון האשראי הכולל נטו ולאחר קיזוז בטחונות מותרים לניכוי, על פי הוראה 202 לכל ענף, כאחוז מסך סיכון האשראי. להלן המגבלות הענפיות: בינוי ונדל"ן ומסחר- 15%, תחבורה ואחסנה-10% לכל ענף, תעשייה-8%, שירותים ציבוריים-7% לכל ענף, יתר הענפים למעט משקי בית-5%. כמו כן, נקבעו מגבלות על תתי ענפים: תעשיות מוצרי בנייה-5%, מסחר מוצרי בנייה-7%.

מגבלה פנימית נוספת הינה כי חלק האשראי המסחרי בתיק, לפני ניכוי בטחונות לא יעלה על 55% מסך האשראי. נכון ל-31 בדצמבר 2015 השיעור הינו 40.0%. פרטים נוספים על חלוקת האשראי לציבור לפי ענפי משק - ראה בתוספת ה' לסקירת ההנהלה.

התפתחות סיכון האשראי הכולל (א) לפי ענפי משק עיקריים

ענף משק	סיכון האשראי הכולל		שיעור מסיכון האשראי הכולל	
	2014	2015	2014	2015
	שינוי %	במיליוני ש"ח	%	%
תעשייה	5.4	233.1	3.6	3.5
בינוי ונדל"ן	2.9	917.9	14.8	14.2
מסחר	7.1	797.4	12.8	12.8
תחבורה ואחסנה	3.9	333.7	5.4	5.2
שירותים עסקיים	8.5	208.6	3.4	3.4
שירותים ציבוריים	9.5	203.7	3.3	3.3
לקוחות פרטיים	8.7	3,399.0	54.5	55.3
אחר	7.3	140.4	2.2	2.3
סך הכל	7.2	6,221.8	100.0	100.0

דגשים בניהול סיכונים אשראי

הבנק מקיים באופן שוטף וביתר שאת מעקב הדוק אחר החשיפות של הלווים, לרבות דיוני עומק על לקוחות המוגדרים כרגישים. הבנק מבצע הבחנה בין רמות הסיכון של לקוחות שונים תוך התאמת מרווחי האשראי ותנאיו בהתאם.

להלן סקירה על התפלגות סיכון האשראי הכולל (א) לציבור לפי גודל האשראי של לווה-

בסוף שנת 2015 סיכון האשראי של 67.3% ממספר הלווים לא עלה על 40 אלף ש"ח ללווה אחד, לעומת 69.3% מהלווים בשנת 2014. סיכון האשראי שהועמד לרשות קבוצה זו מהווה 12.2% מסך כל סיכון האשראי בהשוואה ל- 13.3% בסוף שנת 2014.

בסוף שנת 2015 סיכון האשראי של 30.8% ממספר הלווים נע בין 40 אלף ש"ח עד 300 אלף ש"ח ללווה אחד, לעומת 28.8% מהלווים בשנת 2014. סיכון האשראי שהועמד לרשות קבוצה זו מהווה 53.8% מסך כל סיכון האשראי בהשוואה ל- 52.1% בסוף שנת 2014.

בסוף שנת 2015 סיכון האשראי של 1.8% ממספר הלווים נע בין 300 אלף ש"ח עד שני מיליון ש"ח ללווה אחד, ללא שינוי לעומת שנת 2014.

(א) סיכון אשראי לציבור ברוטו לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני לפני הפחתת בטחונות מותרים לניכוי ולפני הפרשה להפסדי אשראי.

סיכון האשראי שהועמד לרשות קבוצה זו מהווה 17.7% מסך כל סיכון האשראי בהשוואה ל- 16.8% בסוף שנת 2014.

בסוף שנת 2015 סיכון האשראי של 180 מהלווים המהווים 0.2% מסך כל הלווים היה מעל שני מיליון ש"ח ללווה אחד, בדומה לסוף שנת 2014. סיכון האשראי שהועמד לרשות קבוצה זו מהווה 16.3% מסך כל סיכון האשראי בהשוואה ל- 17.8% בסוף שנת 2014.

יש לציין שבקבוצה זו נכללו בשנת 2015 36 מהלווים (המהווים 0.03%) ובשנת 2014 35 מהלווים (המהווים 0.03%), אשר סיכון האשראי שלהם היה מעל 8 מיליון ש"ח ללווה אחד וסך סיכון האשראי ללווים אלו היווה בסוף שנת 2015 9.4% מסך כל סיכון האשראי בבנק לעומת 10.5% לסוף שנת 2014.

פרטים נוספים על התפלגות סיכון האשראי לפי גודל סיכון האשראי של הלווה - ראה באור 4(ג) לדוחות הכספיים.

הפחתת סיכון אשראי

הבנק נוהג לדרוש מלקוחותיו בטחונות כאמצעי להפחית סיכון אשראי. במסגרת מדיניות הביטחונות, נקבעו עקרונות וכללים באשר לסוגי הביטחונות והיקפם, דרך קביעת שיעורי ההשענות, דרכי עדכון השווי ואמצעי מעקב ובקרה. דרישת הביטחונות ושיעורם נגזרים מרמת הסיכון שהבנק מוכן לקבל על עצמו בעת העמדת האשראי, ודגש מיוחד ניתן לכושר ההחזר של הלקוח כקריטריון למתן האשראי לצד המשקל שניתן לביטחונות המקובלים.

הביטחונות הותאמו לסוג האשראי שהם מבטיחים, תוך כדי התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי ולמטרתו וכן למהירות יכולת המימוש שלהם. הביטחונות המתקבלים אינם משמשים כשיקול העיקרי בתהליך בחינת האשראי ומהווים נדבך בהקטנת ההפסד לבנק במקרה של כשל הצד הנגדי.

במקרה הצורך הבנק נהג לאמת את שווי הביטחונות על ידי קבלת הערכות שמאי עדכניות. במקרים מסוימים, שבהם הנתונים מצדיקים זאת, הבנק הסתפק בביטחונות חלקיים כשלגבי החלק הבלתי מובטח נסמך על חוסנו הפיננסי ויכולתו העסקית של הלקוח. לבעלי הסמכויות להעמדת אשראי הוענקו גם סמכויות לאישור ביטחונות לסוגיהם על פי היקף האשראי. לגבי סוגים מסוימים של ביטחונות הוגבלו הסמכויות לקבלתם. בבנק קיימת מערכת ממוחשבת המאפשרת הפקת מידע אודות סוגי הביטחונות. השימוש בביטחונות מעוגן בנהלי עבודה המגדירים את אופן ניהולם, קביעת שוויים (שימוש בשמאים חיצוניים, נתונים פיננסיים וכד'), הטיפול בקבלתם ומעקב אחר שינויים בהם ובשוויים. נהלי העבודה של הבנק התייחסו גם להיבטים התפעוליים באשר לאופן קבלת הביטחון תוך מתן דגש לשימוש בטפסים הנדרשים, רישום אצל הרשמים השונים עפ"י הצורך וזאת על מנת שיעמוד הבנק בהנחיות הכשירות המשפטית כמתבקש בהוראות באזל. בעלי הסמכויות לאישור אשראי פעלו על פי מדיניות שנקבעה באשר לשיעורי ההסתמכות על הביטחונות השונים. כשהדבר ניתן (כגון בממסרים דחויים או בניירות ערך), שיעורים אלה מחושבים באופן אוטומטי על ידי המערכת הממוחשבת בהתאם למדיניות שנקבעה.

הבנק נקט אמצעים להבטחת הכשירות המשפטית של הפחתת אשראי על ידי הביטחון וזאת על ידי שימוש במשכון/ שעבוד/ קיזוז כספים המנוהלים בבנק.

- להלן פירוט נוסף של הביטחונות העקריים לצורך הפחתת סיכון האשראי:
- פיקדונות המופקדים בבנק כביטחון- השערור נעשה באופן ממוכן בהתאם לסוג הבטחון.
  - ערבות בנקאית / ערבות מדינה- שיערוך ממוכן בהתאם לתנאי הערבות.
  - פיקדונות ניירות ערך- השערור נעשה באופן ממוכן בהתאם לסוג נייר הערך ושערו בבורסה.
  - שיקים לביטחון- נקבעו כללים לקבלת שיקים לביטחון כולל כללים לשיעור ההישענות לביטחון, מגבלות חותם יחיד. הנ"ל מנוהל באופן ממוכן תוך קבלת מידע על רמות התזרים על בסיס חודשי.
  - רכבים/אוטובוסים/ציוד הנדסי- הישענות על מחירונים מקובלים תוך הגדרת רמת ההישענות לביטחון בהתאם לסוג הביטחון ושנת הייצור. לגבי ציוד הנדסי, במקרים מסוימים נדרשת הערכת שמאי.
  - נכסים מסוג נדל"ן- מדיניות הבנק קבעה כללים לקבלת נכסי נדל"ן לביטחון בהתאם ליכולת לממשם בעת הצורך בהתחשב בסוג הנכס, סוג הבעלות, ומהות השימוש בנכס. שווי הביטחון נקבע על ידי הערכות שמאי מעודכנות.
  - נקבעו כללים לתדירות קבלת הערכת שמאות ומרווחי התבססות לביטחון. בנכסים בעלי מאפיינים מיוחדים ו/או שווי מעל סכום מסוים מתקבל בנוסף חוות - דעת מתחום השמאות בחברת האם לאומי.
  - מלאי חייבים- נקבעו כללים להישענות המחייבים קיום נתונים עסקיים איכותיים (נסיון חיובי, הון עצמי חיובי, שירות חוב נאות וכיוב') קיימת מתודולוגיה לחישוב נכסים אלה לצרכי בטחונות תוך קיזוז חובות בד"ן קדימה ומקדמים לצורך הישענות לביטחון.

בנוסף, נקבעו כללים למתן אשראי על סמך ערבות לווה או צד ג' המתבססים על קבלת הצהרות עושר פיננסי.

בהתאם להוראות בנק ישראל לצורך חישוב הלימות ההון מוקטן משקל סיכון האשראי בהתאם לסוג הביטחון המבטיח אותו וכשירותו לשמש כמפחית סיכון אשראי.

הגישות והשיטות לקביעת הפרשות להפסדי אשראי

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, החל מ- 1 בינואר 2011, את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור. בנוסף, החל מאותו מועד מיישם הבנק את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא טיפול בחובות בעייתיים.

למידע נוסף ראה בדוח הדירקטוריון בפרק ג' התפתחויות עסקי הבנק - סעיף מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים.

אשראי שאינו לציבור

סיכון האשראי שאינו לציבור כולל פיקדונות בבנקים, בעיקר פיקדונות בבנק לאומי המופקדים בתנאי גב אל גב כנגד חלק מפיקדונות הציבור לזמן קצוב (למידע נוסף ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים), וכן תיק אגרות חוב הכולל נכון ל-31 בדצמבר 2014 אגרות חוב ממשלתיות ומק"מ. ההשקעה באגרות חוב שימשה את הבנק בניהול מדיניות נכסים והתחייבויות והקטנת הסיכונים הפיננסיים ובהתאם לצרכי הנזילות.

חלק מהמידע המופיע במסגרת סעיף זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף "מידע צופה פני עתיד" בפרק ב' בדוח דירקטוריון.

סיכוני שוק וסיכון נזילות

כללי

סיכון שוק הוא הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוף מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינויים בתנאי השוק - שינוי ברמת המחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים. פעילות הבנק התנהלה במסגרת תיק בנקאי. הבנק אינו מנהל תיק למסחר.

אמידת הסיכונים נעשתה באופן שוטף תוך הלימה עם המדיניות הקבוצתית, העקרונות וההנחות המקובלים בחברת האם - לאומי, בהתבסס על הוראות בנק ישראל 339, 333, 221 ו-342 לניהול בנקאי תקין וכן הנחיות ניהול הסיכונים שהוצאו במסגרת ועדות באזל. כל זאת, בהתאם להיקף הפעילות ולהערכות ההנהלה לגבי הסיכונים הטמונים בפעילויות השונות.

מתודולוגיה

אמידת סיכוני השוק במישור הפנים ארגוני נעשתה על פי עקרונות והנחות השונות לעיתים מהחשובים בסקירת ההנהלה ובדוחות הכספיים. ההבדלים מתבטאים בעיקר באופן חישוב החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בתוספת ד' לסקירת ההנהלה, בהצגת הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה בביאור 14, בהצגת נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפירעון בביאור 15 ובאופן חישוב השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים בביאור 17 לדוחות הכספיים.

עיקרי ההבדלים הם:

- א. הדוחות הפנימיים אינם כוללים את פיקדונות הציבור המופקדים בלאומי בתנאים זהים, כהגדרתם בביאור 1(ה)19 לדוחות הכספיים. מידע זה נכלל בדוחות הכספיים בצד הנכסים בסעיף פיקדונות בבנקים ובצד ההתחייבויות בסעיף פיקדונות הציבור.
- ב. היוון התזרימים בדוחות הפנימיים נעשה לפי עקום תשואות חסר סיכון. בתוספת ד' בסקירת ההנהלה ובאור שווי הוגן בדוחות הכספיים ההיוון נעשה לפי עקום תשואות חסר סיכון ובתוספת/ניכוי) מרווח סיכון לקוח.
- ג. בדוח הפנימי לחישוב סיכון הריבית חלק מיתרות העו"ש הקרדיטורי נפרסו לתקופה של עד תשע שנים, בהתאם למודל התנהגות לקוחות. בתוספת ד' בסקירת ההנהלה ובאור 17 בדוחות הכספיים כל יתרות העו"ש הקרדיטורי מוצגות לפי השווי במאזן לתקופה של יום.
- ד. זכויות עובדים (עתודות לפנסיה, לחופשה ומענקי יובלות, בניכוי מיסים נדחים), מוצגים בדוחות הפנימיים במגזר הצמוד למדד. בביאור 14 ובביאור 15 לדוחות הכספיים מוצגים במגזר הלא צמוד. סעיפים אלו לא נכללו בביאור 17 לדוחות הכספיים. החל משנת 2015, החשיפה לריבית בגין התחייבות לזכויות עובדים ברוטו, מוצגת בשורה נפרדת בתוספת ד' לסקירת ההנהלה.

מדיניות ניהול סיכונים שוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והנזקים שיכולים לבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובע מהפעילות השוטפת של הבנק ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

במסגרת הניהול השוטף של סיכונים השוק, הבנק אמד וכימת את החשיפה לסיכונים שוק הנובעים משינויים בלתי צפויים בשווקים, במטרה לתחום את השפעתם על הבנק. המדיניות התייחסה להשפעה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים הן על הערך הכלכלי והן על הרווח החשבונאי של הבנק. בנוסף, הוערכה השפעת גורמים אלו גם על מצב הנזילות של הבנק ונאמד הנזק שיכול להיווצר לבנק מתרחישי קיצון. לשם כך, קבע דירקטוריון הבנק קווי מדיניות, מגבלות ותחומים לשיעורי החשיפה המרביים לסיכונים בסיס, ריבית ונזילות ולהשלכות תרחישי קיצון. המסגרות שנקבעו לסיכונים השוק תואמות את קווי מדיניות ניהול הסיכונים בחברת האם-לאומי.

הנהלת הבנק עקבה אחר התפתחות הסיכונים השונים בהתאם למגבלות שקבע הדירקטוריון וניתבה את החשיפה בהתאם לתחזיות והערכות שוטפות בנוגע להתפתחויות בשווקי ההון והכספים. לשם כך, ההנהלה נעזרה בסקירות וניתוחים שונים לגבי התפתחות השווקים בעבר ותחזיות לגבי העתיד.

הכלים העיקריים בשימוש ההנהלה לצורך ניהול החשיפה הם פיקדונות לזמן קצוב המופקדים בלאומי ותיק ניירות הערך של הבנק ומנגד, גיוס אשראי מלאומי. בהתאם להוראות דירקטוריון הבנק בשנת 2015 תיק ניירות הערך של הבנק כלל אג"ח ממשלתיות ומק"מ בלבד. מדיניות הבנק היתה שלא לעסוק בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, למעט עסקאות החלפת ריבית קבועה במשתנה (IRS). לא התבצעה פעילות בתחום זה ממועד האישור ועד לתאריך הדוחות הכספיים. בנוסף, לבנק חשיפה לא מהותית לאופציות גלומות, הנובעות מהפעילות העסקית, כגון הלוואות ופיקדונות עם ריצפת שער. אופציות אלו מנוהלות על פי מודלים הסתברותיים מקובלים.

המדיניות בנושא סיכוני השוק והמגבלות שנקבעו, מרוכזות במסמך החשיפות של הבנק אשר אושר בדירקטוריון. המדיניות, כולל המגבלות על החשיפות, הובאו לאישור הדירקטוריון לפחות אחת לשנה.

סמכויות ומנגנוני בקרה

הדירקטוריון הוא הגורם המוסמך לקבוע ולשנות את המגבלות והמסגרות לחשיפה לסיכוני שוק ונזילות.

הדירקטוריון הסמיך את הנהלת הבנק לנהל באופן שוטף את החשיפות בהתאם למדיניות ולמגבלות שנקבעו ולקבוע נהלי עבודה פנימיים. הדירקטוריון קבע מתכונת דיווח על חריגה ממגבלות.

להלן תיאור מבנה ניהול הסיכונים בבנק שהיה נהוג עד סוף שנת 2015:

- א. החשיפות לסיכוני שוק, המסגרות והמגבלות שנקבעו להן, רוכזו במסמך סיכונים שנידון בדירקטוריון מדי רבעון.
- ב. ועדת הסיכונים של הדירקטוריון התכנסה מדי רבעון ובחנה הן את העמידה במגבלות והן את אופן הביצוע והניהול של מדיניות סיכוני השוק וסיכוני הנזילות. בוועדה חברים דירקטורים בהם לפחות שני דירקטורים חיצוניים והשתתפו בה: מנכ"ל הבנק, מנהלת הסיכונים של הבנק, חברים מהנהלת הבנק, בהם מנהל סיכוני השוק והנזילות ונציגים של חברת האם-לאומי, שזהו תחום התמחותם.
- ג. ועדת סיכונים עליונה לנושא סיכוני שוק ונזילות התכנסה מדי רבעון, טרם התכנסות ועדת הסיכונים של הדירקטוריון. הועדה בראשות המנכ"ל וחברים בה גם מנהלת הסיכונים של הבנק וחברים מהנהלת הבנק.
- ד. ועדת כספים לנושא סיכוני שוק ונזילות בראשות המנכ"ל, התכנסה מדי שבוע בהנהלת הבנק, לצורך בחינת הפעילות השוטפת, ההתפתחויות בשווקים, ההשלכות על הבנק ומגבלות החשיפה. הועדה היוותה קו ראשון לנטילת הסיכון והיא זו האחראית לזיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, הפחתה ודיווח על סיכון השוק והנזילות ולניהול סביבת בקרה נאותה.
- ה. האגף לניהול סיכונים שימש כקו הגנה שני לבקרה על סיכוני שוק ונזילות.
- ו. הביקורת הפנימית כללה את ניהול סיכוני השוק בתוכנית הביקורת הרב שנתית שנערכה על ידה.
- ז. חברת האם לאומי קיבלה דיווח על מצב הסיכונים בבנק במטרה לכלול אותם במסגרת סיכוני הקבוצה.

להלן מוקדי הסיכון העיקריים:

החשיפה בבסיס

סיכון בסיס ההצמדה הינו ההפסד שעלול להיגרם עקב שינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין, כתוצאה מהפער בין הנכסים להתחייבויות, בכל מגזר הצמדה.

פעילות הבנק התמקדה בשני מגזרים עיקריים, המגזר השקלי הלא צמוד והמגזר הצמוד למדד. בנוסף לבנק פעילות מצומצמת במגזר המט"ח והצמוד למט"ח.

ההון על פי כללי החשבונאות מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, ולכן השקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד, מוגדרת כחשיפת בסיס. מדיניות הבנק קבעה שיש להשקיע את ההון במגזר הלא צמוד, מלבד המקרים בהן הנסיבות הכלכליות והעסקיות מצדיקות סטייה מוגבלת ומבוקרת למגזרים אחרים (חשיפה). הערכה של מצב החשיפות העדכני נעשתה באופן שוטף, בהתאם לשינויים בהרכב הנכסים והתחייבויות.

שיעור החשיפה הרצוי נקבע בהתחשב במגבלות שקבע הדירקטוריון, בהסתמך על תחזיות כלכליות לגבי התפתחות שוקי ההון והכספים, ועל האינפלציה והמחירים היחסיים הצפויים במגזרים השונים.

הבנק אמד את החשיפה בבסיס על פי דוחות פנימיים בתדירות חודשית, הכוללת תחזיות לגבי גידול ההון. בנוסף, נעשית בדיקה יומית המבוססת על נתונים ארעיים.

החשיפה הכלכלית מחושבת על פי דוחות חשיפה פנימיים, השונים מההצגה בהתאם להוראות בנק ישראל לדיווח הכספי, בתוספת ד' לסקירת ההנהלה ובביאור 14 לדוחות הכספיים. למידע נוסף ראה סעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

להלן נתונים על מצב החשיפה בבסיס (א) :

חשיפה בבסיס (א) (ב) לשנת 2015							
מגזר הצמדה	מגבלה ב- %	חשיפה בפועל ליום 31 לדצמבר			נקודות קיצון במהלך השנה ב- %		
	טווח	ב- %	במיליוני ש"ח	מינימום	מקסימום	מוצט	
לא צמוד	70	104.8	688.7	89.9	105.3	100.5	
צמוד מדד	(10) (ג)	(5.5) (ג)	(36.0)	(5.9) (ג)	9.5	(1.1) (ג)	
מט"ח וצמוד מט"ח	(5) (ג)	0.7	4.4	0.5	0.7	0.6	

חשיפה בבסיס (א) (ב) לשנת 2014							
מגזר הצמדה	מגבלה ב- %	חשיפה בפועל ליום 31 לדצמבר			נקודות קיצון במהלך השנה ב- %		
	טווח	ב- %	במיליוני ש"ח	מינימום	מקסימום	מוצט	
לא צמוד	70	87.0	509.7	81.9	96.2	85.4	
צמוד מדד	(10) (ג)	12.4	72.9	3.3	17.6	14.1	
מט"ח וצמוד מט"ח	(5) (ג)	0.6	3.2	0.5	0.6	0.5	

- (א) מחושב לפי דוחות חשיפה פנימיים (ראה סעיף "מתודולוגיה" בפרק זה).
- (ב) מחושב כאחוז מההון החשוף (הון בניכוי נכסים קבועים (רכוש קבוע), נכסים והתחייבויות אחרים לא כספיים).
- (ג) סימן שלילי מציינ עודף התחייבויות על נכסים.
- (ד) מספרי השוואה מוצגים במתכונת שהתפרסמה בדוחות הכספיים ליום 31.12.2014, ללא השפעת ההצגה מחדש בנין לעובדים יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, כאמור בביאור 1(ד)1).

במהלך שנת 2015, הבנק שמר על חשיפה נמוכה למגזר הצמוד למדד, הצמוד למט"ח והמט"ח וזאת בהתאם להנחות האינפלציה ופערי הריבית בין המגזר השיקלי למדדי. מחודש אפריל 2015 לבנק עודף התחייבויות על נכסים במגזר הצמוד למדד. למגזר המט"ח והצמוד למט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית, ולכן ההשפעה של שינוי בשערי החליפין על הרווח לפני מס אינה מהותית.

להלן נתונים על התפלגות ההון לפי באור 14 לדוחות הכספיים:

מגזר הצמדה	31.12.2015	31.12.2014 (א)		
	ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	במיליוני ש"ח
לא צמוד	86.0	611.8	69.4	429.5
צמוד מדד	5.7	40.9	19.2	118.6
מט"ח וצמוד מט"ח	0.6	4.4	0.5	3.2
פריטים לא כספיים	7.7	55.2	10.9	67.5
סך ההון	100.0	712.3	100.0	618.8

- (א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ב'אור 1(ד)1).

נתונים מפורטים על הנכסים וההתחייבויות לפי מגזרי הצמדה בהתאם להוראות בנק ישראל לדיווח הכספי, ניתנים בביאור 14 לדוחות הכספיים.

להלן הרגישות להשפעת שינוי במדד המחירים לצרכן על ההון במגזר הצמוד למדד ובשערי החליפין על ההון במגזר המט"ח וצמוד מט"ח במיליוני ש"ח, בהתאם לדוחות הפנימיים של הבנק:

31 בדצמבר 2014				31 בדצמבר 2015				מגזר הצמדה
ירידה של		עליה של		ירידה של		עליה של		
10%	5%	10%	5%	10%	5%	10%	5%	
(7.3)	(3.6)	7.3	3.6	3.6	1.8	(3.6)	(1.8)	צמוד מדד
(0.3)	(0.2)	0.3	0.2	(0.4)	(0.2)	0.4	0.2	מט"ח וצמוד מט"ח (א)

(א) מזה החשיפה לדולר ארה"ב מהווה ב- 31.12.2015 כ- 96% וב- 31.12.2014 כ- 94%.

החשיפה בריבית

סיכון הריבית נובע משינויים עתידיים לא צפויים בשיעורי הריבית חסרת הסיכון, שעלולים לשחוק את הרווח וההון. החשיפה לשינויים בריבית נובעת מרגישות שונה לשינויים בשיעורי הריבית של ערך הנכסים ולעומת ערך ההתחייבויות בכל אחד מהמגזרים, כתוצאה מפערים בין מועדי הפירעון ומועדי שינוי הריבית.

במסגרת ניהול הסיכונים, הבנק ביצע ניתוח רגישות לשינוי ריבית, לפי מודל פנימי, האומד את ההשפעה על השווי הכלכלי של הבנק כתוצאה מתזוזה מקבילה של כל עקום תשואות בכל מגזר הצמדה ב- 1%, בכיוון הגורם נזק להון. השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. לצורך חישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום תשואה חסר סיכון.

בנוסף לשחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי, הבנק אמד גם את השחיקה של הרווח החשבונאי השנתי. אומדן זה מבוסס על ההשפעה על הרווח החשבונאי כתוצאה משינוי של 1% בריבית, בהנחה שהנכסים וההתחייבויות שנפרעים יתחדשו עד סוף השנה.

מאחר ובשנים האחרונות שוררת סביבת ריבית נמוכה במשק, הבנק הניח שלא ניתן יהיה להשית את מלוא ירידת הריבית על פיקדונות הציבור, בניגוד לאשראי, בו ירידת הריבית מתבצעת במלואה. על כן, הבנק מדד את החשיפה החשבונאית לירידת ריבית בהתחשב במגבלה זו, באופן זה המגבלה לירידת ריבית על הרווח השנתי אינה זהה למגבלה לעליית ריבית.

אמידת סיכון הריבית נעשתה ברמה יומית על בסיס נתונים ארעיים וברמה חודשית על נתונים סופיים.

בחישוב לא נכללו הנחות של פירעונות מוקדמים באשראים ובפיקדונות הציבור.

על פי ניסיון העבר הבנק הניח, שחלק מיתרת הזכות בחשבונות העו"ש שאינם נושאים ריבית מהווה סכום יציב לאורך זמן ולכן מוצגות לצורך מדידת וניהול החשיפה בריבית כהתחייבות ארוכה. הנחות הפריסה נבחנות אחת למספר שנים. למידע נוסף ראה סעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים של 100 נקודות בסיס בריבית לפי מודל פנימי (לפני מס) (א) :

רווח שנתי (ב)		שווי כלכלי		
31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	מגזר הצמדה
במיליוני ש"ח				
29.4	34.9	1.6	14.2	חשיפה כוללת (ג)
29.0	38.0	22.1	24.8	מגבלה כוללת (ג)

(א) השפעת שינוי מידי מקביל של 1% בעקום התשואות, מחושב לפי דוחות חשיפה פנימיים (ראה סעיף "מתודולוגיה" בפרק זה).

(ב) השחיקה המרבית ברווח השנתי בשנה הראשונה.

(ג) המגבלה הינה לפוזיציה המסכה נזק לבנק.

נכון לסוף שנת 2015 לבנק חשיפה כלכלית לירידת ריבית לעומת חשיפה לעליית ריבית בסוף שנת 2014. הגידול בחשיפה של השווי הכלכלי לשינוי בריבית הוא תוצאה של יישום מודל התנהגות חדש לפריסת פיקדונות הציבור לפי דרישה במטבע ישראלי לא צמוד. חשיפת הרווח השנתי בכלל המגזרים היא לירידת ריבית. הגידול בחשיפה במהלך שנת 2015 נבע ברובו מגידול באשראי לציבור בריבית משתנה.

להלן נקודות קיצון במהלך השנה (א):

2014		2015			
ממוצע	מקסימום	ממוצע	מקסימום	מינימום	מינימום
במיליוני ש"ח			סך החשיפה הפוטנציאלית:		
3.7	6.1	10.2	14.2	1.9	בשווי הכלכלי
25.4	29.4	32.1	34.9	29.9	ברווח השנתי

(א) מחושב על נתונים חשיפה לסופי חודש בכיוון הגורם נזק לבנק. החשיפה הכוללת מחושבת על בקיזוז פוזיציות מנוגדות של מגזרי הצמדה השונים.

חישוב החשיפה לריבית לפי המודל הפנימי שונה מאופן החישוב של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית לפי הוראות בנק ישראל לדיווח כספי בתוספת ד' לסקירת ההנהלה. על ההבדלים בין הדוחות ראה בסעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

להלן רגישות ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים ברוטו, לשינוי של אחוז אחד בריבית לפני מס:

השחיקה הפוטנציאלית בשווי הכלכלי (א)	
31.12.2015	
במיליוני ש"ח	
גידול בשיעור של 1%	(32.8)
קיטון בשיעור של 1%	41.9

(א) השווי הכלכלי לפי דרישת בנק ישראל - היוון על בסיס תשואות אג"ח ממשלתיות בישראל, בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדרוג AA בארה"ב.

להלן נתונים על משך החיים הממוצע האפקטיבי (להלן "מח"מ") לפי המודל הפנימי ולפי תוספת ד' המחושבת לפי כללים חשבונאיים, כולל התייחסות לפירעונות מוקדמים:

משך חיים ממוצע							31 לדצמבר 2015
							בשנים:
מודל פנימי			תוספת ד'				
מח"מ	פער	התחייבויות	נכסים	פער	התחייבויות	נכסים	מגזר הצמדה:
ההון	המח"מ			המח"מ			
(1.03)	(0.34)	0.82	0.48	0.04	0.43	0.47	לא צמוד
(10.28)	(9.48)	12.20	2.72	(0.16)	4.28	4.12	צמוד מדד
(א)	(א)	(א)	(א)	0.01	0.91	0.92	סך מגזרי הצמדה

משך חיים ממוצע							31 לדצמבר 2014
							בשנים:
מודל פנימי			תוספת ד'				
מח"מ	פער	התחייבויות	נכסים	פער	התחייבויות	נכסים	מגזר הצמדה:
ההון	המח"מ			המח"מ			
0.46	(0.01)	0.55	0.54	0.08	0.40	0.48	לא צמוד
(2.19)	(9.93)	11.59	1.66	(0.34)	4.25	3.91	צמוד מדד
(א)	(א)	(א)	(א)	0.05	0.89	0.94	סך מגזרי הצמדה

(א) הבנק מודד שינוי בשיעור של 1% בריבית בכל אחד מהמגזרים ולא במונחי מח"מ ועל כן אין מדידה של מח"מ כולל לסך מגזרי הצמדה.

להלן נתונים על משך החיים הממוצע בשנים (להלן "מח"מ") המבוסס על תזרים מקורי של תוספת ד' שאינו כולל התייחסות לפירעונות מוקדמים:

פער המח"מ		התחייבויות		נכסים		מגזר הצמדה:
2014	2015	2014	2015	2014	2015	
ליום 31 בדצמבר						
0.05	0.02	0.44	0.49	0.49	0.51	לא צמוד
(0.49)	(0.16)	5.45	4.92	4.96	4.76	צמוד מדד
0.01	(0.03)	1.08	1.06	1.09	1.03	סך מגזרי הצמדה

רוב הנכסים וההתחייבויות של הבנק הינם לתקופה קצרה של עד שנה או בריבית ניידת, כאשר במגזר הלא צמוד שיעור זה מתקרב לכ-88% (לפי תוספת ד'). החשיפה במגזר המט"ח זניחה בשל הפעילות המצומצמת יחסית והעובדה שרוב הנכסים וההתחייבויות הם לטווח קצר. התזרימים בדוח חשיפה לריבית בתוספת ד', מסתכמים לשווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המוצגים בביאור 17 בדוחות הכספיים. שיעור התשואה הפנימי מנכה את התזרימים הצפויים לשווי ההוגן. הדוח מחשב את משך החיים הממוצע האפקטיבי, המבוסס על שינוי בשווי ההוגן כתוצאה מגידול מזערי של 0.1% בשיעור התשואה הפנימי של הנכסים וההתחייבויות. התזרימים כוללים אומדן לגבי פירעונות מוקדמים עתידיים בפיקדונות הציבור על סמך התנהגות המפקידים בשנת הדוח. פרטים נוספים על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית, לפי הוראות בנק ישראל לדיווח הכספי ראה בתוספת ד' לסקירת ההנהלה וסעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

להלן מידע על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק, למעט פריטים לא כספיים
(לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית):

31.12.2015					
במיליוני שקלים חדשים					
סה"כ	מטבע חוץ (ב)			מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
7,874.5	26.5	40.8	963.9	6,843.3	נכסים פיננסיים (א)
7,174.7	26.3	36.6	914.4	6,197.4	התחייבויות פיננסיות (א)
699.8	0.2	4.2	49.5	645.9	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31.12.2014					
במיליוני שקלים חדשים					
סה"כ	מטבע חוץ (ב)			מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
7,474.9	12.1	40.8	1,001.5	6,420.5	נכסים פיננסיים (א)
6,880.4	11.9	37.7	868.8	5,962.0	התחייבויות פיננסיות (א)
594.5	0.2	3.1	132.7	458.5	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(א) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
(ב) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור
17 בדוח הכספי וסעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

להלן מידע על השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק, למעט פריטים לא כספיים:

31.12.2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית (א)							
שינוי בשווי הוגן ב- %	במיליוני ש"ח	במיליוני שקלים חדשים					השינוי בשיעורי הריבית
		מטבע חוץ (ב)	מטבע ישראלי	צמוד למדד	לא צמוד	אחר	
סה"כ	סה"כ	סה"כ	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(0.9)	(6.3)	693.5	0.2	4.2	48.8	640.3	גידול מיידי מקביל של 1%
(0.1)	(0.7)	699.1	0.2	4.2	49.4	645.3	גידול מיידי מקביל של 0.1%
1.0	6.7	706.5	0.2	4.2	50.2	651.9	קטון מיידי מקביל של 1%

31.12.2014							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית (א)							
שינוי בשווי הוגן ב- %	במיליוני ש"ח	במיליוני שקלים חדשים					השינוי בשיעורי הריבית
		מטבע חוץ (ב)	מטבע ישראלי	צמוד למדד	לא צמוד	אחר	
סה"כ	סה"כ	סה"כ	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(1.4)	(8.2)	586.3	0.2	3.1	130.5	452.5	גידול מיידי מקביל של 1%
(0.1)	(0.8)	593.7	0.2	3.1	132.5	457.9	גידול מיידי מקביל של 0.1%
1.7	10.2	604.7	0.2	3.1	134.5	466.9	קטון מיידי מקביל של 1%

(א) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(ב) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ: השפעת שינוי של 1% בשיעור הריבית במגזר הצמוד למט"ח אינה מהותית.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 17 בדוח הכספי וסעיף "מתודולוגיה" בפרק זה.

ערך הנתון לסיכון - Value At Risk - VAR

ה- VAR הוא מודל הסתברותי לאומדן הנזק המירבי הפוטנציאלי הצפוי מהחזקת הפוזיציות הקיימות בבנק במשך תקופה עתידית של שבועיים, ברמת בטחון סטטיסטית של 99%, כתוצאה משינויים אפשריים במחירי שוק, לרבות תשואות אגרות חוב, שערי חליפין, אינפלציה ומניות. מגבלת החשיפה המותרת בבנק במונחי VAR ל- 31 בדצמבר 2015 הינה 6 מיליון ש"ח.

המעקב אחר ה- VAR בוצע בתדירות יומית באגף הכספים של הבנק. בנוסף, החטיבה לניהול סיכונים של לאומי בחנה את ה- VAR במסגרת הקבוצה.

המודל מבוסס על התנהגות היסטורית של גורמי הסיכון השונים של השוק בשנה הקודמת לשיש.

ה- VAR מחושב בשיטה הפרמטרית, המניחה מבנה התפלגות נורמלית של שינויי גורמי הסיכון. המדידה מתבצעת על הסיכון הכולל ועל הסיכון בחלוקה למגזרים (סיכון חשיפה בבסיס לפי מטבעות, חשיפה בריבית לפי מגזרים) כאשר כתוצאה מהמתאמים (אפקט הפיזור) בין הגורמים השונים, ה- VAR הכללי נמוך מסכום ה- VAR לפי מגזרים.

האגף לניהול סיכוני שוק בחטיבת ניהול סיכונים של חברת האם לאומי מתקף את המודל באמצעות בחינות יומיות (Back Testing) על השינוי בפועל של השווי הכלכלי של הבנק בהשוואה לאומדן השינוי כפי שנגזר ממודל ה- VAR.

להלן נתונים על VAR הבנק (א):

ממוצע	מקסימום	מינימום	ליום 31 בדצמבר	
במיליוני ש"ח				
3.9	5.3	1.4	4.7	2015
1.4	1.8	0.7	1.2	2014

(א) מחושב לפי מטבע בסיס שקל לא צמוד, על נתונים לסופי חודש.

הגידול ב-VAR נובע בעיקר בשל הגידול בחשיפה לריבית כתוצאה משינוי מודל פריסת העו"ש.

תרחישי קיצון לסיכוני שוק

שוקי ההון בארץ ובעולם עשויים להיות נתונים מעת לעת לזעזועים, המתבטאים בתנודה חריפה של נתוני השוק מעבר לתנודות הנצפות על ידי ההתפלגות וההתנהגות ההיסטורית. מודל ה- VAR אינו מהווה מידע מספק על הפסדים שעלולים להתרחש בתנאי שוק קיצוניים, או מעבר לרמת המובהקות הנדרשת. לכן, הבנק מבצע אומדנים של תרחישי קיצון ומבחני רגישות על סיכוני השוק. לבנק סט של תרחישי קיצון הנבחנים באופן תדיר. המגבלה על הפסד כתוצאה מתרחיש קיצון בגין סיכון שוק נקבעה על 100.0 מיליון ש"ח.

מצב ההצמדה והתקופות לפירעון (א)

הון הבנק מושקע במגזר הלא צמוד, במגזר הצמוד למדד ובמגזר מט"ח וצמוד מט"ח. עיקר הפעילות היא במגזר הלא צמוד. ההשקעה לפי מגזרי הצמדה נגזרת מהערכות שעושה הבנק לגבי התפתחות תשואות, מדדים ושערי חליפין, ובהתאם למגבלות שקבע הדירקטוריון על השקעה בכל מגזר הצמדה.

להלן התפלגות המאזן לפי מגזרי הצמדה לפי באור 14 ללא פריטים לא כספיים:

ליום 31 בדצמבר 2015							
מגזר הצמדה	לא צמוד	צמוד מדד	מט"ח וצמוד מט"ח	סך הכל			
סעיף מאזני:	מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	יתרה
סה"כ נכסים	6,938.9	87.5	67.3	11.7	7,931.0	0.8	
סה"כ התחייבויות	6,327.1	87.0	62.9	12.1	7,273.9	0.9	
סה"כ נכסים בניכוי התחייבויות	611.8	93.1	4.4	6.2	657.1	0.7	

ליום 31 בדצמבר 2014 (א)							
מגזר הצמדה	לא צמוד	צמוד מדד	מט"ח וצמוד מט"ח	סך הכל			
סעיף מאזני:	מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	יתרה
סה"כ נכסים	6,514.6	86.6	52.8	12.7	7,526.5	0.7	
סה"כ התחייבויות	6,085.1	87.2	49.6	12.1	6,975.2	0.7	
סה"כ נכסים בניכוי התחייבויות	429.5	77.9	3.2	21.5	551.3	0.6	

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

פעילות הבנק התרכזה בעיקר במגזר הלא צמוד ועיקר האשראי לציבור ופיקדונות הציבור משויכים למגזר זה. נכון ל-31 בדצמבר 2015 יותר מ-86% מסך הנכסים וההתחייבויות הם במגזר הלא צמוד, בדומה למצב ב-31 לדצמבר 2014.

סך האשראי לציבור נטו גדל בשנת 2015 ב-444.8 מיליון ש"ח, בעקבות גידול של 457.4 מיליון ש"ח באשראי הלא צמוד שקוזז על ידי קיטון של 12.6 מיליון ש"ח באשראי הצמוד למדד. לבנק אין אשראים צמודי מט"ח או במט"ח.

(א) התזרימים לפי תקופות לפירעון מחושבים מהתזרים העתידי של באור 15 לדוחות הכספיים, כולל ריבית עתידית ובניכוי אשראי ללא זמן פירעון.

פיקדונות הציבור גדלו בשנת 2015 ב- 391.8 מיליון ש"ח, מזה גידול של 335.7 מיליון ש"ח בפיקדונות הלא צמודים, 42.8 מיליון ש"ח בפיקדונות הצמודים למדד וגידול של 13.3 מיליון ש"ח בפיקדונות המט"ח והצמודים למט"ח.

פיקדונות הציבור במטבע ישראלי לא צמוד מהווים 81.9% מסך פיקדונות הציבור, במטבע ישראלי צמוד למדד 16.8% ובמט"ח ומטבע ישראלי צמוד למט"ח 1.3%. חלק מפיקדונות הציבור במטבע ישראלי (צמוד ולא צמוד) המשוקים ללקוחות מופקדים בתנאי גב אל גב לתקופות זהות בלאומי (ראה באור 1(ה)19) לדוחות הכספיים ואינם יוצרים חשיפה בבסיס. על כן, פיקדונות אלו אינם מהווים חלק מניהול מאזני ההצמדה וניהול הסיכונים הפנימי (שוק ונזילות) בבנק. ראה סעיף "מתודולוגיה" בפרק זה. פיקדונות אלו מהווים 20.7% מהפיקדונות במגזר הלא צמוד ושיעור לא מהותי מפיקדונות הציבור במט"ח וצמוד מט"ח. כל פיקדונות הציבור במגזר הצמוד למדד מופקדים בלאומי.

במהלך שנת 2015 מימש הבנק את מרבית אחזקותיו בניירות הערך. נכון ל- 31 בדצמבר 2015 הסתכם תיק ניירות הערך של הבנק ב- 9.9 מיליון ש"ח, קיטון של 397.2 מיליון ש"ח לעומת סוף שנת 2014.

התקופה לפדיון של רוב הנכסים וההתחייבויות במגזר הלא צמוד קצרה משנה: כ- 54.5% מהאשראי לציבור וכ- 85.9% מפיקדונות הציבור הלא צמודים הם לתקופה של עד שנה.

במגזר הצמוד למדד עיקר פעילות הלקוחות היא בפיקדונות המופקדים בלאומי בתנאים זהים, כ- 71.6% מהם יפרעו בשנה הקרובה.

רוב האשראי לציבור במגזר הצמוד למדד, כ- 74.8%, הוא לתקופות ארוכות משנה. עודף הנכסים על התחייבויות לתקופה של עד שנה במגזר הצמוד למדד בסוף 2015 מסתכם ב- 14.8 מיליון ש"ח, לעומת 81.6 מיליון ש"ח בסוף 2014. הצמצום בעודף נובע בעיקר מפירעון אג"ח ופיקדונות צמודים למדד בלאומי.

הפעילות במגזר המט"ח והצמוד למט"ח מהווה חלק קטן יחסית מכלל הפעילות של הבנק. מדיניות הבנק היא להפקיד כנגד פיקדונות הציבור במטבע חוץ פיקדונות בלאומי, על מנת לא ליצור חשיפה בבסיס ובתקופה לפדיון כנגד פעילות הלקוחות. בנוסף, הבנק מפקיד לעיתים פיקדונות במט"ח וצמוד מט"ח, כחלק מניהול הסיכונים בבנק. בסוף 2015 היה לבנק עודף נכסים על התחייבויות של 4.4 מיליון ש"ח במגזר לעומת 3.2 מיליון ש"ח בסוף 2014. ההון במגזר זה מושקע ברובו לתקופה של עד שנה.

להלן מידע על עודף נכסים על התחייבויות ללא פריטים לא כספיים (א), כולל עסקאות עתידיות, לפי תקופה שנותרה עד לפירעון:

מגזר הצמדה		מטבע ישראלי לרבות צמוד מט"ח		מטבע חוץ		סך הכל
במיליוני ש"ח						
ליום 31 בדצמבר						
התקופה שנותרה עד לפירעון:		2015	2014 (ב)	2015	2014 (ב)	2014 (ב)
עד חודש	(1,883.5)	(1,620.1)	4.3	4.0	(1,879.2)	(1,616.1)
מחודש עד 3 חודשים	(1,202.6)	(1,211.2)	-	-	(1,202.6)	(1,211.2)
מ- 3 חודשים עד שנה	1,628.2	1,405.7	0.2	0.2	1,628.4	1,405.9
משנה עד 5 שנים	2,312.1	2,164.7	-	0.2	2,312.1	2,164.9
מ- 5 שנים עד 10 שנים	283.4	224.8	-	-	283.4	224.8
מעל 10 שנים	(149.8)	(141.5)	-	-	(149.8)	(141.5)
ללא מועד פרעון	93.3	86.8	(0.1)	(0.1)	93.2	86.7
סה"כ	1,081.1	909.2	4.4	4.3	1,085.5	913.5

(א) עודף התחייבויות על נכסים מוצג בסוגריים

(ב) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

ביום 31 לדצמבר 2015, לבנק עודף התחייבויות על נכסים לתקופה של עד חודש בסך 1,879.2 מיליון ש"ח, לעומת 1,616.1 מיליון ש"ח ב- 31 לדצמבר 2014. עודף ההתחייבויות נובע משיעור גבוה יחסית של פיקדונות הציבור לפי דרישה. ליום 31 לדצמבר 2015 שיעור פיקדונות הציבור לפי דרישה מסך פיקדונות הציבור עמד על 38.0% לעומת 31.9% ביום 31 לדצמבר 2014. למידע נוסף ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים בנושא פיקדונות הציבור.

עודף ההתחייבויות על הנכסים לתקופה של מחודש עד שלושה חודשים נובע בעיקר ממימון מחברת האם לאומי, שנפרס לפי מועד סיום המסגרת שהועמדה לבנק. למידע נוסף ראה סעיף "גיוס המקורות ומצב הנזילות" בפרק זה.

לבנק עודף התחייבויות על נכסים לתקופה של עד שנה המסתכם ל- 1,453.4 מיליון ש"ח ב- 31 לדצמבר 2015, לעומת 1,421.4 מיליון ב- 31 לדצמבר 2014.

פירוט נוסף על מצב ההצמדה והתקופות לפירעון ראה באור 15 לדוחות הכספיים.

סיכון נזילות

סיכון נזילות הוא הסיכון לרווחי הבנק וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. סיכון זה נובע מאי וודאות לגבי זמינות המקורות וגיוסם באופן בלתי צפוי בזמן קצר תוך השפעה חריגה על המחירים, וכן מסיכון לאי יכולת לממש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. עיקר פעילות הבנק היא במטבע ישראלי (לרבות צמוד מדד וצמוד מטבע זר), כאשר הפעילות במט"ח היא ברובה של פיקדונות הציבור, המופקדים בפיקדונות בחברת האם-לאומי, לתקופות זהות.

ניטור סיכון הנזילות מתבצע בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות והוראה 221- יחס כיסוי הנזילות.

הנכסים הנזילים של הבנק בשנת 2015 היו תיק ניירות הערך של הבנק, אותו ניתן לממש או לשעבר כנגד אשראי מבנק ישראל וכן מזומנים ויתרות בבנק ישראל (בניכוי חובת הנזילות הסטטוטורית הנדרשת). בנוסף, חברת האם העמידה לבנק מסגרת פעילות אותה ניתן לנצל במצב רגיל לצורך מימון הפעילות העסקית. בהתממשות תרחיש קיצון בנזילות, הוסכם כי המסגרת הלא מנוצלת תתבטל ובמקביל אישר לאומי לבנק מסגרת לתרחיש קיצון שעמדה בתחילת שנת 2015 על 100 מיליון ש"ח והועלתה באפריל 2015 ל- 200 מיליון ש"ח. למידע נוסף על מסגרת הפעילות מלאומי ראה להלן סעיף "גיוס המקורות ומצב הנזילות" בפרק זה.

ביום 31 בדצמבר 2015 הסתכמו הנכסים הנזילים של הבנק (מלבד מסגרת הפעילות מלאומי) ב-151.0 מיליון ש"ח.

ניהול סיכון הנזילות לפי הוראה 342:

אמידת סיכון הנזילות נעשית בהתאם למודל פנימי מבוסס על מספר תרחישים, בהם מצב עסקים רגיל, תרחיש קיצון ותרחיש סטטיסטי (במודל במטבע ישראלי בלבד). לכל תרחיש נקבעו הנחות לגבי התפתחות הסעיפים השונים ובעיקר הנחות לגבי התנהגות הלקוחות וההשפעה הנגזרת על השינויים באשראי לציבור ופיקדונות הציבור. שיעור השינוי ביתרת הפיקדונות והאשראי עבור כל תקופת פירעון, בתרחישים השונים, נקבעים על פי פרמטרים שונים בהתאם לרמת החומרה של התרחיש, על בסיס שיקול הדעת של הגורמים העסקיים. יצוין כי, תרחישי הלחץ חמורים יותר מכל מה שהתנסה בו הבנק בעבר, ולכן הנחות תרחישים אלו בהכרח מבוססות על הערכות המומחה של הגורמים המקצועיים הבכירים בבנק ופחות על נתונים היסטוריים.

בכל תרחיש נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים:

- **יחס נזילות מזערי**- היחס בין כרית הנזילות לתזרים יוצא חזוי נטו. (כרית הנזילות- יתרת הנכסים הנזילים לאחר הפעלת מקדמי בטחון הולמים בנסיבות העניין).
- **פער הנזילות**- הפער בין תזרים הפירעון של הנכסים לבין זה של ההתחייבויות בכל תקופת זמן.

האמידה נעשית לתקופות: יום, עד שבוע, עד חודש, עד 3 חודשים, עד 6 חודשים, עד שנה, מעל שנה.

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על יחס הנזילות המזערי ופער הנזילות לפי תקופות וכן נקבעה מגבלה על יתרת קו הפעילות הלא מנוצל מחברת האם-לאומי. בנוסף נקבעו מגבלות על השענות על מפקידים גדולים וכן נקבעו דרישות דיווח ומתכונת דיווח על סיכון הנזילות על פי

המודל וכן על ניהול סיכון הנזילות התוך יומי של הבנק.

במסגרת הערכות למצבי משבר, הוגדרה מערכת של סימנים איכותיים וכמותיים המעידים על התפתחות חריגה, או הרעה במצב הנזילות ונקבעה תוכנית מגירה המתעדכנת באופן שוטף וכוללת את האסטרטגיה לניהול משבר נזילות תוך מינוי צוות ניהולי האחראי לטיפול במשבר ולהגדרת התהליכים והצעדים להתמודדות עם המשבר.

להלן פער הנזילות ויחס הנזילות, לפי הוראה 342, בכל סוג תרחיש שהוגדר, לתקופת פירעון של חודש:

31.12.2015				
מטבע חוץ (א)		סך המטבעות		תרחיש
פער הנזילות, במש"ח	יחס נזילות מזערי	פער הנזילות, במש"ח	יחס נזילות מזערי	
4	1.1	41	1.2	רגיל
(ב)	(ב)	123	3.5	סטטיסטי
35	2.2	133	2.3	לחץ (ג)

- א. למעט צמוד מט"ח.
 ב. המודל הסטטיסטי הינו במטבע ישראלי בלבד.
 ג. תרחיש קיצון משולב החמור ביותר.

במודל במטבע חוץ, הבנק הניח כי בתרחיש רגיל הנכסים וההתחייבויות יפרעו בנקודת היציאה הקרובה, בעוד שבתרחיש לחץ, הבנק הניח שחלק מההתחייבויות יתמחזרו.

יחס כיסוי נזילות לפי הוראה 221:

החל מיום 1 באפריל 2015 נדרש הבנק לעמוד גם בדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 221- יחס כיסוי הנזילות, המאמצת את המלצות ועדת באזל 2 לחישוב תקן מזערי לנזילות (LCR- Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

להלן נתונים על יחס כיסוי הנזילות:

רבעון 3 שנת 2015	רבעון 4 שנת 2015	
328.1%	252.8%	מוצע לרבעון
73	78	מספר תצפיות לצורך חישוב הממוצע
220.4%	13.3% (א)	יחס מזערי ברבעון
420.1%	372.4%	יחס מירבי ברבעון
285.1%	205.6%	היחס ליום אחרון ברבעון

(א) הדרישה המזערית ליחס כיסוי הנזילות עד סוף שנת 2015 היא 60%. ביום 30.12.2015 היחס ירד ליום אחד מתחת לרמה המזערית הנדרשת, כחלק מהערכות למיזוג הבנק ובתאום עם הפיקוח על הבנקים.

הפערים ביחס במהלך הרבעון מוסברים בעיקר משינוי בכרית הנזילות כתוצאה מניהול הנזילות הסטטוטורית ומגיוסים ופירעונות של פיקדונות ציבור.

למידע נוסף ראה ביאור 11 הלימות הון, נזילות ומינוף.

גיוס מקורות ומצב הנזילות

חלק מהמידע המופיע במסגרת המידע על "מצב הנזילות וניהול הסיכונים" הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף "מידע צופה פני עתיד" בפרק ב' בדוח הדירקטוריון.

גיוס המקורות בבנק הוא ברובו במטבע ישראלי ומתבסס על פיקדונות הציבור. חלק מפיקדונות הציבור במטבע ישראלי (צמוד ולא צמוד) הופקדו בלאומי בתנאים זהים (ראה באור 1(ה)(19) לדוחות הכספיים) והם מהווים ביום 31 לדצמבר 2015 33.8% מסך פיקדונות הציבור לעומת 28.4% בסוף שנת 2014. בנוסף, רוב הפעילות הנקובה במטבע זר, הייתה בפיקדונות ציבור לתקופה קצרה משנה וכנגד פעילות זו הופקדו פיקדונות בסכום ובתנאים זהים בלאומי.

בשנת 2015 גדלו פיקדונות הציבור ב- 391.8 מיליון ש"ח. הגידול נבע מעלייה של 438.2 מיליון ש"ח ביתרות לפי דרישה, שקוזז על ידי קיטון של 46.4 מיליון ש"ח בפיקדונות הציבור לזמן קצוב. מרבית פיקדונות הציבור הם במטבע ישראלי לא צמוד והם מהווים כ- 81.9% מסך פיקדונות הציבור. הפיקדונות באפיק הצמוד למדד מהווים 16.8% מהפיקדונות ובמגזר המט"ח והצמוד למט"ח 1.2% מהפיקדונות. יתרת סך הפיקדונות של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב- 31 לדצמבר 2015 לסך 161.2 מיליון ש"ח, לעומת 141.8 מיליון ש"ח ב- 31 לדצמבר 2014. למידע נוסף ראה באור 7 בדוחות הכספיים.

למימון פעילותו השוטפת הועמדה לבנק מסגרת פעילות מחברת האם לאומי. המסגרת ליום 31 בדצמבר 2015, שאושרה ביום 1 לפברואר 2015, נקבעה ל- 2.8 מיליארד ש"ח, מזה עד 10.0 מיליון ש"ח במט"ח, לעומת 2.2 מיליארד ש"ח ו- 20.0 מיליון ש"ח בהתאמה, בדצמבר 2014. כן ניתן היה לנצל מהמסגרת הכוללת סך של עד 200.0 מיליון ש"ח באשראי לזמן קצוב מעל שנה, במחירים הנהוגים בחברת האם.

עלות המימון של המסגרת במטבע ישראלי עד 2.0 מיליארד ש"ח, התבססה על ריבית בנק ישראל והחל מה-1 לפברואר 2015 נקבעה תוספת בשיעור של 0.15 נקודות האחוז. מימון במטבע ישראלי מעבר לסכום של 2.0 מיליארד ש"ח ניתן יהיה לנצל בתנאי חח"ד בשיעור הריבית הנקבעת על ידי בנק ישראל ללא תוספת.

ביום 30 לאפריל 2015 פרע הבנק כתב התחייבות נדחה (שטר הון) לחברת האם לאומי בסך 100 מיליון ש"ח ערך נקוב. למידע נוסף ראה ביאור 9. ההון של הבנק גדל במהלך שנת 2015 ב- 93.5 מיליון ש"ח. סך המימון מבנקים ליום 31 בדצמבר 2015 הגיע ל-1,740.4 מיליון ש"ח, קיטון של 3.7 מיליון ש"ח מתחילת השנה.

האשראי לציבור נטו גדל בשנת 2015 ב- 444.8 מיליון ש"ח. תיק ניירות הערך של הבנק הצטמצם בסך של 397.2 מיליון ש"ח בשל פירעונות ומימוש ניירות ערך. במהלך שנת 2015 עיקר האחזקות בתיק היו של אגרות חוב ממשלתיות לא צמודות ומק"מ. בנוסף לתיק ניירות הערך, הבנק נעזר בניהול סיכוני השוק והנזילות שלו גם בהפקדת פיקדונות לזמן קצוב בלאומי. ב-31 לדצמבר 2015 הסתכמו פיקדונות אלו ב- 357.4 מיליון ש"ח, קיטון של 14.4 מיליון ש"ח לעומת שנת 2014.

בנק ישראל מאפשר לבנקים לממן פערי נזילות, באם יוצרו, באמצעות אשראי יומי או תוך יומי מבנק ישראל. לשם כך בשנים שעברו, חתם הבנק על איגרת חוב לטובת בנק ישראל להבטחת סכומים המגיעים או שיגיעו לבנק ישראל מהבנק. כערוכה לכך הבנק שיעבד לטובת בנק ישראל בשעבוד שוטף ללא הגבלה בסכום אגרות חוב המופקדות בחשבון ספציפי המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על שם בנק ישראל, להלן "הפיקדון המשועבד". הבנק רשם שיעבוד כנ"ל ברשם החברות. הדירקטוריון אישר שיעבוד עד גובה תיק ניירות הערך של הבנק לצורך קבלת אשראי מבנק ישראל. ביום 30 בדצמבר 2015 ולאור המיזוג נסגר חשבון הבנק בבנק ישראל, הבנק ביקש לבטל את השעבוד בהתאם. כמו כן, משך הבנק את יתרת אגרות החוב מהפיקדון המשועבד. נכון ליום 31 בדצמבר 2015 לא היו אגרות בפיקדון לעיל. אגרות החוב שהועברו לפיקדון המשועבד הסתכמו נכון ל- 31 בדצמבר 2014 לסך של 44.6 מיליון ש"ח. בנק ישראל העביר בסוף חודש פברואר 2016 מכתב המורה לרשם החברות לבטל את השעבוד. למידע נוסף ראה באור 12 לדוחות הכספים.

שווי הוגן

בהתאם להוראות בנק ישראל הוצג בבאור 17 לדוחות הכספיים השווי הוגן של כל המכשירים הפיננסיים.

חישוב השווי הוגן של הבנק כולל הפרדה בין מכשירים פיננסיים להם קיים שוק פעיל ומוצגים לפי שווי השוק שלהם, ומכשירים להם לא קיים שוק פעיל, המהווים את מרבית הנכסים וההתחייבויות בבנק. השווי הוגן של מכשירים אלו, נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחיר, כגון ערך נוכחי של תזרימי מזומן עתידי המהווים בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית (כולל מרווח סיכון) בו הייתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח.

אומדן של השווי הוגן באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור המכשירים הפיננסיים הערכת השווי הוגן המוצגת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי הוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי הוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או שישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי הוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלה יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בבאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי הוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

להלן מידע על השווי הוגן לפי ביאור 17 לדוחות הכספיים

שווי הוגן	שווי מאזני	פער	
במיליוני ש"ח			31.12.2015
7,874.5	7,843.1	31.4	נכסים
7,174.7	7,116.5	58.2	התחייבויות
699.8	726.6	(26.8)	שווי נטו
			31.12.2014
7,474.9	7,438.8	36.1	נכסים
6,880.4	6,821.4	59.0	התחייבויות
594.5	617.4	(22.9)	שווי נטו
			שווי נטו,
105.3	109.2	(3.9)	2015 לעומת 2014

נכון ל- 31.12.2015 השווי הוגן של הנכסים גבוה מהשווי המאזני ב- 31.4 מיליון ש"ח לעומת 36.1 מיליון ש"ח ב- 31.12.2014.

ב- 31.12.2015 השווי הוגן של ההתחייבויות גבוה ב- 58.2 מיליון ש"ח מהשווי המאזני של ההתחייבויות, לעומת 59.0 מיליון ש"ח בסוף שנת 2014.

פירוט נוסף על השווי הוגן של הבנק ראה באור 17 לדוחות הכספיים.

סיכונים תפעוליים וסיכונים משפטיים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים, בין השאר כתוצאה משיטות פגומות לעיבוד נתונים, טעויות אנוש והעדר תהליכי בדיקה ובקרה נאותים.

סיכונים תפעוליים נלווים לכל הפעילות העסקית של הבנק ולעיתים עשויות להיות להם השלכות גם על סיכונים אחרים כגון: סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע באמצעות מתודולוגיה אחידה הנקבעת ע"י חברת האם לאומי. דירקטוריון הבנק דן במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים, כללים ועקרונות על מנת לצמצם את ההשלכות של סיכונים אלו ולהפחית את הסבירות להתרחשותם.

החשיפה לסיכונים תפעוליים נידונה אחת לשנה בדירקטוריון הבנק. כ"כ, הוקמה בבנק ועדה לניהול הסיכונים התפעוליים בראשות מנהלת הסיכונים הראשית ובהשתתפות נציגים ממחלקות שונות בבנק, כולל קצין הציות והיועצת המשפטית. הועדה מתכנסת אחת לרבעון. נציגי אגף ניהול הסיכונים משתתפים בפורום סיכונים תפעוליים של לאומי חברת האם.

בנק ערבי ישראלי, קיבל מחברת האם לאומי, שירותי מחשב, תפעול וארגון ושיטות וביניהם גם אבטחת מידע ובקרות. באופן זה כל הפעילויות המבוצעות בסניפים ובהנהלת הבנק מעוגנות בנהלים שמרביטים נשענים על נהלי חברת האם לאומי.

מנהלת הסיכונים התפעוליים, הנהלת הבנק והגורמים האחראים לתחומי הפעילות השונים, בתאום ושיתוף עם מומחים חיצוניים, השקיעו מאמצים רבים כדי לשפר את כלי המדידה, הפיקוח והבקרה הקיימים בבנק, במטרה למזער את הסיכונים התפעוליים בתחומים השונים.

- להלן מידע על האופי וההיקף של מערכות דיווח על סיכון ו/או של מערכות מדידה:
1. הבנק ערך מיפוי של כל הסיכונים התפעוליים. בשנת 2015 הוחל בעדכון תהליכים וסיכונים במתכונת של איחוד סקרים שבמסגרתו מעודכנים תהליכים וסיכונים בהתאם לנדרש.
  2. מאגר מידע ממוכן של סיכונים תפעוליים - הבנק מנהל מערכת ממוכנת לניהול סיכונים תפעוליים - מערכת אור - שכוללת את מאגר הסיכונים התפעוליים ואירועי הכשל שנאספו במסלולי הדיווח השונים ו/או זהו בתהליכי המיפוי. מאגר המידע מאפשר ניתוח של הסיכונים והאירועים לצורכי בקרה וניהול בחתכים שונים. מבוצע באופן שוטף טיוב תהליכים וסיכונים ובכללם איתור סיכונים חדשים והעמקת הבקרות במערכת, בהתאם לתוכנית עבודה מובנת ובתדירות מונחית סיכון.
  3. דיווח של אירועים - אירועים שהתממשו כגון אירועי כשל תפעולי, הונאה, מעילה, פיצויים ללקוחות מדווחים למערכת אור.

הקצאת ההון בגין הסיכונים התפעוליים חושבה על פי הגישה הסטנדרטית. בגישה זו, פעילויות הבנק מחולקות לקווי עסקים, כאשר דרישת ההון עבור כל קו עסקים מחושבת על ידי הכפלת ההכנסה הגולמית במקדם המוקצה לקו עסקים זה.

הסיכון המשפטי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומם של הסכמים או התחייבויות תלויות. ההגדרה כוללת סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, וסיכונים הנובעים מפעילות ללא ייעוץ משפטי או ע"פ ייעוץ משפטי לקוי. הבנק פועל לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים, בין היתר באמצעות קביעת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי בתיאום עם חברת האם לאומי, מינוי מנהלת סיכונים משפטיים, וועדת סיכונים משפטיים בתדירות רבעונית, נהלים ודוחות תקופתיים.

אבטחת מידע, מתקפות סייבר והמשכיות עסקית

הבנק מקבל את שרותי המחשב ומערכות המידע מלאומי חברת האם. הפעילות העסקית של הבנק נסמכת במידה רבה על מערכות מידע. זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיות הנתונים חיוניים לפעילות עסקית תקינה והגנה על הפרטיות של הלקוחות. עם התקדמות הטכנולוגיה עולה רמת הסיכון לבנק וללקוחותיו. כחלק מהשאיפה להתקדמות ומצינות משולבות טכנולוגיות חדשות בליבה הבנקאית כמו גם במערכות קצה בבנק. טכנולוגיות אלה יוצרות חוסר ודאות ומעלות את רמת הסיכון בפני תקיפות סייבר. הבנק ובנק לאומי כארגונים פיננסיים מהווים מטרה אטרקטיבית לתוקפים שונים. מערכות המחשוב, רשתות התקשורת הותקפו וסביר שימשיכו להיות תחת התקפות סייבר, וירוסים ותוכנות זדוניות, התקפות דיוג (Phishing) וחשיפות נוספות שמטרתן פגיעה בשרות, גניבה או פגיעה בנתונים.

בשנים האחרונות ניתן להבחין בעליית מדרגה באיומי הסייבר בעולם. בוצעו מתקפות בארץ ובעולם כנגד תשתיות לאומיות, גופי ממשל ותאגידים. המתקפות בוצעו על ידי שחקנים שונים, החל מעובדים בארגונים, ארגוני פשיעה ומדינות.

הבנק רואה במידע של הבנק ולקוחותיו נכס עיקרי ומשקיע מאמצים ביישום מנגנוני ותהליכי בקרה והגנה.

ניהול סיכוני אבטחת מידע בבנק כחלק מקבוצת לאומי מתבצע בהתבסס על מדיניות אבטחת מידע של הבנק ובהתאם למדיניות אבטחת מידע של לאומי ועל פי מודל בינלאומי למיפוי וניהול סיכונים, יישום בקרות וגידור הסיכונים. קיימים בלאומי מוקדים לניטור פעילות חריגה או מתקפות סייבר. בשנת 2015 לא אירעה בבנק תקרית אבטחת מידע או תקרית סייבר מהותית.

כמו כן בעקבות דרישת בנק ישראל מחודש פברואר 2015, בוצעה בחודשים אפריל-יוני 2015 ביקורת בנושא אבטחת מידע ודלף מידע בבנק לאומי ובבנק ערבי ישראלי (להלן "הבנק"). הביקורת בוצעה על ידי חברת InnoSec שהינה גורם חיצוני, בלתי תלוי, בעל מומחיות וניסיון בתחום.

הביקורת בחנה את תהליכי העבודה המרכזיים לאיתור, ניהול, ניטור ובקרה של סיכונים ואמצעי הפחתה בנושא דלף מידע. בפרט ניתנה התייחסות לאיכות הניהול והתפקוד של גורמי ממשל תאגידי, להיבטי ההון האנושי, לתשתיות הטכנולוגיות ולמנגנוני ההגנה מפני דלף מידע המוטמעים בלאומי ומשרתים גם את הבנק להפחתת הסיכון. לאור העובדה כי במועד הביקורת נשען הבנק על מערכות המידע ותשתיות ההגנה הפועלות בלאומי, ובמיוחד לאור המיזוג הצפוי של הבנק אל לאומי, יישום ההמלצות של דוח הביקורת יכלול גם את בנק ערבי ישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין 361 - ניהול הגנת הסייבר

ביום 16 במרס 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא ניהול הגנת הסייבר. ההוראה קובעת כי יש להתייחס לניהול סיכוני הסייבר כחלק מהמערכת הכוללת של ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ומפרטת מסגרת מובנית, אך גמישה, לניהול סיכוני הסייבר, תוך מתן חופש לתאגיד הבנקאי בביצועה. הנושאים העיקריים אליהם מתייחסת ההוראה: פירוט תחומי אחריות של הדירקטוריון והנהלה הבכירה בנושא, מינוי מנהל הגנת הסייבר, ביצוע ביקורת תקופתית בנושא על ידי הביקורת הפנימית, ניהול סיכוני הסייבר באופן מתואם עם מערכים משיקים בתוך התאגיד הבנקאי ומחוץ לו, קביעת רשימת עקרונות לקיום מערך הגנת סייבר אפקטיבי ויעיל, הגדרת מדיניות הגנת סייבר כלל תאגידית, קיום תהליך אפקטיבי לזיהוי והערכת סיכוני סייבר וביסוס מערך בקרות אפקטיבי אל מול סיכוני הסייבר.

ציאות

הבנק מינה קצין ציאות הכפוף ישירות למנכ"ל וזאת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308. ההוראה מחייבת את הבנקים לאכוף את ההוראות הצרכניות, דהיינו: חוקים, תקנות והוראות המסדירים את הפעילות הבנקאית לכל הנוגע ליחסים שבין הבנק לבין לקוחותיו. אחת לחמש שנים מבוצע סקר תשתית, אשר במסגרתו ממופות ההוראות הצרכניות, הסיכונים להתרחשות אירועי חריגה מההוראות ובצידם מוגדרות בקרות למניעתם.

ביום 3 ביוני 2015 פורסם הנוסח הסופי לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308-ציאות ופונקציית בתאגיד הבנקאי שיכנס לתוקף 1/1/2016. לאור המיזוג בין הבנק לבנק לאומי יישום השינויים שיתבקשו בעקבות ההוראה בהתאם ללוחות הזמנים שנקבעו בה יבוצע בלאומי.

אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. מטרת החוק, אשר פורטה בדפי ההסבר, הינה ייעול האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה. בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות (להלן: "מסמך הקריטריונים"). במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה. קצין הציאות של הבנק משמש גם כממונה על האכיפה ומרכז בידוי סמכויות ואמצעים ליישום הוראות החקיקה הרלוונטיות לתחומים אלו.

איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

הבנק מינה אחראי למילוי החובות לפי הוראת החקיקה בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. הכפוף למנהלת הסיכונים הראשית.

במהלך 2015 נמשכה בבנק הפעילות הנדרשת ליישום הוראות החקיקה בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ובכלל זה, טיוב נתונים, הפצת פרסומים והפקות לקחים ליחידות השונות, פיתוחים ושיפורים במערכות הממוכנות והשתתפות בפעולות הדרכתיות להגברת המודעות והטמעת הנושא בקרב עובדי הבנק.

Foreign Account Tax Compliance Act – FATCA

ב-30 ביוני 2014 חתמו ממשלות ישראל וארה"ב על הסכם לשיפור אכיפת מס בינלאומית ויישום הוראות חקיקת ה-FATCA (Foreign Accounts Tax Compliance Act) (להלן: "ההסכם"). ההסכם מסדיר העברת מידע לרשויות המס בארה"ב, באמצעות רשות המיסים בישראל, אשר תקבל את המידע מהגופים הפיננסיים בישראל. כמו כן, ההסכם מפרט את הצעדים אשר המוסדות הפיננסיים בישראל יידרשו לבצע, על מנת לאתר חשבונות של לקוחות אמריקאים ולדווח עליהם. הבנק החל ביישום ה-FATCA ביום 1 ביולי 2014, וזאת לאחר הערכות בת שלוש שנים ובהתאם להנחיות המפקח על הבנקים מיום 6 באפריל 2014, ליישום הוראות FATCA בתאגידים הבנקאים. ככלל זה בוצעו ההנחיות כפי שיתואר להלן:

1. הליכי ממשל תאגידי – מינוי אחראי וצוות עבודה, אישור מדיניות ע"י הדירקטוריון, נהלים ודיווחים להנהלה.
2. רישום הבנק בפורטל רשות המסים האמריקאית.
3. הסדרת אופן ההתנהלות מול הלקוחות, ובפרט האפשרות לסרב להעניק שירותים בנקאים מסוימים ללקוחות, אשר אינם משתפים פעולה עם התאגיד הבנקאי באופן הנדרש ליישום הוראות ה-FATCA.

הערכת החשיפה לגורמי הסיכון בבנק

הבנק קיים תהליך פנימי מקיף של זיהוי והערכת הסיכונים להם חשוף הבנק. במסגרת זו, התקיים תהליך של הערכת איכות הניהול של כל סיכון בבנק והנזקים האפשריים מהתממשותו. כמו כן, במסגרת תהליך ה-ICAAP, נערכה הקצאת הון מתאימה כנגד הסיכונים המזוהים ואיכות הניהול שלהם.

מתודולוגיה המשמשת לסיווג חומרת גורמי הסיכון קובעת כי סיכון שהתממשותו עלולה להוביל להפסד שיוריד את יחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק עד 1% יוגדר ברמת חומרה נמוכה, סיכון שהתממשותו עלולה להוביל להפסד שיוריד את יחס הלימות ההון רובד 1 ביותר מ-1% ועד 2.5%, יוגדר ברמת חומרה בינונית, וסיכון שהתממשותו עלולה להוביל להפסד שיוריד את יחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק ביותר מ-2.5% יוגדר ברמת חומרה גבוהה. בכל מקרה, פגיעה ביחס הלימות ההון רובד באופן ששיעור הלימות ההון רובד 1 ירד מתחת ל-9%, יוגדר ברמת חומרה גבוהה.

במהלך שנת 2015 לא חל שינוי בסיווג הסיכונים לפי רמות הסיכון.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד" למשמעות מושג זה קיים סעיף "מידע צופה פני עתיד" בפרק ב' בדוח הדירקטוריון.

להלן מפורטים הסיכונים העיקריים:

סיכוני אשראי

סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו. סיכון זה כולל את כלל סיכוני האשראי הן בגין לווים ובטחונות והן בגין סיכוני אשראי ענפיים וסיכון קבוצות לווים. חומרת הסיכון מוערכת כבינונית.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע מחשיפה לשינויים בשערי חליפין, ריבית, ואינפלציה. חומרת הסיכון מוערכת כנמוכה.

סיכון נזילות

סיכון להפסד הנובע מאי הודאות לגבי זמינות המקורות והתנאים לגיוסם באופן בלתי צפוי תוך זמן קצר. הבנק עומד במדדי הנזילות שקבע לעצמו, כולל מדדים הסתברותיים ולכן חומרת הסיכון מוערכת כנמוכה.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו "סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין". בבנק מתבצע באופן שוטף תהליך מובנה של מיפוי הסיכונים התפעוליים והערכת חומרתם, כולל הגדרת אופן ניהול הסיכון ודרכי פעולה מומלצים למזעור הסיכונים. בעקבות תהליכים אלו פותחה מערכת מידע לתיעוד ולמעקב אחר ניהול הסיכונים התפעוליים והבנק מקיים תהליכי הערכה וגידור סיכונים. חומרת הסיכון מוערכת כבינונית.

סיכון משפטי

סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם בבנק או התחייבות תלויה. כחלק מקבוצת לאומי, מיושמת בבנק תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, לנהל ולמזער את הסיכון. חומרת הסיכון המשפטי הינה נמוכה.

סיכון מוניטין

הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה, צד לעסקה או נוהג הקשור ללקוחות כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים בבנק ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בבנק. סיכון המוניטין של הבנק מנוהל על ידי שמירה על רמות בקרה גבוהות, נהלי עבודה מסודרים, סדרי דיון של ההנהלה והדירקטוריון ויכולתם לעקוב אחר הפעילות השוטפת. לבנק קוד אתי להתנהגות מול עובדים, ספקים וסביבה. איכות המוצרים והשירותים של הבנק הן ברמה גבוהה במשק. היחס לעובדים וללקוחות מתבטא בכמות מזערית של תלונות. חומרת הסיכון מוערכת כנמוכה.

סיכון רגולטורי וסיכון הציות

הסיכון שיכול לנבוע מאי עמידה בדרישות רגולטוריות, מגבלות רגולטוריות חדשות ורפורמות שעלולות להסב נזק לבנק או לירידה ברווחיו, או כתוצאה מאי ציות להוראות בתחום יחסי בנק-לקוח, ו/או בתחום איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור. חומרת הסיכון מוערכת כנמוכה.

סיכונים מערכתיים

סיכונים הנובעים מאירועים כלכליים, פוליטיים וגיאופוליטיים הן בארץ והן בעולם, כגון מלחמה או משבר כלכלי עולמי. הערכת הסיכון מבוססת על ההפסד הכולל בתרחיש הקיצון החמור ביותר בסט התרחישים של הבנק הכולל התממשות של מספר סיכונים יחד. חומרת הסיכון מוערכת כבינונית.

טבלת גורמי סיכון

להלן טבלה מסכמת של גורמי הסיכון לבנק ודירוגם לפי הערכת הנהלת הבנק:

סיכון	הגדרה	רמת חומרה
סיכון אשראי כולל (א)	תוצאות שליליות המתקשרות לכשל או לאי כיבוד חוזים במכשירי הלוואה או השתתפות עקב הרעת איכות האשראי של הצד הנגדי	בינונית
סיכון לווה בודד ובטחונות	סך הסיכון המתואר על ידי ההסתברות לכשל, ההפסד בהינתן כשל והחשיפה בעת כשל של לווים בודדים	נמוכה
סיכון ריכוזיות לווה גדול / קבוצת לווים	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי	נמוכה
סיכון ריכוזיות ענפית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של לווים בענפי משק מסוימים.	נמוכה
סיכון שוק כולל	סיכון הנובע משינוי שווי הוגן במכשיר פיננסי או בתזרים עקב שינויים בתנאי השוק.	נמוכה
סיכון ריבית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (בתיק הבנקאי).	נמוכה
סיכון אינפלציה	סיכון בסיס ההצמדה הינו הסיכון הנובע עקב שינויים באינפלציה כתוצאה מהפער בין הנכסים להתחייבויות במגזר הצמוד למדד.	נמוכה
סיכון שערי חליפין	סיכון בסיס ההצמדה הינו הסיכון הנובע עקב שינויים בשערי החליפין כתוצאה מהפער בין הנכסים להתחייבויות במגזר המט"ח וצמוד מט"ח.	נמוכה
סיכון נזילות	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	נמוכה
סיכון תפעולי	סיכון להפסד הנובע מליקויים או כשלים של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיים, או אירועים חיצוניים.	בינונית
סיכון משפטי	הסיכון הנובע מפעילות שאינה תואמת חקיקה אזרחית, (טעויות משפטיות ותביעות ייצוגיות המתנהלות כנגד הבנק).	נמוכה
סיכון אסטרטגי	סיכון הנובע מהחלטות אסטרטגיות, כולל אי-פעולה או חוסר התאמה לתנאים משתנים.	נמוכה
סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות או עלויות משפטיות גבוהות.	נמוכה
סיכון רגולטורי וציות	הסיכון שיכול לנבוע מאי עמידה בדרישות רגולטוריות או אי ציות להוראות צרכניות ו/או בתחום איסור הלכנת הון ואיסור מימון טרור.	נמוכה
סיכונים מערכתיים	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל.	בינונית

(א) כולל אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים, אגרות חוב.

1. נושאים שונים

משאבי אנוש

מצבת עובדים וסך המשרות (א)

מספר העובדים בבנק בסוף שנת 2015 הסתכם ב- 470 לעומת 485 בסוף שנת 2014, קיטון של 15 עובדים.

מספר המשרות בבנק הסתכם בסוף 2015 ב- 469 לעומת 486 בסוף שנת 2014. ממוצע המשרות השנתי על סמך סופי חודש בשנת 2015 הסתכם ב- 482 לעומת 489 משרות בשנת 2014.

עלות שכר ממוצעת למשרת עובד (ב) בשנת 2015 הסתכמה לסך של 329.8 אלפי ש"ח לעומת סך של 314.0 (ג) אלפי ש"ח בשנת 2014. בניכוי סעיפים חריגים שנכללו בהוצאות שכר כגון: הסכם מיזוג, הסכם שכר, פרישה מוקדמת ואחרים, הסתכמה עלות שכר ממוצעת למשרת עובד בשנת 2015 לסך של 317.6 אלפי ש"ח לעומת סך של 307.0 אלפי ש"ח בשנת 2014.

שיפור איכות העובדים

נמשכת המגמה הרב שנתית לשיפור תמהיל העובדים ולהתאמתו לצרכי הבנק. במסגרת זו מושקעים משאבים רבים מדי שנה בהדרכת העובדים והעלאת רמתם המקצועית. שיעור העובדים בעלי ההשכלה האקדמאית בבנק נשמר ברמה של כ-73%, והשכלה אקדמאית מהווה תנאי סף לקליטה. עובדי הבנק עוברים הדרכות במרכז הדרכה של קבוצת לאומי וכן באמצעות לומדות מקצועיות ולומדות חובה שונות.

מדיניות התגמול

לבנק מדיניות התגמול אשר אושרה בבנק כנדרש בהוראה 301A. מדיניות התגמול של הבנק מורכבת משלושה מסמכי מדיניות: מדיניות תגמול נושאי המשרה בבנק, מדיניות תגמול לעובדים מרכזיים ומדיניות תגמול לכלל יתר עובדי הבנק. מדיניות התגמול הינה במסגרת מדיניות קבוצתית של לאומי המהווה קיום מנחים עבור הבנק. ראה גילוי מלא של מדיניות התגמול במסגרת נדבך 3 של באזל באתר האינטרנט של הבנק.

הסכמים עם עובדי הבנק

במהלך השנה נחתם הסכם שכר והסכם המעגן את זכות העובדים לאחר המיזוג. למידע מלא ראה פרק הסכמים מהותיים וביאור 13(י).

(א) משרות/עובדים כולל משרות בגין שעות נוספות, ללא עובדים בחופשת לידה ובחופשה ללא תשלום.

(ב) עלות שכר ממוצעת למשרת עובד אינה כוללת תשלומים לפנסיונרים, ועלות פרישה מרצון.

(ג) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות

שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1).

אחריות תאגידית

כללי

גם בשנת 2015 נמדד הבנק ע"י ארגון מעלה, וזכה לדרוג "פלטינה+", הדרוג הגבוה ביותר של הארגון. במדידה של שנת 2014 דורג הבנק בדירוג "פלטינה+", השמירה על הציין בדירוג משקפת את הפעילות הרוחבית והענפה שנעשית בבנק בתחומי האחריות התאגידית.

תרבות ארגונית

בבנק תרבות ארגונית השואפת להטמעת ערכים של מצוינות, מקצועיות, איכות והערכה, תוך חתירה להשגת היעדים העסקיים.

עובדי הבנק פועלים על פי עקרונות הקוד האתי ונורמות התנהגות שהוטמעו בבנק. תהליך עדכון הקוד האתי של הבנק מתקיים בהתאמה לתהליך מקביל שנערך בחברת האם לאומי.

בבנק ובקבוצת לאומי אומצו ערכי ליבה מרכזיים תחת החזון להנהיג בנקאות יוזמת חדשנית עבור הלקוח. חמשת הערכים הם: הלקוחות, "כן אפשר", השיתוף, דוגמא אישית ומצוינות.

אחריות סביבתית

התחום המשיך לקבל תשומת לב ממוקדת בשנת 2015 בפעילויות שונות שמטרתן העלאת מודעות העובדים לנושאי סביבה, כגון ביקורים לימודיים, מינוי נציגות ב"פורום ירוק" של חברת האם, מדידות בתחום פליטת גזי חממה, פעולות לחיסכון במים ובאנרגיה, הצטיידות במיכלי איסוף סוללות למחזור ואפליקציית מדידה אשר הועברה לנאמני הסביבה לשם דיווח וכו'.

אחריות חברתית

הבנק רואה חשיבות רבה במעורבות פעילה וקידום מטרות החברה בה הוא פועל, על מנת לסייע להתפתחותה ולשגשוגה. תרומות כספיות וחסויות למוסדות ולעמותות בתחומים קהילתיים כגון חינוך, תרבות ובריאות, בחברה הערבית בצפון הארץ ובמשולש הצפוני, מוענקות על בסיס תפיסה של השקעה, מתוך אמונה שפירותיה יבואו לידי ביטוי ביצירת חברה טובה יותר.

כחלק ממעורבות הבנק בעשייה הקהילתית והפיננסית בחברה הערבית, הבנק שותף בפרויקט נע"מ (נוער ערבי מצטיין), "עתידים" – עידוד נוער ערבי לפנות ללימודי טכנולוגיה בטכניון, ע"י מתן מלגות ודמי מחיה למשתתפים בתכנית. הבנק מעניק תמיכה לכ-300 סטודנטים הלומדים בפקולטות שונות בטכניון, ומקבלים ליווי החל משלב המכינה, ועד להשמה לעבודה וגם בפעילות פנימית קהילתית, מועדוניות ומועדוני קשישים.

הפעילויות כולן מתואמות ומשותפות עם חברת האם, ע"י ניתוב רובן המכריע של ההשקעות החברתיות דרך עמותת "לאומי אחרי".

כבכל שנה, הבנק סייע למשפחות נזקקות במהלך חודש הרמדאן, בתרומות כספיות ובמצרכי מזון שסופקו ישירות למשפחות, וסייע בתרומות מקומיות לעמותות וארגונים בתחומי חברה וקהילה.

בתחום הספורט, הבנק ממשיך במתן חסות מרכזית לקבוצות הכדורגל "בני סכנין" מתוך ראיית החשיבות של קידום אגודות הספורט הערביות במדינה.

בנוסף, הבנק יצר שותפויות חברתיות נוספות, כתשתית להמשך גיוון והרחבת הפעילות החברתית. תוך שילוב עובדים בפעילות התנדבות באותם ארגונים חברתיים. סך התרומות והחסויות בשנת 2015 הסתכם ב 2.0 מיליון ש"ח.

התפלגות התרומות והחסויות בשנים 2015 ו-2014 במיליוני ש"ח:

סעיף	2015	2014
בריאות, קהילה וחברה	0.5	0.4
חינוך	1.8	1.6
סה"כ	2.3	2.0

המבקר הפנימי

המבקרת הפנימית של הבנק, גב' קרן לוין-אבירם, כיהנה בתפקידה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2013, לאחר שמינויה אושר על ידי דירקטוריון הבנק ביום 12 ביוני 2013. המבקרת הפנימית הינה בעלת תואר ראשון בכלכלה ובחשבונאות, תואר שני במנהל עסקים ורישיון רו"ח ובעלת ניסיון רב בביקורת פנימית. אישור המינוי התבסס על הכשרתה וניסיונה המקצועי ועל המלצת המבקר הראשי של חברת האם ושל ועדת הביקורת של הבנק. כן התבסס אישור המינוי על סמכויות ותפקידי המבקר הפנימי בבנק, בהתחשב בגודלו של הבנק, היקף פעילותו ומורכבותו.

המבקרת הפנימית עמדה בהוראת סעיף 146 (ב) לחוק החברות התשנ"ט - 1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית התשנ"ב - 1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ועובדי הביקורת הפנימית עמדו בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציות הביקורת הפנימית.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציות ביקורת פנימית מפרטת, בין היתר, את מאפייני פונקציות הביקורת הפנימית, תפקידיה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה ודיווחיה ומסדירה את מעמדו של המבקר הפנימי ותפקידיו.

המבקרת הפנימית הינה עובדת חטיבת הביקורת הפנימית של חברת האם, וזהו עיסוקה הבלעדי. המבקרת הפנימית כפופה מקצועית בעבודתה למבקר הפנימי הראשי של קבוצת לאומי. הממונה על המבקרת הפנימית בבנק הינו יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

המבקרת הפנימית פעלה על פי תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד שלוש שנים. תוכנית העבודה הרב שנתית מתייחסת למרבית נושאי הביקורת, למעט חלק קטן יחסית של נושאים בעלי סיכון נמוך אשר לגביהם התדירות היא ארבע שנים. תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין היתר, על כל המסמכים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציות ביקורת פנימית. תוכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים וביקורת אשר על פיה נקבעת תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר תדירות הביקורת תהיה שנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה שנתיים או שלוש. הצעה לתוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת אישור יו"ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקר הפנימי שיקול דעת

לסטות מהן, לפי הצורך.

ככלל, במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם עסקאות מהותיות, במידה והיו, לרבות הליכי אישור. לעניין זה עסקאות מהותיות לרבות, רכישה או מכירה מהותית של פעילות, "עסקאות" כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו"עסקה חריגה", כהגדרתה בחוק החברות.

הביקורת הפנימית בבנק בוצעה על ידי מבקרים הנמנים על עובדי חברת האם, בהיקף של כ-4 משרות בממוצע לשנת 2015.

די בהיקף זה, לדעת המבקרת הפנימית, להקיף את תוכניות העבודה השנתית והרב שנתית של הביקורת.

המבקרת הפנימית הייתה רשאית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר. היקף המשרות מתבסס על תוכנית העבודה השנתית, שאושרה ע"י הדירקטוריון.

תוכנית הביקורת השנתית ותוכנית הביקורת הרב שנתית נערכו על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים,

IIA- The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקר הפנימי פעל בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית החזיקה בניירות ערך של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "בנק לאומי"), בעל השליטה בבנק, אולם הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך של חברת האם על ידי המבקרת הפנימית ובתגמול שהיא מקבלת מחברת האם, כל השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי, כמבקרת פנימית של הבנק.

התשלומים למבקרת הפנימית בבנק שולמו לה ישירות על ידי בנק לאומי, שהינו חברת האם של הבנק.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתם בכתב של המבקרת הפנימית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור, וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקרת הפנימית עומדת בדרישות האמורות.

ככלל, עם הוצאת דוחות ביקורת בכתב על ידי הביקורת הפנימית, וכחלק מתהליך העבודה השוטף, התקיימו דיונים עם המבוקרים (מנהלי היחידות, מנהלי אגפים) על דוחות הביקורת וכן נערכו דיונים על כל הממצאים עם מנכ"ל הבנק.

בסיום כל ביקורת, הוגש דוח בכתב למנכ"ל הבנק, ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת הביקורת. כל דוחות הביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה נדונו בוועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מוגש למנכ"ל הבנק, ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת ביקורת, דוח סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית מהממצאים המהותיים, המלצות המבקרת ותשובות המבוקר לתקופות הרלוונטיות.

כמו כן, הגישה המבקרת הפנימית ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל הבנק דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה השנתית והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בבנק.

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית לשנת 2015 הוגשה ביום 13 בינואר 2015, ונדונה בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון ביום 20 בינואר 2015. על רקע המיזוג, אושר עדכון תוכנית העבודה בישיבת וועדת הביקורת ב 17 במאי 2015.

דוח המבקר הפנימי, למחצית השנייה של שנת 2014 הוגש ביום 15 בפברואר 2015 ונדון בוועדת הביקורת ביום 19 בפברואר 2015 ובמליאת הדירקטוריון ביום 22 בפברואר 2015.

דוח שנתי מסכם של שנת 2014 הוגש ביום 15 בפברואר 2015 ונדון בוועדת הביקורת ביום 19 בפברואר 2015 ובמליאת הדירקטוריון ביום 22 בפברואר 2015.

דוח המבקר הפנימי למחצית ראשונה של שנת 2015 הוגש ביום 16 בספטמבר 2015 ונדון בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון ביום 20 בספטמבר 2015.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימית, ותוכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בתאגיד.

למבקר הפנימית ולמבקרים האחרים בבנק גישה חופשית ומתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק לרבות, לנתונים הכספיים כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית.

בגין שירותי ביקורת פנימית שילם הבנק לבנק לאומי לשנת 2015, סך של 920 אלפי ש"ח לעומת 1,012 אלפי ש"ח בשנת 2014.

סכום זה חושב בהתבסס על ימי הביקורת שבוצעו בבנק בפועל, ועל פי תעריף ליום ביקורת, אשר נגזר מעלויות שכר של המועסקים בביקורת פנימית בחברות הבנות של בנק לאומי.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של Sox Act.

בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה- SEC וה- Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה SEC שפורסמו מכוחם. בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה COSO (committee of sponsoring organizations of the treadway commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

מסגרת משולבת חדשה של ארגון COSO לבקרה פנימית: בחודש מאי 2013 פרסם ארגון COSO גרסה סופית של המסגרת המשולבת החדשה לבקרה פנימית. המסגרת החדשה מעדכנת את המסגרת המקורית שפורסמה בשנת 1992.

השינוי המהותי במסגרת החדשה הינו קידוד של 17 עקרונות (PRINCIPLEs) התומכים בחמשת

רכיבי מודל ה COSO המקורי.

המסגרת החדשה מחייבת כי מחמשת מרכיבי מודל ה COSO ו-17 העקרונות הנגזרים מהם יוצגו ויתפקדו בארגון באופן אפקטיבי ומשולב בשלבי התכנון והיישום של מערכת הבקרה הפנימית. הבנק מיישם את המסגרת שפורסמה בשנת 1992.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי של הבנק שכיהנו בתפקידם עד למועד המיזוג, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי שכיהנו בתפקידם עד למועד המיזוג הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי גילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2015, בעקבות מיזוג הבנק עם ולתוך בנק לאומי, פרשו חלק מעובדי הבנק וחלקם נקלטו בבנק לאומי. לאור זאת, חל שינוי בתהליך ביצוע הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. חלק מהבקרות לגבי הגילוי של הבנק ברבעון זה בוצעו על ידי עובדים שונים ובכללם עובדי בנק לאומי ובתמיכתו. יחד עם זאת, הבקרות שבוצעו הינן אפקטיביות כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. לאור האמור, על אף השינוי בתהליך ביצוע הבקרה הפנימית, השינוי לא השפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 לדצמבר 2015.

שכר נושאי משרה בכירה

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמה בגינם הפרשה לשנים 2015 ו-2014, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירים של הבנק. ההטבות אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים הניתנות לכלל העובדים, כגון הטבות בריבית על פיקדונות, פטורים והנחות מעמלות. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסוימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלה העולות עליהן.

שנת 2015

(באלפי ש"ח)

נושאי משרה ליום 31.12.2015:

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה (א)				תגמולים בעבור שירותים				פרטי מקבל התגמולים		
הלוואות שניתנו בתנאים רגילים	ההטבה שניתנה במהלך השנה	תקופה ממוצעת עד לפירעון (בשנים)	יתרות ליום 31 בדצמבר 2015	סה"כ	שווי הטבה	הפרשות סוציאליות (ג)	מענקים (ב)	שכר	תפקיד	שמות
-	-	-	-	267	76	58	-	133	יו"ר הדירקטוריון	ז. נהרי (ד)
-	6	-	-	1,129	94	38	-	997	מנכ"ל	ד. גיטר (ה)
-	-	-	-	1,235	66	329	-	840	סמנכ"ל- מנהל אגף יעוץ בהשקעות ופאסיב	צ. יוגב (ה)
-	12	-	252	1,061	77	384	85	515	סמנכ"ל- מנהל אגף משאבי אנוש ומנהלה	ו. מסאלחה
-	3	-	40	941	66	273	82	520	סמנכ"ל- מנהל אגף ארגון ושיטות ומערכות מידע	ז. חורי
-	4	-	53	839	75	139	-	625	מנהל למנכ"ל- מנהל אגף בנקאות מסחרית ואשראי פרטי	ר. חוסייסי (ה)

- (א) הלוואות שניתנו למקבלי השכר לעיל הם בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים.
- (ב) בבנק נערכה בדיקה חיצונית מיוחדת כמפורט בביאור 29 לדוחות הכספיים. עד למועד אישור הדוחות הכספיים לא מוצו כל הליכי הבדיקה והבירור וטרם נתקבלו מסקנות סופיות. לאור זאת לא נקבעו המענקים, אם בכלל, לנושאי המשרה לעיל. הבנק חישב הפרשה כללית בגין מענקים לכלל נושאי המשרה הבכירה בבנק בסך של 3.0 מיליון ש"ח. המענקים המוצגים בטבלה נובעים מההסכמים הקיבוציים: הסכם שכר, והסכם המיזוג שנחתמו עם עובדי הבנק.
- (ג) הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל וביטוח לאומי וכן שינויים בעתודות בגין הנ"ל, עקב שינויים בשיעור ההיוון, בשכר, וביתר רכיבי החישובים האקטואריים בשנת החשבון ובניכוי הרווחים ביעודות.
- (ד) פרש מתפקידו ביום 31 במרס 2015.
- היושב ראש הנכנס מר דן כהן עובד לאומי ומקבל את שכרו מבנק לאומי ואינו זכאי לשכר נוסף בגין תפקידו בבנק.
- (ה) מושאלים מלאומי ומועסקים בהתאם לחוזי עבודה אישיים הנהוגים בלאומי. המושאלים לבנק, מקבלים את שכרם (כולל מענקים והפרשות סוציאליות) מבנק לאומי, לצד התחשבות פנימית בין בנק לאומי לבין הבנק.

חברי ההנהלה עובדים במשרה מלאה והתגמולים נקבעים בהתאם לדרג הניהולי שלהם ולפי קריטריונים המבוססים על מדיניות התגמול של הבנק וקבוצת לאומי, ובהתייחס לתרומתם של נושאי המשרה לפעילות הבנק. הבנק ביטח דירקטורים ונושאי משרה בביטוח: "אחריות דירקטורים ונושאי משרה", פרמיית הביטוח המיוחסת לכל אחד מנושאי המשרה אינה מהותית. סכום הפרמיה הכולל בשנת 2015 הסתכם לסך של 75 אלפי דולר בהשוואה ל- 64 אלפי דולר בשנת 2014.

שנת 2014

(באלפי ש"ח)

נושאי משרה ליום 31.12.2014:

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה (א)				תגמולים בעבור שירותים					פרטי מקבל התגמולים	
הלוואות שניתנו בתנאים רגילים	ההטבה שניתנה במהלך השנה	תקופה ממוצעת עד לפירעון (בשנים)	יתרות ליום 31 בדצמבר 2014	סה"כ	שווי הטבה	הפרשות סוציאליות (ג)	מענקים (ב)	שכר	תפקיד	שמות
-	-	-	-	1,444	130	416	175 (ב)	723	יו"ר הדירקטוריון	ז. נהרי
-	5	3	167	1,441	120	(11)	350 (ב)	982	מנכ"ל	ד. גיטר (ד)
-	-	-	-	1,282	65	233	150	834	סמנכ"ל- מנהל אגף יעוץ בהשקעות ופאסיב	צ. יוגב (ד)
251	3	3	51	1,193	54	723	85	331	מנהל מרחב	ע. זאיד
-	2	1	28	1,053	78	219	135	621	מנהל-ל- מנהל אגף בנקאות מסחרית ואשראי פרטי	א. סבג (ד)
-	-	-	-	934	65	188	120	561	סמנכ"ל- מנהל אגף הכספים, חשבונאי ראשי	י. צור
-	11	6	299	883	72	244	90	477	סמנכ"ל- מנהל אגף משאבי אנוש ומנהלה.	ו. מסאלחה

- (א) הלוואות שניתנו למקבלי השכר לעיל הם בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים.
- (ב) המענקים לעיל ישולמו מחציתם, בשנת 2015 והיתרה בתוספת הפרשי הצמדה למדד תיפרס באופן שווה על פני שלוש השנים אחר כך.
- (ג) הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל וביטוח לאומי וכן עתודות שינויים בעתודות בגין הנ"ל, עקב שינויים בשכר בשנת החשבון. בשנת 2014 קוזזה השלמת העתודה לפיצויי פרישה הנובעת משינויים בשכר, מרווחי היעודות לפיצויי פרישה.
- (ד) מושאלים מלאומי ומועסקים בהתאם לחוזי עבודה אישיים הנהוגים בלאומי. המושאלים לבנק, מקבלים את שכרם (כולל מענקים והפרשות סוציאליות) מבנק לאומי, לצד התחשבות פנימית בין בנק לאומי לבין הבנק.

שכר רואי החשבון המבקרים (1) (2) (3)

2014	2015	
		(באלפי ש"ח)
1,376	2,008	עבור פעולות הביקורת (4)
36	32	עבור שירותים הקשורים לביקורת (5)
-	26	עבור שירותים אחרים (6)
1,412	2,066	סה"כ שכר רואי החשבון המבקרים

- (1) דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקרים בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.
- (2) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידיים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.
- (3) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- (4) ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים. בשנת 2015 כולל שכר טרחה בגין עבודות ביקורת דוחות כספיים שנתיים 2015 שבוצעו במהלך שנת 2016.
- (5) שירותים הקשורים לדוחות מס.
- (6) ביקורת דיווחים לפיקוח על הבנקים.

נושאי משרה בכירה בבנק

להלן שמות נושאי משרה בכירה בבנק שכיהנו עד למועד המיזוג, תפקידם, השכלתם ופרטים נוספים:

שם ותפקיד	תאריך תחילת כהונה	תפקידים בחמש השנים האחרונות	השכלה
דניאל גיטר (א) (ב) - מנכ"ל הבנק	מאי 2010	מנכ"ל הבנק, 5/2009-8/2010 - דירקטור בבנק לאומי למשכנתאות בע"מ 5/2008-11/2010 - דירקטור בלאומי ליסינג והשקעות בע"מ	תואר ראשון במדעי הרוח והחברה - האוניברסיטה הפתוחה.
ריאד חוסייסי (ב) - משנה למנכ"ל הבנק	ינואר 2015	מנהל אגף בנקאות מסחרית ואשראי פרטי בבנק, 2011-2012 - מנהל מרחב דרום בבנק לאומי 2012-2014 - מנהל מרחב השפלה בבנק לאומי	b.a כלכלה ומינהל עסקים - אוניברסיטת חיפה.
צבי יוגב (ב) - סמנכ"ל	ספטמבר 2011	סגן מנהל כללי, מנהל אגף ייעוץ בהשקעות ופאסיב, 2004-2011 - ראש סקטור השקעות בחטיבה העסקית ומערך הנדל"ן בבנק לאומי.	תואר ראשון במדעי המדינה אוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במדע המדינה במסלול מינהל ארגונים, אוניברסיטת תל-אביב.
יובל צור - סמנכ"ל	אוקטובר 1999	מנהל אגף הכספים וחשבונאי ראשי.	רואה חשבון, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות - אוניברסיטת חיפה, תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת חיפה
דפנה לנדאו (ב) - סמנכ"ל	יוני 2011	מנהלת אגף סיכונים (C.R.O) 2006-2011 - מנהלת סיכונים אשראי בהנהלה ראשית, חטיבה עסקית של בנק לאומי.	תואר ראשון בניהול וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב.
וליד מסאלחה - סמנכ"ל	מרס 2014	2008-2014 - מנהל מרחב דרום, בנק ערבי ישראלי	תואר ראשון - מנהל חינוכי וגיאוגרפיה, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני - תקשורת ועיתונות, האוניברסיטה העברית.
זוהיר חורי - סמנכ"ל	ינואר 1996	מנהל אגף ארגון ושיטות ומערכות מידע.	לימודי מנהל עסקים ביחידה ללימודי חוץ באוניברסיטה העברית.
שמואל אברהם -	אפריל 2015	מנהל אגף שיווק וקמעונאות.	הנדסאי תעשייה וניהול-טכניון, תואר ראשון במינהל עסקים - אוניברסיטת דרבי.

(א) מר דני גיטר, שכיהן כמנכ"ל בנק ערבי ישראלי עד למיזוג, סיים את תפקידו בקבוצת לאומי ופרוש במהלך שנת 2016, לאחר 35 שנות עבודה.

(ב) מושאל מחברת האם לאומי.

הדירקטוריון

להלן שמות חברי הדירקטוריון שכהינו עד למועד המיזוג, עיסוקם העיקרי ומשרותיהם בקבוצת לאומי ובגופים אחרים, נכון ליום הדוחות הכספיים:

שם הדירקטור	עיסוק עיקרי	חברות בדירקטוריונים	השכלה	התחלת הכהונה כדירקטור
דן כהן, יו"ר הדירקטוריון	יו"ר דירקטוריון הבנק, ראש חטיבת משאבי אנוש וחבר הנהלה בבנק לאומי, עד ליום 31.12.2015 החל מ 1.1.2016 ראש החטיבה הבנקאית וחבר הנהלה בבנק לאומי.	לאומי קמ"פ. עמותת לאומי אחרי. עמותת יד ידי עתידים.	תואר ראשון כלכלה ומינהל עסקים-אוניברסיטת חיפה.	01.04.2015
מוניר אסעד (א)	בעל משרד לראיית חשבון	מנכ"ל ובעלים של "אסעד" - ניהול ייעוץ פיננסי והשקעות בע"מ.	רואה חשבון. תואר ראשון בחשבונאות - אוניברסיטת חיפה	22.10.2007
יצחק בחר (א)	דירקטור של חברות	דירקטור בקרן'הושה רבינוביץ לאומנות בתל-אביב	רואה חשבון. תואר ראשון בכלכלה ובמדעי החברה - האוניברסיטה העברית בירושלים.	07.04.2008
מירנה ג'השאן-עוואד	יועצת חיצונית כרואת חשבון, שירותי ראיית חשבון, עצמאית החל מ-1.2.14 סמנכ"ל בחברת א. לוי השקעות ובניו בע"מ	א.צ.אל.אם מוצרי קוסמטיקה בע"מ - בעלת מניות פלג הגליל תאגיד מים-דירקטורית מסירה קרן לסיוע לאנשים עם מוגבלויות- מייסדת וחברת הנהלה	רו"ח, בעלת תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה האוניברסיטה העברית בירושלים, בעלת תואר שני במנהל עסקים-אוניברסיטת חיפה.	19.11.2012
מנחם הוכמן	דירקטור של חברות	-	בעל תואר ראשון בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה-אוניברסיטת בר אילן	19.11.2012
יצחק מלאך	דירקטור של חברות	לאומי קארד בע"מ- דירקטור בנק לאומי שוויץ - דירקטור חבר בחבר הנאמנים וכועד המנהל מכון טכנולוגי חולון HIT	בעל תואר ראשון במדעי המדינה-אוניברסיטת תל אביב, בעל תואר שני במדיניות ציבורית-אוניברסיטת תל אביב.	15.01.2013
פרופ' פייסל עזאיזה (א)	פרופסור בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה	סגן יו"ר חבר בותת (ועדה לתכנון ותקצוב במל"ג) המועצה להשכלה גבוהה ועדת חינוך, משרד החינוך	פרופסור לעבודה סוציאלית-אוניברסיטה העברית.	21.05.2007
מופיד גאנם (א) תא"ל במיל'	סמנכ"ל משרד המשפטים	-	בעל תואר ראשון בהיסטוריה של המזרח, אוניברסיטת חיפה, בעל תואר שני במדעי המדינה, אוניברסיטת חיפה	13.08.2014
טל קמינר	נציב תלונות הציבור והעובדים, בנק לאומי	-	תואר שני בכלכלה - אוניברסיטת תל אביב	23.05.2013
רינה והבה	ראש אגף מטה וסגן ראש חטיבה מסחרית-בבנק לאומי.	-	תואר ראשון B.A בכלכלה -אוניברסיטת ת"א	01.06.2015

(א) דירקטור חיצוני בהתאם להוראה 301 בנוהל בנקאי תקין- הפיקוח על הבנקים.

בהתאם להוראה ניהול בנקאי תקין 301 של המפקח על הבנקים, לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים חיצוניים העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("דח"צ").

בהתאם לכך, בדירקטוריון הבנק כיהנו 4 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים אשר כשירותם הינה בהתאם לדרישות באשר לדירקטור חיצוני לפי הוראה 301.

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, אשר נוספה במסגרת תיקון 16 לחוק ונכנסה לתוקפה ביום 15 במרס 2011, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים לפי ההגדרה של הוראה 301 הינם דירקטורים בלתי תלויים.

דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאיות ופיננסיות

על פי הוראות בנק ישראל, על התאגידים הבנקאיים ליישם את ההנחיה של הרשות לניירות ערך בדבר "דוחו על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (להלן "ההנחיה"). בבחינת כשירות הדירקטורים נבחנים כישוריו, ניסיונו, השכלתו וידעותיו, תוך שימת דגש על מספר ואופי החברות בהן או ביחס אליהן נרכשה המיומנות של הדירקטור, התקופה לאורכה נרכשה המיומנות ומידת מעורבותו הישירה בדוחות כספיים וביקורת פנימית וכן על רמת ההכשרה השוטפת. בהתאם לסעיף 25 ב' בהוראה מס' 301 להוראות ניהול בנקאי תקין, לפחות חמישית מכלל הדירקטורים יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, כמשמעותה לפי סעיף 240 לחוק החברות, בתוקף החל מיום 1 בינואר 2012.

בבנק הוחלט כי הדירקטוריון יכלול בכל עת לפחות שני "דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" כאמור בהנחיה. מספר מזערי זה יאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו על פי דין, ולרבות בדיקת מצבו הכספי של הבנק, עריכת הדוחות הכספיים ואישורם. כמו כן, בהתאם להחלטות הבנק בועדת הביקורת יכהנו בכל עת לפחות שלושה "דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית".

עד ליום המיזוג כיהנו בדירקטוריון עשרה דירקטורים, כאשר תשעה מהדירקטורים היו בעלי מיומנות זו.

הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2015, אושרו בועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון של בנק לאומי.

בדירקטוריון בנק לאומי מכהנים 14 דירקטורים מתוכם 8 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 ד"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("דח"צ"). כל הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. בהתאם לקבוע בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון בנק לאומי כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיטת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו. בהתאם לדין ולמסמכי ההתאגדות החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301 בנוהל בנקאי תקין של המפקח על הבנקים, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בועדת הביקורת של דירקטוריון בנק לאומי. בהתאם להוראת בנק ישראל, קבע דירקטוריון בנק לאומי כי בועדת בקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 "דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית". בפועל, כל הדירקטורים המכהנים בועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

להלן פרטים על דירקטורים שכיהנו עד למועד המיזוג אשר כשירותם וניסיונם הינו כנדרש בהוראה זו:

שם דירקטור	פרטי העובדות מכוחן יש לראותו כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית	שם דירקטור
דן כהן, יו"ר הדירקטוריון	השכלה: תואר ראשון כלכלה ומינהל עסקים - אוניברסיטת חיפה. יושב ראש דירקטוריון הבנק, ראש חטיבת משאבי אנוש וחבר הנהלה בבנק לאומי עד ליום 31.12.2015. החל מ 1.1.2016 ראש החטיבה הבנקאית וחבר הנהלה בבנק לאומי. מנכ"ל לאומי קארד. סגן ראש החטיבה הבנקאית וראש אגף השקעות.	2008-2011 עיסוק בשנים 2004-2008 עיסוק בשנים
מוניר אסעד (א)	השכלה: רואה חשבון, תואר ראשון בחשבונאות - אוניברסיטת חיפה. משנת 1975 בעל משרד לראיית חשבון.	עיסוק נוכחי
יצחק בחר (א)	השכלה: רואה חשבון מוסמך. תואר ראשון בכלכלה ובמדעי החברה - האוניברסיטה העברית. דירקטור של חברות. ממונה על החשבות בבנק הפועלים בע"מ ודירקטור מנכ"ל בתאגידים שונים שהם חברות בנות בקבוצת בנק הפועלים בע"מ.	עיסוק נוכחי עיסוק בשנים 1980-2006 :
פרופ' פייסל עזאיזה (א)	השכלה: פרופסור לעבודה סוציאלית - אוניברסיטת חיפה. פרופסור לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה. סגן יו"ר חבר בותת (ועדה לתכנון ותקצוב במל"ג) המועצה להשכלה גבוהה יו"ר הדירקטוריון של החברה למתנ"סים. ראש מועצת דבוריה.	עיסוק נוכחי עיסוק בשנים 2006-עד עתה: עיסוק בשנים 1999-2002: עיסוק בשנים 1999-2001:
טל קמינר	השכלה: בעלת תואר שני בכלכלה - אוניברסיטת תל אביב. נציב תלונות הציבור והעובדים - לאומי ראש אגף אשראי פרטי ומסחרי בלאומי מנהלת סניף ראשי ירושלים. מנהלת סניף עסקים רחובות	עיסוק נוכחי עיסוק בשנים 2012-2014 עיסוק בשנים 2008-2012 עיסוק בשנים 2005-2008
רינה והבה	השכלה: תואר ראשו B.A בכלכלה-אוניברסיטת ת"א. ראש אגף מטה וסגן ראש חטיבה עסקית מסחרית בבנק לאומי. ראש סקטור כימיה-בנק לאומי ראש סקטור טכנולוגיה-בנק לאומי.	עיסוק נוכחי: עיסוק בשנים 2011-2014 עיסוק בשנים 2007-2011

שם דירקטור	פרטי העובדות מכוחן יש לראותו כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית
יצחק מלאך (א)	השכלה: תואר ראשון- מדעי המדינה- אוניברסיטת תל אביב תואר שני במדיניות ציבורית - אוניברסיטת תל אביב. קורס דירקטורים הלכה למעשה (המי"ל) קורס דירקטורים ונושאי משרה, המרכז הבינתחומי, הרצליה דירקטור של חברות. חבר הנהלת בנק לאומי, ובחלקן משנה למנכ"ל, ראש חטיבת תפעול ומחשוב בנק לאומי לישראל בע"מ. דירקטור בלאומי קארד דירקטור בברינקס ישראל בע"מ יו"ר שבא (שירותי בנק אוטומטיים) יו"ר מס"ב (מרכז סליקה בנקאי)
מירנה ג'השאן- עואד	השכלה: רו"ח, בעלת תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה האוניברסיטה העברית בירושלים, בעלת תואר שני במינהל עסקים – אוניברסיטה חיפה. יועצת חיצונית כרואת חשבון, שירותי ראיית חשבון, עצמאית. החל מתאריך 1.2.2014 סמנכ"ל בחברת א. לוי - השקעות ובניו בע"מ מנהלת בכירה משרד רו"ח קוסט פורר גבאי את קסירר.
מופיד גאנם	השכלה: בעל תואר ראשון בהיסטוריה של המזה"ת, אוניברסיטת חיפה, בעל תואר שני במדעי המדינה, אוניברסיטת חיפה סמנכ"ל משרד המשפטים תת אלוף בצה"ל, קצין לוגיסטיקה ראשי.

(א) מכהן בועדת ביקורת של הדירקטוריון

שינויים בדירקטוריון

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 11 במרץ 2015, הודיע מר זאב נהרי, יו"ר הדירקטוריון בנק ערבי ישראלי בע"מ, על פרישתו מתפקידו כדירקטור וכיו"ר הדירקטוריון בבנק ערבי ישראלי בע"מ מיום 31 במרץ 2015.

בישיבת הדירקטוריון שנערכה ביום 11 במרץ 2015, אושר מינויו של מר דן כהן כדירקטור בבנק ערבי ישראלי בע"מ באופן מיידי, וכיו"ר הדירקטוריון החל מיום 1 לאפריל 2015, חלף היו"ר היוצא מר זאב נהרי.

בתאריך 19 למאי 2015 פרש מר משה אינגביר מתפקידו כדירקטור בדירקטוריון בנק ערבי ישראלי בע"מ.

בתאריך 19 למאי 2015 אושר מינויה של גב' רינה והבה כדירקטורית בבנק ערבי ישראלי, וזאת לאחר אי התנגדות המפקח על הבנקים למינוי, חלף מר אינגביר שפרש.

גב' והבה ממלאת תפקיד של ראש אגף מטה וסגן ראש חטיבה עסקית מסחרית, בבנק לאומי לישראל. גב' והבה תכהן גם כיו"ר ועדה מנהלית ואשראים של הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 19 במאי 2015, הוסמכה ועדת אסטרטגיה של הבנק. תפקיד הועדה לחשוב על כל הגורמים והאסטרטגיה שהבנק צריך לנקוט בנושא המיזוג וכן לפקח על המיזוג ולהתוות אסטרטגיה ודרך, ולמזער סיכונים וחשיפה של הבנק ושל נושאי המשרה שלו.

בתאריך 9 באוגוסט 2015, הודיע מר מנחם שוורץ על התפטרותו מדירקטוריון הבנק, שתיכנס לתוקפה בתאריך 10 לאוגוסט 2015.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 20 לספטמבר 2015, מונה מר יצחק מלאך לחבר בוועדת ניהול הסיכונים של הבנק חלף מר דן כהן שהודיע על התפטרותו מחברות בוועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון וכן ליו"ר הועדה חלף מר מנחם שוורץ שהודיע על התפטרותו מדירקטוריון הבנק.

בתאריך 8 לנובמבר 2015, הוארכה כהונתם של הדירקטורים גב' מירנה עואד-ג'השאן ומר מנחם הוכמן עד סוף שנת 2015 וזאת באישור נגידת בנק ישראל.

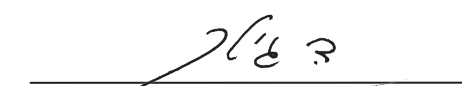
עבודת הדירקטוריון

הדירקטוריון קיים במהלך שנת 2015, 15 ישיבות של מליאת הדירקטוריון. כמו כן, התקיימו 29 ישיבות של ועדות הדירקטוריון כולל ישיבת ועדת הביקורת ללא נוכחות חברי הנהלה, עם המבקרת הפנימית, קצין ציוד, רואה החשבון המבקר, החשבונאי הראשי, מנהלת סיכונים ראשית ואחראי על איסור הלבנת הון – כל אחד בנפרד ושתי ישיבות ביקורת שלא מן המניין ללא חברי הנהלה.

בישיבת הדירקטוריון של לאומי, שהתקיימה ביום 28 לפברואר 2016, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 לדצמבר 2015, ולשנה שנסתיימה באותו תאריך.

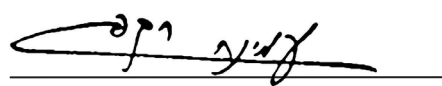
הדירקטוריון הביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הבנק ועל התוצאות שהושגו.

חתימות נושאי המשרה שכיהנו בבנק

דני גיון
כיהן כמנכ"ל הבנק עד למועד
השלמת המיזוג עם בנק לאומי

דני כהן
כיהן כיו"ר דירקטוריון הבנק עד
למועד השלמת המיזוג עם בנק לאומי

חתימות נושאי משרה בבנק לאומי אליו מוזג בנק ערבי ישראלי ביום 31 לדצמבר 2015

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי
בנק לאומי

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון
בנק לאומי

28 בפברואר 2016

סקירת ההנהלה על מצבו העסקי של הבנק בשנת 2015

להלן לוחות הכוללים מידע כספי, לפי נושאים ותקופות כלהלן:

118	מאזן לסופי השנים 2015 - 2011	תוספת א'-
119	דוח רווח והפסד לשנים 2015 - 2011	תוספת ב'-
120	שיעורי הכנסות והוצאות ריבית	תוספת ג'-
124	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	תוספת ד'-
127	סיכון האשראי לפי ענפי משק	תוספת ה'-
129	תמצית מאזן לסוף כל רבעון בשנים 2015 - 2014	תוספת ו'-
130	תמצית דוח רווח והפסד לפי רבעונים לשנים 2015 ו-2014	תוספת ז'-

תוספת א'

מאזן לסופי השנים 2015 - 2011

ליום 31 בדצמבר					
2011	2012	2013	2014	2015	
סכומים מדווחים					
מיליוני ש"ח					
					נכסים
1,336.0	1,467.0	1,679.1	1,961.9	2,315.8	מזומנים ופיקדונות בבנקים
571.1	397.9	460.3	407.1	9.9	ניירות ערך
3,773.7	4,146.7	4,639.5	5,132.5	5,582.6	אשראי לציבור
(50.4)	(54.1)	(58.6)	(67.7)	(73.0)	הפרשה להפסדי אשראי
3,723.3	4,092.6	4,580.9	5,064.8	5,509.6	אשראי לציבור, נטו
62.2	68.6	72.6	67.8	56.8	בנינים וציוד
68.4	77.8	(א)89.0	(א)95.6	96.7	נכסים אחרים
5,761.0	6,103.9	(א)6,881.9	(א)7,597.2	7,988.8	סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
3,892.2	4,344.8	4,592.8	4,794.5	5,186.3	פיקדונות הציבור
1,056.1	823.8	1,346.0	1,744.1	1,740.4	פיקדונות מבנקים
157.9	157.1	104.0	103.3	-	כתבי התחייבויות נדחים
231.3	251.4	(א)306.7	(א)336.5	349.8	התחייבויות אחרות
5,337.5	5,577.1	(א)6,349.5	(א)6,978.4	7,276.5	סך כל ההתחייבויות
423.5	526.8	(א)532.4	(א)618.8	712.3	הון
5,761.0	6,103.9	(א)6,881.9	(א)7,597.2	7,988.8	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)(1).

תוספת ב'

דוח רווח והפסד לשנים 2015 - 2011

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2011	2012	2013	2014	2015	
סכומים מדווחים					
מיליוני ש"ח					
381.8	388.4	381.4	375.7	373.3	הכנסות ריבית
116.7	105.6	87.8	54.3	35.7	הוצאות ריבית
265.1	282.8	293.6	321.4	337.6	הכנסות ריבית, נטו
6.5	14.6	8.7	17.2	31.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
258.6	268.2	284.9	304.2	305.7	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
					הכנסות שאינן מריבית
0.6	5.3	5.4	4.4	3.4	הכנסות מימון שאינן מריבית
113.8	115.4	117.4	114.2	112.4	עמלות
(0.1)	2.4	5.3	0.9	(0.4)	הכנסות (הוצאות) אחרות
114.3	123.1	128.1	119.5	115.4	סך הכל ההכנסות שאינן מריבית
					הוצאות תפעוליות ואחרות
124.1	127.7	(א) 136.0	(א) 153.6	158.5	משכורות והוצאות נלוות
30.1	35.0	38.5	39.4	41.2	אחזקה ופחת בנינים וציוד
66.1	70.1	76.5	76.9	76.3	הוצאות אחרות
220.3	232.8	(א) 251.0	(א) 269.9	276.0	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
					רווח לפני מסים
152.6	158.5	(א) 162.0	(א) 153.8	145.1	הפרשה למסים על הרווח
43.9	55.4	(א) 56.5	(א) 59.4	57.3	
108.7	103.1	(א) 105.5	(א) 94.4	87.8	רווח נקי
					רווח בסיסי ומדולל למניה רגילה
(בשקלים חדשים)					
107.09	101.58	(א) 103.94	(א) 93.00	86.50	רווח נקי בסיסי ומדולל
					ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ. כ"א ששימש בחישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה
1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

**תוספת ג'
שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
חלק א' -
יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2013			2014			2015		
שעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת (א)	שעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת (א)	שעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת (א)
%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח	
7.80	326.2 (ה)	4,184.2	7.16	336.3 (ה)	4,699.9	6.59	342.5 (ה)	5,199.5
3.36	46.8	1,394.4	1.98	34.5	1,742.4	1.46	29.0	1,984.4
1.98	8.4	424.5	1.25	4.9	391.1	0.66	1.8	271.2
6.35	381.4	6,003.1	5.50	375.7	6,833.4	5.01	373.3	7,455.1
		151.4			164.0			174.3
		(ח) 228.6			(ח) 237.2			245.3
		(ח) 6,383.1			(ח) 7,234.6			7,874.7

נכסים נושאי ריבית בישראל

אשראי לציבור (ב)
פיקדונות בבנקים
אג"ח זמינות למכירה (ג)
סך כל הנכסים נושאי ריבית חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית (ד)
סך כל הנכסים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2013			2014			2015		
שעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת (א)	שעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת (א)	שעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת (א)
%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח	
1.74	66.2	3,797.6	1.08	41.8	3,876.4	0.78	30.4	3,921.0
1.55	16.0	1,035.4	0.58	9.2	1,598.3	0.26	4.9	1,856.4
3.73	5.6	150.3	3.24	3.3	101.9	1.20	0.4	33.4
1.76	87.8	4,983.3	0.97	54.3	5,576.6	0.61	35.7	5,810.8
		629.0			774.4			1,064.5
		151.4			164.0			174.3
		(ח) 140.2			(ח) 145.5			161.2
		(ח) 5,903.9			(ח) 6,660.5			7,210.8
		(ח) 479.2			(ח) 574.1			663.9
		(ח) 6,383.1			(ח) 7,234.6			7,874.7
4.59			4.53			4.40		
4.89	293.6	6,003.1	4.70	321.4	6,833.4	4.53	337.6	7,455.1

התחייבויות נושאות ריבית בישראל

פיקדונות הציבור
פיקדונות מבנקים
כתבי התחייבויות נדחים
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית
סך כל ההתחייבויות
סך כל האמצעים ההוניים
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים
פער הריבית
תשואה נטו (ו) על נכסים נושאי ריבית בישראל

הערות והפניות ראה בסוף תוספת ג' של סקירת ההנהלה.

תוספת ג' (המשך)
שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית (המשך)
חלק ב' -
יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית-מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2013			2014			2015		
שעור	הכנסות	יתרה	שעור	הכנסות	יתרה	שעור	הכנסות	יתרה
הכנסה	(הוצאות)	ממוצעת (א)	הכנסה	(הוצאות)	ממוצעת (א)	הכנסה	(הוצאות)	ממוצעת (א)
(הוצאה)	ריבית		(הוצאה)	ריבית		(הוצאה)	ריבית	
%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח		%	מיליוני ש"ח	
6.80	345.7	5,086.3	6.16	359.0	5,831.4	5.61	361.9	6,447.3
(1.43)	(59.6)	4,179.3	(0.91)	(43.2)	4,734.8	(0.57)	(28.3)	4,944.0
5.37			5.25			5.04		
4.10	35.5	866.0	1.74	16.6	952.2	1.20	11.4	949.2
(3.56)	(28.2)	792.2	(1.33)	(11.1)	835.2	(0.86)	(7.4)	863.0
0.54			0.41			0.34		
0.28	0.2	50.8	0.14	0.1	49.8	0.07	-	58.6
(0.63)	-	11.8	(0.43)	-	6.6	(0.42)	-	3.8
(0.35)			(0.29)			(0.35)		
6.35	381.4	6,003.1	5.50	375.7	6,833.4	5.01	373.3	7,455.1
(1.76)	(87.8)	4,983.3	(0.97)	(54.3)	5,576.6	(0.61)	(35.7)	5,810.8
4.59			4.53			4.40		

מטבע ישראלי לא צמוד
 סך נכסים נושאי ריבית
 סך התחייבויות נושאות ריבית
 פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד
 סך נכסים נושאי ריבית
 סך התחייבויות נושאות ריבית
 פער הריבית

מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)
 (ז)
 סך נכסים נושאי ריבית
 סך התחייבויות נושאות ריבית
 פער הריבית

סך פעילות בישראל
 סך נכסים נושאי ריבית
 סך התחייבויות נושאות ריבית
 פער הריבית

הערות והפניות ראה בסוף תוספת ג' של סקירת ההנהלה.

תוספת ג' (המשך)
שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית (המשך)
חלק ג' -
ניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית

השינוי בהכנסות מריבית מוקצה בין שינויים המיוחסים לכמות לבין שינויים המיוחסים למחיר לפי כללי ההקצאה הבאים:
 א. השינוי המיוחס לשינוי בכמות מחושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות.
 ב. השינוי המיוחס לשינוי במחיר חושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2015 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31.12.2014		
גידול (קטיון) בגלל שינוי		
כמות	מחיר	שינוי נטו
מיליוני ש"ח		
33.0	(26.8)	6.2
1.7	(10.3)	(8.6)
34.7	(37.1)	(2.4)
0.3	(11.7)	(11.4)
0.5	(7.7)	(7.2)
0.8	(19.4)	(18.6)

נכסים נושאי ריבית בישראל
 אשראי לציבור
 נכסים נושאי ריבית אחרים
 סך כל הכנסות הריבית
התחייבויות נושאות ריבית בישראל
 פיקדונות הציבור
 התחייבויות נושאות ריבית אחרות
 סך הכל הוצאות הריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2014 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31.12.2013		
גידול (קטיון) בגלל שינוי		
כמות	מחיר	שינוי נטו
מיליוני ש"ח		
36.9	(26.8)	10.1
5.8	(21.6)	(15.8)
42.7	(48.4)	(5.7)
0.9	(25.2)	(24.3)
3.8	(13.0)	(9.2)
4.7	(38.2)	(33.5)

נכסים נושאי ריבית בישראל
 אשראי לציבור
 נכסים נושאי ריבית אחרים
 סך כל הכנסות הריבית
התחייבויות נושאות ריבית בישראל
 פיקדונות הציבור
 התחייבויות נושאות ריבית אחרות
 סך הכל הוצאות הריבית

הערות והפניות ראה בסוף תוספת ג' של סקירת ההנהלה.

שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית (המשך)

הערות

- א. על בסיס יתרות לתחילת החודשים (במגזר מטבע ישראלי לא צמוד-על בסיס יתרות יומיות).
- ב. לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- ג. מהיתרה הממוצעת של אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אג"ח זמינות למכירה, הכלולים בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן":
במגזר מטבע ישראלי לא צמוד –
לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2015 בסך של 2.7 מיליוני ש"ח .
לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2014 בסך 6.1 מיליוני ש"ח.
לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2013 בסך 3.1 מיליוני ש"ח.
במגזר מטבע ישראלי צמוד למדד –
לשנת 2015 בסך של (0.1) מיליוני ש"ח .
לשנים 2014, 2013 בסך 0.1 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- ד. נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- ה. עמלות בסך 17.7 מיליוני ש"ח, 14.9 מיליוני ש"ח ו- 7.6 מיליוני ש"ח נכללו בהכנסות ריבית בשנים 2015, 2014, 2013 בהתאמה.
- ו. תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- ז. מחושב על פי הדוחות באלפי ש"ח.
- ח. הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)(1).

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2015
סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2015					
עם	מעל	מעל	מעל	מעל	מעל
דרישה	חודש	שלושה	שנה	שלוש	חמש
עד	עד 3	עד	עד	עד	עד
חודש	חודשים	שלוש	שנה	חמש	עשר
שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים

מיליוני ש"ח

5,524.4	238.6	276.0	336.5	273.6	183.0
4,991.9	127.0	320.7	428.6	224.0	87.0
532.5	111.6	(44.7)	(92.1)	49.6	96.0
532.5	644.1	599.4	507.3	556.9	652.9

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
סה"כ שווי הוגן של נכסים פיננסיים (א)

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
סה"כ שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות (א)
מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
סה"כ שווי הוגן של נכסים פיננסיים (א)

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
סה"כ שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות (א)
מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

מטבע חוץ (ב)

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
סה"כ שווי הוגן של נכסים פיננסיים (א)

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
סה"כ שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות (א)
מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

64.3	0.6	1.3	1.1	-	-
60.0	0.6	1.2	1.1	-	-
4.3	-	0.1	-	-	-
4.3	4.3	4.4	4.4	4.4	4.4
5,597.3	266.2	403.9	579.2	466.2	512.4
5,059.3	152.2	438.3	653.0	405.8	409.5
538.0	114.0	(34.4)	(73.8)	60.4	102.9
538.0	652.0	617.6	543.8	604.2	707.1

סה"כ שווי הוגן של נכסים פיננסיים (א)

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
סה"כ שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות (א)
מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

בנוסף, להלן החשיפה לריבית בגין התחייבות לזכויות עובדים, ברוטו (ג) הערות והפניות ראה בסוף תוספת ד' של סקירת ההנהלה.

31 בדצמבר 2014			31 בדצמבר 2015					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנים
בשנים	באחוזים	במש"ח	בשנים	באחוזים		מיליוני ש"ח		
0.48	2.73	6,420.5	0.47	2.51	6,843.3	9.8	-	1.4
0.40	1.51	5,962.0	0.43	1.30	6,197.4	-	-	18.2
							-	(16.8)
							636.1	636.1
3.91	1.08	1,001.5	4.12	1.10	963.9	-	-	38.1
4.25	0.69	868.8	4.28	0.58	914.4	-	-	38.4
							-	(0.3)
							49.5	49.5
0.06	1.47	52.9	0.05	1.74	67.3	-	-	-
0.08	0.83	49.6	0.05	1.07	62.9	-	-	-
							-	-
							4.4	4.4
0.94	1.81	7,474.9	0.92	1.74	7,874.5	9.8	-	39.5
0.89	1.01	6,880.4	0.91	0.87	7,174.7	-	-	56.6
							-	(17.1)
							690.0	690.0
			16.16	2.79	245.1	-	81.7	83.8

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2015 (המשך)

הערות כלליות:

- (1) פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- (2) בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בבאור 17 בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 17 בדוח הכספי.
- (3) שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בבאור 17 בדוח הכספי. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

הערות ספציפיות:

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (ב) לרבות מטבעי ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ג) עיקר ההתחייבות היא במטבעי ישראלי לא צמוד.

תוספת ה'

סיכון האשראי לפי ענפי משק סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2015

חובות (ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (ג)						סיכון אשראי כולל (א)			
הפסדי אשראי (ד)									
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: (*)			סך הכל (*)	בעייתי (ii)	דירוג ביצוע אשראי (ה)	סך הכל
			פגום	בעייתי (ii)	חובות (ב)				
(0.8)	(0.6)	(0.6)	0.2	0.4	64.6	75.1	0.4	74.7	75.1
-	0.1	0.1	-	-	4.9	6.2	-	6.2	6.2
(4.0)	0.9	0.3	0.5	1.8	197.6	233.1	1.8	231.3	233.1
(13.6)	6.8	11.6	6.7	34.1	514.4	756.0	34.1	721.9	756.0
(0.8)	0.2	(0.5)	0.1	0.1	182.6	188.2	0.1	188.1	188.2
(0.1)	-	-	-	-	4.5	5.5	-	5.5	5.5
(7.5)	0.7	0.8	3.9	9.8	737.6	853.7	9.8	843.9	853.7
(0.5)	0.3	(0.1)	1.6	1.9	30.7	37.4	1.9	35.5	37.4
(2.7)	1.4	1.7	0.2	1.8	305.7	346.6	1.8	344.8	346.6
(0.7)	0.2	0.6	0.1	0.3	7.5	9.3	0.3	9.0	9.3
(0.1)	(0.2)	(0.1)	-	-	14.2	17.1	-	17.1	17.1
(2.7)	1.0	0.7	2.2	3.8	179.8	226.3	3.8	222.5	226.3
(0.5)	0.2	0.4	0.2	1.4	172.0	223.0	1.4	221.6	223.0
(34.0)	11.0	14.9	15.7	55.4	2,416.1	2,977.5	55.4	2,922.1	2,977.5
(0.1)	-	-	-	-	30.6	30.6	-	30.6	30.6
(42.7)	14.7	17.0	5.4	30.0	3,135.9	3,663.6	30.0	3,633.6	3,663.6
(76.8)	25.7	31.9	21.1	85.4	5,582.6	6,671.7	85.4	6,586.3	6,671.7
-	-	-	-	-	2,174.7	2,175.7	-	2,175.7	2,175.7
-	-	-	-	-	-	-	-	9.9	9.9
(76.8)	25.7	31.9	21.1	85.4	7,757.3	8,847.4	85.4	8,771.9	8,857.3

פעילות לווים
בישראל

ציבור - מסחרי

חקלאות

כרייה וחציבה

תעשייה

בינוי ונדל"ן-בינוי

בינוי ונדל"ן-פעילויות

בנדל"ן

אספקת חשמל ומים

מסחר

בתי מלון, שרותי

הארוחה ואוכל

תחבורה ואחסנה

מידע ותקשורת

שירותים פיננסיים

שירותים עסקיים

ואחרים

שירותים צבוריים

וקהילתיים

סך הכל מסחרי

אנשים פרטיים -

הלוואות דיוור

אנשים פרטיים -

אחר

סך כל הציבור -

פעילות בישראל

בנקים בישראל

ממשלת ישראל

סך הכל פעילות

בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (ב), אגח וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 7,757.3 מיליוני ש"ח, 9.9 מיליוני ש"ח, ו-1,090.1 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

תוספת ו'

תמצית מאזן לסוף כל רבעון בשנים 2015 ו-2014
סכומים מדווחים

שנת 2014				שנת 2015				שנה
1	2	3	4	1	2	3	4	רבעון
מיליוני ש"ח								
נכסים								
1,808.1	1,914.4	2,007.1	1,961.9	2,035.7	2,170.3	2,285.1	2,315.8	מזומנים ופיקדונות בבנקים
407.6	392.6	370.6	407.1	381.3	258.9	228.0	9.9	ניירות ערך
4,845.5	4,942.5	5,060.1	5,132.5	5,293.3	5,470.9	5,628.3	5,582.6	אשראי לציבור
(61.0)	(61.2)	(67.0)	(67.7)	(68.7)	(68.4)	(62.4)	(73.0)	הפרשה להפסדי אשראי
4,784.5	4,881.3	4,993.1	5,064.8	5,224.6	5,402.5	5,565.9	5,509.6	אשראי לציבור, נטו
70.5	68.5	67.6	67.8	65.5	60.5	59.2	56.8	בנינים וציוד
(א)93.0	(א)94.3	(א)91.9	(א)95.6	106.9	93.8	94.5	96.7	נכסים אחרים
(א)7,163.7	(א)7,351.1	(א)7,530.3	(א)7,597.2	7,814.0	7,986.0	8,232.7	7,988.8	סך כל הנכסים
התחייבויות והון								
4,608.4	4,650.7	4,651.7	4,794.5	4,824.8	5,012.4	5,101.4	5,186.3	פיקדונות הציבור
1,586.6	1,704.3	1,854.8	1,744.1	1,892.1	1,968.3	2,087.7	1,740.4	פיקדונות מבנקים
100.9	101.7	102.5	103.3	100.2	-	-	-	כתבי התחייבויות נדחים
(א)312.0	(א)311.6	(א)316.8	(א)336.5	371.2	324.7	340.6	349.8	התחייבויות אחרות
(א)6,607.9	(א)6,768.3	(א)6,925.8	(א)6,978.4	7,188.3	7,305.4	7,529.7	7,276.5	סך כל ההתחייבויות
(א)555.8	(א)582.8	(א)604.5	(א)618.8	625.7	680.6	703.0	712.3	הון
(א)7,163.7	(א)7,351.1	(א)7,530.3	(א)7,597.2	7,814.0	7,986.0	8,232.7	7,988.8	סך כל ההתחייבויות והון

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאות לצבירת זכויות עובדים ראה ביאורו(ד)1).

תוספת ז'

תמצית דוח רווח והפסד לפי רבעונים לשנים 2015 ו-2014
סכומים מדווחים

2014				2015				שנה
1	2	3	4	1	2	3	4	רבעון
מיליוני ש"ח								
(ג)87.4	99.0	97.2	92.1	80.6	99.8	98.6	94.3	הכנסות ריבית
10.9	17.9	15.4	10.1	2.2	15.8	11.8	5.9	הוצאות ריבית
76.5	81.1	81.8	82.0	78.4	84.0	86.8	88.4	הכנסות ריבית, נטו
3.3	1.4	8.8	3.7	(0.1)	(ב) -	13.1	18.9	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
73.2	79.7	73.0	78.3	78.5	84.0	73.7	69.5	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
0.4	0.9	0.2	2.9	1.1	0.2	1.0	1.1	הכנסות שאינן מריבית
(ג)28.3	27.6	28.7	29.6	28.9	29.0	27.0	27.5	הכנסות מימון שאינן מריבית
(0.1)	(0.1)	0.8	0.3	-	-	-	(0.4)	עמלות
28.6	28.4	29.7	32.8	30.0	29.2	28.0	28.2	הכנסות (הוצאות) אחרות
(א)38.0	(א)35.4	(א)39.8	(א)40.4	35.8	43.0	39.3	40.4	סך הכל ההכנסות שאינן מריבית
9.3	9.8	10.2	10.1	10.0	12.4	9.1	9.7	הוצאות תפעוליות ואחרות
18.7	19.0	19.3	19.9	21.0	19.9	17.9	17.5	משכורות והוצאות נלוות
(א)66.0	(א)64.2	(א)69.3	(א)70.4	66.8	75.3	66.3	67.6	אחזקה ופחת בניינים וציוד
(א)35.8	(א)43.9	(א)33.4	(א)40.7	41.7	37.9	35.4	30.1	הוצאות אחרות
(א)13.8	(א)16.7	(א)12.9	(א)16.0	16.5	14.6	13.7	12.5	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
(א)22.0	(א)27.2	(א)20.5	(א)24.7	25.2	23.3	21.7	17.6	רווח לפני מסים
(א)21.67	(א)26.80	(א)20.20	(א)24.33	24.83	22.96	21.38	17.33	הפרשה למסים על הרווח
								רווח נקי
								רווח בסיסי ומדולל למניה רגילה
								רווח נקי בסיסי ומדולל
1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	1,015,000	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ. כ"א ששימש בחישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאות לצבירת זכויות עובדים ראה ביאורו(ד)1.
(ב) נמוך מ 0.1 מיליוני ש"ח.
(ג) סווג מחדש.

הצהרה לגבי גילוי (Certification)

אני דניאל גיטר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק ערבי ישראלי (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי (1) ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (1). וכן:
  - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דני גיטר
כיהן כמנהל כללי של הבנק
עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון"

28 בפברואר 2016

הצהרה לגבי גילוי (Certification)

אני יובל צור, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק ערבי ישראלי (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
  - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותי;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יובל צור
כיהן כסגן מנהל כללי
חשבונאי ראשי של הבנק
עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

⁽¹⁾ כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון"

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן, "הבנק") היו אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") עד למועד המיזוג (דהיינו לתום יום 31 בדצמבר 2015). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלת בנק ערבי בפיקוח הדירקטוריון של הבנק קיימו מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים.

בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נקטה צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת בנק לאומי בפיקוח דירקטוריון לאומי העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של בנק ערבי על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה-

1992 Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2015, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

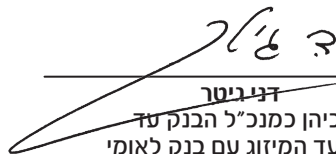
האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של בנק ערבי ישראלי (סומך חייקין), בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015.

חתימות נושאי המשרה שכיהנו בבנק

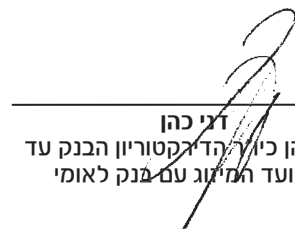
יובל צור

כיהן כסגן מנהל כללי חשבונאי ראשי של הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

דני גיון

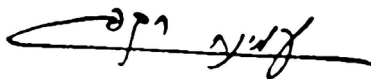
כיהן כמנכ"ל הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

דדי כהן

כיהן כיו"ר הדירקטוריון הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

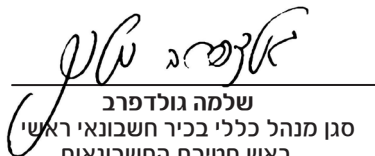
חתימות נושאי משרה בבנק לאומי אליו מוזג בנק ערבי ישראלי ביום 31 לדצמבר 2015

רקפת רוסק - עמינח
מנהל כללי ראשי
בנק לאומי

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון
בנק לאומי

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות
בנק לאומי

רון פאינר
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית
בנק לאומי

תאריך אישור הדוח: 28 בפברואר 2016.

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2015

136	דוחות רואי החשבון המבקרים
138	מאזן
139	דוח רווח והפסד
140	דוח על הרווח הכולל
141	דוח על השינויים בהון
142	דוח על תזרימי המזומנים
143	באורים לדוחות הכספיים
143	באור- 1 עיקרי המדיניות החשבונאית
170	באור- 2 מזומנים ופיקדונות בבנקים
170	באור- 3 ניירות ערך
172	באור- 4 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
182	באור- 5 בניינים וציוד
183	באור- 6 נכסים אחרים
184	באור- 7 פיקדונות הציבור
185	באור- 8 פיקדונות מבנקים
185	באור- 9 כתבי התחייבות נדחים
186	באור- 10 התחייבויות אחרות
187	באור- 11 הון, הלימות הון, נזילות ומינוף
191	באור- 12 שעבודים, תנאים מגבילים ובטחונות
192	באור- 13 זכויות עובדים
209	באור- 14 נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה
211	באור- 15 נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה ולפי תקופה לפרעון
213	באור- 16 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
215	באור- 17 יתרונות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים
219	באור- 18 בעלי עניין וצדדים קשורים
225	באור- 19 הכנסות והוצאות ריבית
225	באור- 20 הכנסות מימון שאינן מריבית
226	באור- 21 עמלות
226	באור- 22 הכנסות אחרות
227	באור- 23 משכורות והוצאות נלוות
227	באור- 24 הוצאות אחרות
228	באור- 25 הפרשה למסים
232	באור- 26 רווח למניה רגילה
233	באור- 27 מידע על מגזרי פעילות
238	באור- 28 רווח כולל אחר מצטבר
240	באור- 29 בדיקה חיצונית בלתי תלויה
241	באור- 30 מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס
244	באור- 31 מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק ערבי ישראלי בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המצורפים של בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידיים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה- (PCAOB) Public Company Accounting Oversight Board בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission ("COSO 1992"), והדוח שלנו מיום 28 בפברואר 2016, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 31 בדבר מיזוג הבנק עם ולתוך בנק לאומי החל מיום 1 בינואר 2016.

סומך חייקין
רואי חשבון

חיפה, 28 בפברואר 2016

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק ערבי ישראלי בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO 1992"). הדירקטוריון וההנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- (PCAOB) Public Company Accounting Oversight Board בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי "COSO 1992".

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, והדוח שלנו, מיום 28 בפברואר 2016, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 31 בדבר מיזוג הבנק עם ולתוך בנק לאומי החל מיום 1 בינואר 2016
סומך חייקין
רואי חשבון

חיפה, 28 בפברואר 2016

מאזן ליום 31 בדצמבר

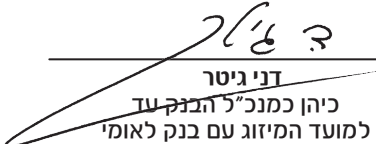
סכומים מדווחים

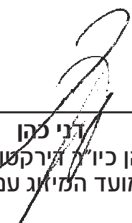
2014	2015	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
					נכסים
1,961.9	2,315.8			2	מזומנים ופיקדונות בבנקים
407.1	9.9			3,12	ניירות ערך
5,132.5	5,582.6			4	אשראי לציבור
(67.7)	(73.0)			4	הפרשה להפסדי אשראי
5,064.8	5,509.6				אשראי לציבור, נטו
67.8	56.8			5	בנינים וציוד
95.6 (ב)	96.7			6	נכסים אחרים
7,597.2 (ב)	7,988.8				סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
4,794.5	5,186.3			7	פיקדונות הציבור
1,744.1	1,740.4			8	פיקדונות מבנקים
103.3	-			9	כתבי התחייבויות נדחים
336.5 (ב)	349.8			10,16	התחייבויות אחרות (א)
6,978.4	7,276.5				סך כל ההתחייבויות
618.8 (ב)	712.3			11	הון
7,597.2 (ב)	7,988.8				סך כל ההתחייבויות והון

(א) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים: ליום 31.12.2015 סך 3.8 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.2014 סך 2.9 מיליוני ש"ח.
 (ב) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור (ד)1.

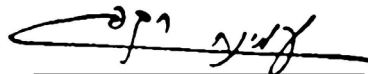
חתימות נושאי המשרה שכיהנו בבנק

 יונבל צור
 כיהן כסגן מנהל כללי חשבונאי ראשי של הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

 דני גיטר
 כיהן כמנכ"ל הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

 דני כהן
 כיהן כיו"ר הירקטוריון הבנק עד למועד המיזוג עם בנק לאומי

חתימות נושאי משרה בבנק לאומי אליו מוזג בנק ערבי ישראלי ביום 31 לדצמבר 2015

 רקפת רוסק - עמינח
 מנהל כללי ראשי בנק לאומי

 דוד ברודט
 יו"ר הדירקטוריון בנק לאומי

 שלמה גולדפרב
 סגן מנהל כללי בכיר חשבונאי ראשי ראש חטיבת החשבונאות בנק לאומי

 רון פאינרו
 סגן מנהל כללי בכיר ראש החטיבה הפיננסית בנק לאומי

תאריך אישור הדוחות הכספיים לפרסום: 28 בפברואר 2016.
 הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח רווח והפסד לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

2013	2014	2015		
	מיליוני ש"ח		באור	
381.4	375.7	373.3	19	הכנסות ריבית
87.8	54.3	35.7	19	הוצאות ריבית
293.6	321.4	337.6	19	הכנסות ריבית, נטו
8.7	17.2	31.9	4	הוצאות בגין הפסדי אשראי
				הכנסות ריבית, נטו
284.9	304.2	305.7		לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
				הכנסות שאינן מריבית
5.4	4.4	3.4	20	הכנסות מימון שאינן מריבית
117.4	114.2	112.4	21	עמלות
5.3	0.9	(0.4)	22	הכנסות (הוצאות) אחרות
128.1	119.5	115.4		סך הכל ההכנסות שאינן מריבית
				הוצאות תפעוליות ואחרות
(א) 136.0	(א) 153.6	158.5	23	משכורות והוצאות נלוות
38.5	39.4	41.2	5	אחזקה ופחת בנינים וציוד
76.5	76.9	76.3	24	הוצאות אחרות
(א) 251.0	(א) 269.9	276.0		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
(א) 162.0	(א) 153.8	145.1		רווח לפני מסים
(א) 56.5	(א) 59.4	57.3	25	הפרשה למסים על הרווח
(א) 105.5	(א) 94.4	87.8		רווח נקי
				רווח בסיסי ומדולל למניה רגילה
				רווח נקי בסיסי ומדולל
				ממוצע משוקלל של מספר המניות
				הרגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ. כ"א ששימש
				בחישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה
1,015,000	1,015,000	1,015,000		

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על הרווח הכולל לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

2013	2014	2015	
	מיליוני ש"ח	באור	
(א) 105.5	(א) 94.4	87.8	רווח נקי
			רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:
(0.3)	(ג) -	(3.9)	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו
(א) (5.0)	(א) (13.0)	12.9	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים (ב)
(א) (5.3)	(א) (13.0)	9.0	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
(א) 2.0	(א) 5.0	(3.3)	השפעת המס הממתייחס
(א) (3.3)	(א) (8.0)	5.7	28 רווח (הפסד) כולל אחר, לאחר מסים
(א) 102.2	(א) 86.4	93.5	הרווח הכולל

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

(ב) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה של תכניות הפנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח (הפסד) כולל אחר.

(ג) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

סכומים מדווחים

סה"כ הון	עודפים שנצברו	קרן הון מעסקאות עם בעלי שליטה מיליוני ש"ח	רווח כולל אחר מצטבר	הון המניות הנפרע וקרנות הון	
526.8	482.5	15.1	2.6	26.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012
(16.6)	(5.6)	-	(11.0)	-	השפעת האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים(א)
510.2	476.9	15.1	(8.4)	26.6	יתרה ליום 1 בינואר 2013 לאחר יישום הכללים החדשים (א)
(א) 105.5	(א) 105.5	-	-	-	רווח נקי דיבידנד
(80.0)	(80.0)	-	-	-	הפסד כולל אחר,
(א) (3.3)	-	-	(א) (3.3)	-	נטו לאחר השפעת המס
(א) 532.4	(א) 502.4	15.1	(א) (11.7)	26.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(א) 94.4	(א) 94.4	-	-	-	רווח נקי הפסד כולל אחר,
(א) (8.0)	-	-	(א) (8.0)	-	נטו לאחר השפעת המס
(א) 618.8	(א) 596.8	15.1	(א) (19.7)	26.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
87.8	87.8	-	-	-	רווח נקי רווח כולל אחר,
5.7	-	-	5.7	-	נטו לאחר השפעת המס
712.3	684.6	15.1	(14.0)	26.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאות לצבירת זכויות עובדים ראה ביאור(ד)1).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
סכומים מדווחים

2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
105.5	(א) 94.4	87.8	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			רווח נקי לשנה
			<u>התאמות:</u>
11.7	11.6	13.5	פחת על בניינים וציוד לרבות ירידת ערך
8.7	17.2	31.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(5.5)	(4.0)	(3.1)	רווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה, נטו
0.8	0.2	0.4	הפסד ממימוש בניינים וציוד
(3.1)	(0.7)	(3.3)	התאמת ערכם של כתבי התחייבויות נדחים
(א) 1.6	(א) (2.4)	0.6	מיסים נדחים, נטו
(א) 0.4	(א) 13.9	4.8	שינוי בהפרשות ובהתחייבויות עובדים
			רבית שהתקבלה מעבר לריבית שנצברה בגין
10.1	9.1	7.5	אג"ח זמין למכירה
2.7	(3.2)	(ב) -	התאמות בגין הפרשי שער חליפין
			<u>שינוי נטו בנכסים שוטפים:</u>
(227.8)	(247.6)	(381.7)	פקדונות בבנקים
(496.7)	(500.9)	(475.8)	אשראי לציבור
5.4	0.1	(3.3)	נכסים אחרים
			<u>שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:</u>
248.0	201.7	391.8	פקדונות הציבור
522.2	398.1	(3.7)	פקדונות מבנקים
15.6	6.5	20.2	התחייבויות אחרות
199.6	(6.0)	(312.4)	מזומנים נטו מפעילות (לפעילות) שוטפת
			תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
(521.7)	(175.3)	(58.4)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
412.9	127.0	279.4	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
41.5	96.4	167.9	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
(15.3)	(10.1)	(4.3)	רכישת בניינים וציוד
(82.6)	38.0	384.6	מזומנים נטו (לפעילות) מפעילות השקעה
			תזרימי מזומנים מפעילות מימון
(50.0)	-	(100.0)	פידיון כתבי התחייבויות נדחים
(80.0)	-	-	דיבידנד ששולם לבעלי מניות
(130.0)	-	(100.0)	מזומנים נטו לפעילות מימון
(13.0)	32.0	(27.8)	גידול (קיסון) במזומנים
209.2	193.5	228.7	יתרת מזומנים לתחילת השנה
			השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות
(2.7)	3.2	-	מזומנים
193.5	228.7	200.9	יתרת מזומנים לסוף השנה
			<u>ריבית ומסים ששולמו /או התקבלו</u>
384.5	375.0	367.0	ריבית שהתקבלה
82.1	71.0	42.0	ריבית ששולמה
54.3	62.3	58.3	מסים על הכנסה ששולמו
3.3	2.1	0.9	מסים על הכנסה שהתקבלו

נספח:

פעולות השקעות ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח: בשנת 2015 לא נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבות לספקים. בשנת 2014 נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבות לספקים בסך של 1.2 מיליוני ש"ח. בשנת 2013 נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבות לספקים בסך של 4.3 מיליוני ש"ח.

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים באר"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאות לצבירת זכויות עובדים ראה ביאורו(ד)1.

(ב) סכום נמוך מ 0.1 מיליוני ש"ח

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן: "הבנק") היה תאגיד בישראל עד למיזוגו ביום 31 לדצמבר 2015. הדוחות הכספיים של הבנק כללו באיחוד מלא בספרי הבנק את דוחותיה הכספיים של החברה הבת - החברה להשקעות של בנק ערבי ישראלי בע"מ (ראה סעיף ה(2) להלן). הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (ISRAELI GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. עד ליום 31 לדצמבר 2015 הבנק היה חברה בת ישירה של בנק לאומי לישראל בע"מ. הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון בנק לאומי ביום 28 בפברואר 2016.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה –

תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן: "IFRS") - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הועדה המתמדת לפרשנויות (SIC), בהתאמה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב - כללי החשבונאות שבנקים אמריקאיים שנסחרים בארה"ב נדרשים ליישם. כללים אלה נקבעים ע"י רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, רשות ניירות ערך בארה"ב, המוסד לתקינה בחשבונאות כספית בארה"ב וגופים נוספים בארה"ב, ומיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה בתקן חשבונאות אמריקאי (FAS 168 (ASC 105-10)), הקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה בחשבונאות כספית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים - תקן המחליף את תקן חשבונאות אמריקאי FAS 162. בנוסף לכך, בהתאם לקביעת הפיקוח על הבנקים, למרות ההיררכיה שנקבעה ב-FAS 168, הובהר כי כל עמדה שנמסרה לציבור על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב או על ידי צוות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב לגבי אופן היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב היא כלל חשבונאות המקובל בבנקים בארה"ב.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל; בדרך כלל, זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים. מטבע הפעילות של הבנק הינו שקל חדש.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים - כהגדרתם ב- IAS 24, גילויים בהקשר לצד קשור, למעט בעלי עניין.

בעלי עניין - כהגדרתה בפסקה 1 להגדרה "בעל עניין", "בתאגיד" בסעיף 1 לחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי החשבון בישראל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

עלות - עלות בסכום מדווח.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

▪ עקרונות הדיווח

דוחות כספיים אלה הוכנו באופן המפורט להלן:
הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).
כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

▪ מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל החדש הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פעל הבנק.
הדוחות הכספיים הוצגו בש"ח שהינו מטבע הפעילות של הבנק ועוגלו למיליוני ש"ח כולל ספרה אחת לאחר הנקודה, למעט אם צוין אחרת.

▪ בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- נכסים והתחייבויות מסים נדחים;
- הפרשות;
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים;

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003, היות ועד למועד זה נחשבה כלכלת ישראל ככלכלה היפר-אינפלציונית. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו נדרשה הנהלת הבנק להשתמש בשיקול דעת בהערכות אומדנים והנחות אשר השפיעו על יישום המדיניות ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שההוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ששימשו בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשה הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ולאירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, התבססה הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרו באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים הוכרו בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים:

- (1) אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים.
- (2) הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה.
- (3) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב הנוגעים להבחנה בין התחייבויות והון.
- (4) סיכון אשראי לפי ענפי משק.
- (5) קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים.

בשל מיזוג הבנק עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ, התקבל פטור מיישום חלק מהוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים ובין היתר:

1. גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים.

2. עדכון מבנה הדוח לציבור.

3. מגזרי פעילות פיקוחים ואזורים גיאוגרפיים.

להלן תיאור מהות השינויים שננקטו במדיניות החשבונאית בדוחות כספיים מאוחדים אלה ותיאור של אופן והשפעת היישום לראשונה, ככל שהייתה:

ד.1. זכויות עובדים

(1) שינוי שיטה חשבונאית - יישום למפרע של הנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא שיטת צבירת התחייבות לפנסיה

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים לחברת האם לאומי, תיקן הבנק את אופן צבירת ההתחייבות לפנסיה. בהתאם לשיטת הצבירה החדשה הבנק צבר את ההתחייבות הפנסיונית של עובדי דור א' בשיטת הקו הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (בהתאם לממוצע הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות בחברת האם לאומי). בשנים שלאחר מכן, מחושבות ההטבות בהתבסס על נוסחת תוכנית ההטבות של עובדי דור א'. התיקון ליום 1 בינואר 2013 הגדיל את ההתחייבות בסך של 6.6 מיליון ש"ח והקטין את ההון בסך של 3.6 מיליון ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך)

זכויות עובדים (המשך)

(1) (ב) אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים. החוזר מעדכן את דרישות ההכרה המדידה והגילוי בנושא הטבות לעובדים בהוראות הדיווח לציבור בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. החוזר קובע כי התיקונים להוראות הדיווח הציבור יחולו מיום 1 בינואר 2015 כאשר בעת היישום לראשונה בנק יתקן למפרע את מספרי השוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך כדי לעמוד בדרישות הכללים כאמור.

כמו כן, ביום 11 בינואר 2015 פרסם חוזר לתיקון הוראות הדיווח לציבור בנושא זכויות עובדים, לרבות מתכונת גילוי והוראות מעבר. בחוזר מצוין כי בנק ישראל הגיע למסקנה שבישראל לא קיים שוק עמוק לאיגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה. בהתאם, שיעור ההיוון להטבות לעובדים יחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח ייקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות פירעון, על איגרות חוב של ממשלת ארה"ב, והכול במועד הדיווח. בנק הסבור ששינויים במרווח המתקבל לעיל בתקופה מסוימת נובעים מתנודות חריגות בשווקים, באופן שהמרווחים המתקבלים על פיהן אינם מתאימים לשמש להיוון כאמור לעיל, נדרש לפנות לקבל הנחיה מקדמית מהפיקוח על הבנקים. בהתאם לחוזר, דוגמאות למצבים אלה יכולים לכלול, בין היתר, שינויים בגינם המרווח המתקבל יהיה גבוה מהמרווח על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (מקומי) בישראל.

בנק נדרש לתקן למפרע מספרי השוואה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2013 ואילך. באשר לטיפול החשבונאי ברווחים והפסדים אקטואריים, נקבע כדלקמן:

• ההפסד האקטוארי ליום 1 בינואר 2013 הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראת השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה של התחייבויות לעובדים צמודות למדד, שנקבעו על פי הכללים החדשים כמוסבר לעיל (להלן - ההפסד), יכלול במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.

• רווחים אקטואריים שירשמו מיום 1 בינואר 2013 ואילך, כתוצאה משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת דיווח, יירשמו ברווח הכולל האחר המצטבר, ויקטינו את יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל, עד שיתרה זו תתאפס.

• הפסדים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי היוון במהלך שנת דיווח, ורווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי היוון במהלך שנת דיווח לאחר איפוס יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל, יופחתו בשיטת קו ישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

• רווחים והפסדים אקטואריים אחרים (שאינם נובעים כתוצאה משינוי בשיעור ההיוון) ליום 1.1.2013, ובתקופות לאחר מכן, יכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ויופחתו בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד.יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך)

זכויות עובדים (המשך)

השפעת היישום לראשונה על הטבות אחרות לעובדים, אשר כל השינויים בהן נזקפים באופן שוטף לרווח והפסד (כגון מענקי יובל), תיזקף לעודפים.

בנוסף, מעדכן החוזר את דרישות הגילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

כמו-כן, ביום 12 בינואר 2015 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא הטבות לעובדים, אשר כולל, בין היתר, דוגמאות לאופן הטיפול בהטבות שכיחות במערכת הבנקאית בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.

(1)(ב)1 עיקרי ההוראות החדשות בנושא זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה – פנסיה, פיצויים והטבות אחרות – תכניות להטבה מוגדרת

- הבנק הכיר בסכומים המתייחסים לתכניות פנסיה ותכניות אחרות לאחר פרישה על בסיס חישובים הכוללים הנחות אקטואריות והנחות אחרות, לרבות: שיעורי היוון, תמותה, שיעור תשואה חזוי לטווח ארוך על נכסי תכנית, גידול בתגמול ותחלופה.
- הבנק חישב את ההתחייבות על בסיס שנתי. ככלל, ברבעון שבוע, על בסיס מצטבר מתחילת השנה, חלו שינויים המשפיעים מהותית על נכסי התוכנית או על המחויבות בגין ההטבה, הבנק מדד מחדש הן את נכסי התכנית והן את המחויבות בגין הטבה.
- שינויים בהנחות מוכרים ככלל, ובכפוף להוראות שפורטו לעיל, תחילה ברווח כולל אחר מצטבר ומופחתים לרווח והפסד בתקופות עוקבות.
- ההתחייבות נצברת לאורך התקופה הרלוונטית בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, ראה ביאור 1(ד)1(א).
- הבנק יישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על תהליך הדיווח הכספי בנושא זכויות עובדים, לרבות לעניין בחינת "מחויבות שבמהות" להעניק לעובדיו הטבות בגין פיצויים מוגדלים ו/או פנסיה מוקדמת.

הטבות לאחר פרישה – תכניות להפקדה מוגדרת

- תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית שלפיה הבנק משלם תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לו מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים. מחויבויות הבנק להפקיד בתכנית הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים.

הטבות אחרות לזמן ארוך לעובדים פעילים: מענקי יובל

- ההתחייבות נצברת לאורך התקופה המזכה בהטבה.
- לצורך חישוב ההתחייבות מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות.
- כל מרכיבי עלות ההטבה לתקופה, לרבות רווחים והפסדים אקטואריים, נזקפים מידי לרווח והפסד.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך)

זכויות עובדים (המשך)

היעדרויות מזכות בפיצוי – חופשה ומחלה

- ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדה על בסיס שוטף, ללא שימוש בשיעורי היוון ובהנחות אקטואריות.
- הבנק לא צבר התחייבות בגין ימי מחלה שינוצלו במהלך השירות השוטף.
- הפרשה לימי מחלה שלא ינוצלו עד ליום פרישת העובד מחושבת באופן אקטוארי לפי מפתח המרה שנקבע מראש. השינויים בכל תקופה נזקפים לרווח והפסד.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

- הבנק ככלל הכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי המניות שהוא העניק לעובדיו.
- מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה.
- מענקים התחייבותיים (לרבות מענקים המסולקים במזומן) נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה, וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק.

(1)(ב)2 המדיניות החשבונאית טרם יישום הכללים החדשים

- שיעור ההיוון של העתודות היה 4% בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.
- רווחים והפסדים אקטואריים נזקפו מידיית לדוח רווח והפסד.
- בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על תהליך הדיווח הכספי בנושא זכויות עובדים, התחייבות בגין תשלום פיצויי פיטורין מוצגת בסכום הגבוה מבין (1) סכום ההתחייבות המחושב על בסיס אקטוארי, המביא בחשבון את העלות הנוספת שתיגרם בגין מתן הטבות כאמור, לבין (2) סכום ההתחייבות המחושב כמכפלת השכר החודשי של העובד במספר שנות הוותק שלו, כנדרש בגילוי דעת 20 של לשכת רואי חשבון בישראל.
- למידע נוסף באשר למדיניות החשבונאית שיישם הבנק טרם יישום הכללים החדשים בנושא זכויות עובדים, ראה ביאור 1. (ה) 13 בדוחות הכספיים לשנת 2014.

דרישות גילוי בדוח לשנת 2015:

בדוחות הכספיים לשנת 2015 נכלל גילוי בדבר השפעת החוזר על תקופות השוואה לשנים 2013 ו-2014 המוצגות בדוח. כמו כן, ניתן גילוי על השפעת האימוץ לראשונה ליום 1 בינואר 2013 בשורה נפרדת בדוח על השינויים בהון ובביאור 28 על רווח כולל אחר מצטבר. שורה זו תבהיר בין היתר את ההשפעה המצטברת על העודפים ואת ההשפעה המצטברת שנרשמה ברווח כולל אחר מצטבר במסגרת "התאמות בגין הטבות לעובדים". בנוסף, נכלל גילוי בבאור 13 בדבר זכויות עובדים בהתאם למתכונת שנקבעה על ידי הפיקוח על הבנקים.

לצורך הצגת מספרי השוואה לשנים 2013 ו-2014 בנק רשאי משיקולים פרקטיים להשתמש בשיעורי התשואה בפועל בשנים אלה לצורך קביעת שיעורי התשואה החזויים. הבנק יישם את הכללים החדשים בדרך של יישום למפרע והציג מחדש את מספרי השוואה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2013 ואילך.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך)

זכויות עובדים (המשך)

ההשפעה המצטברת של האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ליום 1 בינואר 2013:

קיטון בעודפים בסך 2.0 מיליוני ש"ח, הכרה בקרן הון בסך של 11.0 מיליוני ש"ח נטו בגין הפסד אקטוארי, שנרשמה ברווח כולל אחר מצטבר במסגרת "התאמות בגין הטבות לעובדים", הנובעת מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראת השעה בהוראות הדיווח לציבור (4% לבין שיעורי ההיוון למועד זה של התחייבויות לעובדים צמודות למדד, שנקבעו על פי כללי החשבונאות בארה"ב. סך הקיטון בהון 13.0 מיליוני ש"ח.

לצורך חישוב דרישות הון בהתאם להוראות באזל 3 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, יתרת רווח או הפסד מצטבר בגין מדידות מחדש של התחייבויות נטו או נכסים נטו בגין הטבה מוגדרת לעובדים לא הובאה בחשבון באופן מיידי אלא כפופה להוראות מעבר, כך שהשפעתם נפרסת בשיעורים שווים של 20% החל מיום 1 בינואר 2014, 40% מיום 1 בינואר 2015, 60% מיום 1 בינואר 2016 ועד ליישום מלא החל מיום 1 בינואר 2018.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך)

זכויות עובדים (המשך)

השפעת הישום לראשונה של שינוי שיטת צבירת התחייבות לפנסיה והשפעת אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים:

ליום 31 בדצמבר 2013			ליום 31 בדצמבר 2014			
מבוקר			מבוקר			
בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים החדשים	בהתאם לכללים החדשים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים החדשים	בהתאם לכללים החדשים בנושא זכויות עובדים	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
76.0	13.0	89.0	74.6	21.0	95.6	נכסים אחרים
273.1	33.6	306.7	280.9	55.6	336.5	התחייבויות אחרות
509.0	(6.6)	502.4	609.4	(12.6)	596.8	עודפים
2.3	(14.0)	(11.7)	2.3	(22.0)	(19.7)	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
553.0	(20.6)	532.4	653.4	(34.6)	618.8	סך כל ההון

השפעת הישום לראשונה של הכללים החדשים לתקופה של:

שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014			
מבוקר			מבוקר			
בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים החדשים	בהתאם לכללים החדשים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים החדשים	בהתאם לכללים החדשים בנושא זכויות עובדים	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
134.0	2.0	136.0	144.6	9.0	153.6	<u>רווח והפסד</u>
57.5	(1.0)	56.5	62.4	(3.0)	59.4	משכורות והוצאות נלוות
106.5	(1.0)	105.5	100.4	(6.0)	94.4	הפרשה למסים על הרווח
104.93	(0.99)	103.94	98.92	(5.92)	93.00	רווח נקי
106.2	(4.0)	102.2	100.4	(14.0)	86.4	רווח בסיסי ומדולל למניה בשקלים
-	(5.0)	(5.0)	-	(13.0)	(13.0)	רווח (הפסד) כולל
-	2.0	2.0	-	5.0	5.0	רווח כולל אחר
(0.3)	(3.0)	(3.3)	-	(8.0)	(8.0)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות עובדים
						השפעת המס המתייחס
						רווח (הפסד) כולל אחר, לאחר מסים

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך):

(2) הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק יישם את תקן חשבונאות בינלאומי 38 בדבר נכסים בלתי מוחשיים (IAS 38), וכן הנחיות שנקבעו במסגרת SOP 98-1, בדבר "accounting for the cost computer software developed or obtained for internal use". לאור המורכבות החשבונאית בתהליך היוון עלויות תוכנה ולאור מהותיות סכומי עלויות התוכנה שהווננו, קבע הפיקוח על הבנקים הנחיות לחברת האם לאומי בנושא היוון עלויות תוכנה לפיהן, בין היתר, יוגדר סף מהותיות להיוון, שלא יפחת מ-750 אלפי ש"ח. כל פרויקט פיתוח תוכנה, אשר סך כל עלויות התוכנה שניתן להוון בגינו נמוכות מסף המהותיות שנקבע, ייקף כהוצאה בדוח רווח והפסד. בנוסף, קבע הפיקוח על הבנקים הנחיות נוספות המתחייבות להיבטים שונים בתהליך היוון עלויות התוכנה בבנק. הבנק יישם את ההנחיות כפי שנקבעו ללאומי וקבע סף מהותיות של 750 אלפי ש"ח לכל פרויקט פיתוח תוכנה, השלכות יישום ההנחיות נכללו ברבעון השני של שנת 2015 מכאן ולהבא מחוסר מהותיות והגדילו את הוצאות פחת והפחתות בסך של 2.6 מיליוני ש"ח.

(3) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב הנוגעים להבחנה בין התחייבויות והון

ביום 6 באוקטובר 2014 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב הנוגעים להבחנה בין התחייבויות והון. זאת, בהמשך למדיניות הפיקוח על הבנקים, לאמץ בנושאים מהותיים את מערך הדיווח הכספי שחל על בנקים בארה"ב. בהתאם להוראה, הבנק יישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא סיווג כהון או כהתחייבות של מכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים מורכבים. הבנק יישם, בין היתר, את כללי ההצגה, המדידה והגילוי, שנקבעו במסגרת הנושאים הבאים בקודיפיקציה:

• נושא 480, בדבר "הבחנה בין התחייבות והון";

• נושא 20-470, בדבר "חוב עם אפשרות להמרה ואפשרויות אחרות"; וכן

• נושא 30-505, בדבר "מניות באוצר".

בנוסף, ביישום ההבחנה בין התחייבויות והון, הבנק מתייחס להוראות הדיווח לציבור בנושא נגזרים משוכצים.

במקביל לפרסום החוזר כאמור, פרסם קובץ שאלות ותשובות בנושא, במסגרתו הובהר כי יש לסווג מכשירי חוב קיימים עם רכיב המרה מותנה למניות (אשר נכלל בהון עצמי רובד 1 לפי הוראות באזל II ולפי הוראות המעבר עונה על הגדרת מכשיר הון מורכב, או שנכלל כרכיב הון פיקוחי בהתאם להוראות באזל III) כהתחייבות שתימדד לפי עלות מופחתת, מבלי להפריד נגזר משוכץ. הבנק יישם כללים אלה החל מיום 1 בינואר 2015.

ליישום החוזר לא הייתה השפעה על הבנק.

(4) סיכון אשראי לפי ענפי משק

ביום 9 באפריל 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "סיכון אשראי לפני ענפי משק". החוזר מאמץ את הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה - 2011 שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בהתאם לחוזר התאים הבנק את הגילוי בדבר חשיפות האשראי לפי ענפי משק במטרה להתאים לשיטת הסיווג ולהגדרות החדשות בנוגע לענפים השונים.

הבנק יישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2015 בדרך של יישום למפרע. ליישום ההוראה לא הייתה השפעה מהותית.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים (המשך):

(5) קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים

ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם קובץ שאלות ותשובות מעודכן בנושא יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בקובץ השאלות והתשובות הובהרו הדרישות לקביעת הרף לצורך ביצוע בחינה פרטנית לירידת ערך וכן הובהר כי לא ניתן לשנות את אופן בחינת ההפרשה להפסדי אשראי בגין חוב מסוים, למעט במצב של ארגון מחדש של חוב בעייתי. בנוסף, נקבעו הכללים לביצוע מחיקה חשבונאית של בגין חוב בעייתי בארגון מחדש שכשל. השפעת היישום לראשונה של ההנחיות שנקבעו בקובץ השאלות והתשובות המעודכן הסתכמה בגידול של 2.5 מיליוני ש"ח בהוצאות להפסדי אשראי ברבעון השלישי של שנת 2015. מנגד קטנה יתרת ההפרשה להפסדי אשראי שנרשמה ברבעון השלישי של שנת 2015 בסך של 7.9 מיליוני ש"ח לאור רישום מחיקות חשבונאיות בגין חובות ששונה להם בעבר מסלול בחינת ההפרשות.

ה. מדיניות חשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים

1. מטבע חוץ והצמדה

א. עסקאות במטבע חוץ -

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבע הפעילות של הבנק לפי שער החליפין, אשר פורסם על ידי בנק ישראל, שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ בתאריך הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הסעיפים הכספיים הינו ההפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהיא מתואמת לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה, לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין בסוף השנה.

נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן.

הפרשי שער נובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד.

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

	שיעור השינוי בשנת			31 בדצמבר		שער החליפין של הדולר של ארה"ב מדד המחירים לצרכן - נקודות
	2013	2014	2015	2013	2014	
	%	%	%	שקל חדש	שקל חדש	שקל חדש
	(7.02)	12.0	0.3	3,471	3,889	3,902
לחודש נובמבר	1.9	(0.1)	(0.9)	100.2	100.1	99.2
לחודש דצמבר	1.8	(0.2)	(1.0)	100.3	100.1	99.1

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. חברת בת

החברה להשקעות של בנק ערבי ישראלי בע"מ הייתה חברת נכסים בבעלות מלאה של הבנק. לחברה הנ"ל היו זכויות שכירות לנכסים המושכרים לבנק. אי לכך נכללו דוחותיה הכספיים של החברה הנ"ל במסגרת הדוח הכספי של הבנק באיחוד מלא בספרי הבנק.

3. בסיס ההכרה בהכנסות והוצאות

א. הכנסות והוצאות ריבית נכללות על בסיס צבירה, למעט המפורט להלן:

ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנוותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה, עד להסרת הספק.

ב. הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים (כגון: מפעילות בניירות ערך ומכשירים נגזרים, מכרטיסי אשראי, ניהול חשבון, טיפול באשראי, הפרשי המרה ופעילות סחר חוץ) הוכרו ברווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן.

ג. הכנסות והוצאות אחרות – הוכרו על בסיס צבירה.

4. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, החל מ- 1 בינואר 2011, את תקן חשבונאות אמריקאי בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור בעמדות ובהנחיות הפיקוח על הבנקים. בנוסף, החל מאותו מועד יישם הבנק את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא טיפול בחובות בעייתיים.

כמן כן, החל מיום 1 בינואר 2013 יישם הבנק את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגלוי על איכות האשראי של חובות ועל הפרשה להפסד אשראי. בנוסף, בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015, יישם הבנק מיום 31 בדצמבר 2014 את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנוגע לחישוב הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי שאינו לדיור ובפרט בנוגע לאשראי לאנשים פרטיים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות

ההוראה יושמה לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, איגרות חוב, אשראי לציבור וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. יתרת החוב הרשומה מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה, או שהוכרה בעבר ולאחר מכן בוטלה. יובהר כי לפני 1 בינואר 2011 הבנק יישם כללים שונים לפיהם יתרת החוב בספרי הבנק כללה את מרכיב הריבית שנצברה לפני שהחוב סווג כחוב בעייתי שאינו נושא הכנסה.

לאור זאת, יתרות אשראי שהוצגו בתקופות שלפני תקופת יישום ההוראה לראשונה אינן ברות השוואה ליתרות האשראי המדווחות לאחר תחילת יישומה. לגבי יתרות חוב אחרות, לגביהן קיימים כללים ספציפיים בנושא מדידה והכרה של הפרשה לירידת ערך (כגון: איגרות חוב) הבנק ממשיך ליישם את אותם כללי מדידה (ראה באור 1(ה7)).

זיהוי וסיווג חובות פגומים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק סיווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. חוב מסווג כפגום כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכישר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה חוב מסווג כחוב פגום כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גבייה. לצורך כך הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. חובות (לרבות איגרות חוב ונכסים אחרים) נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הריבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 365 ימים.

החל ממועד הסיווג כפגום החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית (חוב כאמור ייקרא "חוב שאינו מבצע").

כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד משני המצבים הבאים:

1. אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).

2. כאשר החייב נעשה מובטח היטב ונמצא בהליכי גבייה.

כללי החזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

החזרה של חוב פגום למצב פגום וצובר

חוב אשר עבר פורמאלית ארגון מחדש, כך שלאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב ייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב שצובר הכנסות ריבית, בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית ומתועדת היטב של מצבו הפיננסי של החייב ותחזית הפירעון לפי התנאים החדשים. הערכה מבוססת על ביצועי הפירעון הרציפים ההיסטוריים של החייב בתשלומי מזומן ושווה מזומן למשך תקופה סבירה הנמשכת לפחות שישה חודשים ורק לאחר שהתקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

מדיניות הסדרי חוב וטיפול בחוב בעייתי בארגון מחדש

במטרה לשפר ניהול האשראי וגבייתו, וכן במטרה למנוע מצבי כשל או תפיסת הנכסים המשועבדים, הבנק קבע ויישם מדיניות לביצוע הסדרי חוב בעייתיים וביצוע שינוי תנאי חובות שלא זוהו כבעייתיים. שיטות לשינוי בתנאי החובות עשויות לכלול, בין היתר, דחיית מועדי תשלומים, הפחתת שיעורי ריבית או סכומי התשלומים התקופתיים, שינוי תנאי החוב במטרה להתאימם למבנה המימון של הלווה, איחוד חובות הלווה, העברת חובות ללווים אחרים תחת קבוצת לוויים בשליטה משותפת, בחינה מחודשת של האמות המידה הפיננסיות המוטלות על הלווה ועוד.

מדיניות הבנק התבססה על קריטריונים אשר מאפשרים להנהלת הבנק להפעיל שיקול דעת האם הפירעון של החוב צפוי והיא מיושמת רק אם הלווה הוכיח את יכולתו ורצונו לפרוע חוב והוא צפוי לעמוד בתנאים של ההסדר החדש.

חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק ביצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם:

(1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו- (2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר. בין היתר, הבנק בחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בכשל, לרבות כאשר חוב אחר כלשהו של הלווה הינו בכשל;
- לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
- החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי; וכן
- ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק הסיק כי במסגרת ההסדר הוענק לחייב ויתור, גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית, אם מתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה בהתאם לתנאים החוזיים);
- שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
- לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

בנוסף, הבנק לא סיווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שתנאיהם שונו בארגון מחדש של חוב בעייתי, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי. לאור העובדה שהחוב שלגביו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי לא ייפרע בהתאם לתנאים החוזיים המקוריים שלו, החוב ממשיך להיות מסווג כחוב פגום גם לאחר שהחייב חוזר למסלול פירעון בהתאם לתנאים החדשים. למרות האמור לעיל, לגבי החובות שנבחנו על בסיס קבוצתי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי אשר כשל, נבחן הצורך במחיקה חשבונאית מיידי. בכל מקרה, לגבי חובות כאמור מבוצעת מחיקה חשבונאית לא יאחר מהמועד שבו החוב הופך לחוב בפיגור של 60 ימים או יותר.

הפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ מאזניים כחשבון התחייבותי נפרד (כגון: התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות).

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

הבחינה כאמור של החובות לצורך קביעת ההפרשה והטיפול בחוב יושמה באופן עקבי לגבי כל החובות בהתאם לרף הכמותי ומדיניות ניהול האשראי של הבנק ולא מבוצעים מעברים בין המסלול הבחינה הפרטנית לבין המסלול לבחינה על בסיס קבוצתי במשך חיי החוב אלא אם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי כאמור לעיל.

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

הבנק בחר לזהות לצורך בחינה פרטנית לקוחות שסך יתרתם החוזית הינה מעל 1.0 מיליוני ש"ח. (עד לסוף יוני 2014 הזיהוי לצורך בחינה פרטנית בוצע לחובות בגינם קיימת לפחות יתרת חוב חוזית אחת מעל 0.5 מיליוני ש"ח). הפרשה פרטנית להפסדי אשראי מוכרת לגבי כל חוב שנבחן על בסיס פרטני ואשר סווג כפגום. כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי הוערכה בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של החוב. כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר הבנק קובע שצפויה תפיסת נכס, ההפרשה הפרטנית מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו חוב, לאחר הפעלת מקדמים זהירים ועקביים שמשקפים, בין היתר, את התנודתיות בשווי ההוגן של הביטחון, את הזמן שיעבור עד למועד המימוש בפועל ואת העלויות הצפויות במכירת הביטחון.

לעניין זה הבנק מגדיר חוב כחוב מותנה בביטחון כאשר פירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהביטחון המשועבד לטובת הבנק או כאשר הבנק צפוי להיפרע מהנכס שמוחזק על ידי הלווה, גם אם לא קיים שיעבוד ספציפי על הנכס, והכל כאשר אין ללווה מקורות החזר מהותיים זמינים ומהימנים אחרים.

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי - חושבה כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות המוערכים על בסיס קבוצתי חושבה בהתאם לכללים שנקבעו ב- FAS 5 (ASC 450), טיפול חשבונאי בתלויות ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של 5 שנים שהסתיימו במועד הדיווח. בנוסף לחישוב טווח שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים כאמור, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק התחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפניור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, הבנק גיבש שיטת מדידה של ההפרשה הקבוצתית אשר הביאה בחשבון הן את שיעור הפסדי העבר והן את ההתאמות בגין הגורמים הסביבתיים הרלוונטיים. בנוגע לאשראי לאנשים פרטיים שיעור ההתאמה בגין הגורמים הסביבתיים לא פחת מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי בכל מועד הדיווח בהתייחס לממוצע שיעורי הפסד בטווח השנים. מהאמור הוחרג אשראי הנובע מחייבים בכרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

החל מיום 1 בינואר 2011 הבנק אינו נדרש להחזיק הפרשה כללית, נוספת ומיוחדת לחובות מסופקים, אולם המשך לחשב את ההפרשה הנוספת ובדק כבכל מקרה סכום יתרת ההפרשה הקבוצתית בתום כל תקופת דיווח לא פחת מסכום יתרת ההפרשה הכללית והנוספת שהיו מחושבות לאותו מועד, ברוטו ממס.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהתאם לכך, עדכן הבנק את אופן החישוב של מדידת שיעור הפסדי האשראי כך שמקדם ההפרשה הקבוצתית בגין כל קבוצת חובות חושב בהתבסס על שיעור ממוצע של הפסדי העבר בטווח של 5 השנים האחרונות, בתוספת התאמה בגין גורמים סביבתיים המשקפת, בין היתר, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי בענף, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעת השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

כמו כן, בהתאם לחוזר נקבע כי בקביעת הפרשה להפסדי אשראי לאנשים פרטיים על התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי לוודא כי שיעור ההתאמות בגין גורמים סביבתיים רלוונטיים לסיכויי הגבייה, לא יפחת מ- 0.75 מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים באותו מועד בהתייחס לממוצע שיעורי ההפסד בטווח השנים. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

אשראי חוץ מאזני

ההפרשה הנדרשת בהתייחס למכשירי האשראי החוץ מאזניים מוערכת בהתאם לכללים שנקבעו ב- FAS 5 (ASC 450). ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי עבור מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

בנוסף, הבנק בחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור התבססה על שיקול הדעת של ההנהלה אשר התחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי ובשיטות ההערכה שישומו על ידי הבנק לקביעת ההפרשה.

מחיקה חשבונאית

הבנק מחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרו כנס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). לגבי חוב שגבייתו מותנית בביטחון הבנק ביצע באופן מיידי מחיקה חשבונאית כנגד יתרת ההפרשה להפסדי אשראי של החלק של היתרה הרשומה של החוב העודף על השווי ההוגן של הביטחון. לגבי החובות המוערכים על בסיס קבוצתי, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל פרמטרים אחרים של בעייתיות. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק. למרות האמור לעיל, לגבי חובות אשר נבחנו באופן קבוצתי וסווגו כפגומים בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי נבחן הצורך במחיקה המיידית. בכל אופן, חובות כאמור נמחקים חשבונאית לא יאוחר מהמועד שבו החוב הפך להיות בפיגור של 60 ימים או יותר, ביחס לתנאי הארגון מחדש.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום, הגדיר הבנק את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק ביטל את כל הכנסות הריבית שנצברו והוכרו כהכנסה ברווח והפסד אך טרם נגבו. החוב המשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאליית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה ביאור 1 (ה3)א).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

לגבי חובות שנבחנו ומפורשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית. חובות אלה כפופים לשיטות הערכה של הפרשה להפסדי אשראי שמבטיחות שהרווח של הבנק אינו מוטה כלפי מעלה. עמלות בגין איחור על חובות אלה נכללות כהכנסה במועד שבו נוצרה לבנק הזכות לקבלן מהלקוח, ובלבד שהגביה מובטחת באופן סביר.

הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות אשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי לאימוץ עדכון תקינה חשבונאית ASU 2010-20

הבנק יישם את הוראות חוזר המפקח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות אשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי לאימוץ עדכון תקינה חשבונאית ASU 2010-20, אשר דורש גילוי רחב יותר לגבי יתרות חובות, תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, רכישות ומכירות מהותיות כלשהן של חובות במהלך תקופת הדיווח וגילויים בנוגע לאיכות האשראי.

5. ניירות ערך

הבנק השקיע באגרות חוב זמינות למכירה. אגרות אלו נכללות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן לא נכללים בדוח רווח והפסד ודווחו נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. הכנסות מצבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני נזקפו לדוח רווח והפסד. עלות אגרות החוב שמומשו חושבה על בסיס ממוצע משוקלל.

6. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

החל מיום 1 בינואר 2011 הבנק יישם את הכללים שנקבעו ב-FAS 157 (ASC 820-10) אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות וקביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, החל מיום 1 בינואר 2012, יישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן, המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בעדכון תקינה חשבונאית ASU 2011-04 בנושא מדידת שווי הוגן (ASC 820): תיקונים להשגת מדידת שווי הוגן ודרישות גילוי אחידות ב-U.S. GAAP וב-IFRS.

שווי הוגן מוגדר כמחיר אשר היה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. בין היתר, התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק. FAS 157 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה בהתבסס על השאלה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי הוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים, אשר לבנק יש יכולת לגשת אליהם במועד המדידה.
- נתוני רמה 2: נתונים הנצפים עבור הנכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או התחייבות.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שקל מידע שוק נצפה ורלוונטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משוים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר הבנק קבע את הנזילות של שווקים ואת הרלוונטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

לצורך מדידת שווי הוגן, לא מיושמת הנחת היסוד "בשימוש" (in-use) לגבי מכשירים פיננסיים. עם זאת, בתנאים מסוימים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות המוחזקים והמנוהלים במסגרת פורטפוליו נמדדים לפי שווי הוגן תוך שימוש במחיר שהיה מתקבל או משולם אילו פוזיציה נטו בקבוצות של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כאמור הייתה נמכרת או מועברת.

בנוסף, מדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נעשית ללא הבאה בחשבון של פקטור גודל ההחזקה (blockage factor) הן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי נתוני רמה 1 והן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי רמות 2 או 3, למעט מצבים בהם פרמיה או ניכיון היו מובאים בחשבון במדידת שווי הוגן על ידי משתתפים בשוק בהיעדר נתוני רמה 1.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר נייר הערך, הערכה מבוצעת לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. במקרים אלו השווי ההוגן של השקעת הבנק בניירות ערך הינו מכפלה של מספר היחידות באותו מחיר שוק מצוטט. המחיר המצוטט המשמש לקביעת שווי הוגן אינו מותאם בשל גודל הפוזיציה של הבנק יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

מכשירים פיננסיים נוספים שאינם נגזרים

לרוב המכשירים הפיננסיים בקטגוריה זו (כגון: אשראי לציבור, פיקדונות הציבור ופיקדונות בבנקים, כתבי התחייבות נדחים ומלוות שאינם סחירים) לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות. כמו כן, במקרים מסוימים, לצורך מדידת שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות לא סחירות, הבנק יישם הנחיות שנקבעו ב- ASU 2009-05, מדידת התחייבויות לפי שווי הוגן. בפרט, הבנק העריך את שוויים ההוגן תוך שימוש במחירים מצוטטים של התחייבויות (או של התחייבויות דומות) אשר נסחרות כנכסים.

פריטים המסווגים בהון

בעקבות למדידת שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות, נמדד השווי ההוגן של הפריטים המסווגים בהון תוך שימוש במחירים מצוטטים של הפריטים כאמור (או של מכשירים דומים) אשר נסחרים כנכסים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

FAS 157 (ASC 820) דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד. הבנק העריך את סיכון האשראי באופן המפורט להלן:

- כאשר בגין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק הניח כי סיכון האשראי הגלום הינו אפס ולא ביצע התאמות לשווי הוגן בגין איכות האשראי של הצד הנגדי.
  - כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי הינה מהותית, הבנק ביצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקאות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק חישב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים (כגון: אומדנים לשיעורי כשל צפויים ושיעורי הפסדי אשראי בעת כשל).
  - כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי אינה מהותית, הבנק ביצע את חישוב ההתאמה כאמור על בסיס קבוצתי, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי לפי קבוצות של צדדים נגדיים דומים, למשל בהתבסס על דירוגים פנימיים.
- בנוסף, הבנק ביצע בדיקת סבירות לתוצאות המתקבלות בהערכה הפנימית ביחס לשינויים במרווחים בשוק, וביצע את ההתאמות המתחייבות, לפי העניין.
- להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 17, "יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים".

7. ירידת ערך נכסים פיננסיים

ניירות ערך

הבנק בחן בכל תקופת דיווח האם ירידה בשוויים ההוגן של ניירות ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה הינה בעלת אופי אחר מזמני.

הבנק הכיר בתקופת הדיווח בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, לכל הפחות, בגין ירידת ערך של כל נייר המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו;
- נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר;
- איגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוגה במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג במועד פרסום הדוח לתקופה זו;
- איגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית;
- איגרת חוב שלגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר;

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

• נייר ערך, אשר השווי ההוגן שלו נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי, ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 35% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת). לעיין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות ומוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים, אשר מוכיח ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים, כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ שבוצע על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של המנפיק.

בנוסף, הבחינה בנושא קיום ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני מתבססת על השיקולים הבאים:

• שיעור ירידת הערך ביחס לעלות נייר הערך (לגבי איגרות חוב - לעלות המופחתת);

• משך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו;

• שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו;

• הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק את נייר הערך עד להשבה החזויה של מלוא העלות;

• הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך;

• הערכת כושר ההחזר ודירוג;

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשווי ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. ההפסד המצטבר, המתייחס לנייר ערך המסווג כזמין למכירה, שנזקק בעבר לסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר, מועבר לרווח והפסד כאשר מתקיימת בגינו ירידת ערך שאינה בעלת אופי אחר מזמני. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד (בסיס עלות חדש).

8. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק יישם את הכללים שנקבעו בחוזר המפקח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012 אשר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בנושא קיזוז נכסים והתחייבויות. התיקונים המפורטים בחוזר זה נועדו להתאים את סעיף 15א בהוראות הדיווח לציבור לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. בהתאם להוראות, הבנק קיזוז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ויציג במאזן את יתרם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

• בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;

• קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;

• גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (determinable amounts).

הבנק קיזוז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ומציג במאזן סכום נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישנו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות הבנק בגין אותן ההתחייבויות, לקיזוז. כמו כן, הבנק קיזוז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

9. בניינים וציוד

א. הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מצטברים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כמו כן, בהתאם להוראות הדיווח לציבור הבנק מסווג בסעיף בניינים וציוד את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהווננו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע. רווח או הפסד מגרעת פריט רכוש קבוע נקבעים לפי השוואת התמורה מגרעת הנכס לערכו בספרים, ומוכרים נטו, בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

ב. עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

ג. פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס בניכוי ערך השייר של הנכס.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע. קרקעות אינן מופחתות.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

האומדנים בנושא שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

10. נכסים בלתי מוחשיים

עלויות תוכנה

תוכנה אשר נרכשה על ידי הבנק נמדדה לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות הקשורות לפיתוח תוכנה או התאמתה לצורך שימוש עצמי מהוונות אם ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויות הטבות כלכליות עתידיות; ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. העלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי בגין פעילויות הפיתוח כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח ועלויות מחקר נזקפה לרווח והפסד עם התהוותן. בתקופות עוקבות עלויות פיתוח שהווננו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. יתר העלויות, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפחתה

הפחתה היא הקצאה שיטתית של הסכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של נכס, בניכוי ערך השייר שלו. הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של נכסים בלתי מוחשיים, לרבות נכסי התוכנה, החל מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

11. חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושא הבנק באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים ומוכרת התחייבות בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימאליים העתידיים. יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים במאזן של הבנק. בחכירה של קרקע ומבנים, מרכיבי הקרקע והמבנים נבדלים בנפרד לצרכי סיווג החכירות, כאשר שיקול משמעותי בסיווג מרכיב הקרקע הינו העובדה כי קרקע בדרך כלל בעלת אורך חיים בלתי מוגדר.

תשלומי חכירה

תשלומים במסגרת חכירה תפעולית, למעט דמי חכירה מותנים, נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה. תשלומי חכירה מינימאליים המשתלמים במסגרת חכירה תפעולית, נזקפים עם התהוותם לרווח והפסד. תשלומי חכירה מינימאליים, המשתלמים במסגרת חכירה מימונית, נחלקים בין הוצאות המימון לבין הפחתת יתרת ההתחייבות. הוצאת המימון מוקצית לכל תקופה מתקופת החכירה, כך שמתקבל שיעור ריבית תקופתית קבוע על היתרה הנותרת של ההתחייבות. תשלומי החכירה המינימאליים מתעדכנים, בגין דמי חכירה מותנים, כאשר ההתניה מתבררת.

קביעה אם הסדר מכיל חכירה

בתחילת ההסדר או בעת בחינתו מחדש, הבנק קובע אם הסדר הוא חכירה או אם הוא מכיל חכירה. הסדר הוא חכירה או מכיל חכירה אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

- קיום ההסדר תלוי בשימוש בנכס או בנכסים ספציפיים; וכן
- ההסדר מכיל זכות לשימוש בנכס.

תשלומים ותמורה אחרת שנדרשים לפי ההסדר מופרדים בתחילת ההסדר או בעת הבחינה מחדש לתשלומים עבור החכירה ולרכיבים אחרים על בסיס השווי ההוגן היחסי שלהם.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

12. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

קביעת יחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים ובקבוצות אחרות ("יחידה מניבת מזומנים").

נכסי מטה הבנק:

נכסי מטה הבנק אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים ומשרתים יותר מיחידה מניבת מזומנים אחת. חלק מנכסי המטה מוקצים ליחידות מניבות מזומנים על בסיס סביר ועקבי ונבחנים לירידת ערך כחלק מבחינת ירידת ערך בגין יחידות מניבות המזומנים להן הם מוקצים.

נכסי מטה אחרים, אותם לא ניתן להקצות באופן סביר ועקבי ליחידות מניבות מזומנים, מוקצים לקבוצת יחידות מניבות מזומנים במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת ערך בנכס השייך למטה החברה או כאשר קיימים סממנים לירידת ערך בקבוצת היחידות מניבות המזומנים. במקרה זה, נקבע סכום בר השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.

הכרה בהפסד מירידת ערך:

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים אליה הנכס משתייך עולה על הסכום בר השבה, ונזקקים לרווח והפסד. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

ביטול הפסד מירידת ערך:

הפסדים מירידת ערך שהוכרו בתקופות קודמות (למעט הפסד מירידת ערך מוניטין שאינו מבוטל) נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר השבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת הערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך (ראה באור 5).

ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב:

בנוסף לסממנים לבחינת קיום ירידת ערך שנקבעו ב- IAS 36, ירידת ערך נכסים, בחינת קיום ירידת ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב תתבצע גם בהתקיים הסממנים שצוינו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב:

SOP 98-1: Accounting For The Costs Of Computer Software Developed Or Obtained For Internal Use (ASC 350-40)

- (1) לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים.
  - (2) חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה.
  - (3) בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה.
  - (4) העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש.
  - (5) לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.
- באם מתקיים סימן אחד או יותר מהסימנים שצוינו לעיל, נדרש לבחון ירידת ערך בהתאם לכללים שנקבעו ב- IAS 36, ירידת ערך נכסים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

13. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות לגבי תביעות אשר בהתאם להערכת הנהלת הבנק המתבססת על הערכות היועצים המשפטיים, לא תדחינה או תתבטלנה, וזאת למרות שהתביעות הנ"ל מוכחות על ידי הבנק. בנוסף קיימים הליכים משפטיים שבשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהם ומהטעם האמור לא בוצעה בגינם הפרשה.

התביעות שהוגשו כנגד הבנק מסווגות לשלוש קבוצות, בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכונים, כמפורט להלן:

1. סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70% בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות בדוחות הכספיים.
2. סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים אלא רק ניתן גילוי.
3. סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ונערכת בגינה הפרשה בגובה הסכום שנדרש להשיב.

במקרים נדירים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית ולכן לא בוצעה הפרשה.

בביאור 16 ניתנו פרטים בדבר סכום החשיפה הנוספת בשל כל התביעות התלויות אשר אפשרות התממשותן אינה קלושה וכן ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים כנגד הבנק.

14. מסים על ההכנסה

מסים על הכנסה כוללים מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד אלא אם נזקפו ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר מוכרים ישירות בהון.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות. ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים.

המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הבנק צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם, או במידה שקיימות הזדמנויות לתכנון מס. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות יתמשו, הם מופחתים.

לצורך הקביעה כי ניתן להכיר בנכס מס נדחה, הבנק מביא בחשבון את כל הראיות הזמינות - הן הראיות החיוביות, התומכות בהכרה בנכס מס נדחה והן הראיות השליליות השוללות הכרה בנכס מס נדחה.

במידה ואין זה צפוי שלבנק תהיה הכנסה חייבת מספיקה ו/או לא קיימות לבנק הזדמנויות לתכנון מס, נכסי מסים נדחים נטו לא יעלו על סכום הפרשים זמניים החייבים במס.

קיזוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הבנק קיזז נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיזוז של נכסים והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס בגין אותה ישות נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים מיושבים בו זמנית.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק הכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המכסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת "FASB Interpretation no. 48 - Accounting for uncertainty in income Taxes".

15. רווח למניה

הבנק מציג נתוני רווח למניה ומדולל בסיסי לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי והמדולל למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

16. מגזרי פעילות

מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר מתקיימים בו שלושת התנאים הבאים:

- א. עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהם הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
  - ב. תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
  - ג. קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
- בסיס הפילוח למגזרי פעילות נשען על "גישת ההנהלה", דהיינו נקודת המוצא היא הפילוח המגזרי המשמש לדיווח הפנימי להנהלה, על פיו מתקבלות ההחלטות התפעוליות השוטפות והתחזיות לגבי הביצועים בעתיד.
- חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשיוך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"סכומים שלא הוקצו והתאמות". פרטים נוספים ראה בבאור 27.

17. גילויים בהקשר לצד קשור

IAS 24, גילויים בהקשר לצד קשור, קובע את דרישות הגילוי שעל ישות לתת על יחסיה עם צד קשור וכן על עסקאות ויתרות שטרם נפרעו עם צד קשור.

בנוסף, נדרש מתן גילוי על תגמול לאנשי מפתח ניהוליים. אנשי מפתח ניהוליים מוגדרים כאנשים שיש להם סמכות ואחריות לתכנון פעילות הישות, להכוונה ושליטה עליה במישורין או בעקיפין, לרבות דירקטור כלשהו (פעיל או לא פעיל) של ישות ז.

18. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק יישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לצורך טיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה. נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זקף הבנק את ההפרש בין השווי הוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

נטילת התחייבות או ויתור

הבנק גרע את ההתחייבות מהדוחות הכספיים לפי שווי הוגן במועד הסילוק. ההפרש בין הערך בספרים של ההתחייבות לבין שווי הוגן במועד הסילוק נזקף כרווח או כהפסד. במקרה של נטילת התחייבות ההפרש בין השווי הוגן של ההתחייבות במועד הסילוק לבין סכום התמורה שנקבעה נזקף להון. במקרה של ויתור השווי הוגן של ההתחייבות שנמחלה נזקף להון.

שיפוי

שיפוי הישות על ידי בעל השליטה בה בגין הוצאה או חלק מהוצאה יזקף להון.

הלואות, לרבות פיקדונות

במועד ההכרה לראשונה, ההלוואה שניתנה לבעל השליטה או פיקדון שהתקבל מבעל השליטה, מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק לפי שוויים הוגן כנכס או כהתחייבות, לפי העניין. ההפרש בין סכום ההלוואה שניתנה או פיקדון שהתקבל לבין שוויים הוגן במועד ההכרה לראשונה נזקף להון.

בתקופות הדיווח שלאחר מועד ההכרה לראשונה ההלוואה או הפיקדון כאמור מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק בעלותם המופחתת תוך יישום שיטת הריבית האפקטיבית, למעט מקרים בהם בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים הם מוצגים בשווי הוגן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

19. פיקדונות הציבור המנוהלים בלאומי

חלק מפיקדונות הציבור לזמן קצוב המשווקים ללקוחות מופקדים גב אל גב לתקופות זהות בבנק לאומי- החברה האם ומוצגים במאזן בסעיף פיקדונות בבנקים (ראה באורים 2 ו-7).

ההכנסה בגין הריבית המתקבלת מפיקדונות הבנקים וההוצאה בגין הריבית המשולמת על פקדונות אלו נכללות בהכנסות ריבית נטו.

20. הוראה בנושא מתכונת דוח רווח והפסד לתאגיד בנקאי ואימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית

החל מיום 1 בינואר 2014, הבנק מיישם את ההנחיות שנקבעו בחוזר הפיקוח על הבנקים בנושא אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית (ASC 310-20), אשר, בין היתר, קובע כללים לטיפול בעמלות יצירת אשראי, התחייבויות למתן אשראי, שינוי בתנאי חוב ועמלות פירעון מוקדם.

עמלות ליצירת אשראי

עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, לא מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי הלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת התאמת תשואה ומדווחות כחלק מהכנסות ריבית.

עמלות הקצאת אשראי

עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן האשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה, אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי הלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה, הבנק הניח כי הסבירות למימוש המחויבות אינה קלושה.

שינוי בתנאי חוב

במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בחן הבנק אם תנאי הלוואה שונו באופן מהותי. בהתאם לכך בחן הבנק האם הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בהתאם לתנאים החדשים של הלוואה שונה לפחות ב- 10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים שנותרו בהתאם לתנאים הנוכחיים (בתוספת עמלת פירעון מוקדם) או האם מדובר בשינוי מטבע של הלוואה. במקרים כאמור, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל.

עמלות פירעון מוקדם

עמלות פירעון מוקדם שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לפני 1 בינואר 2014 ושטרם הופחתו, מוכרות על פני תקופה של שלוש שנים או התקופה הנותרת של הלוואה, לפי הקצר מביניהם.

עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לאחר 1 בינואר 2014 מוכרות מיידי במסגרת הכנסות ריבית.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 2 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח		
159.8	141.1	מזומנים ופיקדונות בבנק ישראל
1,802.1	2,174.7	פיקדונות בבנקים מסחריים
1,961.9	2,315.8	סך הכל
		מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ובבנק ישראל,
228.7	200.9	לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

באור 3 - ניירות ערך

31 בדצמבר 2015					א.
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווח כולל אחר מצטבר (ב)		מיליוני ש"ח	
		הפסדים	שווי הוגן (א)		
סכומים מדווחים					
9.9	10.0	(0.1)	9.9	-	אגרות חוב זמינות למכירה: של ממשלת ישראל

31 בדצמבר 2014					אגרות חוב זמינות למכירה: של ממשלת ישראל
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווח כולל אחר מצטבר (ב)		מיליוני ש"ח	
		הפסדים	שווי הוגן (א)		
סכומים מדווחים					
407.1	403.3	(0.5)	407.1	4.3	

(א) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
(ב) כלול בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 3 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2015			
פחות מ-12 חודשים			
הפסדים שטרם מומשו			
שווי הוגן	0-20%	20-40%	סה"כ
סכומים מדווחים			
מיליוני ש"ח			
9.9	0.1	-	0.1

אגרות חוב זמינות למכירה:

של ממשלת ישראל

31 בדצמבר 2014			
פחות מ-12 חודשים			
הפסדים שטרם מומשו			
שווי הוגן	0-20%	20-40%	סה"כ
סכומים מדווחים			
מיליוני ש"ח			
55.6	0.5	-	0.5

אגרות חוב זמינות למכירה:

של ממשלת ישראל

הערה: בדבר שיעבודים ראה באור 12. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב - ראה באורים 19 ו-20.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי במיליוני ש"ח

**א. חובות (א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים
הפרשה להפסדי אשראי**

31 בדצמבר 2015 (ב)			
הפרשה להפסדי אשראי			
אשראי לציבור			
סך הכל	פרטי	מסחרי	
70.6	40.5	30.1	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה
31.9	17.0	14.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(55.7)	(35.1)	(20.6)	מחיקות חשבונאיות
30.0	20.4	9.6	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(25.7)	(14.7)	(11.0)	מחיקות חשבונאיות נטו
76.8	42.8	34.0	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה (*)
3.8	0.9	2.9	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
31 בדצמבר 2014			
הפרשה להפסדי אשראי			
אשראי לציבור			
סך הכל	פרטי	מסחרי	
61.3	31.8	29.5	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה
17.2	14.0	3.2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(39.5)	(26.7)	(12.8)	מחיקות חשבונאיות
31.6	21.4	10.2	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(7.9)	(5.3)	(2.6)	מחיקות חשבונאיות נטו
70.6	40.5	30.1	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה (*)
2.9	0.8	2.1	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
31 בדצמבר 2013			
הפרשה להפסדי אשראי			
אשראי לציבור			
סך הכל	פרטי	מסחרי	
56.5	27.5	29.0	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה
8.7	8.0	0.7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(34.0)	(22.8)	(11.2)	מחיקות חשבונאיות
30.1	19.1	11.0	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(3.9)	(3.7)	(0.2)	מחיקות חשבונאיות נטו
61.3	31.8	29.5	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה (*)
2.7	0.7	2.0	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

(ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים ראה ביאור 1 ד(5).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
במיליוני ש"ח

א. חובות (א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)
הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות (א), ועל החובות (א) בגינם היא חושבה:

31 בדצמבר 2015				
סך הכל	בנקים	סך הכל	אשראי לציבור	
			פרטי	מסחרי
3,284.6	2,174.7	1,109.9	8.8	1,101.1
4,472.7	-	4,472.7	3,157.7	1,315.0
7,757.3	2,174.7	5,582.6	3,166.5	2,416.1
9.9	-	9.9	0.4	9.5
63.1	-	63.1	41.5	21.6
73.0	-	73.0	41.9	31.1

יִתְרַת חוֹב רְשׁוּמָה שֶׁל חוֹבוֹת (א)
שנבדקו על בסיס פרטי
שנבדקו על בסיס קבוצתי
סך הכל חובות (א)
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות (א)
שנבדקו על בסיס פרטי
שנבדקו על בסיס קבוצתי
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2014				
סך הכל	בנקים	סך הכל	אשראי לציבור	
			פרטי	מסחרי
2,896.9	1,802.1	1,094.8	17.9	1,076.9
4,037.7	-	4,037.7	2,852.4	1,185.3
6,934.6	1,802.1	5,132.5	2,870.3	2,262.2
23.7	-	23.7	4.9	18.8
44.0	-	44.0	34.8	9.2
67.7	-	67.7	39.7	28.0

יִתְרַת חוֹב רְשׁוּמָה שֶׁל חוֹבוֹת (א)
שנבדקו על בסיס פרטי
שנבדקו על בסיס קבוצתי
סך הכל חובות (א)
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות (א)
שנבדקו על בסיס פרטי
שנבדקו על בסיס קבוצתי
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
(ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים ראה ביאור 1 ד(5).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך) במיליוני ש"ח

ב. חובות (א)

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2015						פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
חובות לא פגומים -מידע נוסף (ו)		סך הכל	בעייתיים (ב)		לא בעייתיים	
בפיגור של 90 ימים או יותר (ד)	בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים (ה)		לא פגומים (ג)	לא פגומים		
6.4	2.2	514.4	6.7	5.8	501.9	בינוי ונדל"ן-בינוי
1.2	-	182.6	0.1	-	182.5	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
-	-	14.2	-	-	14.2	שרותים פיננסיים
9.5	3.3	1,704.9	8.9	10.9	1,685.1	מסחרי-אחר
17.1	5.5	2,416.1	15.7	16.7	2,383.7	סך הכל מסחרי
31.8	13.9	3,166.5	5.4	24.5	3,136.6	אנשים פרטיים
48.9	19.4	5,582.6	21.1	41.2	5,520.3	סך הכל ציבור-פעילות בישראל
-	-	2,174.7	-	-	2,174.7	בנקים בישראל
48.9	19.4	7,757.3	21.1	41.2	7,695.0	סך הכל-פעילות בישראל

31 בדצמבר 2014						פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
חובות לא פגומים -מידע נוסף (ו)		סך הכל	בעייתיים (ב)		לא בעייתיים	
בפיגור של 90 ימים או יותר (ד)	בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים (ה)		לא פגומים (ג)	לא פגומים		
2.3	1.8	484.2	6.2	5.9	472.1	בינוי ונדל"ן-בינוי
-	-	174.7	0.5	3.5	170.7	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
-	-	11.7	-	0.1	11.6	שרותים פיננסיים
8.6	2.8	1,591.6	16.4	17.4	1,557.8	מסחרי-אחר
10.9	4.6	2,262.2	23.1	26.9	2,212.2	סך הכל מסחרי
16.5	8.0	2,870.3	12.7	25.0	2,832.6	אנשים פרטיים
27.4	12.6	5,132.5	35.8	51.9	5,044.8	סך הכל ציבור-פעילות בישראל
-	-	1,802.1	-	-	1,802.1	בנקים בישראל
27.4	12.6	6,934.6	35.8	51.9	6,846.9	סך הכל-פעילות בישראל

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות האשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה שבנואית של חוב.

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות רבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי. ראה באור 4 ב(2)ג) לדוחות הכספיים.

(ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות רבית.

(ה) צוברים הכנסות רבית. מזה חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 0.1 מיליוני ש"ח (ב-31.12.2014-1.9 מיליוני ש"ח) אשר סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(ו) לענין זה "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך) במיליוני ש"ח

ב. חובות (א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים
א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2015					פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך הכל יתרת (ב) חובות פגומים	יתרת (ב) חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	יתרת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	יתרת (ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	
43.0	6.7	1.1	0.2	5.6	בינוי ונדל"ן-בינוי
0.4	0.1	-	-	0.1	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
0.3	-	-	-	-	שרותים פיננסיים
64.8	8.9	1.8	1.0	7.1	מסחרי-אחר
108.5	15.7	2.9	1.2	12.8	סך הכל מסחרי
132.0	5.4	1.3	0.2	4.1	אנשים פרטיים
240.5	21.1	4.2	1.4	16.9	סך הכל ציבור-פעילות בישראל (*)
					(*) מזה:
232.4	16.2	4.2	1.4	12.0	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
25.1	14.3	-	1.1	14.3	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים
31 בדצמבר 2014					פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך הכל יתרת (ב) חובות פגומים	יתרת (ב) חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	יתרת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	יתרת (ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	
35.7	6.2	1.5	2.2	4.7	בינוי ונדל"ן-בינוי
0.5	0.5	-	0.2	0.5	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
0.4	-	-	-	-	שרותים פיננסיים
67.5	16.4	2.7	4.7	13.7	מסחרי-אחר
104.1	23.1	4.2	7.1	18.9	סך הכל מסחרי
121.5	12.7	0.7	4.5	12.0	אנשים פרטיים
225.6	35.8	4.9	11.6	30.9	סך הכל ציבור-פעילות בישראל (*)
					(*) מזה:
224.2	35.4	4.9	11.6	30.5	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
26.6	22.5	0.5	3.1	22.0	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

(ב) יתרת חוב רשומה - יתרת חוב רשומה של הלואות מסוימות שהועמדו לאחר 1 בינואר 2014, כוללות בין היתר עמלות נדחות שנזקפו ליתרת החוב בהתאם לחוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידת הכנסות ריבית שנזקפו וטרם הופחתו.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך) במיליוני ש"ח

ב. חובות (א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

2015			יתרה ממוצעת של חובות פגומים (ב)	פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו (ג)	מזה: נרשמו על בסיס מזומן		
-	-	-	8.2	בינוי ונדל"ן-בינוי
-	-	-	0.5	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
-	-	-	14.4	מסחרי-אחר
-	-	-	23.1	סך הכל מסחרי
-	-	-	10.1	אנשים פרטיים
-	- (*)	-	33.2	סך הכל ציבור-פעילות בישראל
2014			יתרה ממוצעת של חובות פגומים (ב)	פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו (ג)	מזה: נרשמו על בסיס מזומן		
-	-	-	6.4	בינוי ונדל"ן-בינוי
-	-	-	0.6	בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
-	-	-	14.8	מסחרי-אחר
-	-	-	21.8	סך הכל מסחרי
-	-	-	11.1	אנשים פרטיים
-	- (*)	-	32.9	סך הכל ציבור-פעילות בישראל

(*) אילו החובות היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 2.2 מיליוני ש"ח לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 וסך של 2.4 מיליון ש"ח לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014.

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

**באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
במיליוני ש"ח**

ב. חובות (א) (המשך)
2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש

31 בדצמבר 2015				
יתרת חוב רשומה				
סך הכל (ג)	צובר (ב) לא בפיגור	צובר (ב), בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר (ב) בפיגור של 90 ימים או יותר	שאינו צובר הכנסות ריבית
1.4	0.1	-	-	1.3
7.5	0.1	-	-	7.4
8.9	0.2	-	-	8.7
5.4	0.2	-	-	5.2
14.3	0.4	-	-	13.9

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות
בישראל

31 בדצמבר 2014				
יתרת חוב רשומה				
סך הכל (ג)	צובר (ב) לא בפיגור	צובר (ב), בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר (ב) בפיגור של 90 ימים או יותר	שאינו צובר הכנסות ריבית
2.7	-	-	-	2.7
0.3	-	-	-	0.3
10.5	-	-	-	10.5
13.5	-	-	-	13.5
9.0	-	-	-	9.0
22.5	-	-	-	22.5

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות
בישראל

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
(ב) צובר הכנסות ריבית.
(ג) נכלל בחובות פגומים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

**באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
במיליוני ש"ח**

ב. חובות (א) (המשך)
2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

2015		
ארגונים מחדש שבוצעו		
מס' חוזים	יתרת חוב	יתרת חוב
	רשומה לפני	רשומה לאחר
	ארגון מחדש	ארגון מחדש (ב)
24	2.1	1.9
79	4.9	4.5
103	7.0	6.4
109	3.6	3.6
212	10.6	10.0

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות בישראל

2014		
ארגונים מחדש שבוצעו		
מס' חוזים	יתרת חוב	יתרת חוב
	רשומה לפני	רשומה לאחר
	ארגון מחדש	ארגון מחדש (ב)
23	0.8	0.8
2	0.1	0.1
64	7.7	7.5
89	8.6	8.4
161	5.6	5.6
250	14.2	14.0

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות בישראל

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
(ב) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

**באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
במיליוני ש"ח**

ב. חובות (א) (המשך)
2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

2015	
ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו (ב)	
מס' חוזים	יתרת חוב רשומה (ג)
14	0.7
1	0.1
67	5.1
82	5.9
180	3.3
262	9.2

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות בישראל

2014	
ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו (ב)	
מס' חוזים	יתרת חוב רשומה (ג)
18	1.8
3	0.1
67	5.5
88	7.4
50	2.0
138	9.4

פעילות לווים בישראל
ציבור-מסחרי
בינוי ונדל"ן-בינוי
בינוי ונדל"ן-פעילות בנדל"ן
מסחרי-אחר
סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים
סך הכל ציבור-פעילות בישראל

(א) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.
(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2015			
תקרת האשראי ללווה	מספר לווים (ג)	אשראי (א)	סיכון אשראי חוץ מאזני (א)(ב)
אלפי ש"ח		מיליוני ש"ח	
עד 10	48,379	75.3	70.4
מעל 10 עד 20	13,680	137.5	66.1
מעל 20 עד 40	15,767	350.4	112.4
מעל 40 עד 80	16,229	783.7	156.0
מעל 80 עד 150	13,447	1,303.9	161.2
מעל 150 עד 300	5,923	1,054.1	127.3
מעל 300 עד 600	1,457	520.6	69.8
מעל 600 עד 1,200	481	340.1	56.1
מעל 1,200 עד 2,000	129	171.3	26.2
מעל 2,000 עד 4,000	89	185.2	39.1
מעל 4,000 עד 8,000	55	198.2	39.4
מעל 8,000 עד 20,000	26	196.9	103.7
מעל 20,000 עד 40,000	7	129.3	53.7
מעל 40,000	3	136.1 (ד)	8.7 (ד)
סך הכל	115,672	5,582.6	1,090.1

(א) האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.

(ג) מספר הלווים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

(ד) תקרת סיכון האשראי הגבוהה בבנק מגיעה לסך 61.4 מיליוני ש"ח.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת חבות, לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים".

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2014			
תקרת האשראי ללוה	מספר לווים (ג)	אשראי (א)	סיכון אשראי חוץ מאזני (א)(ב)
אלפי ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עד 10	53,864	92.3	70.8
מעל 10 עד 20	13,925	144.4	65.7
מעל 20 עד 40	15,488	345.7	110.5
מעל 40 עד 80	16,395	777.1	160.9
מעל 80 עד 150	12,968	1,201.7	158.7
מעל 150 עד 300	5,246	826.9	116.9
מעל 300 עד 600	1,525	449.5	68.4
מעל 600 עד 1,200	503	298.2	55.1
מעל 1,200 עד 2,000	123	146.2	25.6
מעל 2,000 עד 4,000	98	223.7	40.9
מעל 4,000 עד 8,000	38	167.2	23.5
מעל 8,000 עד 20,000	23	188.2	71.8
מעל 20,000 עד 40,000	9	138.4	110.6
מעל 40,000	3	133.0 (ד)	10.9 (ד)
סך הכל	120,208	5,132.5	1,090.3

(א) האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.

(ג) מספר הלווים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

(ד) תקרת סיכון האשראי הגבוהה בבנק מגיעה לסך 55.0 מיליוני ש"ח.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת חבות, לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים".

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 5 - בניינים וציוד

הרכב:

סה"כ	עלויות תוכנה	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין (לרבות שיפורים במושכר) (א)	
מיליוני ש"ח				
147.0	20.5	49.1	77.4	עלות נכסים (ב)
7.0	1.0	3.9	2.1	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(2.2)	-	(1.4)	(0.8)	תוספות
151.8	21.5	51.6	78.7	גריעות
2.9	0.2	1.2	1.5	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
(16.8)	(10.3)	(4.3)	(2.2)	תוספות
137.9	11.4	48.5	78.0	גריעות
				יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
74.4	12.5	31.1	30.8	פחת והפסדים מירידת ערך:
11.7	2.4	4.2	5.1	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(0.1)	-	-	(0.1)	פחת לשנה
(2.0)	-	(1.4)	(0.6)	הפסד מירידת ערך
84.0	14.9	33.9	35.2	גריעות
11.6	2.4	3.9	5.3	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
1.9	1.9	-	-	פחת לשנה
(16.4)	(10.3)	(4.0)	(2.1)	הפסד מירידת ערך
81.1	8.9	33.8	38.4	גריעות
				יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
72.6	8.0	18.0	46.6	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2013
67.8	6.6	17.7	43.5	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2014
56.8	2.5	14.7	39.6	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2015
	18.8%	13.4%	7.8%	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31 בדצמבר 2014
	21.6%	13.1%	7.8%	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31 בדצמבר 2015

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 5 - בניינים וציוד (המשך)

א. במאזן הבנק כלולות זכויות בדרך של שכירות ובניינים בחכירה בעיקר לתקופה של 18 שנים מתאריך המאזן בסכום (לאחר פחת) של 0.1 מיליוני ש"ח (2014 - 0.1 מיליוני ש"ח וב-2013 - 0.1 מיליוני ש"ח).

ב. לרבות הוצאות שהווננו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו לימים 31 בדצמבר 2015 ו-31 בדצמבר 2014 בסך של 1.0 מיליוני ש"ח. לגבי מדיניות היוון עלויות תוכנה ראה סעיף 1.ה.10(ב) בביאור 1, עיקרי המדיניות החשבונאית. החל משנת 2015 מיישם הבנק את מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 2 ביוני 2015 אשר הוצא לחברת האם – לאומי בו צוין כי בביקורות שבוצעו במספר תאגידיים בנקאיים עלו ליקויים בבקרה הפנימית על דיווח כספי על תהליך היוון עלויות תוכנה. בהתאם לכך, נתבקש מלאומי, בין היתר, כי בדוח ליום 30 ביוני 2015 ואילך:

- (1) ייקבע סף מהותיות לכל פרויקט פיתוח תוכנה בגינו מהוונות עלויות תוכנה, בטווח שבין 750 אלפי ש"ח ל-1 מיליון ש"ח (וכאשר כל פרויקט פיתוח תוכנה אשר סך כל עלויות התוכנה שניתן להוון בגינו נמוכות מסף המהותיות שייקבע, יזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד, ופיתוחי תוכנה כאמור שנרשמו כנכסים עד כה יזקפו כהוצאה בדוח רווח והפסד).
- (2) יעודכן אומדן אורך החיים של עלויות התוכנה שהווננו כך שלא יעלה על 5 שנים.
- (3) נקבעו הוראות שונות לגבי פרויקטים של פיתוח תוכנה אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות כאמור. הבנק יישם את ההנחיות כנדרש וקבע סף מהותיות של 750 אלפי ש"ח לכל פרויקט פיתוח תוכנה, השלכות יישום ההנחיות נכללו ברבעון השני של שנת 2015 מכאן ולהבא והביאו לגידול בהוצאות פחת והפחתות בסך של 2.6 מיליוני ש"ח ולגרירת נכסים בסך של 10.3 מיליוני ש"ח.

באור 6 - נכסים אחרים

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח		
78.9 (א)	75.0	הרכב:
0.2	2.7	מסים נדחים לקבל, נטו (ראה באור 25 (ד))
8.5	10.2	עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות
2.9	1.0	עודף היעודה לפיצויי פרישה מעל העתודה (ראה ביאור 13)
2.0	2.0	הוצאות מראש
3.1	5.8	הכנסות לקבל
95.6 (א)	96.7	חייבים אחרים ויתרות חובה
		סך כל הנכסים האחרים

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 8 - פיקדונות מבנקים

31 בדצמבר	31 בדצמבר
2014	2015
מיליוני ש"ח	
1,744.1	1,740.4

בישראל
בנקים מסחריים:
פיקדונות לפי דרישה

באור 9 - כתבי התחייבות נדחים

ביום 30 באפריל 2015 ביצע הבנק פירעון מוקדם של כתב ההתחייבות הנדחה בסך של 100 מיליוני ש"ח (קרן) וזאת לאחר אישור בנק ישראל בנושא המותנה באי חלוקת דיבידנד בשנת 2015.

31 בדצמבר 2014		
שיעור תשואה	משך חיים ממוצע	31 בדצמבר
פנימי (א)	שנים (ב)	מיליוני ש"ח
%		
1.10%	0.5	103.3

כתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות:
במטבע ישראלי לא צמוד

(א) שיעור תשואה פנימי, הינו, שיעור רבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
(ב) משך חיים ממוצע, הינו, ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווה לפי שיעור התשואה הפנימי.
משך חיים ממוצע למועד שינוי הרבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שחושב לצורך תוספת ד' לשנת 2014 הינו 0.01 שנים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 10 - התחייבויות אחרות

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
מיליוני ש"ח		
136.5	130.1	עודף התחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית (ראה ביאור 13)
0.4	0.5	הפרשה להתחייבויות תלויות
3.2	2.6	הכנסות מראש
20.2	23.8	הוצאות לשלם
1.5	0.1	זכאים בגין רכוש קבוע
170.8	186.1	זכאים בגין כרטיסי אשראי
3.9	6.6	זכאים אחרים ויתרות זכות
(א) 336.5	349.8	סך כל ההתחייבויות האחרות

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 11 - הון, הלימות הון, נזילות ומינוף

א. הון המניות

31 בדצמבר 2015	
מונפק ונפרע	רשום
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10	14
10	14

מניות רגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ.

סה"כ הון המניות

31 בדצמבר 2014	
מונפק ונפרע	רשום
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10	14
-	1
10	15

מניות רגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ.

מניות רגילות בנות 0.0001 ש"ח ע.נ.

סה"כ הון המניות

ב. חלוקת דיבידנדים

ההחלטה על חלוקת דיבידנד נעשית בכפוף לסעיף 302 (א) לחוק החברות התשנ"ט-1999 והוראה 331 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, שעיקרם מניעת מצב בו חלוקת הדיבידנד תביא לפגיעה באיתנות הפיננסית של הבנק וביכולתו לעמוד בהתחייבויותיו הקיימות והצפויות. בנוסף, נבחנות השלכות החלוקה על פעילות הבנק בעתיד ובין היתר על הלימות ההון, מצב הנזילות, מגבלת לווה בודד וכו'. בהתאם למדיניות זו, על מנת לשפר את יחסי הון לרכיבי סיכון, הוחלט שלא לחלק דיבידנד בשנים 2014-2015.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 11 - הון, הלימות הון, נזילות ומינוף (המשך)

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2014		ג. הלימות הון
מיליוני ש"ח				
1. הון לצורך חישוב יחס ההון				
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	720.1	648.0	(ב)	
הון רובד 2, לאחר ניכויים	65.1	57.8		
סה"כ הון כולל	785.2	705.8	(ב)	
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון				
סיכון אשראי	5,197.9	4,628.0	(ב)	
סיכונים שוק	4.5	3.3		
סיכון תפעולי	735.5	700.6		
סה"כ יתרות משוקללות של נכסי סיכון	5,937.9	5,331.9	(ב)	
3. יחס ההון לרכיבי סיכון				
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	12.13%	12.15%	(ב)	
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	13.22%	13.24%	(ב)	
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (א)	9.00%	9.00%		
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (א)	12.50%	12.50%		
ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון				
1. הון עצמי רובד 1				
הון	721.3	648.0	(ב)	
סך הון עצמי רובד 1	721.3	648.0	(ב)	
התאמות פיקוחיות וניכויים:				
מיסים נדחים לקבל	(1.2)	-		
סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	720.1	648.0	(ב)	
2. הון רובד 2				
הפרשות	65.1	57.8		
סך הכל הון רובד 2	65.1	57.8		

(א) דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% יחס הון כולל בשיעור 12.5% חלות מיום 1 בינואר 2015. לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017, ואשר הינה שולית ומסתכמת לתוספת הנמוכה מ-0.01% להלימות הון.

(ב) הוצג מחדש בגין שינוי שיטה החשבונאית (יישום למפרע של הנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא שיטת צבירת התחייבות לפנסיה).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 11 - הון, הלימות הון, נזילות ומינוף (המשך)

ה. השפעת הוראות המעבר על יחס הון עצמי רוברד 1

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	
באחוזים		
		יחס ההון לרכיבי סיכון
		יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר בהוראה 299.
11.26% (א)	11.93%	
0.90%	0.20%	השפעת הוראות המעבר
12.15% (ב)	12.13%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לאחר יישום השפעת הוראות המעבר בהוראה 299.

(א) הוצג מחדש בגין יישום למפרע של אופן צבירת התחייבות לפנסיה, לרבות השפעה של אימוץ לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות העובדים (ליום 31 בדצמבר 2014 חושבו לפי נתונים צפויים).

(ב) הוצג מחדש בגין שינוי שיטה החשבונאית (יישום למפרע של הנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא שיטת צבירת התחייבות לפנסיה). ללא השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים אשר נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.

ו. יחס כיסוי נזילות (א)

מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 בדבר יחס כיסוי נזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015

מבוקר	באחוזים	
	252.8%	יחס כיסוי הנזילות
	60.0%	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (ב)

(א) במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות ימיות במשך הרבעון המדווח.

(ב) יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים יגדל באופן הדרגתי מ-60% ליום 1 באפריל 2015, 80% ליום 1 בינואר 2016 ועד לשיעור 100% ביום 1 בינואר 2017.

ביום 28 בספטמבר 2014 הפיץ המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בניגוד וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכונה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות הוחל מיום 1 באפריל 2015.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית תיקבע על 60% ותגדל ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ב-1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 11 - הון, הלימות הון, נזילות ומינוף (המשך)

ז. יחס מינוף

מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר יחס מינוף

ליום 31 בדצמבר 2015	
במיליוני ש"ח	
720.1	הון רובד 1
8,352.6	סך החשיפות
באחוזים	
8.62%	יחס המינוף
5.00%	יחס המינוף המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (א)

(א) לתאגידים בנקאיים העומדים בדרישה ליחס המינוף ביום פרסום ההוראה.

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 להגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 6%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע על פי ההוראה.

בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%.

ח. יעד הלימות הון

ביום 30 במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראות סופיות לאימוץ הוראות באזל 3 בישראל. בהתאם להוראות אלו, הבנקים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימאלי בשיעור של 9% וביחס הון כולל מינימאלי בשיעור של 12.5%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2015. בנוסף, נקבע כי בנק אשר סך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד, מהווה לפחות 20% מסך נכסי המערכת הבנקאית נדרש להגדיל את יחס הון רובד 1 המזערי בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 10%, ואת היחס הכולל לרכיבי סיכון בנקודת אחוז אחת ולעמוד ביחס של 13.5% עד ליום 1 בינואר 2017.

בהתאם לאמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנדרש מהבנק החל מיום 1 בינואר 2015, הוא 9% ויחס ההון הכולל המזערי הוא 12.5%.

לבנק הייתה מדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון והנהלה, להחזיק רמת הלימות הון בהתאם ליעד ההון שהינו גבוה מהיחס המזערי הנדרש כפי שהוגדר על ידי המפקח על הבנקים.

יעד ההון שנקבע על ידי הדירקטוריון והנהלה שיקף, לדעת הבנק, את רמת ההון הנאותה שנדרשה בהתחשב בפרופיל הסיכון ובתאבון הסיכון.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדירור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור. מועד התחילה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017, ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. ההשפעה על יעדי הלימות ההון של הבנק הינה שולית ומסתכמת נכון ליום 30 בדצמבר 2015 לשיעור הנמוך מ-0.01%.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 12 - שעבודים, תנאים מגבילים ובטחונות

בנק ישראל מאפשר לבנקים לממן פערי נזילות, באם יווצרו, באמצעות אשראי יומי או תוך יומי מבנק ישראל. לשם כך בשנים שעברו, חתם הבנק על איגרת חוב לטובת בנק ישראל להבטחת סכומים המגיעים או שיגיעו לבנק ישראל מהבנק. כערובה לכך הבנק שיעבד לטובת בנק ישראל בשעבוד שוטף ללא הגבלה בסכום אגרות חוב המופקדות בחשבון ספציפי המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על שם בנק ישראל, להלן "הפיקדון המשועבד". הבנק רשם שיעבוד כנ"ל ברשם החברות. הדירקטוריון אישר שיעבוד עד גובה תיק ניירות הערך של הבנק לצורך קבלת אשראי מבנק ישראל.

ביום 30 בדצמבר 2015 ולאור המיזוג נסגר חשבון הבנק בבנק ישראל, הבנק ביקש לבטל את השעבוד בהתאם. כמו כן, משך הבנק את יתרת אגרות החוב מהפיקדון המשועבד.

נכון ליום 31 בדצמבר 2015 לא היו אגרות בפיקדון לעיל. אגרות החוב שהועברו לפיקדון המשועבד הסתכמו נכון ל- 31 בדצמבר 2014 לסך של 44.6 מיליוני ש"ח.

בנק ישראל העביר בסוף חודש פברואר 2016 מכתב המורה לרשם החברות לבטל את השעבוד.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים

תיאור ההטבות:

א. זכויות הכלולות בעתודה לפנסיה ופיצויים

1. תכנית להטבה מוגדרת - פנסיה ופיצויים דור א'

עובדים שהחלו עבודתם בבנק לפני 1.1.1988 נכללים בתוכנית פנסיה. בתוכנית זו העובד זכאי בגיל הפרישה לבחור בין קבלת פיצויי פרישה והסכום שנצבר בעבורו בקופת התגמולים לבין קבלת פנסיה תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים. תוכנית הפנסיה הינה מקיפה וכוללת פנסיות זקנה, נכות ושארים הצמודות למדד המחירים לצרכן. המשכורת הקובעת לפנסיה או לפיצויים כוללת את שכר הבסיס, שעות נוספות גלובליות ודמי תעבורה. הזכאות לקצבת זקנה מותנית בהשלמת חמש שנות עבודה בגינם נצברות זכויות פנסיוניות של 40% (2.67% לשנה) ו-1.50% לכל שנה לאחר מכן עד לשיעור מרבי של 70% מהמשכורת האחרונה.

ההתחייבות לפנסיה לעיל מחושבת על בסיס אקטוארי בהתבסס על האומדנים והפרמטרים השונים כמפורט להלן:

- גיל פרישה של 67 שנים לגברים ו-62 עד 64 שנים לנשים (בהתאם לחוק, גיל הפרישה לנשים יעלה בהדרגה מ-62 ל-64 שנים). בהגיע העובדים לגיל פרישה יבחרו במסלול פנסיה.
- שיעורי עזיבה נסמכים על הערכת ההנהלה המבוססת על שיעורי הפרישה ב-7 השנים האחרונות והצפי לעתיד.
- לחוות תמותה מעודכנים לפי חוזר המפקח על הביטוח ממרס 2013 כולל מקדם שיפור רגיל ומרווח בגין סיכון אריכות ימים.
- שיעור נכות עובדים המבוסס על ניסיון העבר בבנק.
- קצבה לאלמנות/עובד/ת שנפטרה/ה בגובה 40% משכרו/ה האחרון.
- האומדנים לשיעור עליית השכר מחושבים בהתאם לגיל העובד ומבוססים על שיעורי עליית השכר בבנק בשנים האחרונות. השיעורים הותאמו להסכם השכר שנחתם בין הבנק לעובדים בתחילת שנת 2015.
- על פי הוראות המפקח על הבנקים, שיעור ההיוון נקבע על פי אג"ח ממשלתי בתוספת מרווח קונצרני בארה"ב.
- עובד שעבד מעל ל-35 שנה זכאי למחצית משכורת הקובעת עד למכסימום של 5 משכורות.

אופן פריסת ההתחייבות לפעילים:

- לפני הגעת העובד לגיל הפרישה הממוצע: קו ישר עד לגיל הפרישה הממוצע, בהתאם לזכויות הצבורות בגיל הפרישה הממוצע.
- לאחר הגעת העובד לגיל הפרישה הממוצע: בהתאם לזכויות הצבורות בגיל הנוכחי.

יתר עובדי הבנק נכללים בהסדר פנסיוני באחת מקרנות הפנסיה הגדולות. ההסדר כולל תוכנית פנסיה מקיפה צוברת בתוספת כיסוי ביטוחי נוסף בגין אובדן כושר עבודה ופטירה. לבנק אין חבות נוספת בגין פנסיה לעובדים לעיל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

2. עזיבת עבודה לפני "גיל פרישה" (כלולות בעתודה לפנסיה)

בהתאם לתנאים החוזיים בבנק, עובד העוזב את הבנק לפני גיל הפרישה מקבל פיצויים עלפי חוק (ראה סעיף ב' להלן) ואת יתרת התגמולים שנצברה לזכותו. בתנאים מסוימים עובדים קיבלו הטבות מעבר לתנאים החוזיים. העלות מחושבת על בסיס הערכת ההנהלה הנסמכת על ניסיון העבר והצפי לעתיד.

סך ההתחייבות בגין הטבה לפנסיה ופיצויים לעובדי דור א' ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמת ל- 207.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 201.7 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2014.

ג. עתודה לפיצויי פרישה – דור ביניים

בדוחות הכספיים כלולה עתודה לפיצויי פרישה המכוסה על ידי הפקדות בקופות מוכרות לפיצויים. העתודה לפיצויי פרישה כוללת את ההתחייבות לתשלום פיצויי פרישה לעובדים, אשר החלו עבודתם בבנק בתקופה: מ- 1 בינואר 1988 ועד ליום 1 בינואר 2001 (עובדי דור הביניים), הזכאים לקבל מהבנק ביום פרישתם, פיצויי פרישה על התקופה מיום כניסתם לעבודה ועד ליום 31 בדצמבר 2003, בגובה משכורת אחת לכל שנת עבודה, בהתאם לחוק ולתנאים החוזיים בבנק, על בסיס משכורתם האחרונה לתאריך המאזן. ההתחייבות חושבה באופן אקטוארי והסתכמה ביום 31 בדצמבר 2015 בסך של 9.9 מיליון ש"ח.

ג. מענקי "יובל" בגין ותק בעבודה

עובדי הבנק עם הגיעם ל- 20, 30 ו- 40 שנות עבודה זכאים בטרם פרישתם ל"מענקי יובל" הכוללים מענקים כספיים של מספר חודשי משכורת ימי חופשה נוספים.

לבנק קיימת עתודה המסתכמת ביום 31 בדצמבר 2015 בסך של 22.3 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2014 – 37.5 מיליון ש"ח) המכסה במלואה את התחייבות הבנק לתאריך המאזן בגין מענקי יובל אלה.

חישוב ההתחייבות נעשה על בסיס אקטוארי ומביא בחשבון את ההסתברות שבתאריך הקובע יהיה העובד עדיין מועסק בבנק. החישוב נעשה בהתאם לאומדנים בדבר גיל הפרישה, לוחות התמותה, שיעור היוון ועליית שכר נומינלית כאמור בסעיף א' 1 לעיל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

ד. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה מלאה בגין חופשה שטרם נוצלה בסך של 3.8 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2014 - 3.9 מיליוני ש"ח) ההתחייבות מחושבת על בסיס השכר האחרון בתוספת תשלומים נלווים.

ה. הטבות לאחר סיום העסקה

הטבות לבוגרי הבנק ופנסיונרים

1. "בוגרי בנק ערבי ישראלי" זכאים, פרט לתשלומי הפנסיה ו/או הפיצויים, להטבות נוספות שעיקרן שי לחג והשתתפות בעלויות רווחה נוספות ופעילויות חברתיות.
"בוגרי בנק ערבי ישראלי" - מי שסיים עבודתו בבנק, בגיל כלשהו, לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או שסיים עבודתו בגיל 50 ומעלה, לאחר שהשלים 15 שנות עבודה לפחות.
הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכם בכ- 5.7 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2014 - 4.0 מיליוני ש"ח) ונכלל בעתודה לפנסיה. העתודה מחושבת על בסיס אקטוארי בהתאם להנחות בסעיף א(1).
2. ילדי עובדים ופנסיונרים שהחלו לימודיהם לפני גיל 26, זכאים להשתתפות בשכר לימוד להשכלה גבוהה. הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכם לסך של 0.5 מיליוני ש"ח, ללא שינוי לעומת 31 בדצמבר 2014.

ו. הטבות אחרות

זכאות לימי חופשה תמורת ימי מחלה לא מנוצלים.

במסגרת ההסכם הקיבוצי שנחתם בינואר 2015, עובד לקראת פרישה יהיה זכאי לימי חופשה נוספים בגין ימי מחלה שלא נוצלו מתחילת עבודתו ועד לאותו מועד. יתרת ההתחייבות ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכם ל- 4.3 מיליון ש"ח.
העתודה מחושבת על בסיס אקטוארי, בהתאם להנחות בסעיף א(1) בשינויים הנדרשים.

ז. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

הבנק אישר חוזה אישי למנהל בכיר, עובד דור ב בבנק. מנהל זה אינו זכאי לפנסיה מהבנק בתנאי דור א'. לפיכך, נקבע בחוזה האישי כי הבנק מתחייב במקרה של פיטורים לשלם פיצויים בגובה 250% מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הפרשות לתגמולים ובקיזוז הסכומים שנצברו בקופת הפיצויים.
אם פוטר המנהל כאשר גילו הינו 55 שנה או יותר, וותק עבודתו בבנק הינו 25 שנה או יותר אזי יהיה המנהל רשאי לבחור בעת פיטורים, בפיצויים בגובה 200% מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הפרשות לתגמולים ובקיזוז הסכומים שנצברו בקופה לפיצויים או לחלופין- לקבל את כל הכספים והזכויות בקופת הפיצויים והתגמולים, כאשר עד למועד הזכאות לקבלתם על פי תקנון הקופה והוראות הדיון, הוא יהיה זכאי לקבל מהבנק קצבה. סכום ההוצאה המרבית הנוספת של הבנק, במידה ועובד זה יפוטר מיידית יסתכם בסך 0.7 מיליוני ש"ח. הואיל ואין סבירות שעובד זה יפוטר מיידית נעשתה הפרשה על בסיס אקטוארי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

ח. מדיניות התגמול

האורגנים המוסמכים של הבנק אישרו מסמכי מדיניות תגמול ייעודיים ונפרדים לעובדים מרכזיים הכוללים את נושאי המשרה הבכירה (המנכל וחברי הנהלה), ועובד בחוזה אישי הכפוף למנכל ומדיניות תגמול לכלל יתר עובדי הבנק.

1. מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק

- ביום 17 בספטמבר 2014, אושרה מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק שאינם עובדים מרכזיים, שלהלן עיקריה: מדיניות התגמול תתמוך בהשגת היעדים העסקיים של הבנק, תוך התייחסות ליעדים ארוכי טווח. תוכניות התגמול יתמכו בציות לחוקים, עמידה בהוראות רגולטוריות, נהלי הבנק וערכי הליבה. כמו כן, תוכניות התגמול לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק, כמוגדר בתוכניות העבודה. במסגרת זאת יקבע תמהיל הולם של מרכיבי תגמול קבועים (שכר) ומרכיבי תגמול משתנים (מענקים).

כאמור, התגמול הניתן לעובדים בבנק יהיה מורכב משני רכיבים עיקריים רכיב תגמול קבוע, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה. ורכיב תגמול משתנה, הכולל תגמול שאינו תגמול קבוע, ובכלל זה מענק רווח שנתי מותנה ביצועים המבוסס על מדידת התוצאות העסקיות של הבנק ועל תרומתו של כל אחד מהעובדים הזכאים למענק.

■ תגמול משתנה (מענקים)

תוכנית המענקים כוללת מגבלות ותקרות לסכומי המענקים הניתנים על פיה, ומגבלות ותקרות לסכומים אשר יכול שינתנו לעובד בודד.

מענק הרווח השנתי-

בהתאם להמלצת הנהלת הבנק והמנכ"ל, ידון ויחליט דירקטוריון הבנק על מסגרת להענקת מענק שנתי משתנה לעובדי הבנק, וזאת בהתחשב, בין היתר, ביעדי הרווח של הבנק בשים לב לתכנית העבודה ומדיניות התגמול לעובדי הבנק. דירקטוריון הבנק, יהיה רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לאחר קבלת עמדת המנכ"ל ועמדת ועדת התגמול בנושא, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו), ואת שיעור הפחתה כאמור, וזאת, בין השאר, בשים לב לתוצאות העסקיות של קבוצת לאומי באותה שנה.

מענקים משתנים נוספים-

מדיניות התגמול של הבנק מאפשרת תשלום מענקים נוספים מלבד מענק הרווח השנתי לכלל עובדי הבנק. תוכניות אלו, יותאמו לאוכלוסיות מיוחדות ולתנאי השוק המשתנים.

עובדים מושאלים מחברת האם, לאומי-

יתוגמלו בהתאם למדיניות התגמול בבנק לפי העניין, תוך התייעצות עם לאומי.

2. תגמול לעובדים מרכזיים

ביום 13 באוגוסט 2014, אושרה מדיניות תגמול לעובדים מרכזיים. מדיניות התגמול מושתתת על הקבוע בהוראה A 301 החדשה להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן: "הוראה A 301") ועל מדיניות תגמול נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בחברת האם, לאומי (להלן: "חברת האם"). כמו כן, מושתתת מדיניות התגמול על ביצועי הבנק בשנים האחרונות; על תנאי העסקה והמענקים הנהוגים בבנק ובחברת האם לעובדים בעלי חוזה אישי ניהולי; על תכניות העבודה של הבנק ומדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.

תוכנית המענקים אינה מעודדת לקחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק ושומרת על איזון הולם בין רכיבי התגמול המשתנים לבין כלל רכיבי התגמול הקבועים.

היחס המרכזי בין התגמול הקבוע לבין התגמול המשתנה:

בהתאם לקבוע בסעיף 13 להוראה 301A – התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים המרכזיים (שאינם נמנים על גורמי הביקורת והבקרה) בנפרד, לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע של אותו עובד מרכזי באותה שנה קלנדארית. התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים המרכזיים הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה (מנהלת הסיכונים הראשית והחשבונאי הראשי) בבנק בנפרד, לא יעלה על 75% מהתגמול הקבוע של אותו עובד מרכזי באותה שנה קלנדארית. בהקשר זה, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, המשכורת החודשית הקבועה ו/או רכיבי תגמול קבוע אחרים, הניתנים לעובדים מרכזיים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה, ייקבעו לפי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות וברגישות התפקידים המוטלים על עובדים מרכזיים אלו.

א. קיימים שלושה תנאי הסף המצטברים לקבלת המענק השנתי המשתנה:

- העובדים בבנק, שאינם עובדים מרכזיים, זכאים למענק בגין שנת המענק. דהיינו, לא תקום זכאות לעובדים מרכזיים למענק שנתי משתנה בגין שנת מענק, אם עובדי הבנק לא יקבלו מענק בגין שנת מענק זו.
- הבנק השיג מינימום של 85% מיעד הרווח הנקי בשנת המענק.
- הבנק עמד ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות הפיקוח על הבנקים בשנת המענק.

עובד מרכזי לא י'אזכאי למענק שנתי משתנה (לרבות חלק המענק השנתי הנדחה כאמור להלן) בהתקיים נסיבות המתירות לבנק לפטר אותו ללא פיצויים.

ב. סכום המענק השנתי המשתנה הבסיסי לכל עובד מרכזי יקבע על בסיס הרווח הנקי של הבנק לשנת המענק ובהתאם לתוצאות היחידה/אגף בניהולו של העובד המרכזי כאשר רק שיעור עמידה ביעד הרווח הנקי של 85% ומעלה, כפי שנקבע בתכנית העבודה של הבנק לשנה הקלנדארית הרלבנטית, יזכה את העובדים המרכזיים בבנק באפשרות לקבלת מענק שנתי משתנה, אשר יחושב במספר מנות של תגמול חודשי קבוע, כדלקמן:
המנכ"ל זכאי למענק הנע בין 4 מנות בעמידה ביעד הרווח של 85% ועד לתקרה של 8 מנות בעמידה של 120% מיעד הרווח השנתי.
בישיבת הדירקטוריון מיום 17.6.15 הוחלט על עדכון תקרת התגמול של המנכ"ל לשנת 2015, באופן חד פעמי, עד ל- 12 מנות, בגין השלמת תהליך המיזוג על כל היבטיו.

עובדים מרכזיים שאינם עובדי הביקורת והבקרה זכאים למענקים הנעים בין 2.67 מנות בעמידה ביעד הרווח של 85% ועד לתקרה של 6.33 מנות בעמידה של 120% מיעד הרווח השנתי.
עובדים הנמנים על פונקציות הבקרה והביקורת זכאים למענקים הנעים בין 2.67 מנות בעמידה ביעד הרווח של 85% ועד לתקרה של 5.12 מנות בעמידה של 120% מיעד הרווח השנתי.
עובדים מרכזיים הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה יהיו זכאים למענק שנתי קבוע בגובה של 2/3 ממנת תגמול חודשי קבוע. לפירוט ראו סעיף 1' להלן.

ג. חישוב המענק השנתי המשתנה לעובדים מרכזיים שאינם המנכ"ל, יבוצע על-ידי הכפלת סכום המענק הבסיסי כאמור לעיל, בציון אישי של העובד המרכזי שינוע בטווח של 70%-ל-130% ובלבד שתשלום המענקים בפועל לכלל העובדים המרכזיים בבנק לא יעלה על התקציב בשקלים של סכום המענק הבסיסי, הנגזר מהרווח הנקי בפועל ברמת הבנק (במקרה של חריגה, יופחת סכום הבונוס לכל עובד מרכזי, עד להתכנסות לתקציב האמור, ע"פ שיקול דעת מנכ"ל).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

הציון האישי ייקבע על-פי 3 קריטריונים:

- ציון גליון מדידת הביצועים של הבנק - יהווה 30% מהציון האישי של העובד המרכזי. בישיבת הדירקטוריון מיום 17.6.15 הוחלט על שינוי משמעותי של גליון מדידת הביצועים של הבנק, כך ש- 50% ממנו מושפע מהליך המיזוג ו-50% ממנו יתמקד בפעילות העסקית, לרבות רווח, הכנסות והגדלת נתח שוק.
- ציון גליון מדידת הביצועים - של היחידה/אגף עליה/עליו מופקד העובד המרכזי הכולל קריטריונים מדידים המשקלל את ביצועי היחידה עליה מופקד העובד המרכזי יהווה 50% מהציון האישי של העובד המרכזי.
- ציון הערכה אישית איכותי שיינתן על-ידי מנכ"ל הבנק ("חלק המענק האיכותי") - יהווה 20% מהציון האישי. הציון לעובד המרכזי יינתן בהתבסס על התקיימותם של הקריטריונים האיכותיים המפורטים להלן, בהתאם לתחומי אחריותו, לפי העניין: (א) תרומה ליישום אסטרטגיית הבנק; (ב) יישום, ביצוע וקידום תכניות ויעדים מרכזיים; (ג) ייזום, הובלה וקידום פרויקטים ותהליכים מיוחדים של הבנק, בתחום העסקי, המבני או האתי; (ד) ציות לדין ולרגולציה, ציות לנהלי הבנק, ואי-חריגה מהותית ממדיניות שקבעו הדירקטוריון והמנכ"ל ובכלל זה עמידה בתיאבון הסיכון של הבנק; (ה) דו"חות ביקורת שניתנו בקשר עם תחום אחריותו של העובד המרכזי.

ד. חישוב המענק השנתי המשתנה למנכ"ל הבנק יבוצע על-ידי הכפלת סכום המענק הבסיסי למנכ"ל כאמור לעיל, בציון אישי של המנכ"ל שייקבע על-פי 2 הקריטריונים הבאים: (א) ציון גליון מדידת הביצועים של הבנק אשר יהווה 80% מהציון האישי של המנכ"ל; ו- (ב) ציון הערכה אישית איכותי שייקבע על ידי יו"ר הדירקטוריון, לאחר התייעצות עם חברת האם, אשר יהווה 20% מהציון האישי של המנכ"ל.

הציון המדיד של העובדים המרכזיים וסכומי המענק המקסימאלי לתשלום יחושבו ע"י מנכ"ל הבנק וע"י יו"ר דירקטוריון הבנק לגבי המנכ"ל.

בישיבת הדירקטוריון מיום 17.6.15 הוחלט על עדכון תגמול המנכ"ל בעקבות המיזוג. התגמול למנכ"ל מתבסס הן על ציון גליון מדידת הביצועים והן על הערכה אישית מבוססת פרמטרים הקשורים לניהול תהליך המיזוג בהתאם למשקלות המצוינות במדיניות התגמול לעובדים מרכזיים.

ה. שיקול דעת להפחתת המענק השנתי המשתנה

דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצת ועדת תגמול ושכר ועמדת המנכ"ל בנושא, יהיה רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו) לעובדים המרכזיים בבנק. לצורך כך יילקחו בחשבון, בין היתר, נתוני הבנק בשנת המענק ו/או בשנים שקדמו לשנת המענק, המתייחסים לרווחים מהותיים של הבנק אשר הדירקטוריון סבר כי אינם נובעים מפעילות רגילה כמו גם הפסדים מהותיים באותן שנים וכן התוצאות העסקיות של קבוצת לאומי באותה שנה. בנוסף, יהא רשאי המנכ"ל הממונה על עובד מרכזי להחליט על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה לעובד המרכזי הרלבנטי.

ו. תשלום המענקים בפועל לכלל העובדים המרכזיים בבנק לא יעלה על התקציב בשקלים של סכום המענק הבסיסי, הנגזר מהרווח הנקי בפועל ברמת הבנק. במקרה של חריגה, יופחת סכום הבונוס לכל עובד מרכזי, עד להתכנסות לתקציב האמור, ע"פ שיקול דעת מנכ"ל.

ז. תשלום המענק השנתי המשתנה ייפרס על פני מספר שנים, כדלקמן:

חמישים אחוזים (50%) מהמענק השנתי המשתנה ישולמו במזומן בסמוך לדיווח על התוצאות הכספיות של שנת המענק; חמישים האחוזים (50%) הנותרים מהמענק השנתי המשתנה ("יתרת המענק השנתי") יפרסו על פני 3 שנים בקו ישר וישולמו בכל שנה במזומן, בהתקיימות התנאים שלהלן:

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

- שיעור עמידה ביעד הרווח הנקי בשנה הקלנדרית שקדמה למועד התשלום לא היה נמוך מ-66%.
  - הבנק עמד בשנה הקלנדרית הקודמת בכל יחסי הלימות ההון הנדרשים על-פי הוראות המפקח על הבנקים, לפי הדוחות הכספיים.
- יתרת המענק השנתי תהיה צמודה למדד המחירים לצרכן.

על אף האמור בסעיף זה לעיל, במקרה בו המענק השנתי המשתנה בגין השנה הנמדדת לא עלה על 1/6 מהתגמול הקבוע של העובד המרכזי הרלבנטי באותה שנה, לא יופעל מנגנון הפריסה הנ"ל. במקרה זה, המענק השנתי המשתנה יוענק לאותו עובד מרכזי בשלמותו במזומן, בסמוך לדיווח על התוצאות הכספיות של השנה הנמדדת.

ח. פרישת עובד מרכזי והצטרפות עובד חדש

עובד מרכזי שיפרש מהבנק בהגיעו לגיל פרישה או שיפרוש מהבנק שלא ביוזמתו במהלך שנה קלנדרית יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי בגין תקופת כהונתו בפועל במהלך השנה הקלנדרית שבה חלה פרישתו ("שנת הפרישה"), ככל שיהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו.

לצורך חישוב המענק השנתי המשתנה לעובד המרכזי שפרש כאמור, ייערך בשלב ראשון חישוב סכום המענק השנתי המשתנה על פי האמור לעיל, כאילו עבד העובד המרכזי בכל שנת המענק, ובשלב השני, תוכפל תוצאת חישוב סכום המענק השנתי המשתנה כאמור בשיעור תקופת עבודתו בפועל בשנת הפרישה.

סכום המענק השנתי המשתנה החלקי ישולם במועדים ובתנאים כאמור לעיל. מובהר, כי עובד מרכזי כאמור יקבל את יתרת המענק השנתי בגין שנים קודמות (שקדמו לשנת הפרישה), ככל שהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנים אלו, במועדים ובתנאים המפורטים לעיל.

עובד מרכזי שפרש מהבנק מרצונו (טרם הגיעו לגיל פרישה) או פוטר עקב קרות אירוע המאפשר לפטרו ללא פיצויים, במהלך שנה קלנדרית, לא יהא זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנת הפרישה.

ואולם, עובד מרכזי שפרש מרצונו כאמור, יהיה זכאי ליתרת המענק השנתי בגין שנים קודמות (שקדמו לשנת הפרישה), ככל שהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנים אלו, במועדים ובתנאים המפורטים לעיל.

עובד הבנק שקודם ומונה לתפקיד של עובד מרכזי במהלך הרבעון האחרון של השנה, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה, בהתאם לתנאים שנקבעו במשרתו הקודמת. עובד הבנק שקודם ומונה לתפקיד עובד מרכזי במהלך שלושת הרבעונים הראשונים של השנה, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה בהתאם לתנאי המענק במשרתו הנוכחית.

עובד שמונה לתפקיד של עובד מרכזי בבנק במהלך שנה קלנדרית ולא היה עובד הבנק קודם לכן, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי בגין תקופת כהונתו בפועל בשנת המינוי, ככל שיהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו ובלבד שעבד בבנק מעל לחצי שנה.

לצורך חישוב המענק השנתי המשתנה לעובד מרכזי שהתמנה כאמור, ייערך בשלב ראשון חישוב סכום המענק השנתי המשתנה על-פי האמור לעיל, כאילו עבד העובד המרכזי בכל שנת המענק, ובשלב שני, תוכפל תוצאת חישוב סכום המענק השנתי המשתנה כאמור בשיעור תקופת עבודתו בפועל בשנת המינוי.

ט. מענק מיוחד - במקרים חריגים ובהתאם להמלצת מנכ"ל הבנק, רשאית ועדת תגמול ושכר, לאשר סכום מענק משתנה

נוסף בגין שנה מסוימת למי מהעובדים המרכזיים והכל בכפוף לתנאים המפורטים להלן ולמתן נימוקים מפורטים להחלטה:

- המענק המשתנה הנוסף יכול שיינתן למספר עובדים מרכזיים ובלבד שלא יעלה על 5% מכמות העובדים המרכזיים באותה שנה.
- המענק המשתנה הנוסף יינתן בשל אירוע חריג, כגון פרויקט חד-פעמי, שינוי מבני מהותי ו/או עסקה חריגה בהיקפה ובמהותה. ובלבד שהאירוע העסקי החריג הוגדר מראש לעובד מרכזי מסוים.
- סך התגמול המשתנה המירבי לאותו עובד מרכזי באותה שנה לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

1. תשלום קבוע לעובדים המרכזיים הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה
בהתאם לעיקרון לפיו המשכורת החודשית הקבועה ו/או רכיבי תגמול קבוע אחרים, הניתנים לעובדים מרכזיים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה, ייקבעו לפי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות וברגישות התפקידים המוטלים על עובדים מרכזיים אלו, עובדים מרכזיים הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה יהיו זכאים למענק שנתי קבוע בגובה של 2/3 ממנת תגמול חודשי קבוע. מבלי לגרוע מהיות המענק הנ"ל חלק מרכיב התגמול הקבוע של פונקציות הביקורת והבקרה, מענק שנתי קבוע זה לא יהווה חלק מחישוב "התגמול החודשי הקבוע" המשמש לצורך חישוב המענק השנתי המשתנה לעובדים מרכזיים הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה, אשר יחושב כדלקמן:
עד 105% מיעד הרווח הנקי יהיו זכאים העובדים המרכזיים, הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה, למענק הקבוע וכן להשלמה עד לגובה המענק המשתנה הבסיסי של העובדים המרכזיים שאינם גורמי בקרה.

מעל 105% מיעד הרווח הנקי ועד 130% מיעד הרווח הנקי יהיו זכאים העובדים המרכזיים, הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה, למענק הקבוע וכן למענק משתנה של עד 4.33 מנות תגמול חודשי קבוע.
מ-130% עמידה ביעד רווח נקי ומעלה יהיו זכאים העובדים המרכזיים, הנמנים על גורמי הביקורת והבקרה, למענק הקבוע וכן למענק משתנה של עד 4.45 מנות תגמול חודשי קבוע. המבוסס על 2/3 מהמענק המשתנה הבסיסי של העובדים המרכזיים שאינם גורמי בקרה.

3. פטור ושיפוי

שיפוי ופטור לעובדים מרכזיים בבנק עקב מילוי תפקידם בבנק, יינתנו על ידי הבנק לעובדים מרכזיים בכפוף למגבלות הקבועות בד"ן ובתקנון הבנק.

ט. חתימת הסכם קיבוצי

ביום 21 בינואר 2015 הודיע לאומי, כי הנהלת לאומי וארגון עובדי לאומי הגיעו להסכמות לגבי הסכם קיבוצי מיוחד (להלן: "ההסכם הקיבוצי"), ואלו אושרו על ידי דירקטוריון לאומי ועל ידי מועצת העובדים של לאומי. ההסכמות לגבי ההסכם הקיבוצי הושגו לאחר שהסכם קיבוצי קודם משנת 2010, הסתיים בדצמבר 2014. ההסכם הקיבוצי הינו לתקופה של ארבע שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2018. ההסכם חל גם על בנק ערבי ישראלי ועובדיו.

עיקרי השינויים שנקבעו בהסכם הקיבוצי, ביחס להסכם הקיבוצי הקודם:

מנגנון עדכון השכר השנתי, בשיעור ממוצע לכלל העובדים של 5%, שונה והוא יהיה כדלקמן:

בשנת 2015 - 4%

בשנת 2016 - 4%

בשנת 2017 - 3.5%

בשנת 2018 - 3.5%

הבנק שילם לעובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי מענק חד פעמי בגובה משכורת אחת ("המענק החד פעמי").

הבנק הקדים את עדכון סכום שכר המינימום שנקבע בהחלטת הממשלה, באופן שעדכון שכר המינימום ל- 5,000 ש"ח יבוצע בפעימה אחת ובאופן מיידי (ולא באופן מדורג כפי שנקבע בהחלטת הממשלה), לכלל העובדים שמשתכרים שכר מינימום.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

נקבעו הוראות נוספות שונות הנוגעות להפחתת סכומי מענקי היובל (מענקים וחופשות); עדכון שיעור הפרשות המעסיק לתגמולים עבור עובדים הזכאים ל"פנסיה צוברת", כך שההפרשה תהיה בשיעור של 7.5% במקום הפרשה בשיעור של 5%; עידוד עובדים שאינם מנצלים ימי חופשת מחלה, מעבר של עובדי קבלן לעובדי בנק; ועדכון התקופה המקסימאלית לקבלת תוספות ותק, כך שהיא תהיה עד ותק של 38 שנים, במקום ותק של 37 שנים בהסכם שהסתיים.

בעקבות ההסכם עדכן הבנק את האומדנים לשינוי השנתי בשכר, הזכאות למענק יובל וחופשת יובל, זכאות להמרת ימי מחלה שלא נוצלו בימי חופשה.

השפעות הסכם השכר נכללו ברבעון הראשון של שנת 2015 והסתכמו לקיטון בהוצאות השכר בסך של 6.6 מיליוני ש"ח, גידול ברווח נקי בסך 4.1 מיליוני ש"ח, וגידול בקרן הון נטו בסך של 13.0 מיליוני ש"ח.

י. הסכם קיבוצי מיוחד בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך בנק לאומי

בתאריך 10 בדצמבר 2015 חתמו הנהלת הבנק וועד העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד במסגרתו הוסדר סכסוך העבודה שהוכרז בעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי. ההסכם מעגן בתוכו את כל הזכויות והתנאים של עובדי בנק ערבי ישראלי הוא ייכנס לתוקף החל ממועד חתימת ההסכם.

ההסכם הקיבוצי כולל, בין היתר את הנושאים הבאים:

עובדי בנק ערבי ישראלי יהיו לעובדי בנק לאומי לכל דבר ועניין

- במועד המיזוג, עובדי בנק ערבי-ישראלי יהפכו להיות עובדי בנק לאומי, תוך קליטתם ברצף זכויות מלא, לרבות זכויות פיצויים, זכויות בקופות הגמל, זכויות פנסיוניות של העובדים כפי שהיו ערב מועד המיזוג.
- עבודתם של העובדים תשולב שילוב מלא עם עבודת בנק לאומי ופעילותם לא תבוצע באמצעות מערך נפרד.
- העובדים ייהנו משוויון הזדמנויות מלא ועבודתם לא תוגבל לסניפים, מרכזים ומרחבים בהם עבדו במסגרת בנק ערבי ישראלי.
- כל אחד מהעובדים, פקיד או סגל ניהולי, ייקלטו בבנק לאומי באותו מעמד כפי שהיה בעבודתם בבנק ערבי ישראלי ויועסקו בבנק לאומי, כל אחד בהתאם לעיסוקו בפועל בבנק ערבי ישראלי ערב המיזוג, או בכל תפקיד אחר שישוכף בו, ובלבד שלא תחול הרעה כלשהי בשכרם ובהפרשות הפנסיוניות המבוצעות בגינם.
- דרגות שכרו של העובד, הקידום בקבוצות הדירוג מדרגה לדרגה, מעמדו ותנאי עבודתו הנלווים וההפרשות הסוציאליות של כל עובד, יהיו שווים לאלו של עובד מקביל לו, או בתפקיד זה, בבנק לאומי.

פעילות המרחבים, המרכזים והסניפים

ימוזגו יחידות שונות של בנק ערבי ישראלי לתוך יחידות מקבילות בבנק לאומי.

תוכנית פרישה מרצון

במסגרת המיזוג הוצעה לעובדים תוכנית פרישה מרצון. בכלל זה, לעובדי דור א' הכלולים בתוכנית להטבה מוגדרת, הוצעו הטבות נוספות מעבר לתנאים החוזיים. עלות ההטבה הנוספת חושבה באופן אקטוארי ונרשמה כהוצאה בדוח רווח והפסד. עלות ההטבות הנוספות נטו הסתכמה ב-9.5 מיליון ש"ח (כולל פרישת עובדי דור ב והטבות אחרות). מזה 9.3 מיליון ש"ח נטו נרשם כהוצאה בסעיף תוכנית להטבה מוגדרת ו-0.2 מיליון ש"ח נטו כהטבות אחרות.

תנאים ייחודיים לעבודה במגזר הערבי:

שכר עבודה יומי עבודה בסניפים יהיו בהתאם לנהוג בבנק לאומי בהתייחס לעובדים במגזר הערבי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

מענקים ותוספות שכר

- מענק חד פעמי בהיקף של בין 1.25-1 משכורת חודשית לעובד, בעלות של 6.4 מיליוני ש"ח.
- תוספת שכר חד פעמית לעובדים בעלי ותק של 12 חודשים ומעלה במועד המיזוג בשיעור של 2%. יובהר כי התוספת כאמור שולמה בתחילת שנת 2016 ובנוסף לתוספת שכר המשולמת לכל עובדי בנק לאומי מכח הסכם קיבוצי לשנים 2015-2018 החל על כל עובדי בנק לאומי, במועד שתשולם התוספת בבנק לאומי לשנת 2016.
- עלות השפעת תוספת השכר על ההתחייבויות האקטואריות הסתכמו לסך של 3.6 מיליוני ש"ח.

גמלאי בנק ערבי ישראלי

בנק לאומי מקבל עליו את האחריות וההתחייבות לדאוג לגמלאי בנק ערבי ישראלי.

יא. אירועים לאחר תאריך המאזן: הסכם קיבוצי - המרת זכויות עובדים למניות בנק לאומי כהיערכות לעמידה במדרגות ההון הרגולטורי

1. ביום 17 בפברואר 2016, נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי בנק לאומי לבין בנק לאומי, לפיו יומרו זכויות, שנצברו לטובת עובדים בבנק לאומי, במניות של בנק לאומי שיונפקו לעובדים בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי בנק לאומי, וכמפורט להלן.
2. ההתקשרות בהסכם הקיבוצי המיוחד נעשתה לאחר קבלת אישור ועדת התגמול ודירקטוריון של בנק לאומי. ההסכם הקיבוצי המיוחד טעון חתימה של הסתדרות העובדים הכללית החדשה.
3. הנפקת המניות תיעשה לפי מחיר השוק של המניות במועד פרסום תכנית מיתאר (או במועד אחר שייקבע בתכנית המיתאר), אשר תידרש לצורך ביצוע הנפקה. הנפקת המניות תיעשה תמורת ויתור של העובדים על הזכויות שהומרו שרשומות בספרי בנק לאומי בסכום שווי המניות שיונפקו. המניות שיונפקו יהיו חסומות לשנתיים.
4. הזכויות שיומרו למניות:
  - 4.1 מענק שנתי בגין שנת 2015, אם וככל שיאושר. המרה זו תבוצע לכלל העובדים.
  - 4.2 המרה וולונטרית של עד 25% מזכויות פנסיוניות ("פנסיה תקציבית"), שנצברו לטובת עובדים הזכאים לכך, במניות בנק לאומי, תמורת ויתור על זכויות באותו סכום, כפי שהזכויות רשומות לטובת העובד בספרי בנק לאומי, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, למעט שימוש בריבית היוון בשיעור של 3.5%, במקום שיעור היוון של כ-2.68%, בו נעשה שימוש, בהתאם להוראות בנק ישראל. כל עובד שחל עליו הסדר "דור א" וזכאי ל"פנסיה תקציבית", יהיה רשאי לבחור את שיעור הזכויות שיומרו למניות בנק לאומי. עובד ששכרו לצורך הפרשות סוציאליות אינו עולה, נכון לחודש דצמבר 2015, על 10,000 ש"ח, לא יהיה זכאי להמיר זכויות כאמור.
  - 4.3 המרת הזכאות הרשומה בספרי בנק לאומי למענקי יובלות וחופשות יובל, שנצברו לטובת עובדים שזכאים למענקי יובל, ואשר מועד תשלום מענק היובל הינו החל מיום 1 בינואר 2017. המרה זו תבוצע לכלל העובדים הזכאים למענקי יובלות. ככל שההיקף הכולל של הזכויות שיעמדו להמרה יעלה על 1.15 מיליארדי ש"ח (להלן: "סכום היעד להמרה"), תבוצע המרה חלקית בלבד (או לא תבוצע כלל המרה) של הזכויות למענקי יובלות וחופשות יובל, אלא אם כן תושג הסכמה נפרדת עם נציגות העובדים.
5. בכוננת בנק לאומי להחיל את המרת הזכויות הרלבנטיות גם על המנהלים שמועסקים בבנק לאומי בחוזים אישיים.
6. בנק לאומי יפעל לפרסום תכנית מיתאר להנפקת מניות לעובדים, לשם ביצוע האמור בהסכם הקיבוצי המיוחד.
7. פרסום תכנית המיתאר, כפופה לקיום ההליכים הנדרשים לכך על פי דין.
8. כמפורט בדיווח המידי, מיום 15 בפברואר 2016, מהלך זה, ככל שיבוצע, נעשה במסגרת היערכות בנק לאומי להתמודדות עם מדרגות הלימות ההון לבנקים, שנקבעו על ידי בנק ישראל לאור הוראות באזל 3 (עד רמה של 10.3% ב-1.1.2017).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יא. ריכוז ההטבות העיקריות המחושבות באופן אקטוארי:

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
במיליוני ש"ח		
		הטבה לפנסיה ופיצויים
201.7	207.5	סכום ההתחייבות
115.7	118.8	השווי ההוגן של נכסי התכנית
86.0	88.7	עודף ההתחייבות על נכסי התכנית
86.0	88.7	עודף ההתחייבות שנכלל בסעיף "התחייבויות אחרות"
		הטבה למענקי יובל
(ב) 37.5	(א) 26.6	סכום ההתחייבות
		סך הכל
123.5	115.3	עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"

(א) ליום 31 בדצמבר 2015 כולל הטבה בגין המרת ימי מחלה בסך של 4.3 מיליון ש"ח.
(ב) סווג מחדש

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה)

(1) מחויבויות ומצב המימון

א. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר	31 בדצמבר
2014	2015
במיליוני ש"ח	
179.0	201.7
4.2	4.5
10.8	9.8
0.8	0.9
12.0	(10.9)
(5.1)	(7.8)
-	9.3
201.7	207.5
189.8	191.4

מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת תקופה (מבוקר)

עלות שירות

עלות ריבית

הפקדות משתתפי התכנית

הפסד (רווח) אקטוארי

הטבות ששולמו

צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פרישה מרצון

מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף תקופה

מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף תקופה

ב. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר	31 בדצמבר
2014	2015
במיליוני ש"ח	
113.0	115.7
7.3	2.2
2.3	2.2
0.8	0.9
(7.7)	(2.2)
115.7	118.8
86.0	88.7

שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת תקופה (מבוקר)

תשואה בפועל על נכסי התכנית

הפקדות לתכנית על ידי התאגיד הבנקאי

הפקדות לתכנית על ידי העובדים

הטבות ששולמו

שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף תקופה

מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף תקופה (א)

(א) נכלל בסעיף התחייבויות אחרות

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה) (המשך)

ג. סכומים שהוכרו במאזן

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
86.0	88.7	סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות

ד. סכומים שהוכרו בהפסד כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
18.7	23.6	הפסד אקטוארי נטו
15.9	-	הפסד אקטוארי נטו בגין המעבר
34.6	23.6	יתרת סגירה בהפסד כולל אחר מצטבר

ה. תכניות שבהן המחויבות בגין הטבה מצטברת עולה על נכסי התכנית

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
201.7	207.5	מחויבות בגין הטבה חזויה
189.8	191.4	מחויבות בגין הטבה מצטברת
115.7	118.8	שווי הוגן של נכסי התכנית

ו. תכניות שבהן המחויבות בגין הטבה חזויה עולה על נכסי התכנית

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
201.7	207.5	מחויבות בגין הטבה חזויה
115.7	118.8	שווי הוגן של נכסי התכנית

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה) (המשך)

(2) הוצאה לתקופה

א. רכיבי עלות ההטבה נטו שהוכרו ברווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר	31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
3.8	4.2	4.5	עלות שירות
10.0	10.8	9.8	עלות ריבית
(8.4)*	(7.3)*	(4.7)	תשואה חזויה על נכסי תכנית הפחתה של סכומים שלא הוכרו:
-	0.6	2.6	הפסד אקטוארי נטו
-	-	9.3	אחר, לרבות הפסד מצמצום או סילוק ובגין פרישה מרצון
5.4	8.3	21.5	סך עלות ההטבה נטו

* משיקולים פרקטיים הבנק בחר להשתמש בשיעורי התשואה בפועל לצורך קביעת שיעורי התשואה החזויים בתקופה זו. ראה גם ביאור 1(ד) 1.

ב. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו בהפסד כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר	31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
7.3	12.0	(8.4)	רווח (הפסד) אקטוארי נטו בתקופה
-	(0.6)	(2.6)	הפחתה של הפסד אקטוארי
7.3	11.4	(11.0)	סך הכל הוכר בהפסד (רווח) כולל אחר
5.4	8.3	21.5	סך עלות ההטבה נטו
12.7	19.7	10.5	סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה ובהפסד כולל אחר

ג. אומדן של הסכומים הכלולים בהפסד כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מהפסד כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנת 2016 לפני השפעת המס

במיליוני ש"ח	
3.2	הפסד אקטוארי נטו

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה) (המשך)

(3) הנחות

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמידת עלות ההטבה נטו
א1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה

	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
באחוזים			
שיעור היוון - ריאלי	2.89%	3.08%	
שיעור עלית המדד	2.50%	1.89%	
שיעור עזיבה	0.6%-0.8%	0.6%-0.8%	
שיעור גידול בתגמול - ריאלי	0.8%-4.5%	0.8%-3.3%	

א2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

	לשנה שהסתיימה ביום			
	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
במיליוני ש"ח				
שיעור היוון נומינלי	6.26%	5.98%	4.78%	
תשואה חזויה נומינלית לטווח ארוך על נכסי התכנית	9.28% (*)	5.47% (*)	4.00%	
שיעור גידול בתגמול - נומינלי	0.8%-4.5%	3.3%-7.0%	3.3%-6.9%	

* משיקולים פרקטיים הבנק בחר להשתמש בשיעורי התשואה בפועל לצורך קביעת שיעורי התשואה החזויים בתקופות אלו. ראה גם ביאור 1(ד)1.

ב. השפעה של שינוי בנקודת אחוז אחת על גידול (קיטון) במחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס.

	קיטון בנקודת אחוז אחת		גידול בנקודת אחוז אחת		
	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
במיליוני ש"ח					
שיעור היוון	46.1	37.1	(35.4)	(28.8)	
שיעור עלית המדד	20.4	17.5	(21.0)	(15.3)	
שיעור עזיבה	0.7	(0.5)	(0.8)	0.7	
שיעור גידול בתגמול	(15.5)	(12.2)	17.0	13.5	

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה) (המשך)

(4) נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תוכנית

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
4.2	4.8	סוג נכס
28.5	20.2	מזומנים ופקדונות בבנקים
		מניות
		אגרות חוב:
34.6	35.6	ממשלתיות
38.1	35.6	קונצרניות
10.3	22.6	אחר
115.7	118.8	סך הכל

ב. השווי ההוגן של נכסי תוכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2015
אחוז מנכסי התכנית

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2014	2015	
באחוזים		
4%	4%	סוג נכס
25%	17%	מזומנים ופקדונות בבנקים
		מניות
		אגרות חוב:
30%	30%	ממשלתיות
33%	30%	קונצרניות
8%	19%	אחר
100%	100%	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 13 - זכויות עובדים (המשך)

יב. תכנית פנסיה להטבה מוגדרת (כוללת פיצויי פרישה) (המשך)

5. תזרימי מזומנים

א. הפקדות

הפקדות בפועל		תחזית (א)	
לשנה שהסתיימה ביום 31 דצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 דצמבר	2015	2016
2014	2015		
במיליוני ש"ח			
3.1	3.1	2.7	

הפקדות

(א) אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכניות פנסיה להטבה מוגדרת במהלך שנת 2016.

ב. ההטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

מהוון במיליוני ש"ח	שנה
21.1	2016
3.3	2017
3.3	2018
3.4	2019
3.9	2020
25.6	2021-2025
<u>146.9</u>	2026 ואילך
207.5	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 14 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

31 בדצמבר 2015							
סה"כ	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ (א)		מטבע ישראלי		נכסים	
		אחר	דולר	צמוד למדד			
				לא צמוד	המחירים		
מיליוני ש"ח							
2,315.8	-	26.5	40.8	873.6	1,374.9	מזומנים ופיקדונות בבנקים	
9.9	-	-	-	-	9.9	ניירות ערך	
5,509.6	-	-	-	51.2	5,458.4	אשראי לציבור, נטו (ב)	
56.8	56.8	-	-	-	-	בניינים וציוד	
96.7	1.0	-	-	-	95.7	נכסים אחרים	
7,988.8	57.8	26.5	40.8	924.8	6,938.9	סך כל הנכסים	
התחייבויות							
5,186.3	-	26.3	36.5	873.6	4,249.9	פיקדונות הציבור	
1,740.4	-	-	-	-	1,740.4	פיקדונות מבנקים	
349.8	2.6	-	0.1	10.3	336.8	התחייבויות אחרות	
7,276.5	2.6	26.3	36.6	883.9	6,327.1	סך כל ההתחייבויות	
712.3	55.2	0.2	4.2	40.9	611.8	הפרש	

(א) כולל צמודי מטבע חוץ.
 (ב) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה בהתאם למגזרי ההצמדה של האשראי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 14 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

31 בדצמבר 2014						
פריטים שאינם סה"כ		מטבע חוץ (א)		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד למדד		
סה"כ	כספיים			מיליוני ש"ח	מחירים	
						נכסים
1,961.9	-	12.1	40.7	845.2	1,063.9	מזמנים ופיקדונות בבנקים
407.1	-	-	-	50.1	357.0	ניירות ערך
5,064.8	-	-	-	63.8	5,001.0	אשראי לציבור, נטו (ב)
67.8	67.8	-	-	-	-	בניינים וציוד
(ג) 95.6	2.9	-	-	-	(ג) 92.7	נכסים אחרים
(ג) 7,597.2	70.7	12.1	40.7	959.1	(ג) 6,514.6	סך כל הנכסים
						התחייבויות
4,794.5	-	11.9	37.6	830.8	3,914.2	פיקדונות הציבור
1,744.1	-	-	-	-	1,744.1	פיקדונות מבנקים
103.3	-	-	-	-	103.3	כתבי התחייבויות נדחים
(ג) 336.5	3.2	-	0.1	(ג) 9.7	(ג) 323.5	התחייבויות אחרות
(ג) 6,978.4	3.2	11.9	37.7	(ג) 840.5	(ג) 6,085.1	סך כל ההתחייבויות
(ג) 618.8	67.5	0.2	3.0	(ג) 118.6	(ג) 429.5	הפרש

(א) כולל צמודי מטבע חוץ.
 (ב) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה בהתאם למגזרי הצמדה של האשראי.
 (ג) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 15 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון (א)

31 בדצמבר 2015

יתרה מאזנית (ה)		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים												מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח)
שיעור תשואה חוזי (ו)	סך הכל	ללא תקופת פרעון (ב)	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל שנה	מעל עשר שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל שנה עד שנתיים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל חודש עד שלושה חודשים	עם דרישה ועד חודש	
מיליוני ש"ח														
4.9	7,863.9	101.5	8,340.3	11.1	22.7	463.4	335.7	579.0	808.8	1,279.1	(ג) 2,847.2	(ג) 1,009.4	(ג) 983.9	נכסים (1)
2.2	7,211.2	8.2	7,352.5	101.1	82.5	180.0	78.9	68.6	158.0	385.0	1,219.0	2,212.0	2,867.4	התחייבויות (2)
	652.7	93.3	987.8	(90.0)	(59.8)	283.4	256.8	510.4	650.8	894.1	1,628.2	(1,202.6)	(1,883.5)	הפרש מטבע חוץ (ד)
1.6	67.1	-	67.2	-	-	-	-	-	0.4	0.7	1.2	0.6	64.3	נכסים
1.1	62.7	0.1	62.7	-	-	-	-	-	0.4	0.7	1.0	0.6	60.0	התחייבויות (2)
	4.4	(0.1)	4.5	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	4.3	הפרש
	4.2	(0.1)	4.3	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	4.1	מזה: הפרש - בדולר סה"כ
4.9	7,931.0	101.5	8,407.5	11.1	22.7	463.4	335.7	579.0	809.2	1,279.8	2,848.4	1,010.0	1,048.2	נכסים (1)
2.2	7,273.9	8.3	7,415.2	101.1	82.5	180.0	78.9	68.6	158.4	385.7	1,220.0	2,212.6	2,927.4	התחייבויות (2)
	657.1	93.2	992.3	(90.0)	(59.8)	283.4	256.8	510.4	650.8	894.1	1,628.4	(1,202.6)	(1,879.2)	הפרש
6.2	5,509.6	63.8	5,933.8	-	5.5	224.9	272.8	479.8	721.9	1,010.9	1,840.5	674.9	702.6	(1) מזה: אשראי לציבור
2.0	5,186.3	-	5,256.6	-	26.8	157.7	75.2	65.3	154.1	380.3	1,183.0	406.5	2,807.7	(2) מזה: פיקדונות לציבור

(א) בבאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי. הבנק מציג תזרימי מזומנים בגין עסקאות ברבית משתנה לפי השינוי הצפוי בבסיס הריבית המשתנה הנגזר מעקום התשואות למועד הדיווח והמשמש את הבנק לצורכי ניהול נכסים והתחייבויות וניהול סיכונים.

(ב) כולל נכסים בסך 9.8 מיליוני ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) אשראי בתנאי חח"ד סווג בהתאם לתקופת המסגרת (אשראי במסגרת בסך 1,057.4 מיליוני ש"ח). אשראי בחריגה בסך 54.0 מיליוני ש"ח, סווג ללא תקופת פרעון.

(ד) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ה) כפי שנכללה בבאור 14 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה".

(ו) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 15 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון (א) (המשך)

31 בדצמבר 2014

שער תשואה חוזי (ו)	יתרה מאזנית (ה)		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים										עם דרישה ועד חודש	
	סך הכל	ללא תקופת פרעון (ב)	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד שנים	מעל חמש עד שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל שנה עד שנתיים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל חודש עד שלושה חודשים		
באחוזים	מיליוני ש"ח													
4.8	7,474.3	94.0	7,923.2	12.4	67.5	409.7	317.2	472.4	890.2	1,269.5	(ג) 2,569.0	(ג) 901.5	(ג) 1,013.8	נכסים (1) (ז)
2.3	6,927.3	7.2	7,100.8	124.1	97.3	184.9	64.0	116.7	243.8	360.1	1,163.3	2,112.7	2,633.9	התחייבויות (2) (ז)
	547.0	86.8	822.4	(111.7)	(29.8)	224.8	253.2	355.7	646.4	909.4	1,405.7	(1,211.2)	(1,620.1)	הפרש (ז)
1.5	52.2	-	52.3	-	-	-	-	0.4	-	0.4	0.9	0.5	50.1	מטבע חוץ (ד)
0.9	47.9	0.1	47.9	-	-	-	-	0.4	-	0.2	0.7	0.5	46.1	נכסים
	4.3	(0.1)	4.4	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2	-	4.0	התחייבויות (2)
	4.1	(0.1)	4.2	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2	-	3.8	הפרש
														מזה: הפרש - בדולר
														סה"כ (ז)
4.8	7,526.5	94.0	7,975.5	12.4	67.5	409.7	317.2	472.8	890.2	1,269.9	2,569.9	902.0	1,063.9	נכסים (1) (ז)
2.3	6,975.2	7.3	7,148.7	124.1	97.3	184.9	64.0	117.1	243.8	360.3	1,164.0	2,113.2	2,680.0	התחייבויות (2) (ז)
	551.3	86.7	826.8	(111.7)	(29.8)	224.8	253.2	355.7	646.4	909.6	1,405.9	(1,211.2)	(1,616.1)	הפרש (ז)
6.5	5,064.8	48.6	5,450.2	-	7.7	166.8	221.9	412.5	628.9	905.8	1,748.4	633.2	725.0	(1) מזה: אשראי לציבור
2.2	4,794.5	-	4,879.5	-	33.9	161.2	60.8	112.9	240.1	355.3	1,032.3	359.3	2,523.7	(2) מזה: פיקדונות לציבור

(א) בבאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרימי הנתינים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי. הבנק מציג תזרימי מזומנים בגין עסקאות בריבית משתנה לפי השינוי הצפוי בבסיס הריבית המשתנה הנגזר מעקום התשואות למועד הדיווח והמשמש את הבנק לצורכי ניהול נכסים והתחייבויות וניהול סיכונים.

(ב) כולל נכסים בסך 4.9 מיליוני ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) אשראי בתנאי חח"ד סווג בהתאם לתקופת המסגרת (אשראי במסגרת בסך 1,128.9 מיליוני ש"ח). אשראי בחריגה בסך 43.7 מיליוני ש"ח, סווג ללא תקופת פרעון.

(ד) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ה) כפי שנכללה בבאור 14 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה".

(ו) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאונת שלו.

(ז) הוצג מחדש לאורך יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים בעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2014		2015		
יתרות החוזים (1)	יתרות הפרשה (2)	יתרות החוזים (1)	יתרות הפרשה (2)	
מיליוני ש"ח				
-	9.6	-	8.5	א. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים
0.7	75.1	1.1	68.0	יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף שנה
1.0	192.3	1.5	174.4	עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:
0.3	334.9	0.3	318.4	אשראי תעודות
				ערבויות להבטחת אשראי
				ערבויות אחרות
				מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
				מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות
0.8	478.3	0.9	520.8	בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
0.1	0.1	-	-	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדין לא ניתן
2.9	1,090.3	3.8	1,090.1	סך הכל

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
(2) יתרות הפרשה להפסדי אשראי.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

לבנק קיימות התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות, לסוף תקופת הדיווח כדלהלן:

31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2014		2015		
מיליוני ש"ח				
0.2		-		1. התחייבות לרכישת ציוד והתקנות
				2. חוזי שכירות לזמן ארוך -
				דמי שכירות של בניינים וכלי רכב בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות
	5.6	5.5		בשנה ראשונה
	5.1	5.0		בשנה שנייה
	4.6	4.6		בשנה שלישית
	4.3	3.8		בשנה רביעית
	3.4	3.5		בשנה חמישית
	35.3	35.3		מעל חמש שנים
	58.3	57.7		סך הכל

באור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תביעות משפטיות. לדעת הנהלת הבנק בהסתמך על חוות דעת משפטיות של יועצים משפטיים באשר לסיכויי התביעות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות לכיסוי נזקים כתוצאה מהתביעות האמורות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

לדעת הבנק, סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ושאינן התממשותן אינה קלושה מסתכם בסך של כ-0.8 מיליוני ש"ח.

4. התקשרות מיוחדת

לבנק הסכם המעגן את הפעילות הפיננסית והתפעולית עם לאומי (בענין זה ראה באור 18 (א)).

5. כתבי שיפוי

הבנק התחייב מראש לשפות את נושאי המשרה בבנק עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות בנות מטעם הבנק וכן בגין רשימה של אירועים כמקובל במערכת הבנקאות בישראל. מימוש ההתחייבות לשיפוי בפועל מותנית בהתקיימותם של שני התנאים המצטברים הבאים: (1) הסכום המרבי בגין מימוש השיפויים בפועל לכל נושאי המשרה בבנק בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם, בקשר עם האירועים הנ"ל, במצטבר, לא יעלה על 10% (עשרה אחוזים) מההון של הבנק כהגדרתו בהוראות המפקח על הבנקים, על פי המשתקף בדוחותיו הכספיים האחרונים של הבנק שפורסמו סמוך לפני מועד מימוש השיפוי בפועל. (2) הסכום המירבי בגין מימוש השיפויים בפועל לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש בהתאם להוראות המפקח על הבנקים. ההתחייבות לשיפוי הינה גם בגין הוצאות התדיינות סבירות שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי ואכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א – 2013 ("חוק ייעול הליכי אכיפה").

ההתחייבות לשיפוי תחול רק לאחר שמוצו זכויות נושאי המשרה כלפי צד ג' (כגון מבטח).

בנוסף, הבנק העניק פטור מאחריות לנושאי המשרה בבנק בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק.

באור 17 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בנושא הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים.

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת הזכויות שאינן מקנות שליטה ואת השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הבנק כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

פיקדונות בבנקים - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך סחירים - לפי שווי שוק. לבנק ניירות ערך סחירים בלבד. כל תיק ניירות הערך מושקע באגרות חוב.

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות (בהתאם לסוג הלקוח ודרוג סיכון האשראי שלו). בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית). תקבולים אלה הונו בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלום באשראי באותה קטגוריה. בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 17 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח.

בנוסף, בוצעה בדיקת רגישות של אומדן השווי ההוגן של החובות פגומים לשיעורי ריבית הניכיון. תוצאות הבדיקה העלו שהיוון החובות הפגומים בריבית גבוהה ב-1% מריבית הניכיון מקטין את השווי ההוגן של חובות אלו לסוף שנת 2015 בסכום כ-0.2 מיליוני ש"ח.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוינה למספר קטגוריות בהתאם למדרגי סכומים, סוג הריבית, בסיסי ההצמדה ותקופת ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלו הונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הבנק מגייס פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנותרה עד לפירעון.

פיקדונות מבנקים - בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית שבהם הבנק מגייס פיקדונות דומים.

כתבי התחייבויות נדחים - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקאות דומות במועד הדיווח, או יכול להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 17 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)
במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2015					
יתרה במאזן	שווי הוגן			סה"כ	
	רמה 1 (א)	רמה 2 (א)	רמה 3 (א)		
2,315.8	141.1	59.8	2,182.9	2,383.8	נכסים פיננסיים
9.9	9.9	-	-	9.9	מזומנים ופיקדונות בבנקים
5,509.6	-	1,463.6	4,009.4	5,473.0	ניירות ערך (ב)
7.8	-	-	7.8	7.8	אשראי לציבור, נטו
7,843.1 (ג)	151.0	1,523.4	6,200.1	7,874.5	נכסים פיננסיים אחרים
5,186.3	-	2,474.8	2,772.4	5,247.2	סך כל הנכסים הפיננסיים
1,740.4	-	1,740.4	-	1,740.4	התחייבויות פיננסיות
-	-	-	-	-	פיקדונות הציבור
189.8	-	-	187.1	187.1	פיקדונות מבנקים
7,116.5 (ג)	-	4,215.2	2,959.5	7,174.7	כתבי התחייבות נדחים
6.2	-	-	6.2	6.2	התחייבויות פיננסיות אחרות
					סך כל ההתחייבויות הפיננסיות
					מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
					עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון
					אשראי

31 בדצמבר 2014					
יתרה במאזן	שווי הוגן			סה"כ	
	רמה 1 (א)	רמה 2 (א)	רמה 3 (א)		
1,961.9	159.8	68.8	1,801.9	2,030.5	נכסים פיננסיים
407.1	407.1	-	-	407.1	מזומנים ופיקדונות בבנקים
5,064.8	-	1,426.7	3,605.6	5,032.3	ניירות ערך (ב)
5.0	-	-	5.0	5.0	אשראי לציבור, נטו
7,438.8 (ג)	566.9	1,495.5	5,412.5	7,474.9	נכסים פיננסיים אחרים
4,794.5	-	2,093.2	2,762.6	4,855.8	סך כל הנכסים הפיננסיים
1,744.1	-	1,744.1	-	1,744.1	התחייבויות פיננסיות
103.3	-	-	103.3	103.3	פיקדונות הציבור
179.5	-	-	177.2	177.2	פיקדונות מבנקים
6,821.4 (ג)	-	3,837.3	3,043.1	6,880.4	כתבי התחייבות נדחים
5.1	-	-	5.1	5.1	התחייבויות פיננסיות אחרות
					סך כל ההתחייבויות הפיננסיות
					מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
					עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון
					אשראי

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל. רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים. רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.
(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה ביאור ניירות ערך.
(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 238.3 מיליוני ש"ח ובסך 2,940.6 מיליוני ש"ח, בהתאמה (שנת 2014 654.9 מיליוני ש"ח ו-2,651.5 מיליוני ש"ח בהתאמה), אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן).

למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה באור 17א'.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 18 - בעלי עניין וצדדים קשורים

הבנק הינו חברה בת ישירה של בנק לאומי לישראל בע"מ.

א. בעלי שליטה - החברה האם (א)

1. לבנק הסכמים עם לאומי הכוללים פעילות פיננסית וכן קבלת שירותי תפעול.

להלן פרטי ההסכמים:

שירותים פיננסיים - פעילות של מתן אשראי, קבלת פיקדונות וניהול חלק מפיקדונות הציבור של הבנק, אשר מופקדים בלאומי. הניהול של פיקדונות אלו כולל אחריות על היבטי סיכונים השוק והנזילות בגינם בתמורה לדמי ניהול בשיעור קבוע מיתרת פיקדונות אלו. פעילות הבנק במט"ח בוצעה באמצעות לאומי וכללה העברות לחו"ל, גביית שקים במט"ח ופעילות סחר חוץ של יבוא/יצוא ואשראים דוקומנטריים.

למימון פעילותו השוטפת הועמדה לבנק מסגרת פעילות מחברת האם לאומי. המסגרת ליום 31 בדצמבר 2015, שאושרה ביום 1 לפברואר 2015, נקבעה ל- 2.8 מיליארד ש"ח, מזה עד 10.0 מיליון ש"ח במט"ח, לעומת 2.2 מיליארד ש"ח ו- 20.0 מיליון ש"ח בהתאמה, בדצמבר 2014. כן ניתן היה לנצל מהמסגרת הכוללת סך של עד 200.0 מיליון ש"ח באשראי לזמן קצוב מעל שנה, במחירים הנהוגים בחברת האם. עלות המימון של המסגרת במטבע ישראלי עד 2.0 מיליארד ש"ח, התבססה על ריבית בנק ישראל והחל מה-1 לפברואר 2015 נקבעה תוספת בשיעור של 0.15 נקודות האחוז. מימון במטבע ישראלי מעבר לסכום של 2.0 מיליארד ש"ח ניתן יהיה לנצל בתנאי חח"ד בשיעור הריבית הנקבעת על ידי בנק ישראל ללא תוספת.

שירותים תפעוליים - כללו בעיקר הסכם לקבלת שירותים של מיכון ומחשוב מלאומי, בהם עיבודי מחשב לכלל פעילות הבנק על יחידותיו השונות.

ביום 17 במאי 2009 חתם הבנק עם לאומי תוספת להסכם (להלן - "התוספת") לתקופה שהחלה ביום 1 בינואר 2008.

על פי התוספת הבנק השתתף בהשקעה של לאומי בפיתוח מערכות חדשות ובביצוע שינויים במערכות קיימות, הן מתקציב שוטף והן מתקציב השקעות באחוז קבוע עבור מערכות המיושמות בבנק.

לאומי פעל כך שמערכות שהועמדו לשימוש הבנק הכילו את דרישות החוק, ההנחיות וההוראות כפי שמיושמות עבור לאומי, והעמיד לרשות הבנק מידע רלוונטי שברשותו על המערכות. כמו כן, ניהל לאומי את סיכונים המערכות גם עבור הבנק כפי שמתבצע בלאומי והביא לידיעת הבנק ככל הניתן, כל מקרה של סיכון שטופל ו/או יטופל על ידי לאומי.

בשנת 2015 נרשמו בסעיפי הוצאות מחשב בגין שירותי מחשב ומיכון שהתקבלו מלאומי סך של 38.0 מיליוני ש"ח ולא הווננו עלויות תוכנה. (בשנת 2014 נרשמו בסעיפי הוצאות מחשב סך של 39.3 מיליוני ש"ח והווננו עלויות תוכנה בסך של 1.0 מיליוני ש"ח, בסך הכל שולם ללאומי סך של 40.3 מיליוני ש"ח.)

יתר השירותים התפעוליים הנכללים בהסכמים כוללים: שירותי סליקה בנקאית, ניירות ערך, הובלת כספים וכן תמיכה לוגיסטית ושירותי אחזקת מחשבים ביחידות הבנק, כגון תקשורת, כספומטים וכד'. בנוסף קיבל הבנק מלאומי שירותי בנקאות ישירה וביניהם שירותי פיתוח אתר האינטרנט ומוקד טלפוני המאפשר מתן מידע ושירותים לסלולר. הבנק קיבל גם שירותי ביטחון, כולל חיבור לחדר הבקרה של לאומי ושירותי ביקורת פנימית.

2. לבנק ולחברות בקבוצת לאומי פוליסת ביטוח משותפת לכיסוי הסיכונים השונים, ובכלל זה ביטוח בנקאי, ביטוח לנושאי משרה, ביטוח רכוש וביטוח חבויות מעבידים.

ב. פעילות בכרטיסי אשראי - הסכם עם לאומיקארד

פעילות הבנק בתחום זה מתרכזת בהפצה משותפת של כרטיסי אשראי עם חברת לאומי קארד מקבוצת לאומי. בתאריך 15 בינואר 2009 נחתם הסכם הפצה עם חברת לאומי קארד, ההסכם מעגן את הפעילות שהחלה קודם עם החברה. אין לבנק הסכמים דומים עם חברות נוספות בתחום זה.

הכנסות הבנק מלקוחותיו בגין עסקאותיהם בכרטיסי אשראי אשר הונפקו בשיתוף עם חברת לאומי קארד נכללו בסעיפי הכנסות מריבית בסך של 5.2 מיליוני ש"ח ועמלות כרטיסי אשראי בסך של 18.8 מיליוני ש"ח (לשנת 2014 סך של 5.1 ו- 18.3 מיליוני ש"ח בהתאמה) ומנגד שילם הבנק לחברת לאומי קארד סך של 6.7 מיליוני ש"ח בגין חלקו בהסכם (לשנת 2014 סך של 6.5 מיליוני ש"ח).

(א) בנק לאומי לישראל בע"מ.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 18 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)
במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2015						ג. יתרות (*)
בעלי עניין						
אחרים (ג)		אנשי מפתח ניהוליים (ב)		מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)		
היתרה הגבוהה ביותר (ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר (ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר (ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	
						נכסים
						פיקדונות בבנקים (כולל פיקדונות בקשר עם תוכניות חיסכון וחסכונות לזמן קצוב בסך 1,754.6 מיליוני ש"ח)
-	-	-	-	2,174.7	2,174.7	
						אשראי לציבור
-	-	2.4	2.2	-	-	
						הפרשה להפסדי אשראי (ז)
-	-	-	-	-	-	
						אשראי לציבור, נטו
-	-	2.4	2.2	-	-	
0.4	0.4	-	-	0.5	-	נכסים אחרים
						התחייבויות
						פיקדונות הציבור
1.6	1.6	1.8	1.7	-	-	
						פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	2,016.8	1,740.4	
						כתבי התחייבות נדחים
-	-	-	-	100.2	-	
187.0	187.0	0.1	0.1	11.4	2.7	התחייבויות אחרות
						מניות (כלול בהון) (ה)
-	-	-	-	26.5	26.5	
						סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים (ו)
-	-	0.7	0.6	1.0	1.0	

(א) בנק לאומי לישראל בע"מ.

(ב) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS24.

(ג) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.

(ה) אחזקות בעלי עניין בהון של הבנק.

(ו) סיכונים אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה.

(ז) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

(*) למידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ראה באור 18 (ח) להלן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 18 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)
במיליוני ש"ח

ג. יתרות (המשך) (*)

31 בדצמבר 2014						
בעלי עניין		אנשי מפתח ניהוליים (ב)		מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)		
אחרים (ג)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר (ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר (ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	
-	-	-	-	1,843.7	1,782.6	פיקדונות בבנקים (כולל פיקדונות בקשר עם תוכניות חיסכון וחסכונות לזמן קצוב בסך 1,359.4 מיליוני ש"ח)
-	-	2.0	2.0	-	-	אשראי לציבור
-	-	-	-	-	-	הפרשה להפסדי אשראי (ז)
-	-	2.0	2.0	-	-	אשראי לציבור, נטו
0.4	0.4	-	-	0.2	-	נכסים אחרים
התחייבויות						
1.6	1.0	2.2	0.9	-	-	פיקדונות הציבור
-	-	-	-	1,831.7	1,697.5	פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	103.3	103.3	כתבי התחייבות נדחים
173.0	171.4	0.1	0.1	10.3	5.6	התחייבויות אחרות
-	-	-	-	26.5	26.5	מניות (כלול בהון) (ה)
-	-	0.7	0.6	1.0	1.0	סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים (ו)

(א) בנק לאומי לישראל בע"מ.

(ב) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS24.

(ג) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.

(ה) אחזקות בעלי עניין בהון של הבנק.

(ו) סיכונים אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה.

(ז) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

(*) למידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ראה באור 18 (ח) להלן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 18 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)
במיליוני ש"ח

ד. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (*)

31 בדצמבר 2015			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)	אנשי מפתח ניהוליים (ב)	אחרים (ג)	
23.7	0.1	-	הכנסות ריבית נטו (ד)
-	(1)	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1.2	(1)	4.6	הכנסות שאינן מריבית
0.3	(1)	-	מזה: דמי ניהול ושרותים
(48.0)	(9.5)	(6.7)	הוצאות תפעוליות ואחרות
(23.1)	(9.4)	(2.1)	סה"כ
31 בדצמבר 2014			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)	אנשי מפתח ניהוליים (ב)	אחרים (ג)	
22.0	0.1	-	הכנסות ריבית נטו (ד)
-	(1)	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
4.7	(1)	4.4	הוצאות (הוצאות) הכנסות שאינן מריבית
0.3	(1)	-	מזה: דמי ניהול ושרותים
(48.6)	(10.7) (ה)	(6.5)	הוצאות תפעוליות ואחרות
(21.9)	(10.6)	(2.1)	סה"כ
31 בדצמבר 2013			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)	אנשי מפתח ניהוליים (ב)	אחרים (ג)	
25.3	(1)	-	הכנסות ריבית נטו (ד)
-	(1)	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(2.9)	(1)	4.1	הוצאות (הוצאות) הכנסות שאינן מריבית
0.3	(1)	-	מזה: דמי ניהול ושרותים
(46.8)	(12.7) (ה)	(5.8)	הוצאות תפעוליות ואחרות
(24.4)	(12.7)	(1.7)	סה"כ

(א) בנק לאומי לישראל בע"מ.
 (ב) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS24.
 (ג) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
 (ד) לפירוט ראה באור 18 (ו) להלן.
 (ה) לפירוט ראה באור 18 (ה) להלן.
 (ו) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

(*) למידע בדבר תנאי עסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ראה באור 18 (ח) להלן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 18 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)
במיליוני ש"ח

ה. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין (*)

31 בדצמבר 2015			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)		אנשי מפתח ניהוליים (ב)	
סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות (ד)	מספר מקבלי הטבות
-	-	7.9	10
-	-	1.6	12
לבעל עניין המועסק בבנק או מטעמו (ג)			
דירקטור שאינו מועסק בבנק או מטעמו (ג)			
31 בדצמבר 2014			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)		אנשי מפתח ניהוליים (ב)	
סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות (ד)	מספר מקבלי הטבות
-	-	9.2 (ה)	10 (ב)
-	-	1.5 (ד)	12
לבעל עניין המועסק בבנק או מטעמו (ג)			
דירקטור שאינו מועסק בבנק או מטעמו (ג)			
31 בדצמבר 2013			
בעלי עניין			
מחזיקי מניות-בעלי שליטה (א)		אנשי מפתח ניהוליים (ב)	
סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות (ד)	מספר מקבלי הטבות
-	-	11.4 (ה)	9 (ב)
-	-	1.3 (ד)	12
לבעל עניין המועסק בבנק או מטעמו (ג)			
דירקטור שאינו מועסק בבנק או מטעמו (ג)			

(א) בנק לאומי לישראל בע"מ.
 (ב) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS24.
 (ג) כולל סכומים ששולמו דרך חברת האם ונכללו בסעיף ד לעיל.
 (ד) כולל פרמיית ביטוח אחריות לכלל הדירקטורים ולבעלי העניין ונושאי המשרה האחרים המועסקים בבנק בסך של 0.2 מיליוני ש"ח (בשנים 2014 ו-2013 - 0.2 מיליוני ש"ח).
 (ה) מזה: הטבות עובד לזמן קצר: 7.0 מיליוני ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה: 1.1 מיליוני ש"ח והטבות אחרות בסך של 0.2 מיליוני ש"ח (בשנת 2014 ו-2013: הטבות לזמן קצר בסך של 8.4, 10.4 מיליוני ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה בסך של 0.6 ו-0.8 מיליוני ש"ח והטבות אחרות בסך של 0.2 מיליוני ש"ח בשנים 2014 ו-2013).

(*) למידע בדבר תנאי עסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ראה באור 18 (ח) להלן.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור - 18 בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ו. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות של הבנק עם בעלי עניין וצדדים קשורים(*)

2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
			1. בגין נכסים
(א) -	0.1	0.1	מאשראי לציבור
46.8	34.5	29.0	מפיקדונות בבנקים
			2. בגין התחייבויות
(5.6)	(3.3)	(0.4)	על כתבי התחייבות נדחים
(15.9)	(9.2)	(4.9)	על פיקדונות מבנקים
25.3	22.1	23.8	סך כל הכנסות ריבית, נטו

(א) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

ז. כתבי התחייבויות נדחים (שטרי הון) שהונפקו לחברת האם לאומי.

ביום 30 באפריל 2015 ביצע הבנק פירעון מוקדם של כתב התחייבות נדחה בסך של 100 מיליוני ש"ח (קרן) וזאת לאחר אישור בנק ישראל בנושא המותנה באי חלוקת דיבידנד בשנת 2015.

ח. מידע בדבר תנאי עסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין.

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק. הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

(*) למידע בדבר תנאי עסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ראה באור 18 (ח).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 19 - הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
326.2	336.3	342.5	א. הכנסות ריבית
46.8	34.5	29.0	מאשראי לציבור
8.4	4.9	1.8	מפיקדונות בבנקים
381.4	375.7	373.3	מאגרות חוב
			סך כל הכנסות הריבית
(66.2)	(41.8)	(30.4)	ב. הוצאות ריבית
(16.0)	(9.2)	(4.9)	על פיקדונות הציבור
(5.6)	(3.3)	(0.4)	על פיקדונות מבנקים
(87.8)	(54.3)	(35.7)	על כתבי התחייבויות נדחים
293.6	321.4	337.6	סך כל הוצאות הריבית
			סך הכנסות ריבית, נטו
			ג. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב:
8.4	4.9	1.8	זמינות למכירה
8.4	4.9	1.8	סך הכל כלול בהכנסות ריבית

באור 20 - הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
5.5	4.0	3.1	א. הכנסות מימון שאינן מריבית
(0.4)	0.3	(ב) -	בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר
5.1	4.3	3.1	א.1. מהשקעות באגרות חוב
			רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה (א)
			א.2. הפרשי שער, נטו
0.3	0.1	0.3	ב. הכנסות מימון שאינן מריבית
5.4	4.4	3.4	בגין פעילויות למטרות מסחר
			א.1. מפעילות במכשירים נגזרים
			הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים
			סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית
			(א) סווג מרווח כולל אחר מצטבר.
			(ב) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 21 - עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
60.7	61.9	59.9	ניהול חשבון
17.9	18.3	18.8	כרטיסי אשראי
5.1	6.4	6.7	פעילות בניירות ערך
3.6	4.6	4.9	עמלת הפצת מוצרים פיננסיים
17.3	9.8	8.6	טיפול באשראי
1.8	1.7	2.2	הפרשי המרה
0.5	0.6	0.7	פעילות סחר חוץ
5.1	5.6	5.3	עמלות מעסקי מימון
5.4	5.3	5.3	עמלות אחרות
117.4	114.2	112.4	סך כל העמלות

באור 22 - הכנסות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
6.6	1.1	-	רווחים מקופת פיצויים
(0.8)	(0.2)	(0.4)	הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
(0.5)	- (א)	(א)	אחרות
5.3	0.9	(0.4)	סך כל ההכנסות האחרות

(א) סכום נמוך מ- 0.1 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 23 - משכורות והוצאות נלוות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
92.4	97.4	107.4	משכורות
8.2	8.5	7.9	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
3.1	4.3	(13.7)	הטבות לזמן ארוך
21.4	24.6	28.6	ביטוח לאומי ומס שכר
5.4	8.3	12.2	הטבה מוגדרת
4.2	4.8	4.5	הפקדה מוגדרת
0.7	0.6	5.6	הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה (ראה ביאור 13)
-	-	9.3	הטבות מיוחדות בגין פרישה מרצון (ראה ביאור 13)
0.6	5.1	(3.3)	הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים
136.0	153.6	158.5	סך כל המשכורות וההוצאות הנלוות

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באור 24 - הוצאות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
			מיליוני ש"ח
4.8	3.8	4.2	שיווק ופרסום
8.4	8.8	8.1	תקשורת
39.7	39.3	38.0	שרותי מחשב (למעט משכורות, פחת והפחתות) (ב)
3.5	3.4	2.9	משרדיות
1.7	1.4	1.6	ביטוח
5.8	6.5	7.4	משפטיות, ביקורת חשבונות וייעוץ מקצועי
1.1	1.3	1.4	שכר והחזר הוצאות לחברי הדירקטוריון
0.6	0.4	(0.2)	הדרכה והשתלמויות
5.8	6.7	7.7	תשלומים ללאומיקארד ולאומיקול
5.1	5.3	5.2	אחרות
76.5	76.9	76.3	סך כל ההוצאות האחרות

(ב) ראה הסבר נוסף בבאור 18(א).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 25 - הפרשה למסים על הרווח

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2013	2014	2015
מיליוני ש"ח		
54.7	62.7	61.3
0.2	(0.9)	(4.6)
54.9	61.8	56.7
(א) 1.6	(א) (3.5)	(4.2)
-	1.1	4.8
(א) 1.6	(א) (2.4)	0.6
(א) 56.5	(א) 59.4	57.3

מסים שוטפים -
 בגין שנת החשבון
 בגין שנים קודמות
 סך כל המסים השוטפים
 בתוספת (בניכוי) תנועה במסים נדחים (א) -
 בגין שנת החשבון
 בגין שנים קודמות
 סך כל המסים הנדחים
 הפרשה למסים על ההכנסה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2013	2014	2015
מיליוני ש"ח		
(א) 4.6	(א) (2.4)	(0.9)
(3.0)	-	1.5
(א) 1.6	(א) (2.4)	0.6

(א) מסים נדחים -
 יצירה והיפוך של הפרשים זמניים
 שינוי בשיעור המס
 סך כל המסים הנדחים

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 25 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל בישראל על תאגיד בנקאי, לבין ההפרשה למסים על הרווח כפי שנזקפה בדוח רווח והפסד:

2013	2014	2015	
36.2%	37.7%	37.6%	שיעור המס החל בישראל על תאגיד בנקאי (אחוזים) (ראה סעיף 1)
מיליוני ש"ח			
(א) 58.4	(א) 58.4	54.5	סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי מס (חסכון במס) בגין:
0.9	0.8	1.1	הוצאות אחרות לא מוכרות (קנסות, הוצאות עודפות)
0.2	0.2	0.2	מסים בגין שנים קודמות
(3.0)	-	1.5	שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי בשיעור המס
(א) 56.5	(א) 59.4	57.3	הפרשה למסים על ההכנסה

ג. לבנק הוצאו שומות סופיות עד וכולל שנת המס 2011. שומות עצמיות עד וכולל 2011 לחברת בת שאוחדה יחשבו כשומות סופיות.

ד. יתרות מסים נדחים לקבל ועתודה למסים נדחים:

מסים נדחים לקבל				עתודה למסים נדחים				
2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	
מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח		שיעור מס ממוצע		שיעור מס ממוצע		
				באחוזים		באחוזים		
(א) 21.6	26.0	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מסים נדחים לקבל בגין:
-	-	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מעודף עתודה לפנסיה על יעודה
(א) 2.0	2.0	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מעודף יעודה לפיצויים על עתודה
(א) 13.7	9.3	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מהפרשה לחופשה
1.5	-	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מהפרשה למענקי יובל
32.1	32.9	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מניירות ערך
-	-	-	-	37.7%	37.2%	-	-	מהפרשה להפסדי אשראי
-	-	0.3	0.4	-	-	37.7%	37.2%	התאמת נכסים לא כספיים בני פחת
(א) 70.9	70.2	3.5	3.4					סך הכל
13.0	8.2	-	-	37.7%	37.2%	-	-	השפעת המס המתייחס על התאמות בגין זכויות עובדים
-	-	1.5	-	37.7%	37.2%	-	-	השפעת המס המתייחס על התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(א) 83.9	78.4	5.0	3.4					יתרה לסוף שנה

מימוש המסים הנדחים מבוסס על תחזית לפיה יהיו לבנק הכנסות המתחייבות במס בעתיד הנראה לעין. חישוב המסים הנדחים נעשה בהתאם לשעורי המס החלים על תאגיד בנקאי ואשר צפויים בעת הניצול (ראה ו' להלן).

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 25 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ה. התנועה בנכסי והתחייבויות המסים הנדחים מיוחסת לפריטים הבאים:

סך הכל	ניירות ערך	הטבות לעובדים	התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	הפרשה להפסדי אשראי	
מיליוני ש"ח					
78.9 (א)	-	47.1 (א)	(0.3)	32.1	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2015
0.9	(1.5)	1.2	(0.1)	1.3	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(3.3)	1.5	(4.8)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
(1.5)	-	(1.0)	-	(0.5)	השפעת השינוי בשיעור המס
75.0	-	42.5	(0.4)	32.9	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2015 (1)(2)
78.4	-	45.5	-	32.9	(1) מזה: נכס מס נדחה
78.4					יתרה הניתנת לקיזוז
(3.4)	-	(3.0)	(0.4)	-	(2) מזה: התחייבות מס נדחה
(3.4)					יתרה הניתנת לקיזוז
71.5	-	37.4 (א)	(0.2)	34.3	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2014
2.4	-	4.7	(0.1)	(2.2)	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
5.0	-	5.0	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל
78.9	-	47.1 (א)	(0.3)	32.1	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2014 (1)(2)
83.9	1.5	50.3 (א)	-	32.1	(1) מזה: נכס מס נדחה
83.9					יתרה הניתנת לקיזוז
(5.0)	(1.5)	(3.2) (א)	(0.3)	-	(2) מזה: התחייבות מס נדחה
(5.0)					יתרה הניתנת לקיזוז

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)(1).

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 25 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ו. שינויי חקיקה בתחום המס

א. מס חברות

להלן שיעורי מס החברות הרלוונטיים לבנק בשנים 2013 - 2015:

2013 - 25%

2014 - 26.5%

2015 - 26.5%

בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

אילו החקיקה הייתה מושלמת למעשה עד ליום 31 בדצמבר 2015, השפעת השינוי על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 הייתה מתבטאת בקיטון ביתרות נכסי המסים הנדחים בסך 2.6 מיליוני ש"ח. עדכון יתרות המסים הנדחים היה מוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך 2.3 מיליוני ש"ח, כנגד רווח כולל אחר בסך 0.3 מיליוני ש"ח וכנגד ההון בסך 2.6 מיליוני ש"ח.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל.

ב. עדכון מס ערך מוסף, מס רווח ומס שכר

ביום 2 ביוני 2013 פורסם ברשומות צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ג-2013, אשר מעדכן את שיעור מס שכר ומס רווח, כך שיעמוד על 18% החל מיום 2 ביוני 2013. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים עלה בשנת 2013 לשיעור של 36.21%, ובשנת 2014 ואילך עלה לשיעור של 37.71%.

ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (התיקון), התשע"ו-2015, הקובע כי שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים יירד מ-18% ל-17%, וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015 ול-37.18% משנת 2016 ואילך.

ההשפעה של השינוי בשיעורי המס על הדוחות הכספיים של הבנק בהתייחס לנתונים הכספיים ליום 30 לספטמבר 2015 הינה קיטון בסעיף נכסי מסים נדחים בסך של כ-1.0 מיליוני ש"ח וקיטון בסעיף התחייבויות בשל הטבות לעובדים בסך של כ-0.7 מיליוני ש"ח בגין השינויים כאמור סך 0.7 מיליוני ש"ח יוכרו כהקטנה ברווח והפסד ו-0.4 מיליוני ש"ח יוכרו כהגדלה ברווח כולל אחר.

ז. החלטת מיסוי בהסכם מיום 19 בנובמבר 2015-מיזוג בנק ערבי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ על פי סעיף 103ב לפקודת מס הכנסה

ביום 19 בנובמבר 2015 העבירה רשות המיסים לידי בנק לאומי החלטת מיסוי בהסכם שכותרתה: "מיזוג בנק ערבי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ על פי סעיף 103ב לפקודת מס הכנסה" ("החלטת המיסוי"), המאשרת כי פרטי תוכנית המיזוג ליום 31 בדצמבר 2015 של בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי ישראלי בע"מ כפי שנמסרו בבקשה שהוגשה לרשות המיסים, ובכפוף לקיום התנאים המפורטים בפקודה ובהחלטת המיסוי, עומדים בתנאים המפורטים בסעיפים 103ג(1) ו-7 לפקודה. למידע מפורט על החלטת המיסוי ראה ביאור 31.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 26 - רווח למניה רגילה

חישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה רגילה ליום 31 בדצמבר 2015 התבסס על הרווח של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2013	2014	2015
בשקלים חדשים		
		רווח בסיסי ומדולל למניה רגילה
(א) 103.94	(א) 93.00	86.50
		רווח נקי בסיסי ומדולל
		ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות בנות 0.01 ש"ח ע.ב.
1,015,000	1,015,000	1,015,000
		כ"א ששימש בחישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 27 - מידע על מגזרי פעילות

פעילות הבנק חולקה למגזרי פעילות, בהתאם לסוגי הלקוחות השונים ובהתבסס על אופי פעילותם.

מגזר משקי בית - כולל לקוחות פרטיים, בעיקר שכירים, אשר פעילותם עם הבנק משמשת בעיקר לניהול שוטף של משק ביתם. האשראי הניתן ללקוחות אלו מאופיין בפיזור על פני מספר רב של לווים. יתרת האשראי למגזר זה ליום 31 בדצמבר 2015 מהווה כ- 59.9% מסך האשראי לציבור.

יתרת ההשקעות של לקוחות מגזר זה (הכוללות פיקדונות הציבור, ניירות ערך, קופות גמל) ליום 31 בדצמבר 2015 מהווה 72.0% מהיתרה הכוללת של סעיף זה בבנק.

מגזר מסחריים גדולים - לקוחות המנוהלים במרכז עסקים פרימיום, הכולל קבוצה מצומצמת של מספר לקוחות מסחריים אשר פעילותם עם הבנק משמשת לצרכי עסקיהם והיקף האשראי הניתן להם עולה בדרך כלל על 5 מיליוני ש"ח ו/או מחזור פעילותם עולה 25 מיליוני ש"ח.

היקף האשראי ללקוחות מגזר זה ליום 31 בדצמבר 2015 מהווה 10.3% מיתרת האשראי בבנק. יתרת ההשקעות של לקוחות מגזר זה מהווה 6.3% מסך היתרה הכוללת של סעיף זה בבנק.

מגזר מסחריים קטנים ורשויות מקומיות - כולל את יתר קבוצת הלקוחות המסחריים של הבנק שלא נכללו בלקוחות מסחריים לעיל. סך האשראי למגזר זה מיתרת האשראי בבנק מגיע ל- 29.7% וסך השקעות לקוחות אלו מגיעה ל- 21.5% מסך השקעות לקוחות הבנק.

מגזר ניהול פיננסי - במגזר זה נכללו תוצאות ניהול סיכוני השוק של הבנק מניהול נכסים והתחייבויות, ופעילות הנוסטרו.

סכומים שלא הוקצו והתאמות - הפעילויות האחרות של הבנק שאינן משויכות למגזר מוגדר.

תוצאות פעולות המגזרים הממוינות לפי מגזרי פעילות מפורטות בביאור 27 לדוחות הכספיים. נתוני תוצאות המגזרים נערכו בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בדבר "מגזרי פעילות עיקריים" וכוללים את המידע כפי שהוא מוצג להנהלת הבנק.

אופן חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים

הכנסות ריבית נטו

בחישוב הכנסות הריבית, מגזר הפעילות מזוכה בריבית המתקבלת מההלוואות שהעמיד או מחויב בריבית המשולמת לפיקדונות שגייס.

במקביל, מחויב המגזר נותן ההלוואה ומזוכה המגזר מקבל הפיקדון במחירי מעבר. מחירי המעבר נקבעים בדרך כלל על פי מחירי השוק בהתאמות מסוימות ומשקפים בדרך כלל תשואה חסרת סיכון או עלויות שוליות לגיוס מקורות באותו סוג הצמדה ומטבע ולתקופה דומה. השפעות הנובעות משינויים בהפרשי שער שקל/מט"ח וכן שינויים במדד המחירים לצרכן על עודפי השימושים ו/או מקורות מיוחסים למגזר הניהול הפיננסי. בשיטה המתוארת לעיל, מגזרי הפעילות נושאים בסיכוני אשראי ואינם נושאים בסיכוני שוק.

הוצאות בנין הפסדי אשראי, כולל הפרשה קבוצתית, נזקפות במגזר שבו מתנהל חשבון הלקוח בהתאם להוראות בנק ישראל.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 27 - מידע על מגזרי פעילות (המשך)

הכנסות שאינן מריבית

הכנסות שאינן מריבית (עמלות והכנסות אחרות) שהבנק גובה מלקוחותיו והכנסות מימון שאינן מריבית, נזקפות לזכות המגזר שבו מתנהל חשבון הלקוח. הכנסות מניירות ערך נוסטרו, רווחי היעודה לפיציניים, שהבנק מקבל נזקפים למגזר ניהול פיננסי.

הוצאות תפעוליות ואחרות

מרבית ההוצאות מזוהות ומיוחסות ספציפית למגזרים. אופן יחוס ההוצאות מבוסס על פי מודל תמחיר פעולות הקובע את המחירים לכל סוג פעילות המתבצעת על ידי לקוחות המגזרים השונים. ההוצאות מיוחסות למגזרי הפעילות בהתאם לשיוך המגזרי של הלקוחות המטופלים באותם מגזרים.

מדידות תשואה להון

הקצאת ההון לרכיבי הסיכון בין המגזרים נעשית בהתאם למאפייני הסיכון השונים הגלומים בכל מגזר, על פי עקרונות באזל. הקצאת הון בגין נדבך 1 (בגין סיכונים אשראי, שוק וסיכונים תפעוליים) הינה על פי באזל הגישה הסטנדרטית, סיכונים האשראי בהתבסס על נכסי הסיכון המשוקללים במגזרי הפעילות, סיכונים השוק והסיכונים התפעוליים. הון נדבך 2 מוקצה ליחידות בהתאם לייחוס פרטני של מרכיבי השונים למגזרי הפעילות. עודפי ההון שנותרו מוקצים על פי חלקו היחסי של כל מגזר (נדבך 1+2).

תשואה להון

מחושבת כיחס שבין הרווח הנקי של כל אחד מהמגזרים, להון המוקצה למגזר.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 27 - מידע על מגזרי פעילות (המשך)

31 בדצמבר 2015						
מסקי בית	מסחריים קטנים ורשויות מקומיות	מסחריים גדולים	ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל	
מיליוני ש"ח						
196.6	97.7	17.5	25.8	-	337.6	הכנסות ריבית, נטו
18.1	0.7	(0.3)	(18.5)	-	-	מחיצוניים
						בינמגזרי
67.4	38.2	7.0	3.1	(0.3)	115.4	הכנסות שאינן מריבית
-	-	-	-	-	-	מחיצוניים
						בינמגזרי
282.1	136.6	24.2	10.4	(0.3)	453.0	סך הכנסות
17.7	13.6	0.6	-	-	31.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
174.5	77.1	9.8	1.1	-	262.5	הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט פחת והפחתות)
8.5	4.3	0.6	0.1	-	13.5	פחת והפחתות
81.4	41.6	13.2	9.2	(0.3)	145.1	רווח לפני מסים
32.1	16.4	5.2	3.6	-	57.3	הפרשה למסים על הרווח
49.3	25.2	8.0	5.6	(0.3)	87.8	רווח נקי
18.0%	16.4%	8.1%	4.9%		13.2%	תשואה להון (אחוז רווח נקי מהון ממוצע)
3,210.6	1,628.4	589.1	2,423.8	153.3	8,005.2	יתרה ממוצעת של נכסים
3,661.9	1,211.0	333.6	2,038.4	80.0	7,324.9	יתרה ממוצעת של התחייבויות
2,380.9	1,251.2	735.6	1,005.0	251.8	5,624.5	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1,430.5	285.9	62.5	-	-	1,778.9	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
130.4	35.7	46.5	-	-	212.6	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
203.3	95.3	16.8	57.9	-	373.3	הכנסות ריבית, נטו:
11.4	3.1	0.4	(50.6)	-	(35.7)	מרווח מפעילות מתן אשראי
214.7	98.4	17.2	7.3	-	337.6	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
						סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) כוללים בעיקר פיקדונות בחברת האם לכיסוי חלק מפיקדונות הציבור.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 27 - מידע על מגזרי פעילות (המשך)

31 בדצמבר 2014						
מסקי בית	מסחריים קטנים ורשויות מקומיות	מסחריים גדולים	ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל	
מיליוני ש"ח						
178.6	97.2	18.3	27.2	0.1	321.4	הכנסות ריבית, נטו מחיצוניים
18.0	(1.2)	(1.3)	(15.5)	-	-	בינמגזרי
67.8	39.3	7.0	5.5	(0.1)	119.5	הכנסות שאינן מריבית מחיצוניים
0.1	-	-	(0.1)	-	-	בינמגזרי
264.5	135.3	24.0	17.1	0.0	440.9	סך הכנסות
14.3	2.9	-	-	-	17.2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
170.9	76.8	9.6	1.0	-	258.3	הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט פחת והפחתות) (א)
7.1	3.8	0.6	0.1	-	11.6	פחת והפחתות
72.2	51.8	13.8	16.0	-	153.8	רווח לפני מסים (א)
28.0	20.0	5.3	6.1	-	59.4	הפרשה למסים על הרווח (א)
44.2	31.8	8.5	9.9	-	94.4	רווח נקי (א)
18.6%	23.0%	10.1%	10.1%	16.4%		תשואה להון (אחוז רווח נקי מהון ממוצע) (א)
2,850.2	1,519.5	563.7	2,310.0 (ב)	166.2	7,409.6	יתרה ממוצעת של נכסים (א)
3,408.4	1,146.2	285.1	1,896.0	81.9	6,817.6	יתרה ממוצעת של התחייבויות (א)
2,114.9	1,161.1	635.3	883.9	212.6	5,007.8	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1,403.0	268.2	64.4	-	-	1,735.6	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
130.1	34.7	50.5	-	-	215.3	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
181.4	91.1	16.2	86.9	0.1	375.7	הכנסות ריבית, נטו: מרווח מפעילות מתן אשראי
15.2	4.9	0.8	(75.2)	-	(54.3)	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
196.6	96.0	17.0	11.7	0.1	321.4	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1.

(ב) כוללים בעיקר פיקדונות בחברת האם לכיסוי חלק מפיקדונות הציבור.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

ביאור 27 - מידע על מגזרי פעילות (המשך)

31 בדצמבר 2013						
משקי בית	מסחריים קטנים ורשויות מקומיות	מסחריים גדולים	ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל	
מיליוני ש"ח						
						הכנסות ריבית, נטו
147.4	93.6	18.7	33.7	0.2	293.6	מחיצוניים
32.8	(3.1)	(2.3)	(27.4)	-	-	בינמגזרי
67.4	41.8	7.9	11.7	(0.7)	128.1	הכנסות שאינן מריבית
(0.1)	-	-	0.1	-	-	מחיצוניים
247.5	132.3	24.3	18.1	(0.5)	421.7	בינמגזרי
7.6	0.1	1.0	-	-	8.7	סך הכנסות
158.1	71.0	9.1	1.1	-	239.3	הוצאות בגין הפסדי אשראי
7.3	3.7	0.7	-	-	11.7	הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט פחת והפחתות) (א)
74.5	57.5	13.5	17.0	(0.5)	162.0	פחת והפחתות
25.9	20.0	4.6	6.0	-	56.5	רווח לפני מסים (א)
48.6	37.5	8.9	11.0	(0.5)	105.5	הפרשה למסים על הרווח (א)
24.3%	27.9%	12.2%	13.3%		21.0%	רווח נקי (א)
2,434.2	1,358.2	500.2	1,934.9 (ב)	149.1	6,376.6	תשואה להון (אחוז רווח נקי מהון ממוצע) (א)
3,212.6	1,023.6	258.9	1,303.8	79.7	5,878.6	יתרה ממוצעת של נכסים (א)
1,905.5	1,086.7	549.6	739.6	146.7	4,428.1	יתרה ממוצעת של התחייבויות (א)
1,160.4	207.8	42.2	-	-	1,410.4	יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
139.0	30.4	36.8	-	-	206.2	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
154.8	81.6	14.9	129.9	0.2	381.4	הכנסות ריבית, נטו:
25.4	8.9	1.5	(123.6)	-	(87.8)	מרווח מפעילות מתן אשראי
180.2	90.5	16.4	6.3	0.2	293.6	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
						סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור (1)(ד)1.

(ב) כוללים בעיקר פיקדונות בחברת האם לכיסוי חלק מפיקדונות הציבור.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 28 - רווח כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

רווח כולל אחר			
סך הכל	התאמות בגין התבות לעובדים במיליוני ש"ח	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	
2.6	-	2.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012 (מבוקר) השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים (א)
(11.0)	(11.0)	-	יתרה ליום 1 בינואר 2013 לאחר היישום לראשונה של הכללים החדשים שינוי נטו בשנת 2013
(8.4)	(11.0)	2.6	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(3.3)	(3.0) (א)	(0.3)	שינוי נטו בשנת 2014
(11.7)	(14.0)	2.3	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
(8.0)	(8.0) (א)	-	שינוי נטו בשנת 2015
(19.7)	(22.0)	2.3	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
5.7	8.1	(2.4)	שינוי נטו במהלך התקופה
(14.0)	(13.9)	(0.1)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

ב. השינויים במרכיבי רווח כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

1. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לשנת 2015

31 בדצמבר 2015			
לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	
במיליוני ש"ח			
			השינויים במרכיבי רווח כולל אחר
			התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(0.8)	0.3	(0.5)	רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשינוי הוגן
(3.1)	1.2	(1.9)	רווחים בגין ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד (1)
10.5	(3.9)	6.6	הטבות לעובדים רווח אקטוארי נטו בתקופה
2.4	(0.9)	1.5	הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד (2)
9.0	(3.3)	5.7	סה"כ השינוי נטו במהלך התקופה

(א) החל מיום 1 בינואר 2015 הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בטיפול החשבונאי בזכויות עובדים הכללים החדשים יושמו למפרע החל מיום 1 בינואר 2013. מספרי ההשוואה לתקופות קודמות הוצגו מחדש. למידע בדבר ההשפעה המצטברת של האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ראה ביאור 1(ד)1.

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינו מריבית. לפירוט נוסף ראה ביאור 20.
(2) הסכום לפני מס מסווג בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין זכויות עובדים. פירוט נוסף ראה בביאור 13 בדבר הטבות לעובדים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 28 - רווח כולל אחר מצטבר (המשך)

2. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לשנת 2014 (א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
4.0	(1.5)	2.5
(4.0)	1.5	(2.5)
(13.5)	5.1	(8.4)
0.5	(0.1)	0.4
(13.0)	5.0	(8.0)

השינויים במרכיבי הפסד כולל אחר

התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן רווחים נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן רווחים בגין ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד (1)
הטבות לעובדים
 (הפסד) רווח אקטוארי נטו בתקופה רווחים (הפסדים) נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד (2)
 סה"כ השינוי נטו במהלך התקופה

3. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לשנת 2013 (א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
5.2	(2.0)	3.2
(5.5)	2.0	(3.5)
(5.0)	2.0	(3.0)
(5.3)	2.0	(3.3)

השינויים במרכיבי הפסד כולל אחר

התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן רווחים נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן רווחים בגין ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד (1)
הטבות לעובדים
 (הפסד) רווח אקטוארי נטו בתקופה סה"כ השינוי נטו במהלך התקופה

(א) החל מיום 1 בינואר 2015 הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בטיפול החשבונאי בזכויות עובדים הכללים החדשים יושמו למפרע החל מיום 1 בינואר 2013. מספרי השוואה לתקופות קודמות הוצגו מחדש. למידע בדבר ההשפעה המצטברת של האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ראה ביאור 1(ד)(1).

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. לפירוט נוסף ראה ביאור 20.
 (2) הסכום לפני מס מסווג בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין זכויות עובדים. פירוט נוסף ראה בביאור 13 בדבר הטבות לעובדים.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 29 - בדיקה חיצונית בלתי תלויה

בעקבות מכתבי תלונה ששלח נושא משרה בכיר בבנק בחודש נובמבר 2015, הוחלט על מינוי גורם חיצוני לביצוע בדיקה בלתי תלויה לשם בדיקת התלונה ("הבודקת החיצונית"). מכתבי התלונה עוסקים, בעיקר, בהתנהלות בלתי תקינה, לכאורה, של מספר מצומצם של סניפים של בנק ערבי ישראלי, לרבות באי דיווח על פעולות שחשודות כהלבנת הון, התערבות של לקוחות בפעילות הסניפים הללו, בהעמדת אשראים בחריגה מנהלים מקובלים, במספר אירועי אלימות מצד לקוחות שהתרחשו באותם סניפים ובאי התערבות של גורמים בכירים בבנק ערבי בנעשה בסניפים אלה.

בנוסף מכתבי התלונה עוסקים בסיווג אשראים כחובות בעיתיים, בהקשר זה הוחלט על קביעת הפרשה נוספת בגין חובות לא בעייתיים הנמצאים בפיגור מיום אחד ועד 80 ימים, בסך 6.8 מ"ח, אשר תתווסף להפרשה הקבוצתית.

הבודקת החיצונית הגישה טיוטת דוח, אשר נשלחה לתגובת הגורמים הרלבנטיים. מבדיקות הבנק לאחר קבלת טיוטת הדוח עולה כי כל הדיווחים על פעולות החשודות בהלבנת הון בוצעו כנדרש, וכן נמסרה תגובת הבנק באופן מפורט לכל נושאי התלונות, עם הסברים מלאים לטענות שהועלו. נכון למועד פרסום הדוח, הבודקת החיצונית טרם הגישה דוח בדיקה סופי בעניין.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 30 - מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס

א. מאזן ליום 31 בדצמבר

2014	2015	
מיליוני ש"ח		
		נכסים
1,961.9	2,315.8	מזומנים ופיקדונות בבנקים
407.1	9.9	ניירות ערך
5,132.5	5,582.6	אשראי לציבור
(67.7)	(73.0)	הפרשה להפסדי אשראי
5,064.8	5,509.6	אשראי לציבור, נטו
67.6	56.6	בניינים וציוד
(א) 95.3	96.4	נכסים אחרים
(א) 7,596.7	7,988.3	סך כל הנכסים
		התחייבויות והון
4,794.5	5,186.3	פיקדונות הציבור
1,744.1	1,740.4	פיקדונות מבנקים
103.3	-	כתבי התחייבויות נדחים
(א) 336.5	349.8	התחייבויות אחרות
(א) 6,978.4	7,276.5	סך כל ההתחייבויות
(א) 618.3	711.8	הון
(א) 7,596.7	7,988.3	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 30 - מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

ב. דוח רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח			
381.4	375.7	373.3	הכנסות ריבית
87.8	54.3	35.7	הוצאות ריבית
293.6	321.4	337.6	הכנסות ריבית, נטו
8.7	17.2	31.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
284.9	304.2	305.7	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
5.4	4.4	3.4	הכנסות שאינן מריבית
117.4	114.2	112.4	הכנסות מימון שאינן מריבית
5.3	0.9	(0.4)	עמלות
128.1	119.5	115.4	הכנסות אחרות סך הכל ההכנסות שאינן מריבית
(א) 136.0	(א) 153.6	158.5	הוצאות תפעוליות ואחרות
38.5	39.4	41.2	משכורות והוצאות נלוות
76.5	76.9	76.3	אחזקה ופחת בנינים וציוד
(א) 251.0	(א) 269.9	276.0	הוצאות אחרות סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
(א) 162.0	(א) 153.8	145.1	רווח לפני מסים
(א) 56.5	(א) 59.3	57.3	הפרשה למסים על הרווח
(א) 105.5	(א) 94.5	87.8	רווח נקי

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה ביאור 1(ד)1.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 30 - מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
סך כל ההון	עודפים שנצברו	קרן הון מעסקאות עם בעלי שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	הון המניות הנפרע וקרנות הון (ב)	
מבוקר במיליוני ש"ח					
526.2	508.5	15.1	2.6	-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012 (מבוקר)
(16.6)	(5.6)	-	(11.0)	-	השפעת האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים(א)
509.6	502.9	15.1	(8.4)	-	יתרה ליום 1 בינואר 2013 לאחר יישום הכללים החדשים (א)
(א) 105.5	(א) 105.5	-	-	-	רווח נקי בתקופה (א)
(80.0)	(80.0)	-	-	-	דיבידנד (הפסד) כולל אחר,
(א) (3.3)	-	-	(א) (3.3)	-	נטו לאחר השפעת המס (א)
531.8 (א)	528.4	15.1	(א) (11.7)	-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013 (מבוקר) (א)
(א) 94.5	(א) 94.5	-	-	-	רווח נקי בתקופה (א)
(8.0)	-	-	(א) (8.0)	-	(הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס (א)
(א) 618.3	(א) 622.9	15.1	(א) (19.7)	-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014 (מבוקר) (א)
87.8	87.8	-	-	-	רווח נקי בתקופה (א)
5.7	-	-	5.7	-	(הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס (א)
711.8	710.7	15.1	(14.0)	-	יתרה לסוף תקופה

(א) הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובעקבות שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות עובדים, ראה באור 1(ד)1.

(ב) הון המניות הנומינלי מסתכם ב- 10,150 ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 31 - מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 4 במאי 2015 אישרו דירקטוריון הבנק ודירקטוריון בנק לאומי לישראל בע"מ ביצוע מיזוג של הבנק עם ולתוך בנק לאומי ("המיזוג" ו/או "שינוי המבנה"). על פי הסכם המיזוג, הבנק שהינו חברת בת בבעלות כמעט מלאה (99.72%) של בנק לאומי, יתמזג עם ולתוך בנק לאומי ביום 31 בדצמבר 2015.

עקב התנגדות בעלי מניות המיעוט בבנק להצעת המיזוג, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-המחלקה הכלכלית, בקשה לאישור המיזוג בהתאם להוראות סעיף 321 לחוק החברות. ביום 12 בנובמבר 2015 אישר בית המשפט את המיזוג לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה לגבי תנאי המיזוג.

המיזוג שבוצע הינו מיזוג סטטוטורי, בהתאם להוראות הפרק הראשון של החלק השמיני של חוק החברות, התשנ"ט-1999 ובכפוף להוראות הפרק השני לחלק ה-2 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1963 ("הפקודה") באופן שעם ביצוע המיזוג כלל נכסיו והתחייבויותיו של הבנק יועברו לבנק לאומי והבנק יחדל להתקיים, ללא צורך בפירוק.

ביום 31 בדצמבר 2015 בוצע המיזוג ונתקבלה תעודת המיזוג מרשם החברות.

במסגרת המיזוג יקלטו עובדי הבנק כעובדי בנק לאומי וכן יועברו לבנק לאומי כל נכסיו והתחייבויותיו של הבנק.

מטרות המיזוג:

המיזוג נועד לתכלית עסקית וכלכלית ומטרותיו לאפשר לקבוצת לאומי להעמיק את רמת הסינרגיה בין הפעילויות הקמעונאיות והמסחריות ולהוביל, בין היתר, גם לחיסכון בהוצאות וייעול הקצאת המשאבים בקבוצת לאומי, חיסכון בזמן הניהול ובעלויות התפעוליות, ולשיפור בזמני התגובה, השליטה ויכולת הבקרה על הפעילות של החברה המתמזגת. לסינרגיה הצפויה פוטנציאל יצירת ערך בהיבטים תפעוליים, אסטרטגיים, ארגוניים ומימוניים כאחד.

המהלך ייצור יתרון ללקוחות הבנק ויאפשר להעניק ללקוחות כאמור הצעת ערך בהתאמה למכלול צרכיהם, בין היתר, לאור שיפור ברמת המוצרים המוצעים ללקוח, תוך שימת דגש על הענקת סל שירותים מגוון ורחב ללקוח. כמו כן, המיזוג יגדיל משמעותית את נגישות הלקוחות לסניפי הבנק לנוכח הפיזור הרחב של סניפי בנק לאומי ברחבי הארץ וישפר את רמת השירות שקבוצת לאומי תוכל להעניק ללקוחות אלה, תוך צמצום בהוצאות.

החלטת מיסוי בהסכם מיום 19 בנובמבר 2015

ביום 19 בנובמבר 2015 העבירה רשות המיסים לידי בנק לאומי החלטת מיסוי בהסכם שכותרתה: "מיזוג בנק ערבי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ על פי סעיף 103ב לפקודת מס הכנסה" ("החלטת המיסוי"), המאשרת כי פרטי תוכנית המיזוג ליום 31 בדצמבר 2015 של בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי ישראלי בע"מ כפי שנמסרו בבקשה שהוגשה לרשות המיסים, ובכפוף לקיום התנאים המפורטים בפקודה ובהחלטת המיסוי, עומדים בתנאים המפורטים בסעיפים 103ג(1) ו-7 לפקודה.

באור 31 - מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ (המשך)

עיקרי החלטת המיסוי הם:

1. לגבי המיזוג -

- 1.1 מועד המיזוג יהא ביום 31 בדצמבר 2015 ("מועד המיזוג").
- 1.2 לא יוקצו בשל המיזוג זכויות חדשות בבנק לאומי לבעלי המניות בו. לפיכך, בעת מכירת המניות של בנק לאומי, לא תיוסף למחיר המקורי של המניות כאמור עלות ההשקעה במניות בנק ערבי. עלות/סכום ההשקעה תבוטל, ולא תותר בדרך כלשהי לצרכי מס, בין במישרין או בין בעקיפין. כמו כן, על הנכסים וההתחייבויות המועברים לבנק לאומי במסגרת המיזוג יחולו הוראות סעיף 103 לפקודה, ולא ייוחס להם סכום נוסף מעבר למחירם המקורי, כפי שהיה בבנק ערבי.
- 1.3 לא תותר הוצאה ו/או הפסד כלשהו בידי בנק לאומי ו/או צד קשור לו בשל המיזוג.
- 1.4 כל הוצאה או ניכוי שנצברו בבנק ערבי ובבנק לאומי עד למועד המיזוג ולא הותרו לצרכי מס עד למועד זה (בין בשומה עצמית ובין בשומה סופית של פקיד השומה) ("הוצאה או ניכוי שנצברו"), ואילו היו מותרים בניכוי היה נוצר הפסד למועד המיזוג, ייחשבו כחלק מהפסדי בנק ערבי ו/או בנק לאומי, לפי העניין, עד למועד המיזוג, ויחולו עליהם הוראות סעיף 103 לפקודה, כל זאת אם הותרו בניכוי לצרכי מס בתוך שנתיים ממועד המיזוג.
לעניין זה, "הוצאה או ניכוי שנצברו" - לרבות הפרשות ו/או התחייבויות כלשהן שלא הותרו בניכוי לצרכי מס, אשר במידה והיו מותרות בניכוי לצרכי מס במועד המיזוג, היו יוצרות הפסד.
הובהר, כי אין בהוראת סעיף זה לגרוע מהוראות סעיף 103 לפקודה. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום אישור להתרת ההוצאות כאמור בסעיף זה, נושא אשר ייבחן על ידי פקיד השומה.
- 1.5 לעניין יישום הוראות סעיף 103 לפקודה, הפסדי בנק ערבי ובנק לאומי, ככל שיהיו, יותרו לקיזוז כנגד הכנסת הבנק החל בשנת המס שלאחר המיזוג ובלבד שבכל שנת מס לא יותר לקיזוז כאמור סכום העולה על 20% (פריסה ל-5 שנים) מסך ההפסדים של בנק ערבי ובנק לאומי או על 50% מהכנסתו החייבת של בנק לאומי באותה שנת מס לפני קיזוז ההפסד משנים קודמות, והכל לפי הנמוך שביניהם.
- 1.6 מקדמות בשל הוצאות עודפות שהיו בידי בנק לאומי או בידי בנק ערבי ערב המיזוג, תהיינה ניתנות לקיזוז כנגד מס או מס שבח בבנק לאומי (לאחר המיזוג) בחלקים שווים לאורך תקופה של 5 שנים שתחל במועד המיזוג (20% כל שנה).
- 1.7 בנק לאומי מתחייב להודיע למנהל מיסוי מקרקעין על נכסי המקרקעין שהועברו אליו במסגרת המיזוג, לרבות מניות החברה להשקעות של בנק ערבי ולשלם מס רכישה בשיעור של 0.5%, בתנאים שיקבעו על יד מנהל מיסוי מקרקעין, בתוך 40 יום ממועד המיזוג. למען הסר ספק מובהר כי לעניין מס רכישה, יום הרכישה של נכסי המקרקעין המועברים יהא מועד המיזוג.
- 1.8 בנק לאומי מתחייב להמציא למנהל מיסוי מקרקעין, תוך 40 יום ממועד המיזוג, הערכת שווי של נכסי המקרקעין המועברים ומניות החברה להשקעות של בנק ערבי, נכון למועד המיזוג. למען הסר ספק, יובהר, כי אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע או לפגוע בסמכויות מנהל מיסוי מקרקעין לקבוע ולהעריך את שווי הנכסים המועברים.
- 1.9 אם נתברר כי לא נתקיים במועדו תנאי מהתנאים הקבועים בסעיף 103 לפקודה ("הפרה"), יחויבו בנק לאומי ובנק ערבי במיסים ובתשלומי החובה שניתן להם פטור מהם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד המיזוג

באור 31 - מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ (המשך)

ועד מועד התשלום, והכל בהתאם להוראות סעיף 103 לפקודה. במקרה כאמור, תוגש לפקיד השומה מיד בסמוך למועד ההפרה, הערכות שווי מומחה של בנק ערבי למועד המיזוג בהתאם לכללי מס הכנסה (בקשה לאישור מראש לתכנית מיזוג), התשנ"ה-1995. להערכת השווי כאמור יידרשו אישורו והסכמתו של פקיד השומה.

2. לגבי העברת עובדי בנק ערבי לבנק לאומי -

- 2.1 אושרה העברת העובדים על פי הוראות סעיף 103 טז לפקודה.
  - 2.2 אושרה העברת הבעלות בכל הקופות האישיים המועברות על שם העובדים המועברים מבנק ערבי לבנק לאומי, וכי העברת כספי קופות הגמל, כאמור לעיל, תהייה פטורה ממס שר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)(6) לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990.
  - 2.3 אושרה העברת יתרת הכספים שנותרו בקופה המרכזית של בנק ערבי ביום המיזוג לתוך הקופה המרכזית של בנק לאומי בתוך 60 יום ממועד המיזוג, כפי שנקבע בהסדר הקמ"פ של בנק ערבי. העברת הכספים כאמור, תהייה פטורה ממס שר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)(6) לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990. יודגש, כי הקופה המרכזית של בנק ערבי תתרוקן בתום אותם 60 ימים.
  - 2.4 על העובדים המועברים יחול רצף בזכויות לפיצויים כאמור בסעיף 103 טז לפקודה, ובעת פרישתם מבנק לאומי, תובא בחשבון לעניין חישוב הפטור על מענקי הפרישה תקופת עבודתם בבנק לאומי ובבנק ערבי.
  - 2.5 עובד שפרש קודם למועד המיזוג, או עקב המיזוג, קיבל מענק פרישה פטור מבנק ערבי לפי הוראות סעיף 9(זא) לפקודה, וחזר לעבוד בבנק לאומי בתוך שישה חודשים ממועד הפרישה, יראו את מענק הפרישה שקיבל העובד האמור כשכר עבודה, ובמקרה זה בנק לאומי ינכה את המס כמתחייב.
  - 2.6 כל תשלום לעובדים בחברות המשתתפות במיזוג הנעשה עקב המיזוג על ידי החברות כאמור, ייחשב כהכנסת עבודה וינכה ממנו מס בהתאם לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים), התשנ"ג - 1993.
3. לגבי החזקות מדינת ישראל בבנק לאומי, הובהר כי ניתן לראות במדינה כבעלת מניות מיעוט לעניין הוראות סעיף 103(יה) לפקודה וכי אם מדינת ישראל תמכור מניותיה בבנק לאומי, כולן או חלקן, במהלך התקופה הנדרשת כהגדרתה בסעיף 103 לפקודה, המכירה תחשב כאירוע שלא בידיעה או שלא בשליטה של בעלי המניות, כאמור בסעיף 103 י (ה) לפקודה.

4. הבהרות כלליות -

- 4.1 החלטת המיסוי מותנית בקיומם המלא של יתר התנאים הקבועים בפקודה ובהחלטת המיסוי, לרבות התנאים אשר מתייחסים לתקופה הנדרשת, כהגדרתה בסעיף 103 לפקודה, אשר תחילתה במועד המיזוג.
- 4.2 בנק לאומי ובנק ערבי התחייבו לכלול בדוחות הכספיים ובדוחות ההתאמה לצרכי מס, ביאור לעצם ביצוע שינוי המבנה. בביאור זה יפורטו תנאי החלטת המיסוי. דרישה זו תחול לגבי הדוחות הכספיים השנתיים של בנק ערבי ושל קבוצת לאומי לשנת 2015 ודוחות ההתאמה לצרכי מס של בנק ערבי ובנק לאומי לשנת 2015.
- 4.3 אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהיא לעניין העובדות ו/או העסקאות ו/או הפעולות ו/או הנתונים שנמסרו על ידי בנק לאומי. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום עשיית שומה בדרך כלשהי לגורם כלשהו, נושאים אשר יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015

באור 31 - מיזוג בנק ערבי ישראלי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ (המשך)

- 4.4. אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהי לעניין היבטי המס בגין רכישת מניות המיעוט של בנק ערבי ו/או משום קביעה בדרך כלשהי של חבות המס הסופית ו/או סיווג ההכנסה ו/או הניכוי במקור בגין רכישת מניות המיעוט בבנק ערבי במישרין ו/או בעקיפין, נושאים אלו יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.
- 4.5. אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע מסמכויות פקיד השומה ו/או רשות המסים על פי הפקודה ועל פי הוראות כל דין.
- 4.6. הובהר כי החלטת המיסוי ניתנה על סמך המצגים והמסמכים שהוצגו בפני רשות המיסים בכתב ובעל פה, לרבות אלה המפורטים בהחלטת המיסוי, ובכפוף לתנאים הקבועים בחלק ה-2 לפקודה. החלטת המיסוי תבטל למפרע, באם יתברר כי הפרטים והעובדות שנמסרו במסגרת הבקשה אינם נכונים או אינם מלאים באופן מהותי, או שיתברר כי פרטים מהותיים שפורטו לא נתקיימו או כי התנאים שהתנתה רשות המיסים בהחלטת המיסוי לא נתקיימו.
- 4.7. לא יותרו בניכוי, בין במישרין ובין בעקיפין, לצדדים המשתתפים בשינוי המבנה המפורט בהחלטת המיסוי ו/או לצד הקרוב אליהם, כל הוצאות הכרוכות, במישרין ו/או בעקיפין בשינוי המבנה, לרבות הוצאות משפטיות, ביקורת, מומחים, יועצים ואגרות למיניהם, כניכוי או כהוצאה לפי סעיף 17 לפקודה.
- 4.8. בנק לאומי ובנק ערבי התחייבו, ביחד ולחוד, לאשר בכתב למחלקת מיזוגים ופיצולים ברשות המיסים ולפקיד השומה, בתוך 30 ימים ממועד קבלת החלטת המיסוי, כי הן מסכימות לקבל את כל תנאי החלטת המיסוי, ככתבם וכלשונם, וללא הסתייגות. אישורים כאמור נמסרו כנדרש.

י"ט אדר א' תשע"ו
28/02/2016

לכב'
בנק ערבי ישראלי בע"מ

שלום רב

הערכה אקטוארית לזכויות פנסיה והטבות נוספות לעובדים
נכון ליום 31/12/2015

לצורך הדו"חות הכספיים נתבקשתי על ידי הנהלת הבנק לבצע הערכה אקטוארית ל- 31/12/2015 של ההתחייבויות בגין זכויות פנסיה ואחרות כלפי עובדיו. תוצאות סוכמו בחוות הדעת המצורפת בליווי הסברים לגבי העקרונות המקצועיים שהנחו אותי וההנחות עליהן התבססתי.

לפי מיטב שיפוטי המקצועי ההנחות שהתקבלו מהבנק, שיפורטו להלן ועליהן התבססתי, הן סבירות בהתחשב בניסיון העבר ובציפיות לעתיד. תשומת לב הקורא מופנית לעובדה שהערכה אקטוארית מטבעה היא אומדן ובפועל ייתכנו סטיות מהמצופה.

הערכה זו הוכנה בהתאם לעקרונות אקטואריים מקובלים, בהתאם להמלצות הממונה על שוק ההון ובהתאם לפרמטרים שנקבעו בהנחיות המפקח על הבנקים, לרבות חוזר 243 ממרס 2011, ובהתאם להוראות הדיווח לציבור בחוזר 2416 מיום 9 באפריל 2014 בדבר אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובהתאם לתיקון הוראות הדיווח לציבור שפורסמו בחוזר 2447 מיום 11 בינואר 2015 בנושא זכויות עובדים, לרבות שיעור ההיוון, מתכונת הגילוי והוראות המעבר. בהכנת הערכה זאת הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי האנשים האמונים והמוסמכים לכך בבנק, במתכונת שנדרשה על ידי. הנתונים התקבלו על ידי "כמו שהם", ללא ביקורת מצדי. עם זאת, השוואת נתונים אלה לנתוני השנה הקודמת מגלה עקביות והם נראים סבירים, אך האחריות הסופית לשלמותם ונכונותם מוטלת על הבנק. כל בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך עריכת הדין וחשבון האקטוארי.

התחלתי לספק ייעוץ אקטוארי לבנק לצורך הדו"חות הכספיים בתחילת שנת 2007. הנני אקטואר עצמאי, חבר מלא באגודת האקטוארים בישראל מאז שנת 1979. עד 30/11/2006 הייתי אקטואר ממונה בביטוח חיים ובביטוח בריאות במגדל חברה לביטוח בע"מ ובהמגן חברה לביטוח בע"מ.

אינני עובד הבנק ואינני עובד של ארגון אחר שיש לו זיקה לבנק. אין לי קשרים עם הבנק, עם צדדים קשורים לבנק או עם מי שיש להם זיקה לבנק. אינני עובד באחד מאלה ואינני מחזיק באמצעי שליטה באחד מהם. אין לי קרוב כהגדרתו בחוק ניירות ערך העונה לאחד מהקריטריונים הנ"ל.

אני נותן את הסכמתי לפרסום חוות הדעת האקטוארית הנ"ל.

בכבוד רב

דב רפאל F.I.L.A.A.
אקטואר

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il

בנק ערבי ישראלי בע"מ
הערכה אקטוארית לזכויות פנסיה, מענקים וחופשות מיוחדות לעובדים והטבות נוספות לעובדים
בתקופת ההעסקה ולאחר תקופת ההעסקה

(א) תאור זכויות

1. תאור זכויות הפנסיה לקבוצה מוגדרת של עובדים קבועים

1. אוכלוסיית הזכאים לפנסיה במסגרת הנ"ל: העובדים הקבועים בבנק ביום 1/1/1988, להוציא חריג אחד. אוכלוסיית הגמלאים: עובדים לשעבר אשר בוטחו במסגרת הנ"ל ושאיניהם.
2. קצבת זקנה בהגיע העובד לגיל פרישה מותנת בהשלמת 15 שנות עבודה המקנות זכויות פנסיה של 40% ו-1.5% על כל שנת עבודה נוספת עד מקסימום של 70%.
3. גיל הפרישה הוא 67. נשים רשאיות לפרוש החל מהגיל הקבוע בחוק ועד גיל 67. לצורך החישוב, גיל פרישת נשים מחושב לפי הקבוע בחוק (כלומר, גיל 62 עד 64 בהתאם לשנת הלידה).
4. זכאות לפנסית אלמנה, עפ"י המצב המשפחתי במועד המאזן ובגיל בן/בת הזוג במועד זה, כפוף להיות בן/בת הזוג בחיים בעת פטירת העובד/ת.
5. קצבת נכות לעובד שאינו מסוגל להמשיך בעבודתו בבנק לצמיתות, בשיעור קצבת הזקנה שהיה מגיע אליה העובד אילו המשיך את עבודתו עד גיל הפרישה.
6. קצבה לאלמנות/עובד/ת שנפטר/ה, בגובה 40% משכרו/ה אחרון.
7. קצבת יתומים של עובד/ת שנפטר/ה בשיעור של 15% מהשכר האחרון לכל ילד עד שני ילדים שגילם עד 20.
8. קצבה לאלמנות/פנסיונר/ית בגובה 60% מהפנסיה שקיבל/ה הגימלאי/ת ערב פטירתו/ה.
9. בהגיע העובד/ת לגיל הפרישה יוכל לוותר על מלוא זכויות הפנסיה ויקבל לידיו פיצויים ותגמולים או יוכל לבחור במסלול פנסיה ובתמורה יוותר על מלוא כספי הפיצויים והתגמולים או יוכל לוותר על חלק מכספי התגמולים ולקבל פנסיה מוקטנת. לצורך החישוב הונח כי בגיל הפרישה העובדים יבחרו בפנסיה ויוותרו על התגמולים והפיצויים.
10. עובד שעבד למעלה מ-35 שנה ובחר במסלול פנסיה, יקבל לידיו מחצית משכרו האחרון (לרבות שעות נוספות גלובליות ודמי תעבורה), על כל שנה נוספת שעבד עד למקסימום חמש משכורות.
11. רכיבי השכר המקנים זכויות פנסיה הינם: שכר בסיסי, שעות נוספות גלובליות ודמי תעבורה עליהם חלים אחוזי פנסיה כמפורט בסעיף 1 לעיל. על תקופת העבודה עד 31/12/1994 מחושבות הזכויות על בסיס 60% מדמי התעבורה ואילו על התקופה לאחר מכן 100% לתקופות בהן יש בבעלותו רכב ו-60% בתקופות בהן אין. הפנסיה כפופה ל-"אחוז המשרה המשוקלל". זהו סה"כ חודשי העבודה שעבד העובד, מוכפל באחוז המשרה הרלוונטי לו, מחולק בסך כל החודשים שעברו מתחילת העבודה, בניכוי חודשי חופשה ללא תשלום.
12. המשכורת הקובעת הינה המשכורת האחרונה ערב קרות האירוע המזכה.
13. בנוסף, פנסיונר וכן אלמנה של פנסיונר זכאי/ת לעיתון, נופש ושי לחג.

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il

2. עובדים קבועים אשר החלו עבודתם בבנק בתקופה : מ- 1.1.1988 ועד ל- 1.1.2001 (עובדי דור הביניים),

זכאים לקבל מהבנק ביום פרישתם, פיצויי פרישה על התקופה מיום כניסתם לעבודה ועד ליום 31.12.2003, בגובה משכורת אחת לכל שנת עבודה.

החל מיום 1.1.2004 עובדים אלו נכללים בהסדר פנסיוני באחת מקרנות הפנסיה הגדולות, ולבנק אין חבות נוספת לפנסיה או פיצויים לעובדים לעיל עבור תקופה זו.

3. תאור זכויות החלות על כלל עובדי הבנק הקבועים

3 (1). תאור המענקים והחופשות המיוחדות

1. בהגיע העובד ל- 20, 30 ו- 40 שנות ותק בטרם פרישתו, יקבל מענק בגובה מספר משכורות. כן יהיה זכאי לחופשה מיוחדת בת 11 יום בהשלימו 20 ו- 30 שנות עבודה ו- 17 יום בהשלימו 40 שנות עבודה בבנק.

2. עובד שמלאו לו 19, 29 או 39 שנות ותק יקבל מענק 20, 30 או 40 בהתאמה עם פרישתו בגיל הפרישה. כן יהיה זכאי לחופשת יובל אם יצבור לפחות 19.5, 29.5 או 39.5 שנות עבודה בהגיעו לגיל הפרישה. חופשות ללא תשלום מעל לחצי שנה דוחות את תשלום המענק והחופשה כאחת.

3. הזכאות היא במלאות 20 ו- 40 שנות עבודה: 3 משכורות, ובמלאות 30 שנות ותק: 4 משכורות.

4. התנאים הנ"ל שוונו במסגרת הסכם העבודה שנחתם עם עובדי הבנק ל- 2015, והם יחולו מ- 1/2/2016.

5. רכיבי שכר למענקי יובל וחופשה: שכר בסיסי, שעות נוספות גלובליות ותעבורה. זכויות למענק בגין רכיב תעבורה נצברות על בסיס 60% על תקופת העבודה עד 31/12/1994 ועל התקופה שלאחר מכן 100% בתקופות בהן יש בבעלותו רכב ו- 60% בהן אין. לחופשות מיוחדות נצברות זכויות לדמי תעבורה בשיעור 100% על כל תקופת העבודה.

6. אוכלוסיית הזכאים למענקים: כלל העובדים הקבועים של הבנק בתאריך הדו"ח.

7. החל מ- 2015, החישוב אקטוארי כולל הערכת השווי של ימי חופשת יובל העומדים לזכות העובדים וטרם נוצלו. (לפני כן נרשם השווי של ימי החופשה נכון למועד החישוב, ולא נכלל בדו"ח האקטואר.)

3 (2). עזיבת עבודה לפני גיל הפרישה

1. עובד העוזב את הבנק לפני גיל הפרישה מקבל פיצויים על פי חוק ויתרת התגמולים שנצברה לזכותו.

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il

2. בתנאים מסוימים, עובדים קיבלו בעבר פיצויים מעבר לנדרש על פי חוק. על סמך מספר מועט של מקרים שהיו בעבר, הבנק מעריך שבהסתברות מסוימת, חלק מהעובדים שיעזבו בעתיד עשויים לקבל תוספת לפיצויים.

3 (3). מענק פטירה של עובד

במקרה מוות של עובד יקבלו שאיריו 3 משכורות כולל שעות נוספות גלובליות ותעבורה להן היה זכאי העובד.

3 (4). הטבות לאחר הפרישה

עובד הפורש מהבנק ועבד 25 שנה או פרש בתום 15 שנה והוא בן 50 או יותר, וכן אלמן/אלמנה של עובד כזה, זכאיים לשי שנתי מהבנק לכל חייהם.

3 (5). סקר רפואי

עובדים מסוימים זכאים מדי שנה לסקר רפואי על חשבון הבנק. עלות מימוש ההטבה לאחר פרישת העובדים נכללת בחישוב זה.

3 (6). השכלה גבוהה

ילדי עובדים ופנסיונרים זכאים להשתתפות בשכר לימוד להשכלה גבוהה בתנאי שמתחילים לפני גיל 26. עלות מימוש ההטבה לאחר פרישת העובדים נכללת בחישוב זה.

3 (7). מתן חופשה תמורת ימי מחלה לא מנוצלים

במסגרת הסכם העבודה החדש, החל מ-2015, עובד לקראת פרישה יהיה זכאי לימי חופשה נוספים בגין ימי מחלה שלא נוצלו מתחילת עבודתו ועד לאותו מועד. אם שיעור ניצול ימי המחלה יהיה נמוך מ-25%, העובד יהיה זכאי ל-2 ימי חופשה בגין כל 30 ימי מחלה שלא נוצלו. אם השיעור יהיה בין 25% ל-50%, העובד יהיה זכאי ליום חופשה אחד בגין כל 30 ימי מחלה שלא נוצלו. אם השיעור יהיה מעל 50%, העובד לא יהיה זכאי להטבה.

(ב) רכיבי חישוב נוספים

1. עפ"י הוראת המפקח על הבנקים, שיעור ההיוון נקבע על פי אג"ח ממשלתי בתוספת מרווח קונצרני בארה"ב.
2. עלייה נומינלית בשכר בהתאם לגיל העובד, על פי ניסיון הבנק בשנים 2009 עד 2013. השיעורים הותאמו להסכם השכר החדש שנחתם בין הבנק לעובדים בתחילת 2015. הסכם השכר החדש מקטין את עליות השכר לעומת ההסכם הקודם. לצורך החישוב, הובאו בחשבון שיעור אינפלציה עתידי צפוי של כ-2% בממוצע. החישוב כלל עלית שכר חד פעמית החל מ-1 בינואר 2016 של 2%, הנובעת מהסכם בין ההנהלה לוועד העובדים.
3. אין עלייה ריאלית בפנסיה. הפנסיות צמודות למדד מדי חודש ומשולמות מראש בגין אותו חודש.
4. לוח תמורתה על פי חוזר 2013-1-2 של המפקח על הביטוח שפורסם ב-6/3/2013, כולל מקדם שיפור ומרווח בגין סיכון אריכות ימים ("התסריט השלילי").
5. טבלת נכות צמיתה לפי ניסיון הבנק בשנים האחרונות. תמותת נכים: כשל גימלאים בטבלה המתוארת בסעיף הקודם.
6. שיעורי עזיבה בתנאים רגילים ובתנאים מיוחדים, ושיעור פיצויי פיטורין: נמסר ע"י הבנק על סמך ניסיון השנים האחרונות והצפי לעתיד, כמפורט לעיל.

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il

7. החישוב מביא בחשבון פרישה קרובה של 20 מ- עובדי הבנק, על פי נתונים שנמסרו לי. מתוכם, 10 יקבלו פנסיה מוקדמת ו- 10 יקבלו מענקים חד-פעמיים. העובדים כלולים בחישוב כפעילים, וכתוצאה מכך ההתחייבות גדלה ב- 9,092 אלפי ש"ח.

(ג) שיטת החישוב

החישוב נעשה על פי הנחיות המפקח על הבנקים, לרבות חוזר 243 מ- 27/3/2011, ובהתאם להוראות הדיווח לציבור בחוזר 2416 מיום 9 באפריל 2014 בדבר אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ובהתאם לתיקון הוראות הדיווח לציבור שפורסמו בחוזר 2447 מיום 11 בינואר 2015 נתוני המקור סופקו ע"י הבנק בהתאם לבקשותיי.

על פי הנחיות בנק ישראל, בנק לאומי לישראל (חברה האם) חישב "גיל פרישה ממוצע": 64.18 שנים לגברים, 61.45 לנשים. החישוב כלל את כל סוגי הפרישה (רגילה ומוקדמת) ב- 5 השנים האחרונות. הבנק נסמך על החישוב הנ"ל.

ההתחייבות בגין פרישה לפנסיה מתחלקת כמפורט להלן:

אופן פריסת ההתחייבות לפעילים:

- לפני הגעת העובד לגיל הפרישה הממוצע: קו ישר עד לגיל הפרישה הממוצע, בהתאם לזכויות הצבורות בגיל הפרישה הממוצע.
- לאחר הגעת העובד לגיל הפרישה הממוצע: בהתאם לזכויות הצבורות בגיל הנוכחי.

ההתחייבות בגין הטבות לפנסיונרים (שי לחג, סקר רפואי) פרוסה בקו ישר עד למועד הראשון בו יהיה זכאי העובד להטבות לאחר פרישה או עזיבה.

סיכונים מיוחדים

לבנק אין ביטוח משנה. ייתכן מצב של הצטברות תביעות מוות עקב הימצאותם של עובדים רבים באתר אחד. כמו כן הבנק לא הוציא מכלל כיסוי מקרי מוות כתוצאה מפעולות מלחמה אקטיבית או פסיבית ופעולות טרור.

(ד) הלהן תוצאות ההערכה ל- 31/12/2015 באלפי שקל*

198,042	זכויות פנסיה צבורות של פעילים
4,481	פיצויים נוספים (למי שאינו זכאי לפנסיה)
9,487	זכויות גמלאים בפועל
22,214	סה"כ מענקים וחופשות מיוחדות (כולל)
5,719	שי לחג כהטבה לאחר פרישה לגמלאי
227	מענק פטירה של עובד
4,344	פדיון ימי מחלה
517	שכר לימוד
105	סקר רפואי
9,890	חבות פיצויים לדור הביניים
255,026	סה"כ

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il

* הערכות אלה הן מבחינת "נתוני בסיס" לחישובי הבנק לצורך חישוב ההתחייבויות בגין הזכויות הנ"ל; התוצאה הסופית נכללת בדו"חות הכספיים בביאור 13.

בדיקות רגישות לתוצאות הללו מפורטות בביאורים לדוח הכספי.

הערה: החישובים כוללים מס שכר (כאשר רלוונטי) בשיעור 17% כפי שהיה במועד החישוב.

דב רפאל F.I.L.A.A.
אקטואר יועץ

Office: Shatner Centre (Bldg 3), Jerusalem
Address: POB 34080, Jerusalem 91340, Israel
Telephone +972 2 654 1430
Fax +972 2 652 8451
Mobile tel +972 54 214 4329

www.4actuaries.co.il

משרד: מרכז שטנר (בניין 3), ירושלים
מען: ת.ז. 34080, ירושלים 91340
טלפון 02-6541430
פקס 02-6528451
טלפון נייד 054-2144329

dov@4actuaries.co.il